



**ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**



**АНОТОВАНИЙ ПОКАЖЧИК  
ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ, НАЯВНИХ  
У ФОНДІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ  
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
(2020–2022 рр.)**



Ірпінь  
2023

**УДК 014(043.5)**

**ББК 91.332**

**А 69**

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
Державного податкового університету  
(протокол № 12 від 25 травня 2023 року)*

**А 69**      **Анотований покажчик дисертаційних робіт,  
наявних у фонді Наукової бібліотеки Державного  
податкового університету (2020–2022 рр.) / уклад. :  
Н. П. Гайдай ; наук. ред. С. Я. Цимбалюк ; Державний  
податковий університет, Наукова бібліотека Універси-  
тету ДПУ. – Ірпінь, 2023. – 270 с.**

Бібліографічний покажчик містить відомості про наявні у фонді Наукової бібліотеки Державного податкового університету дисертації на здобуття вчених ступенів доктора та кандидата наук за різними спеціальностями за період 2020–2022 рр. Покажчик призначений науковцям, викладачам, аспірантам, а також користувачам, які цікавляться науковими дослідженнями.

**УДК 014(043.5)**

**ББК 91.332**

© Державний податковий університет, 2023

© Наукова бібліотека, 2023

## ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ .....	4
08.00.00 ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ.....	5
08.00.03 – економіка та управління національним господарством .....	5
08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.....	26
12.00.00 ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....	88
12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень .....	88
12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право .....	95
12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право .....	113
12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.....	219
ПОКАЖЧИК НАЗВ ДИСЕРТАЦІЙ.....	261
АЛФАВІТНИЙ ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ДИСЕРТАНТІВ .....	267

## ВІД УКЛАДАЧІВ

Наукова бібліотека Державного податкового університету здійснює інформаційну підтримку науково-дослідної роботи. Пріоритетним напрямком її діяльності є збереження наукових розробок вчених університету. Основна мета анотованого покажчика – ознайомити читачів з науковими дослідженнями вчених, створення інформаційної бази для вивчення окремих наукових дисциплін і збереження інформації для наступних поколінь.

Бібліографічний покажчик містить відомості про наявні у фонді Наукової бібліотеки Державного податкового університету дисертації на здобуття вчених ступенів доктора та кандидата наук за різними спеціальностями за період з 2020 по 2022 рр.

Бібліографічні описи згруповані у хронологічному порядку, у межах спеціальності – в алфавітному порядку. До кожного бібліографічного опису дисертації додаються анотації, які розкривають зміст наукових досліджень українською/англійською мовою, які є інтелектуальною власністю їхніх авторів. Довідково-бібліографічний апарат містить: алфавітний іменний покажчик назв дисертантів та покажчик назв дисертацій. В іменному покажчику та покажчику назв, після прізвища автора та назви роботи вказані номери записів, за якими вони знаходяться в нумерованому списку. Бібліографічний опис надано згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)». Стиль та мова збережені в авторській редакції.

Мета даного покажчика – ознайомити користувачів з дисертаційним фондом бібліотеки, а також багатоплановими науковими дослідженнями вчених, які здобули наукові ступені. Покажчик призначений науковцям, викладачам, аспірантам, а також користувачам, які цікавляться науковими дослідженнями.

З дисертаціями можна ознайомитися у відділі зберігання фондів Наукової бібліотеки. З електронною версією анотованого покажчика можна ознайомитися на сайті Державного податкового університету на сторінці Наукової бібліотеки за електронною адресою <https://dpu.edu.ua/uk/nauka/biblioteka>

## **08.00.00 ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

*08.00.03 – економіка та управління  
національним господарством*

**1. Войтенко В. О. Цифровізація бізнес-процесів сільсько-господарських підприємств України : дис. ... д-ра філософії : 051 / Віталій Олександрович Войтенко ; Мін-во фінансів України, Держ. подат. ун-т. – Ірпінь, 2022. – 178 с.**

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та запропоновано розв'язання наукового завдання, що полягає в розробці концептуальних, методичних та прикладних інструментів цифровізації бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств України.

У межах дослідження теоретико-методичних засад цифровізації бізнес-процесів суб'єкта господарської діяльності розглянуто генезу терміну «цифрова економіка», його трактування у працях зарубіжних науковців і практиків, нормативно-правових та законодавчих актах державних зарубіжних інституцій та у вітчизняному науковому середовищі. Обґрунтовано, що цифровізація економіки є природним етапом розвитку економічних систем та проявом розповсюдження якісно нового рівня ланцюжка створення вартості в реалізації Індустрії 4.0. Систематизовано ключові драйвери та особливості цифрової трансформації економічних систем. Висунуто гіпотезу, що якісна цифрова трансформація суб'єктів господарської діяльності здійснюється у послідовності: бізнес-процес – підприємство – галузь – промисловість – економіка, тобто відправною точкою цифровізації є саме бізнес-процес. Систематизовано підходи до трактування сутності бізнес-процесів та їх особливостей. Наведено власне визначення бізнес-процесу в межах процесного підходу до управління суб'єктами господарювання в умовах цифрової трансформації економіки. Здійснено узагальнену та спеціальну класифікацію бізнес-процесів у цілях забезпечення ефективного управління. Здійснено припущення, що основою класифікації бізнес-процесів є сфери, визначені ланцюжком створення вартості Портера, через що побудовано власну систему класифікації бізнес-процесів. З метою ідентифікації бізнес-процесів, що можуть бути оцифровані, розглянуто концептуальні засади моделювання та документування

бізнес-процесів. Досліджено окремі нотації моделювання та документування бізнес-процесів та визначено вимоги до даних процедур на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій. В процесі цифрової трансформації суб'єктів господарської діяльності моделювання бізнес-процесів дозволяє описати їх у порівняльній характеристиці «як є» і «як повинно бути». Стан бізнес-процесів «як повинно бути» є підґрунтям їх якісної та ефективної цифрової трансформації. Іншими словами, цифровізація бізнес-процесів може здійснюватися в одному з напрямів оптимізації бізнес-процесів – їх вдосконалення, перепроєктування чи реінжинірингу. Цифровізація бізнес-процесів може бути здійснена у спеціально створених умовах – інформаційній інфраструктурі, орієнтованій на цифровий спосіб управління. В межах зазначеного систематизовано підходи до трактування сутності інформаційної інфраструктури у працях вітчизняних вчених та нормативних і законодавчих актах. На противагу вказаному у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України поняття цифрової інфраструктури запропоновано і наведене поняття інформаційної інфраструктури, орієнтованій на цифровий спосіб управління. Наведено принципову схему функціонування інформаційної інфраструктури, орієнтованій на цифровий спосіб управління бізнес-процесами. Досліджено підходи до трактування поняття цифровізації бізнес-процесів підприємства. Удосконалено модель зрілості бізнес-процесів підприємства в умовах цифровізації інформаційної інфраструктури. Запропоновано виокремлювати серед рівнів зрілості організації у сфері процесного управління «цифровий» рівень розвитку бізнес-процесів організації. В контексті зазначеного вдосконалено модель оцінки рівня зрілості та цифровізації бізнес-процесу в середовищі інформаційної інфраструктури. Наведено принципи адаптації системи менеджменту бізнес-процесів до цифрового способу управління ними. Розроблено систему параметрів переходу процесів до цифровізації, до якої доцільно включити такі елементи: цифрова стратегія, цифрова грамотність, цифрове мислення та цифрова безпека. В межах даного підходу наведено критерії оцінювання цифрової зрілості бізнес-процесу по аналогії з моделлю оцінки зрілості бізнес-процесів за чотирма рівнями. Досліджено та систематизовано методичні під-

ходи до аналізу та оцінки ефективності заходів цифровізації бізнес-процесів підприємства. Розроблено загальний алгоритм оцінювання ефективності заходів цифровізації бізнес-процесу підприємства. Розглянуто методика оцінювання ефективності заходів цифровізації бізнес-процесу підприємства за допомогою методів: цикл PDCA, внутрішній аудит бізнес-процесів, аналіз ключових показників ефективності (KPI), функціонально-вартісний аналіз та аналіз вимог стейкхолдерів.

У межах оцінки сучасного стану цифровізації бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств України та оцінка їх ефективності здійснено дослідження рейтингової позиції України у міжнародних рейтингах цифрової економіки та її розвитку з метою встановлення країн-лідерів цифрової трансформації, досвід яких доцільно вивчати і імплементувати у практику вітчизняного підприємництва. Зокрема здійснено оцінку динаміки місця України за показниками індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, індексу розвитку електронного уряду, глобального індексу та індексу цифрової конкурентоспроможності. Проаналізовано динаміку та стан впровадження інновацій на підприємствах України як готовності до цифрової трансформації суб'єктів господарської діяльності. Зокрема в якості індикаторів стану цифровізації агропромислових підприємств було здійснено оцінку динаміки показників кількості підприємств, які мають доступ до мережі Інтернет, та кількості зайнятих працівників, які мають доступ до мережі Інтернет; частки кількості підприємств, що мають веб-сайт, у загальній кількості підприємств; частки кількості підприємств, що мають веб-сайт, за функціональними можливостями веб-сайту; частки підприємств, що мають чат-сервіс для спілкування з клієнтами; частки кількості підприємств, що купують послуги хмарних обчислень, за видами послуг хмарних обчислень; частки кількості підприємств, що мають найманих фахівців у сфері ІКТ; частки кількості підприємств, що використовують робототехніку, за типами роботів, за цілями використання обслуговуючих роботів. Розглянуто та обґрунтовано необхідність цифровізації бізнес-процесів сільськогосподарського підприємства. Ідентифіковано основні бізнес-процеси сільсько-

сподарського підприємства, які піддаються цифровому способу управління. Розроблено дворівневу архітектуру інформаційної інфраструктури, орієнтованої на цифровий спосіб управління бізнес-процесами. Систематизовано засоби та інструменти цифровізації бізнес-процесів рослинництва (інструменти Precision Agriculture) та бізнес-процесів тваринництва (інструменти Precision Livestock Farming). Здійснено попереднє діагностування доцільності цифрової трансформації бізнес-процесів сільськогосподарського підприємства проведемо за допомогою SWOT-аналізу та аналізу силового поля сільськогосподарських підприємств в умовах цифровізації бізнес-процесів. За раніше сформованим методичним інструментарієм здійснено оцінку ефективності заходів цифровізації на прикладі основного, допоміжного (забезпечуючого) бізнес-процесів, бізнес-процесів управління та розвитку.

У межах визначення перспективних напрямів цифровізації бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств України досліджено концептуальні засади реінжинірингу бізнес-процесів як напряму їх вдосконалення з метою розробки програми реінжинірингу в контексті їх цифровізації. Систематизовано підходи до розуміння реінжинірингу бізнес-процесів, фатальні помилки оптимізації бізнес-процесів у цілях їх цифрової трансформації. Визначено ключові характеристики реінжинірингу та сформовано алгоритм організації та здійснення реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві. Запропоновано використовувати матрицю процесу-стратегії в реалізації реінжинірингу бізнес-процесів шляхом їх оцифрування. Наведено приклад реалізації етапів програми реінжинірингу бізнес-процесів, розглянутих раніше. Зауважено, що програма з реінжинірингу бізнес-процесів шляхом їх оцифрування, базується на комплексі аналітичних та прикладних процедур на всіх етапах її реалізації, оскільки досліджуються процеси та проблеми, що залежать не тільки від внутрішніх факторів функціонування підприємства, а й від зовнішніх факторів впливу. Досліджено сучасні інформаційні системи, як складові апаратного забезпечення інформаційної інфраструктури, орієнтованої на цифровий спосіб управління бізнес-процесами. Визначено функціональні напрями цифровізації бізнес-процесів окремих інформаційних систем.



Окреслено напрями вдосконалення інформаційно-аналітичних платформ ERP-систем управління бізнес-процесами підприємств сільського господарства у сфері управління тваринництвом, управління земельними ділянками, управління посівами, управління технікою та управління документообігом. Розроблено інтерфейс та аналітичні звіти модулів і програмних додатків цифровізації бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств. Визначено ключові аспекти інформаційних систем класу ERP для сільськогосподарської промисловості. Систематизовано інноваційні пріоритети цифровізації бізнес-процесів підприємства на основі зарубіжного досвіду агро-акселераторів у сфері Agritech-індустрії. Розглянуто успішні реалізовані проекти Agritech в діяльності сільськогосподарських підприємств України. Досліджено зарубіжний досвід впровадження інноваційних методів діджиталізації бізнес-процесів у діяльність сільськогосподарських підприємств: Agritech у сфері тваринництва та птахівництва (Agritech & Foodtech), технології Smart Farming, проекти Agritech у сфері Irrigation, проекти Agritech у сфері Aquaculture, проекти Agritech у сфері Novel Farming Systems та проекти Agritech у сфері Post Harvest. Серед розглянутих проектів обгрунтовано вибір окремих з них для імплементації ефективних інновацій у сучасну вітчизняну практику сільськогосподарських підприємств.

*Ключові слова: бізнес-процес, цифрова економіка, цифровий бізнес-процес, сільськогосподарське підприємство, Agritech у сфері тваринництва та птахівництва.*

**Voitenko V. O. Digitalization of business processes of agricultural enterprises of Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

In the dissertation the theoretical substantiation is carried out and the decision of a scientific problem consisting in development of conceptual, methodical and applied tools of digitalization of business processes of the agricultural enterprises of Ukraine is offered.

The genesis of the term «digital economy», its interpretation in the works of foreign scientists and practitioners, regulations and legislation of foreign state institutions and in the domestic scientific

environment are considered in the study of theoretical and methodological principles of digitalization of business processes of the business entity. It is substantiated that the digitalization of the economy is a natural stage in the development of economic systems and a manifestation of the spread of a qualitatively new level of the value chain in the implementation of Industry 4.0. The key drivers and features of digital transformation of economic systems are systematized. It is hypothesized that the qualitative digital transformation of economic entities is carried out in the sequence: business process - enterprise - industry – industry economy, ie the starting point of digitalization is the business process. Approaches to the interpretation of the essence of business processes and their features are systematized. The definition of the business process within the process approach to the management of economic entities in the context of digital transformation of the economy is given. The generalized and special classification of business processes for the purpose of maintenance of effective management is carried out. It is assumed that the basis for the classification of business processes are areas identified by the Porter value chain, which is why we have built our own system for classifying business processes. In order to identify business processes that can be digitized, the conceptual principles of modeling and documenting business processes are considered. Some notations of modeling and documentation of business processes are studied and the requirements to these procedures at the present stage of information technology development are determined. In the process of digital transformation of business entities, business process modeling allows to describe them in a comparative description of «as is» and «as it should be». The state of business processes «as it should be» is the basis of their quality and effective digital transformation. In other words, the digitalization of business processes can be carried out in one of the areas of business process optimization - their improvement, redesign or reengineering. Digitalization of business processes can be carried out in a specially created environment – information infrastructure focused on digital management. Within the limits of the specified approaches to interpretation of essence of an information infrastructure in works of domestic scientists and regulations and legislative acts are systematized. Contrary to the

concept of digital infrastructure specified in the Concept of Development of Digital Economy and Society of Ukraine, the concept of information infrastructure focused on digital management is proposed and presented. The basic scheme of functioning of the information infrastructure focused on a digital way of management of business processes is resulted. Approaches to the interpretation of the concept of digitalization of business processes of the enterprise are studied. The model of maturity of business processes of the enterprise in the conditions of digitalization of information infrastructure is improved. It is proposed to distinguish among the levels of maturity of the organization in the field of process management «digital» level of development of business processes of the organization. In the context of this, the model for assessing the level of maturity and digitalization of the business process in the information infrastructure has been improved. The principles of adaptation of the business process management system to the digital way of their management are given. A system of parameters for the transition of processes to digitalization has been developed, which should include the following elements: digital strategy, digital literacy, digital thinking and digital security. Within this approach, the criteria for assessing the digital maturity of the business process by analogy with the model for assessing the maturity of business processes at four levels. Methodical approaches to the analysis and estimation of efficiency of measures of digitalization of business processes of the enterprise are investigated and systematized. The general algorithm of estimation of efficiency of measures of digitalization of business process of the enterprise is developed. The method of evaluating the effectiveness of measures to digitize the business process of the enterprise using the following methods: PDCA cycle, internal audit of business processes, analysis of key performance indicators (KPI), functional cost analysis and analysis of stakeholder requirements.

As part of the assessment of the current state of digitalization of business processes of agricultural enterprises of Ukraine and their effectiveness, a study of Ukraine's ranking position in international rankings of the digital economy and its development to identify countries leading digital transformation, whose experience should be

studied and implemented in domestic business. In particular, the dynamics of Ukraine's place was assessed according to the indicators of the Information and Communication Technologies Development Index, the e-Government Development Index, the Global Index and the Digital Competitiveness Index. The dynamics and state of implementation of innovations at the enterprises of Ukraine as readiness for digital transformation of economic entities is analyzed. In particular, as indicators of the state of digitalization of agro-industrial enterprises, the dynamics of the number of enterprises with access to the Internet and the number of employees with access to the Internet were assessed; the share of the number of enterprises that have a website in the total number of enterprises; the share of the number of enterprises that have a website, according to the functionality of the website; shares of enterprises that have a chat service to communicate with customers; the share of the number of enterprises purchasing cloud computing services by type of cloud computing services; the share of the number of enterprises that have hired ICT specialists; the share of the number of enterprises that use robotics, by type of robot, by the purpose of using service robots. The necessity of digitalization of business processes of an agricultural enterprise is considered and substantiated. The main business processes of an agricultural enterprise that are subject to digital management are identified. A two-tier architecture of information infrastructure focused on digital business process management has been developed. The means and tools of digitalization of crop business processes (Precision Agriculture tools) and livestock business processes (Precision Livestock Farming tools) are systematized. Preliminary diagnosis of the feasibility of digital transformation of business processes of agricultural enterprises will be carried out with the help of SWOT-analysis and analysis of the force field of agricultural enterprises in terms of digitalization of business processes. According to the previously formed methodological tools, the effectiveness of digitization measures was assessed on the example of the main, auxiliary (supporting) business processes, business processes management and development.

Within the definition of perspective directions of digitalization of business processes of agricultural enterprises of Ukraine the conceptual principles of reengineering of business processes as a direction of their improvement for the purpose of development of the program of reengineering in the context of their digitalization are investigated. Approaches to understanding business process reengineering, fatal mistakes of business process optimization for the purpose of their digital transformation are systematized. The key characteristics of reengineering are determined and the algorithm of organization and implementation of reengineering of business processes at the enterprise is formed. It is proposed to use the matrix of process-strategy in the implementation of reengineering of business processes by digitizing them. An example of the implementation of the stages of the business process reengineering program discussed earlier is given. It is noted that the program for reengineering business processes by digitizing them is based on a set of analytical and applied procedures at all stages of its implementation, as it studies processes and problems that depend not only on internal factors but also external factors. Modern information systems as components of hardware infrastructure of information infrastructure focused on digital way of business process management are studied. The functional directions of digitalization of business processes of separate information systems are determined. The directions of improvement of information-analytical platforms of ERP-systems of management of business processes of agricultural enterprises in the field of animal husbandry management, land management, crop management, equipment management and document management are outlined. The interface and analytical reports of modules and software applications for digitization of business processes of agricultural enterprises have been developed. The key aspects of ERP class information systems for the agricultural industry are identified. Innovative priorities of digitalization of business processes of the enterprise are systematized on the basis of foreign experience of agro-accelerators in the field of Agritech-industry. Successful implemented Agritech projects in the activity of agricultural enterprises of Ukraine are considered. The foreign experience of introduction of innovative methods of

digitalization of business processes in the activity of agricultural enterprises is studied: Agritech in the field of animal husbandry and poultry (Agritech & Foodtech), Smart Farming technologies, Agritech projects in Irrigation, Agritech projects in Aquaculture, Agritech projects in Novel and Agritech projects in the field of Post Harvest. Among the considered projects the choice of some of them for implementation of effective innovations in modern domestic practice of agricultural enterprises is substantiated.

*Key words: business process, digital economy, digital business process, agricultural enterprise, Agritech in the field of animal husbandry and poultry.*

**2. Ємець А. В. Регулювання діяльності авторизованих економічних операторів в системі забезпечення національної митної безпеки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Андрій Вікторович Ємець ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 353 с.**

У дисертаційній роботі розкрито науково-практичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо механізму регулювання діяльності АЕО в системі забезпечення національної митної безпеки. Сформульовано теоретичні положення щодо базових підходів до організації митного контролю та митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон держави АЕО, дано визначення нової інформаційної форми митного контролю. Виявлено та описано взаємозв'язки і синергетичний ефект від одночасного узгодженого запровадження концепцій РС ВМО, насамперед АЕО та ЄВ. Розроблено методичний інструментарій управління митними ризиками в контексті практичної реалізації положень РС ВМО. Сформульовані теоретичні та методичні положення побудови МДП як механізму взаємодії митних органів та підприємницької спільноти. Запропоновано механізм регулювання діяльності АЕО шляхом одночасної та узгодженої реалізації проектів МДП як національної програми АЕО, а також ДПП у вигляді реалізації проектів ІКТ. Обґрунтовано доцільність використання двоетапного механізму добору приватних партнерів митних органів у національній програмі АЕО для оптимізації використання коштів державного бюджету.

*Ключові слова: Рамкові стандарти ВМО, АЕО, ЄВ, митний контроль, управління митними ризиками, митна безпека, Інформаційна форма митного контролю, критерії статусу АЕО, авторизований ланцюг постачання, МДП, ДПП.*

**Yemets A. Regulation of the activity of authorized economic operators in the system of national customs security.** – Manuscript.

The thesis deals the scientific bases and practical recommendations on the mechanism of regulation of AEO activity in the system of national customs security.

The theoretical basis for the category of national customs security has been further developed. Including the further development of the classification of the directions of national customs security has been done, which, unlike the existing ones, involves the creation of competitive advantages for domestic enterprises in the international market and the promotion of relevant areas of science and technology. A 17 scheme of the WCO Safe Framework of Standards 2018 was created, which, unlike the existing ones, presents a graphic representation of the national environment in which AEOs operate that provides an opportunity to determine the main task and ultimate goal of the state in the field of regulation of AEO activities in terms of national customs security.

Theoretical provisions on basic approaches to the organization of customs control and customs clearance of goods moving across the customs border of the AEO state are formulated. The definition «information form of the customs control» is given. The information form of the customs control is based on Safe Framework of Standards 2018 and, unlike the existing ones, has deals the activities of all participants in an authorized international supply chain in accordance with established laws, rules and regulations throughout of the all life circle of the enterprise engaged in the activities of goods subject to (and / or had subject) to customs control and supervision.

The content of Safe Framework of Standards 2018 had analyzed through the prism of the methods of state regulation of AEO activities envisaged by them.

The interconnections and synergies effect from the simultaneous coordinated implementation of the Safe Framework of Standards 2018 master concepts (AEOs and SW) in the context of improving the country's customs security have been identified and described.

A methodological toolkit for customs risk management has been developed through the construction of a customs risk continuum. At the same time, the customs risk management process is considered as a continuous cyclical process consisting of three main (detection, evaluation, mitigation) and two ancillary (documentation and observation; consultation and review) stages and has a single «top-level event» - losing control's, that is, a situation where the customs authority cannot be sure that the cargo, documents, information about the goods in the consignment correspond to the previously recorded condition.

A methodical approach to the practical implementation of the Safe Framework of Standards 2018 provisions as a process of continuous information exchange between all participants in the international supply chain is elaborated.

Theoretical and methodological provisions of Customs-Business Partnership (CBP) construction are formulated as a mechanism of interaction between customs authorities and the business community, with the aim of full implementation in the country of the principles of the Safe Framework of Standards 2018, including the national AEO program.

The mechanism of regulation of AEO activity by simultaneous and coordinated implementation of the CBP project as a national AEO program, as well as a publicprivate partnership (PPP) in the form of implementation of information and communication technology (ICT) projects in the areas that will facilitate the implementation of economic AEO's activity is proposed. This mechanism for regulating AEO activities is based on Safe Framework of Standards 2018 and, unlike the existing ones, shift the attention of the customs authorities from the introducing and controlling the implementation of administrative measures to influence business 18 to cooperate with it in the IT and customs security fields. The mechanism of selection of private partners of customs authorities in the national AEO program, which, unlike the existing ones, envisages in the first stage an



assessment of the financial stability of enterprises with the use of the index of investment attractiveness of the enterprise, which will avoid non-productive use of state budget funds.

*Key words: WMO Safe framework standards, AEO, SW, customs control, customs risk management, customs security, AEO status criteria, authorized supply chain, CBP, PPP*

**3. Іванчов П. В. Державне управління трансформацією медичної системи України на ринкових засадах : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Павло Васильович Іванчов ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 410 с.**

У дисертації наведено дослідження фундаментальних імперативів трансформації медичної системи в Україні й теоретико-методологічних основ дослідження державного управління трансформацією медичної системи України на ринкових засадах. Охарактеризовано генезу парадигми державного управління трансформацією України та сформовано нову парадигму розвитку медичної системи крізь призму ринкової економіки.

Проаналізовано інституційні, організаційно-правові та фінансово-економічні аспекти державного регулювання реформування системи охорони здоров'я в Україні із визначенням динаміки стану та основних проблем системи охорони здоров'я. Визначено можливості впровадження державно-приватного партнерства в медичній галузі України.

Розроблено стратегічні пріоритети державного управління ринкової трансформації системи медицини відповідно до виявлених у ході дослідження проблем розвитку медичної галузі та перешкод становлення ринку медичних послуг в Україні. Сформовано комплексну систему надання медичних послуг в Україні на ринкових засадах, яка передбачає діяльність учасників державного, комунального, приватного секторів та страхової медицини.

Змодельовано можливості трансформації медичної системи України з урахуванням зміни механізмів фінансування системи охорони здоров'я та інноваційно-технологічного розвитку галузі.

*Ключові слова:* державне управління, медична система, охорона здоров'я, медична галузь, ринок медичних послуг, трансформація медичної системи, реформа охорони здоров'я, фінансування охорони здоров'я, інноваційно-технологічний розвиток, державно-приватне партнерство.

**The state management of the transformation of the medical system on a market basis.** – Manuscript.

The dissertation presents research on the fundamental imperatives of the transformation of the medical system in Ukraine and the theoretical and methodological foundations of the study of state management of the transformation of the medical system of Ukraine according with market principles. The genesis of the paradigm of state management of the transformation of Ukraine is characterized and a new paradigm of the development of the medical system through the prism of the market economy is formed. The institutional, organizational, legal, financial and economic aspects of state regulation of reforming the health care system in Ukraine have been analyzed, with the definition of the dynamics of the state and main problems of the health care system in the country. The possibilities of introducing public-private partnerships in the medical industry of Ukraine have been determined. The strategic priorities of public administration of the market transformation of the medicine system are developed in accordance with the problems of the development of the medical industry and the obstacles to the formation of the medical services market in Ukraine, which identified during the study. A comprehensive system for the provision of medical services in Ukraine are formed according to market principles, which provides for the activities of participants in the state, communal, private sectors and insurance medicine. The possibilities of transforming the medical system of Ukraine are modeled, taking into account changes in the financing mechanisms of the health care system and the innovative and technological development of the industry

*Key words:* public administration, medical system, healthcare, medical industry, market of medical services, transformation of the medical system, healthcare reform, healthcare financing, innovative and technological development, public-private partnership.

**4. Минчинська І. В. Запобігання банкрутству підприємств в системі державного антикризового регулювання : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Ірина Василівна Минчинська ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2021. – 409 с.**

У дисертації поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено практичний інструментарій запобігання банкрутству підприємств в системі державного антикризового регулювання. Обґрунтовано сутність державного регулювання банкрутства підприємств. Запропоновано науково-методичний підхід до запобігання банкрутству підприємств. Досліджено еволюцію інституту банкрутства в Україні та зроблено загальний висновок щодо ефективності його функціонування. Встановлено особливості нормативно-правового забезпечення державного антикризового регулювання та державного регулювання банкрутства підприємств. Проведено оцінку сприятливості бізнес середовища в Україні. Проаналізовано результативність державного регулювання процесів банкрутства в Україні. Наведено пропозиції щодо формування моделі державного регулювання банкрутства підприємств в Україні. Виявлено та обґрунтовано взаємозв'язок соціально-економічних показників та показників банкрутства підприємств в Україні на основі проведеного кореляційно-регресійного аналізу. Наведено пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічного механізму запобігання банкрутству підприємств в Україні.

***Ключові слова:** криза, антикризове регулювання, державне регулювання банкрутства, запобігання банкрутству підприємств, неплатоспроможність, 21 неспроможність, банкрутство, модель державного регулювання банкрутства, організаційно-економічний механізм.*

**Minchynska I. V. Prevention of enterprises bankruptcy in the state anticrisis regulation system. – Manuscript.**

In the dissertation the theoretical and methodological principles were improved and practical tools for preventing bankruptcy of enterprises in the system of state anti-crisis regulation were developed.

The essence, purposes and methods of the state anti-crisis regulation, including the state regulation of bankruptcy of the enterprises as its component were defined. A method of preventing bankruptcy of

enterprises was proposed for each of the identified functional subsystems of the macro- and microeconomic levels of the system of state regulation of bankruptcy of enterprises in Ukraine. Based on a retrospective study of the process of forming the institution of bankruptcy in Ukraine, the preconditions and causes of bankruptcy of domestic enterprises were established and a conceptual framework in this area of research was formed. The institutional aspects of the regulation of bankruptcy of enterprises in Ukraine by establishing the range of subjects and features of regulatory and legal support of state regulation of bankruptcy at the level of each selected functional subsystems of the system of state regulation of bankruptcy of enterprises were researched.

The methodical approach for evaluation was proposed to carry out in two directions: on the basis of indicators of international ratings (Ease of Doing Business Index, The Global Competitiveness Index) and indicators of business demography. An assessment of the favorable business environment for the activity of enterprises in Ukraine was determined. An assessment of the effectiveness of state regulation of corporate bankruptcy in Ukraine based on the analysis of the dynamics and structure of insolvency and bankruptcy indicators of enterprises were identified.

Based on the study of foreign experience in the formation of the model of state regulation of bankruptcy, proposals for improving the model of state regulation of bankruptcy of enterprises in Ukraine in the post-industrial economic development and global economic crisis caused by the pandemic COVID-19 were presented.

The causal links between the indicators of bankruptcy of the enterprises and socio-economic indicators of Ukraine based on the use of the diagram of cyclical causality were determined. The processes of bankruptcy of enterprises in Ukraine were modeled using correlation-regression analysis. Proposals for improving the organizational and economic mechanism for preventing bankruptcy of enterprises in Ukraine at the level of functional subsystems of macro- and microeconomic levels of the state anti-crisis regulation were presented.

**Key words:** *crisis, anti-crisis regulation, state regulation of bankruptcy, bankruptcy prevention of enterprises, insolvency, bankruptcy, state regulation model of bankruptcy, organizational and economic mechanism.*

**5. Піжук О. І. Цифрова трансформація економіки України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Ольга Іванівна Піжук ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 586 с.**

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукової проблеми, що полягає у системній концептуалізації засад цифрової трансформації економіки України і розробці практичних рекомендацій щодо спрямування цифровізації бізнес-процесів на реалізацію нових економічних моделей і систем управління, спроможних забезпечити інклюзивне економічне зростання.

Консеквентний аналіз спектру сучасних цифрових технологій, які найчастіше асоціюються із індустрією 4.0 дозволив побудувати концептуальну модель екосистеми, що характеризується сукупністю взаємопов'язаних між собою елементів – інтернету речей, інтернету послуг, інтернету людей та інтернету даних, а також визначити ключові технології, які є потужними засобами цифровізації економіки. Розроблено та на основі емпіричних даних, апробовано національний індекс цифровізації, який може бути корисним в процесах формування та коригування політики цифрової трансформації економіки України. Запропоновано візійний проект реалізації стратегії прориву, який передбачає використання інструментарію «теорії обмежень», адаптованого для обґрунтування стратегічних рішень в системі державного регулювання економіки України.

***Ключові слова:** Індустрія 4.0, цифрова трансформація, цифрова економіка, штучний інтелект, інтернет речей, великі дані, стратегія прориву, середовище VUCA, інклюзивний розвиток, теорія обмежень, кібербезпека.*

**Pizhuk O. I. Digital transformation of Ukraine's economy –** Qualifying scientific work on the manuscript's rights.

The dissertation offers a solution to a significant scientific and practical problem of system conceptualization of Ukraine's economy's digital transformation and the development of practical recommendations for digitalization business processes to introduce new economic models and management systems that can provide inclusive economic growth.

Consecutive analysis of the range of modern digital technologies that are most often associated with Industry 4.0 has allowed us to build a conceptual model of the environment, characterized by a set of interconnected elements - the Internet of Things, the Internet of Services, the Internet of People and the Internet of Data. These elements form a kind of ecosystem based on the convergence of technologies, which ultimately leads to an exponential growth of the world and national economies. The semantics of some concepts, including «transformation», «digitization», «digitalization» allows us to conclude that «digital transformation» goes beyond «Industry 4.0». It is determined that the most obvious result of the digital transformation is the development of the digital economy.

The author's method of estimating the scale of the economy's digital transformation, taking into account a wide range of social consequences of such transformations, has been developed and tested based on empirical data. The development of the general conceptual scheme of the national index of the digital transformation of the economy is based on the approach according to which the potential of advanced technologies should contribute to both economic development and solving some social problems and can be realized only in the presence of effective state regulation digital competencies and secure digital infrastructure.

Prospects for implementing the breakthrough strategy, the formation of which involves the use of tools «constraint theory», adapted to justify strategic decisions in the system of state regulation of Ukraine's economy. By breakthrough strategy, we mean a system of views and a consistent process focused on active activities to achieve accelerated growth by identifying the highest priority goals and methods of achieving them. Ensuring Ukraine's economy's inclusive development has been identified as a priority goal of the breakthrough strategy, where technological breakthroughs will lead to economic growth. Its results will be evenly distributed among all members of society. A «current reality tree» is constructed, demonstrating the causal links between the visible manifestations of the state of the system and the underlying causes. To change the existing situation in the future, a new chain of events has formed, where restrictions become the desired results.

Digital transformation in this context should be considered as a priority tool for implementing a breakthrough strategy, as digital technology is a unique basis for «jump-like development». It is because almost all their types, components, and systems are available on the international market and are easily transported to any country for further use. Thanks to these features, they can support a breakthrough strategy, avoiding the traditional stages of gradual development to reduce the gap between developed and developing countries' productivity and efficiency.

Considering the main results of the assessment of the scale of the digital transformation of the economy of Ukraine, are proposed strategic guidelines for the development of digital infrastructure in Ukraine. The model of the basic competencies necessary for using the newest technologies in the conditions of the digital economy is formed. The necessity of strengthening cybersecurity as a factor in accelerating transformation processes and the development of the digital economy in Ukraine is substantiated.

It is substantiated that in addition to technologies for digital transformations and opportunities for «abrupt» economic development, it is important to have knowledge and experience managing relevant technologies. That is why education and science are among the key areas that need to be transformed to implement the breakthrough strategy successfully. They should become the foundation of Ukraine's competitiveness, as they contribute to the full disclosure of each person's potential throughout life, creating a society of conscious features.

Several initiatives are proposed, including the approval of the national strategy for the development of Industry 4.0 and the development of national standards in the field of cybersecurity systems related to Industry 4.0, the formation of a list of critical infrastructures, accelerating international cooperation in combating cyberattacks by terrorist organizations and countries use of cyber weapons to combat them.

**Keywords:** *Industry 4.0, digital transformation, digital economy, artificial intelligence, Internet of Things, big data, breakthrough strategy, VUCA environment, inclusive development, constraint theory, cybersecurity.*

**6. Шевчук С. В. Регулятивний потенціал держави у забезпеченні митних інтересів України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Сергій Васильович Шевчук ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 494 с.**

Дисертацію присвячено дослідженню багатоаспектної проблеми забезпечення митних інтересів України в рамках використання регулятивного потенціалу держави.

Досліджено сутність понятійно-категоріального апарату системи захисту митних інтересів. Визначено місце, роль та принципи забезпечення митних інтересів в системі економічних інтересів держави, а також розроблено їх класифікацію. Виокремлено чинники та показники забезпечення митної безпеки.

Крізь призму теорії регуляції обґрунтовано методологічні підходи до дослідження регулятивного потенціалу держави у рамках забезпечення митних інтересів. Проаналізовано генезис формування та реалізації регулятивного потенціалу держави у історичній ретроспективі з конкретизацією ролі митних інтересів на кожному із етапів. Систематизовано інструменти та важелі регулятивного потенціалу держави для забезпечення митних інтересів.

Проаналізовано сучасний стан реалізації митної політики. Здійснено оцінку основних тенденції забезпечення митних інтересів в Україні у процесі 31 провадження митної справи. Встановлено взаємозв'язки регулятивного впливу заходів нетарифного регулювання на систему забезпечення митної безпеки та митних інтересів.

Окреслено державне регулювання процесу забезпечення митних інтересів з позицій діалектичного та коеволюційного підходів. Удосконалено практичні аспекти управління регулятивним потенціалом держави в ході забезпечення митних інтересів. Здійснено імітаційне моделювання процесу прийняття рішень забезпечення митних інтересів суб'єктів митних відносин. Відображено алгоритм оцінки та математичний інструментарій, що використовується для формалізації та моделювання.

Запропоновано шляхи удосконалення інституційного механізму державного регулювання забезпечення митних інтересів. Розроблено стратегічні домінанти нагромадження регулятивного



потенціалу держави у процесі захисту митних інтересів. Конкретизовано напрями підвищення ефективності нормативно-правового регулювання системи забезпечення митних інтересів України.

*Ключові слова: митні інтереси, митна безпека, митна політика, митна справа, потенціал, регулятивний потенціал забезпечення митних інтересів, національна безпека, нетарифне регулювання.*

**Shevchuk S. V. Regulatory potential of the state in securing the customs interests of Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation is devoted to the research of the multidimensional problem of securing the customs interests of Ukraine in the framework of using the regulatory potential of the state.

The essence of the conceptual-categorical apparatus of the system of protection of customs interests is investigated. The place, role and principles of securing customs interests in the system of economic interests of the state are determined, and their classification is developed. Customs security factors and indicators are highlighted.

Through the prism of the theory of regulation, methodological approaches to the study of the regulatory potential of the state within the framework of customs interests are substantiated. The genesis of the formation and realization of the regulatory potential of the state in historical retrospect is analyzed, with the specification of the role of customs interests at each stage. Instruments and levers of the regulatory capacity of the state to secure customs interests have been systematized.

The current state of customs policy implementation is analyzed. The main tendencies of securing customs interests in Ukraine in the process of customs administration were evaluated. The relationship between the regulatory impact of nontariff regulation measures on the system of customs security and customs interests has been established.

The state regulation of the process of securing customs interests from the standpoint of dialectical and co-evolutionary approaches is outlined. Practical aspects of managing the regulatory potential of the state in the course of securing customs interests have been improved.

A simulation of the decision-making process of the customs interests of the subjects of customs relations is carried out. The estimation algorithm and mathematical tools used for formalization and modeling are displayed.

Ways to improve the institutional mechanism of state regulation of customs interests are proposed. Strategic dominants of accumulation of the regulatory potential of the state in the process of protection of customs interests have been developed. The directions of increasing the efficiency of regulatory and legal regulation of the system of ensuring the customs interests of Ukraine are specified.

*Key words:* customs interests, customs security, customs policy, customs, potential, regulatory potential for securing customs interests, national security, nontariff regulation.

*08.00.08 – гроші, фінанси і кредит*

**7. Дем'янчук О. І. Фінансовий потенціал збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Ольга Іванівна Дем'янчук ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 465 с.**

Дисертацію присвячено вирішенню важливої науково-прикладної проблеми – обґрунтування теоретико-методологічних засад збалансованості розвитку адміністративно-територіальних одиниць України на основі їх фінансового потенціалу та розроблення практичних рекомендацій щодо його нарощування в умовах децентралізації фінансових відносин.

У дисертації обґрунтовано методологічні засади збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць та розкрито теоретичну модель формування фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць. Надано характеристику структурним взаємозв'язкам фінансового потенціалу та причинам виникнення фінансових диспропорцій в межах адміністративно-територіальних одиниць.

Здійснено оцінку сучасного стану формування і реалізації фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць України, охарактеризовані тенденції формування їх місцевих бюджетів. Проаналізовано рівень збалансованості розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі їх фінансового потенціалу. Обґрунтовано інституційні аспекти управління фінансовим потенціалом адміністративно-територіальних одиниць. Визначено основні шляхи нарощування фінансового потенціалу для забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України.

*Ключові слова:* децентралізація регіонального розвитку, фінансовий потенціал адміністративно-територіальних одиниць, диспропорції розвитку адміністративно-територіальних одиниць, фінансові розриви, коефіцієнти збалансованого розвитку, збалансований розвиток адміністративно-територіальних одиниць.

**Demianchuk O. I. Financial potential of balanced development of administrative-territorial units in Ukraine.** – A qualifying scientific work as manuscript copyright.

The dissertation is dedicated to the solution of an important scientific and applied problem - the study of theoretical and methodological principles of balanced development of administrative-territorial units of Ukraine on the basis of their financial capacity and development of practical recommendations for its increase in the conditions of decentralization of financial relations.

Based on the methodological study of the process of decentralization as a foundation for the formation of a new system of administrative-territorial units, the concept of administrative-territorial unit is substantiated. Concepts of balanced development of administrative-territorial units in the conditions of decentralization are defined. Within the criteria for ensuring the balanced development of territorial units the main groups are identified. The author determines that only in close cooperation these criteria are capable of ensuring balanced development of the administrative - 34 territorial units of Ukraine. The dialectical essence of the financial potential of the administrative-territorial unit as an important component of the social-territorial system

of the country is revealed. The structure of the financial capacity of the administrative and territorial unit has been identified. It is substantiated that the effectiveness of financial potential is realized based on two key components: organizational and managerial potentials. In the course of the study, it is proven that the disparities within the administrative-territorial units are largely a consequence of the structural imbalances of the Ukrainian economy, which manifest themselves in the formation and use of the financial potential of the administrative-territorial units, as well as its components. During the study the economic assessment of the current state of formation and realization of the financial potential of the administrative-territorial units of Ukraine was carried out. The disparities in the development of administrativeterritorial units are identified, while key criteria of influencing or reducing these disparities have been specified. The tendencies of formation of local budgets of administrative-territorial units are being analyzed. The paper also determines the management tools of financial potential that can influence their dynamic changes. In the course of the analysis of the level of realization of balanced development of the administrative-territorial units of Ukraine the estimation of the coefficients of balance on all groups of criteria is carried out. A number of latest implemented innovative methods of medium-term local budget planning is outlined. This provided objective data based on which conclusions were drawn about the factors of influence or centroids on the level of community development. Particularly, measures to improve the fiscal mechanism in the management of the financial potential of administrativeterritorial units were determined. During the study models for determining significant factors of influence on the financial capacity of united territorial communities and a basic model of balanced development of administrative-territorial units have been developed. It is justified that the introduction of foreign practice of sustainable development of administrative-territorial units with regard to the implementation of development policy and theory of cohesion. This will ensure the creation of an integrated system of instruments to improve the management of the financial potential of territorial units and the level of their balanced development.

*Key words: decentralization of regional development, financial potential of administrative-territorial units, disproportions of development of administrativeterritorial units, financial gaps, coefficients of balanced development, balanced development of administrative-territorial units.*

**8. Калита Т. А. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Тетяна Анатоліївна Калита ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 279 с.**

У дисертаційній роботі розвинуто теоретичні засади та удосконалено науково-методичні підходи, спрямовані на удосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в Україні.

Досліджено економічну природу та розкрито сутність інвестиційної діяльності з інноваційною компонентою та систематизовано форми фінансування інвестиційної діяльності на засадах ДПП в Україні. Виявлено вплив державної підтримки у фінансовому забезпеченні проєктів ДПП в Україні. Виконано ретроспективний аналіз стану розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Дано оцінку ефективності реалізації проєктів ДПП з урахуванням переваг і недоліків способів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах ДПП, механізмів ДПП.

Розвинуто науково-методичний підхід до запровадження основних напрямів удосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах ДПП в Україні. Запропоновано заходи, спрямовані на підвищення ефективності управління фіскальними зобов'язаннями держави шляхом встановлення бюджетних обмежень, формування спеціального експертного відділу в Міністерстві фінансів України, а також інструментарій оцінки та мінімізації ризиків у процесі підготовки та реалізації ДПП, зокрема рекомендовано на державному рівні закріпити в статуті вимогу щодо створення резервного фонду для учасників ДПП.

На основі проведеного прогностичного аналізу розроблені практичні рекомендації щодо фінансування проєктів ДПП за рахунок фінансових ресурсів МФО, що є перспективним і може забезпечити до 5 % додаткового зростання ВВП за рахунок ефективного використання доступних фінансових ресурсів МФО.

*Ключові слова:* фінансове забезпечення, інвестиційна діяльність, прямі капітальні інвестиції, кредити, мезонінне фінансування, інфраструктура, інноваційно-інвестиційні проєкти, державно-приватне партнерство.

**Kalyta T. A. Financial support of investment activity on the basis of public-private partnership in Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

In the thesis the theoretical principles were developed and the scientific and methodological approaches aimed at improving the financial support of investment activities on the basis of public-private partnership in Ukraine were improved.

The economic nature was examined, the essence of investment activity with an innovative component is investigated and the forms of financing of investment activity on the basis of PPP in Ukraine were systematized. The influence of state support in the financial security of PPP projects in Ukraine was revealed. The retrospective analysis of investment activity development in Ukraine has been performed. The estimation of efficiency of financing of investment projects on the basis of PPP and their realization was given, advantages and lacks of models of financial maintenance of investment activity on the basis of PPP, and also mechanisms of PPP were outlined.

The scientific and methodical approach to introduction of the basic directions of improvement of financial maintenance of investment activity on the basis of PPP in Ukraine was developed. Measures aimed at improving the efficiency of fiscal management of the state by setting budgetary restrictions, organization of a special expert department in the Ministry of Finance of Ukraine, as well as tools for assessment and minimization of risks in the process of preparation and implementation of PPP were proposed, in particular, it was recommended at the state level to fix in the charter the requirement to establish a reserve fund for PPP participants.

Analysis of the advantages and disadvantages of certain forms and models of PPP in foreign countries has revealed that funds allocated to overcome the deficit of profitability (Viability Gap Fund / Facility, (VGF) are one of the most formal and less risky forms. An alternative way of financing investment activities on the basis of PPP can be mezzanine financing. The possibility of creating a bank of development and / or special financial institution (for example, a state fund of development) was examined in the thesis.

The expediency of developing a municipal private partnership (MPP) as an important tool for improving the financial support of investment activities at the regional level has been identified. State financial support in this case can be provided through state and local guarantees, investment financing from state or local budgets and other sources in accordance with national and local programs.

Based on the forecast analysis, practical recommendations for financing PPP projects at the expense of MFI financial resources have been developed, it is perspective and can provide up to + 5% additional GDP growth through efficient use of available MFI financial resources.

***Key words:** financial support, investment activity, direct capital investments, credits, mezzanine financing, infrastructure, innovation investment projects, public-private partnership.*

**9. Лантух К. О. Бюджетне фінансування соціальних функцій держави в Україні : дис. ... д-ра філософії : 08.00.08 / Крістіна Олександрівна Лантух ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 278 с.**

У дисертації поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо удосконалення механізму бюджетного фінансування соціальних функцій держави.

У межах дослідження теоретичних засад бюджетного фінансування соціальних функцій держави розглянуто генезу концепції соціальної держави як основи формування поняття «соціальна функція держави», обґрунтовано сутність поняття «бюджетне фінансування соціальних функцій держави», встановлено форми та методи бюджетного фінансування соціальних функцій держави, проведено порівняльну характеристику моделей фінансування

соціальних функцій держави. Виокремлено хронологію теоретичних підходів до розкриття змісту та сутності соціальної держави. Проаналізовано підходи вітчизняних та іноземних науковців до трактування сутності даної категорії, у результаті чого надано авторське трактування поняття «соціальна держава». Обґрунтовано сутність поняття «бюджетне фінансування соціальних функцій держави», встановлено форми бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку, а також запропоновано ознаки їх класифікації, визначено методи бюджетного фінансування соціальних функцій держави та на основі досвіду ЄС виявлено метод, який доцільно використовувати в Україні. Проведено порівняльну характеристику нордичної, англосаксонської, континентальної та південноєвропейської моделей фінансування соціальних функцій держави на основі дослідження специфіки країн, які в них входять, а саме: за рівнем ВВП на душу населення, рівнем податкових надходжень у розрахунку на одну особу, кількістю населення, особливістю фінансування соціального захисту та соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти, духовного та фізичного розвитку, а також заходами подолання соціальних дисбалансів в умовах пандемії коронавірусу. Удосконалено переваги та недоліки нордичної, англосаксонської, континентальної та південноєвропейської моделей фінансування соціальних функцій держави у контексті використання в Україні.

Досліджено сучасний стан бюджетного фінансування соціальних функцій держави в Україні на основі аналізу трансформації бюджетного фінансування видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, моніторингу використання бюджетних коштів на фінансування освіти, дослідження практики фінансування бюджетних видатків на охорону здоров'я та аналізу фінансування видатків бюджету на духовний та фізичний розвиток. Дослідження проведено на основі порівняння бюджетних видатків за функціональною класифікацією в Україні, Франції, Польщі, Німеччині, Італії та Іспанії, оцінки абсолютних та відносних показників витрачання бюджетних коштів в Україні у розрахунку на одного споживача бюджетних коштів за соціальними функціями, критеріїв ефективності реалізації соціальних функцій держави в Україні, у тому



числі щодо виконання цілей сталого розвитку. Розраховано інтегральні показники ефективності реалізації функцій держави у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку за відповідними завданнями цілей сталого розвитку, а також показники ефективності витрачання бюджетних коштів на їх реалізацію. У результаті цього виокремлено проблеми реалізації функцій держави в Україні у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку. Проведений аналіз дозволив надати пропозиції, настанови, поради та вказівки, які полягають у пріоритизації бюджетного фінансування окремих складових соціальних функцій та переданні інших з них на реалізацію державно-приватному партнерству, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації соціальних функцій держави та забезпечення досягнення цілей сталого розвитку в Україні.

У ході розкриття перспектив бюджетного фінансування соціальних функцій держави в Україні обґрунтовано роль міжбюджетного перерозподілу у фінансуванні соціальних функцій держави, розроблено модель визначення обсягів бюджетного фінансування соціальних функцій держави на середньострокову перспективу, запропоновано підхід до удосконалення інституційного забезпечення реалізації соціальних функцій держави в Україні.

Встановлено, що в Україні відзначається зміна парадигми сприйняття значення держави з монополістичної до сервісної, що проявляється у наближенні процесу реалізації соціальних функцій до споживача. Обґрунтовано важливість міжбюджетного перерозподілу у фінансуванні соціальних функцій держави як механізму забезпечення реалізації завдань держави, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування, що сприяє гарантуванню своєчасного та справедливого розподілу бюджетних послуг між їх споживачами в межах усіх адміністративно-територіальних одиниць. Надано комплекс аргументів щодо посилення ролі міжбюджетних трансфертів у реалізації соціальних функцій держави та підвищення їх якості.

Удосконалено методичний підхід до визначення обсягу бюджетного фінансування за соціальними функціями держави, що ґрунтується на побудові динамічної моделі для часток Зведеного бюджету України у розрахунку на одного споживача бюджетних послуг щодо освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку, соціального захисту та соціального забезпечення, а також аналізу часових рядів щодо кількості споживачів та обсягу бюджетних видатків, використання якого дозволяє встановити оптимальний розподіл бюджетних коштів для максимізації показника ВВП на душу населення. За результатами аналізу на основі математичної моделі розраховано, відповідно до ряду динаміки, прогнозні показники моделі, очікувані частки видатків зведеного бюджету у розрахунку на одного споживача за соціальними функціями держави на 2024 рік. Доведено, що попри нормовану частку видатків бюджетних коштів у розрахунку на споживача, розподіл видатків між соціальними функціями держави у номінальному та відсотковому вираженні змінюватиметься у залежності від очікуваної кількості споживачів бюджетних послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку, а також соціального захисту та соціального забезпечення. Запропоновано оптимальні частки видатків на одного споживача бюджетних послуг за соціальними функціями держави, які дозволять збільшити показника ВВП у розрахунку на одну особу у порівнянні з прогнозним рівнем за незмінних умов у структурі видатків на соціальні функції держави в Україні.

Доведено перспективність прийняття закону «Про соціальне підприємництво» як напряму удосконалення інституційного забезпечення реалізації соціальних функцій держави в Україні. Запропоновано науковий підхід до надання гарантованих державою соціальних послуг в Україні, що полягає у перегляді структури видатків на соціальні функції держави та механізмів формування дохідної частини для їх забезпечення з метою запровадження концепції безумовного базового доходу, впровадження якої сприятиме подоланню фрагментації та розриву у бюджетному фінансуванні гарантованих державою соціальних послуг населенню.

Розраховано рівень розриву між рівнем прожиткового мінімуму та ВВП у розрахунку на одну особу, який уможливило впровадження концепції. У результаті прогнозування очікуваного рівня прожиткового мінімуму та ВВП у розрахунку на одну особу обґрунтовано оптимальний час для початку впровадження концепції безумовного базового доходу в Україні.

*Ключові слова:* безумовний базовий дохід, бюджетне фінансування, соціальні функції держави, видатки державного бюджету, фінансове забезпечення, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, духовний та фізичний розвиток.

**Lantukh K. O. Budget financing of social functions of the state in Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation deepens the theoretical and methodological principles and develops scientific and practical recommendations for improving the mechanism of budget financing of social functions of the state.

Within the research of theoretical bases of budgetary financing of social functions of the state the genesis of the welfare state concept as base of «state social function» concept formation is investigated, the essence of the «budget financing of social functions of the state» is substantiated, the forms and methods of budget financing of social functions of the state are established, the comparative characteristic of state social functions financing models of the is carried out. The chronology of theoretical approaches to the disclosure of the content and essence of the welfare state is highlighted. The approaches of domestic and foreign scholars to the interpretation of the essence of the category are analyzed, as a result of which the author's interpretation of the concept of «welfare state» is given. The essence of the budget financing of social functions of the state concept is substantiated, the forms of budget financing of social protection and social security, education, health care, spiritual and physical development are established, classification features for them are offered, budget financing methods of state social functions are defined and on the basis of the EU experience the method which is expedient to use in Ukraine is revealed. A comparative description of

the Nordic, Anglo-Saxon, continental and Southern European models of financing the social functions of the state based on a study of the specifics of their member states is carried out, namely: GDP per capita, tax revenue per capita, population, features of financing social protection and social security, health care, education, spiritual and physical development, as well as measures to overcome social imbalances in the context of the coronavirus pandemic. The advantages and disadvantages of Nordic, Anglo-Saxon, Continental and Southern European models of financing the social functions of the state in the context of use in Ukraine have been improved.

The current plight of budget financing of state social functions in Ukraine is studied on the basis of analysis the transformation of financing budget expenditures on social protection and social security, monitoring the use of budget funds for education financing, study the practice of financing budget expenditures on health care, and analysis the financing budget expenditures for spiritual and physical development. The study is based on a comparison of budget expenditures by functional classification in Ukraine, France, Poland, Germany, Italy and Spain, assessment of absolute and relative indicators of budget spending in Ukraine per consumer by social functions, criteria for effective implementation of social functions in Ukraine, including meeting the Sustainable Development Goals. Integral indicators of efficiency of state functions realization in the field of social protection and social security, education, health care, spiritual and physical development on the corresponding tasks of the Sustainable Development Goals, and also indicators of efficiency of government spending for their realization are calculated. As a result, the problems of implementation state functions of Ukraine in the field of social protection and social security, education, health care, spiritual and physical development are highlighted. The analysis allowed to provide proposals, guidelines, advice and guidance, which are to prioritize budget funding for certain components of social functions and transfer others to public-private partnership, which will help increase the efficiency of the implementation of social functions of the state and ensure the achievement of the Sustainable Development Goals in Ukraine.

In the course of revealing the prospects of budget financing of social functions of the state in Ukraine the role of interbudgetary redistribution in financing of social functions of the state is substantiated, a model for determining the amount of budget financing of state social functions in the medium term was developed, the approach to improve the institutional support for realization of social functions of the state in Ukraine is offered.

It is established that there is a change in the paradigm of perception of the state role from monopolistic to service in Ukraine, which is manifested in the approximation to the consumer the process of social functions implementation. The importance of inter-budgetary redistribution in financing the state social functions as a source of ensuring the implementation of state goals, the implementation of which is entrusted to local governments and helps to ensure timely and fair distribution of budget services among their consumers within all administrativeterritorial units is substantiated. A set of arguments for strengthening the role of intergovernmental transfers in the implementation of social functions of the state and improving their quality.

The methodological approach to calculation the amount of budget financing for the state social functions is improved. It is based on building a dynamic model for the shares of the consolidated budget per consumer of services in education, health, spiritual and physical development, social protection and social security, as well as analysis of time series on the number of consumers and the amount of budget expenditures, the use of which allows to establish the optimal distribution of budget funds to maximize GDP per capita. According to the results of the analysis based on the mathematical model, according to a number of dynamics, the forecast indicators of the model, the expected share of consolidated budget expenditures per 1 consumer for the social functions of the state for 2024 are calculated. It is proved that despite the normalized share of budget expenditures per consumer, the distribution of expenditures between social functions of the state in nominal and percentage terms will change depending on the expected number of consumers of budget services in social protection and social security, education, health care, and

spiritual and physical development. The optimal shares of expenditures per consumer of budget services on social functions of the state are proposed, which will increase GDP per capita compared to the forecasted level under constant conditions in the structure of expenditures on social functions of the state in Ukraine.

The prospects of enactment the law «On social entrepreneurship» as a direction of improving the institutional support for the implementation of state social functions in Ukraine are proved. A scientific approach to the provision of state-guaranteed social services in Ukraine is proposed, which consists in revising the structure of expenditures on the state social functions and mechanisms for generating revenue to provide them in order to introduce the concept of universal basic income, the introduction of which will help to overcome fragmentation and gap in the budget financing of state-guaranteed social services to the population.

The level of the gap between the subsistence level and GDP per capita, which allows the implementation of the concept, is calculated. As a result of forecasting the expected level of subsistence level and GDP per capita, the optimal time to start implementing the concept of unconditional basic income in Ukraine is justified.

***Key words:** the universal basic income, budget financing, state social functions, government budget expenditures, financial support, education, health care, social protection and social security, spiritual and physical development.*

**10. Левшук А. А. Удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Альона Анатоліївна Левшук ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 268 с.**

У дисертаційній роботі розвинуто теоретичні засади та удосконалено науково-методичні підходи, спрямовані на детінізацію малого бізнесу України, за рахунок удосконалення його оподаткування.

Досліджено економічну природу та розкрито сутність тіньової економіки малого бізнесу та систематизовано методи оцінки

розмірів тіньового сектора малого бізнесу. Виявлено вплив різних чинників та державної політики на розвиток малого бізнесу в Україні. Визначено основні причини ухилення від сплати податків. Узагальнено зарубіжний досвід щодо удосконалення оподаткування малого бізнесу.

Виконано ретроспективний аналіз стану розвитку малого бізнесу в Україні. Дано оцінку ефективності функціонування спрощеної системи оподаткування малого бізнесу з урахуванням її переваг і недоліків, механізму оподаткування.

Розвинуто науково-методичний підхід до запровадження основних напрямів удосконалення оподаткування малого бізнесу в Україні. Запропоновано алгоритм розрахунку податкових втрат бюджету від використання малими підприємствами механізмів ухилення від сплати податків, що може застосовуватись для порівняння різних базових параметрів розвитку малого підприємництва. За допомогою даного алгоритму досліджено чинну ситуацію тінізації малого бізнесу в Україні. Розроблені практичні рекомендації, які спрямовані на удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки.

***Ключові слова:** малий бізнес, тіньова економіка, втрати бюджету, податкова система, податкова політика, податок, детінізація, оподаткування малого бізнесу, єдиний податок, загальна система оподаткування, тінізація підприємницької діяльності.*

**Levshuk A. A. Improvement of taxation of small businesses in the system of means of shadowing the economy.** – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

In the dissertation, the theoretical principles have been developed, and the scientific and methodological approaches aimed at the shadowing of small businesses in Ukraine have been improved by improving its taxation.

The economic nature and nature of the shadow economy of the small business are investigated; the conceptual and categorical apparatus «the shadow economy» and «the shadowing of the small business by tax means» are improved. The methods estimating the

size of the shadow sector of small business were systematized, with the help of which the size of the shadow sector of small business was established. The peculiarities of interaction between informal and hidden areas in terms of the existence of both complementary and destructive nature of relations with the formal sector of the economy and formation of closed causal relationships between them are established. The influence of various factors and state policy on the development of small business in Ukraine is revealed. The main reasons for tax evasion are identified. International experience in improving small business taxation is generalized.

A retrospective analysis of the state of development of small business in Ukraine is carried out, tendencies of development of small business and factors of its shadowing are evaluated. The efficiency of the functioning of a simplified system of taxation of a small business with its advantages and disadvantages, the mechanism of taxation is given. The ways and tools of tax evasion by small businesses in Ukraine are discussed. The technique of estimating budget losses from the shadow activity of small business entities has been improved. The estimation of budget losses for small enterprises of Ukraine is given. The methodological approaches proposed in the work of the algorithm for calculating the tax losses of the budget from the use of tax evasion mechanisms by small enterprises can be applied to the modernization of tax means in order to adjust the basic parameters of small business development in the 20 direction of increasing the cost of servicing small business shadowing tools and offsetting the effects of savings using.

The scientific and methodological approach to the introduction of the main directions of improvement of taxation of small business in Ukraine is developed. Conceptual approaches to improving the taxation of income of small business entities have been developed. An algorithm for calculating budget tax losses from the use of tax evasion mechanisms by small enterprises is proposed, which can be used to compare different basic parameters of small business development. The current situation of shadowing of small business in Ukraine is investigated. Practical recommendations have been developed that are aimed at improving the taxation of small businesses in the system of means of shadowing the economy.



*Key words: small business, shadow economy, budget losses, tax system, tax policy, tax, deduction, taxation of small business, a single tax, general taxation system, shadowing of entrepreneurial activity.*

**11. Макаренко В. В. Податкове регулювання ринку під-акцизних товарів в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Володимир Володимирович Макаренко ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 259 с.**

У дисертації розвинено теоретико-методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення податкового регулювання ринку підакцизних товарів. Поглиблено понятійно-категоріальний апарат теорії оподаткування за рахунок понять «податкове регулювання ринку підакцизних товарів», «традиція податкового регулювання ринку підакцизних товарів». Визначено податкові традиції регулювання ринку підакцизних товарів країн ЄС. Проведено дослідження вітчизняної практики податкового регулювання ринку підакцизних товарів в Україні, з'ясовано, що розподіл податкового навантаження на споживання різних груп товарів є подібним до країн ЄС, проте його рівень є нижчим. Окреслено тенденції розвитку ринку підакцизних товарів під впливом акцизного оподаткування та неподаткових інструментів державного втручання. Проведено кластерний аналіз регіонів за обсягами ринку підакцизних товарів та з'ясовано, що в Україні споживання нерівномірне. Визначено фактори зниження результативності податкового регулювання ринку підакцизних товарів, до яких віднесено ухилення від акцизного оподаткування, уникнення сплати акцизного оподаткування та податкову оптимізацію.

Сформовані стратегічні пріоритети податкового регулювання ринку підакцизних товарів, запропоновані шляхи вдосконалення організаційно-методичного забезпечення протидії нелегальному обігу підакцизних товарів в Україні та напрями підвищення ефективності адміністрування акцизного податку у контексті оптимізації податкового регулювання ринку підакцизних товарів.

*Ключові слова: акцизний податок, акцизне оподаткування, адміністрування акцизного податку, ринок підакцизних товарів, податкового регулювання ринку підакцизних товарів, податкові інструменти регулювання ринку підакцизних товарів, неподаткові інструменти державного втручання, інтерналізація екстерналій.*

**Makarenko V. V. Tax Regulation of the Excisable Goods Market in Ukraine.** – Manuscript.

The dissertation is devoted to the theoretical and methodical bases are developed and practical recommendations on improvement of tax regulation of the market of excisable goods are developed. The conceptual and categorical apparatus of the theory of taxation is deepened due to the concepts of "tax regulation of the excisable goods market", "tradition of tax regulation of the excisable goods market". The tax traditions of regulation of the market of excisable goods of the EU countries are determined. A study of the domestic practice of tax regulation of the market of excisable goods in Ukraine, found that the distribution of the tax burden on the consumption of different groups of goods is similar to the EU, but its level is lower. The tendencies of development of the market of excisable goods under the influence of excise taxation and non-tax instruments of state intervention are outlined. A cluster analysis of the regions by the volume of the excisable goods market is conducted, and it is found that consumption in Ukraine is uneven. Factors for reducing the effectiveness of tax regulation of the market of excisable goods, which include evasion of excise taxation and avoidance of excise duty, have been identified.

The strategic priorities of tax regulation of the excisable goods market are formed, the ways of improvement of organizational and methodological support of counteraction to illegal turnover of excisable goods in Ukraine and the directions of increase of efficiency of excise duty administration in the context of optimization of tax regulation of the excisable goods market are offered.

*Key words: excise duty, excise duty taxation, excise tax administration, market of excisable goods, tax regulation of excisable goods market, tax instruments of excisable goods market regulation, non-tax instruments of state intervention, internalization of externalities.*

**12. Мартиненко В. В. Модернізація фіскальної політики України в умовах фінансової децентралізації : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Валентина Віталіївна Мартиненко ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2020. – 501 с.**

У дисертації розкрито теоретичні та методологічні засади модернізації фіскальної політики. Визначено взаємозв'язок фінансової децентралізації з фіскальною політикою держави, обґрунтовано методологію формування системи показників оцінки ефективності модернізації фіскальної політики в аспекті фінансової децентралізації. Реалізовано структурно-діагностичну характеристику стану фіскальної політики на рівні України та адміністративно-територіальних одиниць.

Розглянуто особливості раціоналізації міжбюджетних відносин при реалізації фіскальної політики в умовах фінансової децентралізації. Визначено місце ставок податків у системі домінант активізації бюджетних надходжень. Удосконалено оцінку рівня фінансової децентралізації країни шляхом впровадження інтегрального підходу. Розроблено методичні засади оцінки стану регіональної фіскальної політики в умовах фінансової децентралізації за допомогою фінансової кластеризації.

Проведено економіко-математичне моделювання впливу макроекономічних факторів на податкові джерела формування державного та місцевих бюджетів. Розроблено стратегічні сценарії та напрями модернізації фіскальної політики України, а також сформовано її системну концептуалізацію в умовах фінансової децентралізації.

***Ключові слова:** фіскальна політика, фінансова децентралізація, адміністративно-територіальні одиниці, бюджет, міжбюджетні відносини, оподаткування, податкове навантаження.*

**Martynenko V. V. Modernization of Ukraine's fiscal policy in the context of financial decentralization. – Qualification scientific work on the rights of a manuscript.**

The thesis reveals the theoretical and methodological foundations of fiscal policy modernization. The relationship of financial decentralization with the fiscal policy of the state is determined. The methodology for forming a system of indicators for

assessing the effectiveness of modernization of fiscal policy in the aspect of financial decentralization is substantiated. Structural and diagnostic characteristics of the state of fiscal policy at the level of Ukraine and administrative-territorial units are implemented. A study of the favourable conditions for paying taxes was conducted and the fiscal impact of the tax burden on the Ukrainian economy was assessed. The main directions of transformation of budget expenditures under the influence of financial decentralization are identified. The state of fiscal policy at the regional level is investigated.

The article substantiates the peculiarities of rationalization of inter-budgetary relations in the implementation of fiscal policy in the context of financial decentralization. The place of tax rates in the system of dominant activation of budget revenues is determined. The Dupuy-Laffer curves and surface of direct taxes on corporate and personal income are constructed, for which tax rates are determined that provide the highest level of tax income of the state and administrative-territorial units in percentage of GDP. The assessment of the level of financial decentralization of the country has been improved by introducing an integrated approach. Methodological bases for assessing the state of regional fiscal policy in the context of financial decentralization through financial clustering are developed.

Economic and mathematical modelling of the influence of macroeconomic factors on the tax sources of formation of state and local budgets is carried out. The main strategic directions of successful modernization of Ukraine's fiscal policy in the context of financial decentralization are developed based on long-term forecasting of the fiscal impact of the tax burden on the economy and taking into account the provisions of budget declarations. A systematic conceptualization of the modernization of the state's fiscal policy in the context of financial decentralization is formed by positioning its strengths and weaknesses, opportunities and threats, within which the purpose, principles and construct of modernization are defined through the differentiation and synthesis of its processes, key elements and objectivity of relationships between them.

*Key words: fiscal policy, financial decentralization, administrative divisions, budget, Inter-budgetary relations, taxation, tax burden.*

**13. Мискін Ю. І. Бюджетна політика забезпечення соціально-економічного розвитку України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Юрій Ігоревич Мискін ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 511 с.**

Дисертація присвячена розробці нових підходів до обґрунтування теоретико-методологічних засад та формування праксеологічних положень бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку України.

З'ясовано сутність і структуровано генезис бюджетної політики. Систематизовано науково-організаційні основи її формування та реалізації. Визначено сутність фіскально-регуляторного потенціалу бюджетної політики та обґрунтовано методику його оцінки. Проаналізовано результативність бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку України з позиції цільового підходу. Здійснено діагностику фактичного стану формування та реалізації вітчизняної бюджетної політики.

Сформовано концепцію модернізації бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку України, в основу якої покладено: фундаментальні положення щодо соціалізації бюджетної політики; методологічні основи оцінки її фіскально-регуляторного потенціалу, визначення резервів та можливостей поліпшення її формування і підвищення ефективності реалізації в контексті цільової спрямованості; практичні рекомендації щодо посилення впливу бюджетної політики на забезпечення соціально-економічного розвитку України.

*Ключові слова: бюджетна політика, забезпечення, соціально-економічний розвиток, соціалізація, фіскально-регуляторний потенціал, функціонально-цільовий підхід, формування та реалізація бюджетної політики.*

**Myskin Yu. I. Budget policy for ensuring socio-economic development of Ukraine.** – Manuscript.

Budget policy is studied through targeted and functional approaches, which allowed to reveal its content through the activities of the state on: substantiation of the concept, identification of goals and definition of tasks outlining methods for solving them in the formation and use of the budget fund; and practical implementation of measures to ensure the achievement of the goal of managing budgetary relations through the budget process.

It is proved that the genesis of budget policy should be studied in terms of global and national formogenesis. The dominants and tendencies of formation and development of budget policy in the context of: global eventual evolution, global intellectual evolution, domestic practice and generalization of foreign experience are identified.

Theoretical and organizational foundations of budget policy are considered in the context of targeted and functional approaches. It is determined that the strategic target of budget policy is the socio-economic development of the state, the impact on which is realized through the fiscal and regulatory functions. From the standpoint of a 34 systematic approach identified the place and role of budget policy in the system of higher hierarchical level of management, as well as formalized the internal structure of budget policy from different angles (improved classification of budget policy by introducing new features: «sequence of implementation», «stages of formation and implementation of budget policy based on the powers of the state» and «elements of the algorithm of formation and implementation of budget policy»).

From the standpoint of the study of socialization as a methodological basis for fiscal policy of socio-economic development of the country, defined: the essence of the concept of «socialization of fiscal policy», as the ability of fiscal policy with available financial and managerial resources, as well as inter-budgetary relations through targets in the process of its formation and implementation to ensure the interests of society; and the principles of socialization of budget policy.

A model of its subordination of budget policy to ensuring the socio-economic development of the state has been developed. A key element of the model is the fiscal and regulatory potential of fiscal policy, which combines the functionality of fiscal policy and the target orientation of the processes of its formation and implementation.

It is proved that the fiscal and regulatory potential of budget policy should be understood as a system of financial relations that arise in the formation of the resource base of budget policy, defining its targets and direct implementation of budget policy aimed at achieving goals.

A methodology for assessing the fiscal and regulatory potential of budget policy has been developed, based on a step-by-step approach based on: rapid analysis, comprehensive analysis and identification of reserves and institutional capabilities to ensure fiscal policy of socio-economic development.

The system of indicators for assessing the impact of fiscal and regulatory potential of budget policy on ensuring the socio-economic development of Ukraine on the basis of rapid analysis and their threshold values is substantiated. The main general trends in the formation and implementation of budget policy in Ukraine have been identified.

Comprehensive analysis of the state of formation, implementation and effectiveness of budget policy of Ukraine for the period 2007-2018, which was conducted using economic and mathematical modeling and SWOT analysis, identified reserves and key institutional opportunities for fiscal policy of socioeconomic development of Ukraine.

The concept of providing budget policy for socio-economic development of Ukraine has been developed, which is aimed at improving the theoretical and methodological principles and deepening the practical provisions of socialization of budget policy for socio-economic development of Ukraine.

The practical necessity is proved: the foundation of the management process on the potential of a sufficiently general theory of management; formalization and visualization of the full function of

budget policy management in Ukraine as successive stages of its formation and implementation; use of documentary forms of analytical information processing at each stage of formation and implementation of budget policy on the basis of a balanced scorecard; application of the developed reporting form «Results of budget policy management»; use of dynamic programming in the process of budget policy management.

The criterion of efficiency of budget policy formation and implementation is substantiated – the indicator of budget policy management quality (the algorithm of its calculation is based on the assessment of the level of achievement of the set goals in terms of indicators of the vector of goals and reporting periods).

A strategy of budget policy to ensure the socio-economic development of Ukraine based on the potential of dynamic programming and structural module «Management of budget policy» for software products and automation of the management process.

*Key words: budget policy, provision, socio-economic development, socialization, fiscal-regulatory potential, functional-targeted approach, formation and implementation of budget policy.*

**14. Мовчун С. В. Міжнародний досвід функціонування недержавного пенсійного забезпечення і перспективи його використання в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Світлана Вікторівна Мовчун ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 258 с.**

Дисертація присвячена узагальненню та оцінці міжнародного досвіду пенсійного забезпечення та розробці на цій основі рекомендацій щодо можливості та доцільності його використання для розбудови недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Визначено сутнісні ознаки моделей соціально орієнтованої економіки як імперативу розвитку систем пенсійного забезпечення. В дисертаційній роботі проаналізовано причинно-наслідкові зв'язки між соціально-економічним розвитком і пенсійним забезпеченням та їх вплив на формування пенсійної системи, а також досліджено еволюцію та суб'єктно-об'єкту характеристику недержавного пенсійного забезпечення у загальній системі пенсійного забезпечення.



Узагальнено інструментарій забезпечення адекватності пенсійних систем стану соціального і економічного розвитку на предмет його застосування в Україні. Виявлено можливості розвитку професійних недержавних пенсійних фондів як джерела доходів пенсійної системи та довгострокового інвестування, а також окреслено перспективи інтегрування гендерного підходу в розвиток недержавного пенсійного забезпечення в Україні враховуючи міжнародну практику його використання.

*Ключові слова: недержавне пенсійне забезпечення, недержавні пенсійні фонди, пенсійна система, міжнародний досвід, пенсійні плани, професійні фонди.*

**Movchun S. V. International experience in the functioning of private pension provision and prospects for its use in Ukraine. – Manuscript.**

The dissertation is devoted to the generalization and assessment of the international experience of pension provision and development on this basis of recommendations on the possibility of its use for the development of private pension provision in Ukraine.

The essential features of the models of socially oriented economy as an imperative for the development of pension systems are identified. The dissertation analyzes the causal relationship between socio-economic development and pensions and their impact on the formation of the pension system. The evolution and subjectobject characteristics of private pension provision in the general pension system are 22 studied. The in dissertation analyzes the functioning of the domestic private pension system in terms of individual segments, as well as examines the state and features of private pension provision in countries with Anglo-Saxon, continental and Scandinavian models of pension provision. It is determined that the features of these models are different investment portfolio, as well as the combination of private pension plans on the grounds of insurance, occupational pension plans.

The tools of ensuring the adequacy of pension systems of the state of socioeconomic development for its application in Ukraine are generalized. Possibilities of development of professional non-state

pension funds as a source of income of the pension system and long-term investments are revealed. From the standpoint of implementation in domestic practice of such an instrument as the creation of professional private pension funds, the expediency of creating a professional pension fund in the field of education, which will mitigate the existing contradictions in the remuneration of employees in this area. It is worth noting the proposal to better inform participants and beneficiaries of pension schemes by introducing in the EU countries a standard form of pension account statement, which will facilitate the adoption of informed decisions by participants in pension schemes. In the context of large-scale migration of the working population, typical for Ukraine, such introductions will be useful for its citizens.

The dissertation presents the prospects of gender mainstreaming in the development of private pension systems in Ukraine taking into account the international practice of its use, namely proposals for gender analysis of financial revenues to PFCs to control the distribution of its finances, given that it is funded by mandatory contributions, insurance contributions and taxes related to economic activity. This also applies to the proposal for a bill that will allow Ukraine to become a participant in the single market of occupational pension services, the main purpose of which is to provide citizens with the opportunity to freely receive pension rights if they move to live or work in another EU country.

*Key words: non-state pension provision, non-state pension funds, pension system, international experience, pension plans, professional funds.*

**15. Поштаренко О. В. Адміністративна відповідальність за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні: теоретичні та правові аспекти : дис. ... д-ра філософії : 08.00.08 / Оксана Вікторівна Поштаренко ; Мін-во фінансів України, Держ. податковий ун-т. – Ірпінь, 2022. – 229 с.**

Дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень теоретичних та правових аспектів адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної

особи. Розкривши у вступі дисертаційної праці актуальність теми та її значимість для дослідження з позицій адміністративно-правової науки, у *першому розділі*, присвяченому дослідженню поняття «наси́льство» та історико-правових витоків встановлення адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні, здобувачка досліджує точки зору науковців на поняття «наси́льство» щодо людини, яке завжди пов'язано з обмеженням свободи іншої людини, а також із протиправним вторгненням у природні й визнані людською спільнотою права та свободи особистості. Авторкою зазначається, що походження цього терміна належить до найдревнішого фонду слов'янської лексики і природно у своїй сутності передбачає тиск, примушування, згвалтування, інші антисоціальні та протиправні діяння, а оскільки це поняття – міжгалузеве (поліфункціональне), то воно вивчається різними, насамперед гуманітарними, науками.

Визначення поняття «наси́льство» по відношенню до фізичної особи як адміністративно-правова категорія – це цілеспрямоване, протиправне, умисне застосування правопорушником сили (фізичне насильство) або погроза її застосування (психічне насильство) до іншої людини з метою заподіяння шкідливих наслідків: обмеження природних прав особистості або її законних прав і свобод, примушення її до певної поведінки, завдання або загрози завдання фізичної, моральної або матеріальної шкоди людині поза або всупереч її волі або з використанням її безпорадного стану.

У процесі дослідження історико-правових витоків встановлення адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні в дисертації був розглянутий зміст проєкту Адміністративного кодексу УРСР, розробленого НКВС УРСР і в серпні 1924 року внесеного на розгляд Ради народних комісарів УРСР. Він не містив терміна «наси́льство» або інших слів, які означали застосування насильницьких дій до людини. Однак, на думку авторки, такі активні дії, які вважались протиправними відповідно до норм цього проєкту кодексу, зокрема: примушення до жебракування дітей, залучення жінок до проституції й окремі хуліганські дії, наприклад – образливе

чіпляння до людей, що принижує їх честь і гідність, можуть набувати форм фізичного чи психічного насильства залежно від обставин.

Тільки у 90-х роках минулого століття світова спільнота й Україна, у тому числі, кардинально змінили своє ставлення до феномену насильства. Зважаючи на світові масштаби цього ганебного явища, на 34 сесії ООН було прийнято і відкрито для підписання 18 грудня 1979 року Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW); 20 грудня 1993 року Генеральною Асамблеєю ООН, у її резолюції 48/104, була прийнята Декларація про усунення насильства проти жінок; 7 квітня 2011 року на зустрічі міністрів у Стамбулі, відкрито до підписання Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

В Україні 07 грудня 2017 року був прийнятий Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII, який набув чинності 7 січня 2018 року. У 2003 році до КУпАП включено окрему ст. 173-2, яка передбачає адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування.

У другому параграфі першого розділу авторка досліджує поняття адміністративної відповідальності, методологічну основу сучасного розуміння сутності якої заклали наукові здобутки вчених-адміністративістів за період з 1960-х – початку 1990 років.

На підставі зазначеного дисертантка у своєму дослідженні дійшла висновку, що адміністративна відповідальність – це формально закріплений у адміністративно-правових нормах (юридична підстава) різновид ретроспективної юридичної відповідальності – негативної адміністративно-правової реакції держави на порушення як адміністративно-правових норм, так і норм інших галузей права в різних сферах публічного адміністрування, яка виникає з моменту вчинення адміністративного правопорушення (фактична підстава) і знаходить своє відображення у конкретних

матеріальних і процесуальних правовідносинах між правопорушником і державою, метою яких є понесення правопорушником в установлених законом формах і порядку заходів адміністративного стягнення, яке є мірою відповідальності та застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Внаслідок аналізу адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи дисертантка дійшли висновку, що насильство по відношенню до фізичної особи є елементом об'єктивної сторони таких правопорушень КУпАП, як: ст. 173 «Дрібне хуліганство» (у формі образливого чіпляння до громадян); ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу», які передбачені у главі 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку». Інтегруючою ознакою, що служить критерієм віднесення цих адміністративних правопорушень до категорії насильницьких, є прояв насильства по відношенню до фізичної особи як спосіб їх здійснення.

У *другому розділі* роботи авторкою досліджуються підстави адміністративної відповідальності осіб, що вчинили насильство по відношенню до фізичної особи. У процесі дослідження дисертантка дійшли висновку, що провідну роль серед підстав настання адміністративної відповідальності відіграє нормативна підстава, яка є вихідним началом, реальною передумовою юридичної відповідальності загалом і адміністративної відповідальності зокрема.

Встановлено, що поняття підстав настання адміністративної відповідальності, яке є комплексним і складається з нормативно-правової підстави (підстав), фактичної підстави, відсутності підстав для звільнення від відповідальності та процесуальної підстави. Система цих чотирьох підстав і становить єдину юридичну підставу настання адміністративної відповідальності. У зв'язку з

чим запропоновано доповнити ст. 245 КУпАП частиною другою поняттям підстав настання адміністративної відповідальності.

Визначено особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення пов'язані із насильством над фізичною особою, що полягають у обов'язковій наявності потерпілого.

Встановлено, що правовий статусу судді як суб'єкта, який здійснює застосування правових засобів адміністративної відповідальності до осіб, що вчинили насильство по відношенню до фізичної особи, зумовлений наявністю у судді адміністративно-процесуальної правосуб'єктності, обсяг якої визначається його професійною правосуб'єктністю, матеріальними та процесуальними нормами адміністративного права та здійсненням виконавчої влади, а не судової враховуючи, що він є учасником адміністративного провадження, а саме провадження у справах про адміністративні правопорушення.

У чинному КУпАП законодавець визначив загальний порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення органами адміністративної юрисдикції, у тому числі й судами (суддями), хоча судове провадження у цих справах відрізняється від діяльності інших органів адміністративної юрисдикції і є специфічним, що зумовлено відправленням судами правосуддя в державі. Тому дістали подальшого розвитку наукові положення щодо окремого врегулювання порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення судами (суддями) в КУпАП з визначенням їхніх повноважень, а саме: по уточненню і перевірці фактичних даних, зібраних під час оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення і надання доручень органам, які оформляли первинні матеріали; запровадження законодавчої норми, яка б регулювала прийняття судом рішень про зупинення провадження у справі у разі надання судом доручень органам, які оформляли первинні матеріали; призначення судом експертизи у справі; внесення змін до ст. 294 КУпАП у частині наділення апеляційного суду повноваженнями щодо зміни адміністративного стягнення в бік його посилення у разі виявлення обставин, що обтяжують відповідальність правопорушника.

У *третьому розділі* дисертанткою проаналізовано правові приписи іноземних держав щодо застосування засобів адміністративної відповідальності до осіб, що вчинили насильства по

відношенню до фізичної особи, та його використання в національному законодавстві. Авторкою розглянуто правове регулювання відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи у таких розвинутих країнах ЄС, як Французька Республіка і Федеративна Республіка Німеччина.

Узагальнюючи досвід розвинутих країн Європи, дисертантка сформулювала низку конкретних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення теоретико-правових та нормативних засад притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, у тому числі щодо переведення цих правопорушень до кримінальних проступків, як деліктів загальнокримінальної спрямованості, що сприятиме дотриманню процесуальних правових гарантій осіб, які притягаються до відповідальності за такі правопорушення, всебічному захисту їх прав і свобод, а також наближенню українського законодавства до міжнародних стандартів у цій сфері.

Наголошено на необхідності встановлення у КУпАП конкретного часу порушення адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 173, 173-2, 173-4 КУпАП, що полягають у визначенні конкретних термінів, упродовж яких складені протоколи повинні бути передані органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справи про названі адміністративні правопорушення.

*Ключові слова:* насильство, адміністративне правопорушення, потерпілий, домашнє насильство, психічне (інформаційне) насильство, булінг (цькування), адміністративна відповідальність, адміністративна справа, адміністративне провадження, суд, суб'єкти правозастосування, кримінальний проступок,.

**Poshtarenko O. V. Administrative liability for violence against an individual in Ukraine: theoretical and legal aspects. – Qualifying scientific work on the rights.**

The dissertation is one of the first comprehensive studies of theoretical and legal aspects of administrative responsibility for committing violence against a natural person in Ukraine. Having revealed in the introduction of the dissertation the relevance of the topic and its significance for research from the standpoint of

administrative and legal science, in the first chapter, devoted to the study of the concept of «violence» and the historical and legal origins of the establishment of administrative responsibility for committing violence against a physical person in Ukraine, the applicant examines the point of view of scientists on the concept of «violence» against a person, which is always associated with the restriction of the freedom of another person, as well as with the illegal invasion of the natural rights and freedoms of the individual recognized by the human community. The author notes that the origin of this term belongs to the most ancient fund of Slavic vocabulary and naturally in its essence implies pressure, coercion, rape, other antisocial and illegal actions, and since this concept is interdisciplinary (polyfunctional), it is studied by various, primarily humanitarian , sciences.

The definition of the concept of «violence» in relation to a natural person as an administrative-legal category is the purposeful, illegal, intentional use of force by the offender (physical violence) or the threat of its use (mental violence) to another person with the aim of causing harmful consequences: restriction of the natural rights of an individual or her legal rights and freedoms, forcing her to certain behavior, causing or threatening to cause physical, moral or material harm to a person against or against her will or using her helpless state.

In the process of researching the historical and legal origins of the establishment of administrative responsibility for committing violence against a natural person in Ukraine, the thesis examined the content of the draft Administrative Code of the

Ukrainian SSR, developed by the NKVD of the Ukrainian SSR and submitted to the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR in August 1924. It did not contain the term «violence» or other words that meant the use of violent actions against a person. However, in the opinion of the author, such active actions, which were considered illegal according to the norms of this draft code, in particular: forcing children to beg, involving women in prostitution and certain hooligan actions, for example - offensively clinging to people that humiliates their honor and dignity, can take the form of physical or mental violence depending on the circumstances.



Only in the 90s of the last century, the world community and Ukraine, including, radically changed their attitude to the phenomenon of violence. Considering the global scale of this shameful phenomenon, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAM) was adopted at the 34th session of the UN and opened for signature on December 18, 1979; On December 20, 1993, the UN General Assembly, in its resolution 48/104, adopted the Declaration on the Elimination of Violence against Women; On April 7, 2011, at a meeting of ministers in Istanbul, the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) was opened for signature.

In Ukraine, on December 7, 2017, the Law «On Prevention and Combating Domestic Violence» No. 2229-VIII was adopted, which entered into force on January 7, 2018. In 2003, a separate article was included in the Code of Administrative Offenses. 173 2, which provides for administrative responsibility for committing domestic violence, gender-based violence, failure to comply with an urgent restraining order or failure to report the place of temporary residence.

In the second paragraph of the first chapter, the author examines the concept of administrative responsibility, the methodological basis of the modern understanding of the essence of which was laid by the scientific achievements of administrative scientists in the period from the 1960s to the beginning of the 1990s.

On the basis of the mentioned dissertation, in her research, she came to the conclusion that administrative responsibility is a type of retrospective legal responsibility formally enshrined in administrative and legal norms (legal basis) - a negative administrative and legal reaction of the state to violations of both administrative and legal norms and norms of other fields the right in various spheres of public administration, which arises from the moment of the commission of an administrative offense (factual basis) and is reflected in specific material and procedural legal relations between the offender and the state, the purpose of which is to incur by the offender, in the forms and order established by law, measures of administrative penalty, which is as a measure of responsibility and is used for the purpose of

educating a person who has committed an administrative offense in the spirit of compliance with the laws of Ukraine, respect for the rules of coexistence, as well as preventing the commission of new offenses both by the offender himself and by other persons.

As a result of the analysis of administrative responsibility for the commission of violence against a natural person, the dissertation came to the conclusion that violence against a natural person is an element of the objective side of such offenses of the Code of Administrative Offenses, such as: Art. 173 «Minor hooliganism» (in the form of insulting clinging to citizens); Art. 173-2 «Commitment of domestic violence, genderbased violence, failure to comply with an urgent restraining order or failure to report the place of temporary residence»; Art. 173-4 «Bullying (harassment) of a participant in the educational process», which are provided for in chapter 14 «Administrative offenses affecting public order and public safety». An integrating feature that serves as a criterion for classifying these administrative offenses as violent is the manifestation of violence against a natural person as a way of their implementation.

In the second section of the author's work, the grounds of administrative responsibility of persons who have committed violence against a natural person are investigated. In the process of research, the doctoral student came to the conclusion that the leading role among the grounds for administrative liability is played by the normative basis, which is the starting point, a real prerequisite for legal liability in general and administrative liability in particular.

It has been established that the concept of the grounds for administrative liability, which is complex and consists of a normative and legal basis (grounds), a factual basis, the absence of grounds for exemption from responsibility, and a procedural basis. The system of these four grounds is the only legal basis for the imposition of administrative responsibility. In connection with this, it is proposed to supplement Art. 245 of the Criminal Procedure Code, part two, the concept of grounds for administrative liability;

The specifics of proceedings in cases of administrative offenses related to violence against a natural person, consisting in the mandatory presence of the victim, have been determined.

It has been established that the legal status of a judge as an entity that applies legal means of administrative responsibility to persons who have committed violence against a natural person is determined by the presence of a judge's administrative-procedural legal personality, the scope of which is determined by his professional legal personality, substantive and procedural norms of administrative law and the exercise of executive power, not judicial power, taking into account that he is a participant in administrative proceedings, namely proceedings in cases of administrative offenses.

In the current Code of Administrative Offenses, the legislator defined the general procedure for consideration of cases of administrative offenses by bodies of administrative jurisdiction, including courts (judges), although judicial proceedings in these cases differ from the activities of other bodies of administrative jurisdiction and are specific, which is caused by the delivery of justice by courts in the state. That is why the scientific provisions regarding the separate regulation of the procedure for consideration of administrative offense cases by courts (judges) in the Criminal Code of Administrative Offenses with the definition of their powers, namely: on the clarification and verification of factual data collected during the preparation of materials on administrative offenses and the provision of instructions to bodies that processed primary materials; the introduction of a legislative norm that would regulate the adoption of decisions by the court on the suspension of the proceedings in the case of the court giving instructions to the bodies that processed the primary materials; appointment of an expert in the case by the court; amendments to Art. 294 of the Code of Administrative Offenses in the part of granting the appellate court the authority to change the administrative fine in the direction of increasing it in the event of discovery of circumstances aggravating the responsibility of the offender.

In the third chapter, the dissertation author analyzed the legal prescriptions of foreign countries regarding the application of means of administrative responsibility to persons who have committed violence against a natural person, and its use in national legislation. The author considered the legal regulation of responsibility for committing violence against a natural person in such developed EU countries as the French Republic and the Federal Republic of Germany.

Summarizing the experience of the developed countries of Europe, the doctoral student formulates a number of specific proposals and recommendations aimed at improving the theoretical-legal and normative basis of bringing to administrative responsibility for committing violence against a natural person, including the transfer of these offenses to criminal misdemeanors, as delicts of general criminal law orientation, which will contribute to the observance of procedural legal guarantees of persons who are prosecuted for such offenses, the comprehensive protection of their rights and freedoms, as well as the approximation of Ukrainian legislation to international standards in this area.

It is emphasized the need to establish a specific time of initiation of administrative proceedings in the cases of administrative offenses provided for by Art. Art. 173, 173-2, 173-4 of the Code of Administrative Offenses, which consist in defining specific terms during which the prepared protocols must be handed over to the body (official) authorized to consider cases of the mentioned administrative offenses.

*Key words: violence, administrative offense, victim, domestic violence, mental (informational) violence, bullying (harassment), administrative responsibility, administrative case, administrative proceedings, court, subjects of law enforcement, criminal offense.*

**16. Репеха Н. І. Правове регулювання інформаційного забезпечення електронного аудиту : дис. ... д-ра філософії : 08.00.08 / Наталія Іванівна Репеха ; Держ. податковий ун-т. – Ірпінь, 2022. – 206 с.**

Дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень правового регулювання інформаційного забезпечення електронного аудиту. Розкривши у вступі дисертаційної праці актуальність теми та її значимість для дослідження з позицій інформаційно-правової науки, у *першому розділі*, присвяченому дослідженню теоретико-методологічних основ правового регулювання інформаційного забезпечення електронного аудиту та поняттю електронного аудиту як категорії інформаційного права, здобувачка досліджує точки зору науковців на поняття «аудит» та «електронний аудит», яке можна трактувати як з економічної точки зору, так і з юридичної. Авторкою зазначається, що

розвиток інформаційних технологій та впровадження їх в фінансовій сфері, в сфері економічних відносин, розвиток електронних довірчих послуг, формування довіри до інтернет операцій в різних сферах життя, це ті орієнтири, яка визначають напрямок еволюційних, динамічних змін сьогодення як елементу формування інформаційного суспільства в Україні. По цьому ж шляху йде і електронний аудит, як одна із сфер суспільних відносин. Через компіляцію різних науково-практичних теорій розвитку, формування та правового забезпечення аудиту, як специфічного виду діяльності, покладеного на умови розвитку інформатизації та трансформації інформаційних відносин, розвитку комунікаційних систем та відповідного забезпечення, формується нове поняття – електронний аудит.

У процесі вивчення методології та наукових досліджень у сфері правового забезпечення електронного аудиту дисертантка у своєму дослідженні дійшла висновку, що динамічний розвиток сучасних технологій дає сильний поштовх щодо необхідності розробки правил поведінки, вироблення нових інструментів регулювання діяльності, визначення адміністративно правових систем управління тощо. Для логічного та правильного застосування тих чи інших норм права в сучасних умовах, ускладнених інформаційними технологіями, віддаленим доступом, он-лайн занятістю необхідно постійно не тільки моніторити зміни а й правильно, із застосуванням усіх методів та прийомів наукового пізнання логічно обґрунтовувати можливість чи необхідність внесення змін до того чи іншого нормативного акту.

Розглянувши доктринальні підходи до формування визначення дефініції електронний аудит здобувачка дійшла висновку що поняття електронний аудит є комплексним поняттям яке визначає аудит в відповідній сфері, ускладнене поняттям «електронний». Електронний аудит це двостороння діяльність. З однієї сторони - спеціально уповноваженого органу, який на законодавчому рівні наділений правами здійснення відповідного аудиту чи професійна діяльність аудитора та з іншої сторони активну участь суб'єкта підприємницької (економічної) діяльності, який належним чином зможе забезпечити такий процес аудиторської діяльності.

У другому розділі роботи авторкою досліджуються особливості правового забезпечення інформатизації в податкових та митних відносинах при проведенні електронного аудиту. Дослідивши сферу податкової і митної діяльності було виокремлено лише притаманні цій, вузько-специфічній системі відносин, притаманні елементи інформатизації. Державний реєстр фізичних осіб-платників податків, Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності, Реєстр осіб які здійснюють операції з товарами Серед основних інформаційних баз даних, що знаходяться у віданні контролюючих органів та відповідним чином закріплені у Податковому та Митному кодексах: Єдиний реєстр податкових накладних, Єдиний реєстр акцизних накладних, Єдиний банк даних про платників податків - юридичних осіб, Державний реєстр страхувальників, Державний реєстр фізичних осіб-платників податків, Реєстр платників ПДВ, Реєстр платників акцизного податку з реалізації пального, Реєстр осіб які здійснюють операції з товарами, Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності. Проте норми Податкового та Митного кодексу України закріплюють правовий статус, включаючи й норми щодо їх функціонування, лише для окремих інформаційних баз даних, серед яких: Державний реєстр фізичних осіб-платників податків, Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності, Реєстр осіб які здійснюють операції з товарами. Інші бази в податковому та митному законодавстві визначені лише як констатація або як частина понятійно-категоріального апарату. Хоча порядок їх функціонування в обох випадках регулюється підзаконними нормативно-правовими актами. У контексті сказаного вище, необхідно відзначити, що не зважаючи на кількарічну практику функціонування об'єднаного органу доходів і зборів, формально розподіл обов'язків ДПС України між структурними підрозділами митного й податкового спрямування залишався. Від так і правовий статус інформаційних баз даних, що використовувалися в податковій та митній сфері відносин зберігали таке ж формальне розмежування. Що стало однією із причин реформування фіскальних органів та розмежування їх функцій як окремих державних служб.

Встановлено, що правові засади доступу до публічної інформації реалізовані в принципах та гарантіях, які є складовою частиною Законів України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації», які є основою законодавчого забезпечення доступу до публічної інформації.

Встановлено, що специфіка суспільних відносин в податковій та митній сфері є передумовою виокремлення окремого виду персональних даних – «персональні дані платників податків». Особливістю цих даних є те, що це відомості про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути ідентифікована як учасник податкових чи митних правовідносин, через те, що:

- платники податків та зборів реєструються у контролюючих органах шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб

- платників податків у порядку, визначеному Податковим кодексом України;

- обробка даних у базі персональних даних – ДРФО проводиться в межах забезпечення реалізації податкових відносин з метою: а) обліку фізичних осіб, які зобов'язані сплачувати податки; б) обліку джерел отриманих доходів, об'єктів оподаткування, сум нарахованих та/або отриманих доходів, сум нарахованих та/або сплачених податків, даних про податкову знижку та податкові пільги фізичної особи - платника податків; в) створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи; г) забезпечення інших питань адміністрування податків і зборів та інших платежів відповідно до законодавства;

- основними суб'єктами відносин, що пов'язані з захистом персональних даних є фізичні особи – власники персональних даних, що надають дані, у тому числі й ті, що є податковою інформацією та Державна фіскальна служба України, яка формує та веде базу персональних даних.

У третьому розділі дисертанткою проаналізовано міжнародний досвід правового забезпечення електронного аудиту. Узагальнюючи досвід розвинутих країн Європи, дисертантка сформулювала низку конкретних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення теоретико-правових та нормативних засад правового регулювання інформаційного забезпечення електронного аудиту, що сприятиме наближенню українського законодавства до міжнародних стандартів у цій сфері.

Наголошено на необхідності врегулювання питання автоматичного нарахування несумлінним платникам податків пені, як забезпечувального засобу вчасності та повноти сплати податків в повній мірі без проведення додаткових перевірок та складання відповідно акту перевірки, постанови про притягнення до відповідальності. Зокрема запропоновано виключити із тексту статті 111 Податкового кодексу поняття пеня, та викласти статтю в наступній редакції : *«111.2. Фінансова відповідальність за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства встановлюється та застосовується згідно з цим Кодексом та іншими законами. Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів)»*. Саме внесення зазначених змін дасть можливість врегулювання дій щодо автоматизації контролю за дотриманням сплати податкових зобов'язань платниками податків. Фактично, внесення зазначених змін врегулюють понятійний апарат нормативно акту - Податкового кодексу України, що значно знизить оскарження дій контролюючих органів.

Запропоновано перспективні напрями правового забезпечення електронного аудиту це:

– у практиці податкового законодавства та державного аудиту іноземних держав існує нормативна база та практика застосування електронного аудиту, перспективні особливості яких можливо впровадити в практику та національну нормативно-правову базу;

– проект електронного аудиту розробляється на підготовленій платформі, існує достатнє матеріально-технічне та технологічне обладнання, попередня нормативно-правова база для подальшого широкого впровадження зазначеного елемента;



– враховуючи процедурні питання щодо внесення змін до Податкового кодексу України, підготовки ревізії інших нормативних актів щодо необхідності внесення змін в зв'язку із запровадження електронного аудиту;

– необхідно запровадити широке інформаційне пропагування в спеціалізованих засобах масової інформації щодо необхідності переходу на електронні програмні бухгалтерські засоби та навчання їх щодо формування стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA);

– необхідно провести комплекс заходів щодо підвищення кваліфікації аудиторів та спеціалістів контролюючих органів щодо особливостей проведення контрольних аудиторських заходів в електронній формі;

– доцільно розширити поняття електронного аудиту на всі сфери аудиторської діяльності, для досягнення даної мети необхідно розробити нормативний акт який би мав загальний понятійний апарат, який би був прийнятний для всіх сфер аудиторської діяльності, визначав би основні завдання, принципи та умови здійснення електронного аудиту, як окремого інструменту при здійсненні аудиторської діяльності

– необхідно здійснити напрацювання судової практики щодо визнання результатів електронного аудиту.

*Ключові слова:* аудит, електронний аудит, нормативно-правове регулювання фінансового моніторингу, платник податку, резидент, нерезидент, персональні дані, адміністративні послуги, державний фінансовий контроль, інформаційні технології, фінансовий контроль, електронні послуги, митне законодавство, податкове законодавство, суб'єкти податкових правовідносин.

**Repekha N. I. Legal regulation of electronic audit's information support.** – Qualifying scientific work on manuscript rights.

The dissertation is one of the first comprehensive studies of the legal regulation of electronic audit's information support in Ukraine. In the introduction to the dissertation revealed the relevance of the topic and its research significance from the standpoint of information and legal science. *In the first chapter* of the work, which is devoted to

the study of the theoretical and methodological foundations of the legal regulation of the information support of electronic audit and the concept of electronic audit as a category of information law, the author examines the points of view of scientists on the concept of «audit» and «electronic audit», which can be interpreted from both an economic and a legal point of view. The author notes that the development of information technologies and their implementation in the financial and economic spheres, the development of electronic trust services, the formation of trust in the Internet operations in various spheres of life are the benchmarks that determine the direction of evolutionary, dynamic changes of today in the mainstream of the formation of information society in Ukraine. Electronic audit, as one of the spheres of public relations, is following the same path. Through the compilation of various scientific and practical theories of the development, formation and legal support of audit as a specific type of activity entrusted to the conditions of the development of informatization and transformation of information relations, the development of communication systems and the corresponding support, a new concept is formed - electronic audit.

In the process of studying the methodology and scientific researches in the sphere of electronic audit's legal support, the author concluded that the dynamic development of modern technologies gives a strong impetus to the need to develop rules of conduct, develop new instruments for regulating activities, define administrative and legal management systems, etc. For the logical and correct application of certain legal norms in modern conditions that are complicated by information technologies, remote access, online employment, it is necessary both constantly monitor changes and correctly, using all methods and techniques of scientific knowledge, logically justify the possibility or necessity of making changes to needed regulatory act.

Having considered the doctrinal approaches to the formation of the definition of electronic audit, the author concluded that the electronic audit is a complex concept that defines audit in any sphere that is complicated by the concept of «electronic». Electronic audit is a two-way activity. On the one hand – it is the activity of a specially

authorized body, which is empowered at the legislative level to carry out the audit or professional activity of the auditor, and on the other hand, the active participation of the company or organization, which can properly ensure such a process of audit activity.

*In the second chapter*, the peculiarities of legal provision of informatization in tax and customs relations during electronic audit are investigated. Having studied the sphere of tax and customs activity, only the elements of informatization inherent in this narrowly specific system of relations were singled out. Among the main information databases that are controlled by empowered bodies and listed in the Tax and Customs Codes are the Unified register of tax invoices, Unified Register of Excise Invoices, Unified Data Bank of Tax Payers - Legal Entities, State Register of Insurers, State Register of Individual Tax Payers, Register of VAT Payers, Register of Payers of Excise Tax on Sales of Fuel, Register of Persons Carrying Out Transactions with Goods, Customs Register of objects of intellectual property rights. However, the norms of the Tax and Customs Codes of Ukraine establish the legal status, including the norms on their functioning, only for certain information databases, including State Register of Individual Taxpayers, Customs Register of Objects of Intellectual Property Rights, Register of Persons Carrying Out Transactions with Goods. Other bases in tax and customs legislation are defined only as a statement or as part of the conceptual and categorical apparatus. Although the order of their functioning in both cases is regulated by secondary legal acts. In the context of the above, it should be noted that despite several years of practice of functioning of the joint body of revenues and fees, the formal division of duties of the State Tax Service of Ukraine between the structural divisions of the customs and tax directions remained. Therefore, the legal status of information databases used in the tax and customs sphere of relations kept the same formal distinction. That became one of the reasons for reforming fiscal bodies and delimiting their functions as separate state services.

Defined that the specifics of social relations in the tax and customs sphere is a prerequisite for the separation of a single type of personal data - «personal data of taxpayers». The peculiarity of this data is that it is information about a natural person who is identified

or can be identified as a participant in tax or customs legal relations, due to the fact that:

- payers of taxes and fees are registered by the controlling bodies by including information about them in the State Register of taxpayers in the manner determined by the Tax Code of Ukraine;

- data processing in the personal data database - DRFD is carried out within the framework of ensuring the implementation of tax relations for the purpose of:

- a) accounting of natural persons who are obliged to pay taxes;

- b) accounting of sources of received income, objects of taxation, amounts

- of accrued and/or received income, amounts of accrued and/or paid taxes, data on tax discount and tax benefits of a taxpayer;

- c) creation of conditions for monitoring by the controlling bodies of the correctness of calculation, timeliness and completeness of payment of taxes, accrued financial sanctions, compliance with tax and other legislation, the control of compliance of which is entrusted to the controlling bodies;

- d) provision of other issues on collection of taxes, fees and other payments due to the legislation;

- the main subjects of relations that are related to the protection of personal data are the persons – owners of personal data, who provides data, including those that are tax information, and the State Fiscal Service of Ukraine, which forms and maintains a database of personal data .

*In the third chapter*, the author analyzed the international experience of legal support of electronic audit. Summarizing the experience of developed European countries, the author formulated a number of specific proposals and recommendations aimed at improving the theoretical and legal foundations of the legal regulation of electronic audit's information support, which will contribute to the approximation of Ukrainian legislation to international standards in this area.

Emphasized the need to regulate the problem of automatic charging the unscrupulous taxpayers with penalties as a mean of ensuring the timely and complete payment of taxes in full without conducting additional checks, preparation of the act of inspection and

completing the decision on prosecution. In particular, it is proposed to exclude the concept of penalty from the text of Article 111 of the Tax Code, and list the article in the following revision: “111.2. Financial responsibility for violation of laws on taxation and other legislation is established and applied in accordance with this Code and other laws. Financial responsibility is applied in the form of punitive (financial) sanctions (fines).” The introduction of the mentioned changes will provide the opportunity to regulate actions regarding the automation of control over compliance with the payment of tax obligations by taxpayers. In fact, the introduction of the mentioned changes will regulate the conceptual apparatus of the regulatory act - the Tax Code of Ukraine, which will significantly reduce appeals against the actions of control bodies.

Prospective areas of legal support for electronic audit are proposed, the main of which are:

- amendments to the Tax Code of Ukraine, other regulatory acts due to the introduction of electronic audit;
- introduction of broad information promotion in specialized mass media on the need to switch to electronic software accounting tools and training them on the formation of a standard audit file (SAF-T UA);
- carrying out a set of measures to improve the qualifications of auditors and specialists of control bodies regarding the features of conducting audit actions in electronic form;
- expansion of the concept electronic audit to all areas of audit activity. In order to achieve this goal, it is necessary to develop a normative act that would have a general conceptual apparatus, which would be acceptable for all areas of audit activity, would define the main tasks, principles and conditions for the implementation of electronic audit, as a separate tool when performing audit activities;
- development of judicial practice regarding the recognition of electronic audit results.

**Key words:** *audit, electronic audit, legal regulation of financial monitoring, tax payer, resident, non-resident, personal data, administrative services, state financial control, information technologies, financial control, electronic services, customs legislation, tax legislation, subjects of tax relations.*

**17. Сафонік Н. П. Фінансове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Наталія Петрівна Сафонік ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 302 с.**

Дисертаційну роботу присвячено поглибленню теоретичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо підвищення рівня фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні.

У роботі розкрито основні змістовні характеристики соціального захисту осіб з інвалідністю. Удосконалено змістовне наповнення поняття «фінансове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю». Оцінено загальний стан фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в розрізі окремих напрямів. Проведено аналіз структури бюджетних видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення та досліджено практику гендерного підходу у сфері фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю. Досліджено особливості фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю у зарубіжних країнах. Оцінено рівень економічної спроможності осіб з інвалідністю на основі розрахунку Індексу економічної спроможності осіб з інвалідністю та здійснено економіко-математичне моделювання факторного впливу окремих показників на розмір видатків на соціальний захист осіб з інвалідністю. Запропоновано пріоритетні напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю.

***Ключові слова:** особи з інвалідністю, соціальний захист, фінансове забезпечення соціального захисту, пенсія по інвалідності, соціальна допомога, адресність соціальної допомоги, бюджетні видатки, благодійна допомога.*

**Safonik N. P. Financial provision of the social protection of persons with disabilities in Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

The dissertation is devoted to deepening the theoretical foundations and developing practical recommendations for improving the level of financial protection of persons with disabilities in Ukraine.

Scientific approaches to the essence of social protection of the population are summarized and its main substantive characteristics are disclosed. Special features of social protection of persons with disabilities have been identified. The consolidation of theoretical work on the structure of social protection for persons with disabilities has made it possible to identify three of its subsystems: legal, organizational and financial. A number of determinants of the need for financial resources for the social protection of persons with disabilities have been identified. The content of the concept of «financial provision of social protection of persons with disabilities» has been improved. On the basis of an analysis of the components of the social protection process, a structural and logical scheme for the implementation of the financial protection of persons with disabilities has been established. The main sources of financial support for the social protection of persons with disabilities are: household funds, budgetary resources, funds of enterprises and social funds; Funds of social and charitable organizations.

The overall financial situation with regard to the social protection of persons with disabilities was assessed through the system of State social benefits and pensions, education, employment, social amenities and sanatorium and resort treatment. The analysis of the material well-being of persons with disabilities is based on the calculation of the level of purchasing power as a ratio of the price level to the average amount of disability pension. Employment has been shown to play a special role in improving the financial viability of persons with disabilities. An analysis was made of the structure of budgetary expenditures on social protection and social security. Research has been conducted on gender-based practices in the area of financial provision for persons with disabilities. Using the data of the European System of Integrated Social Protection Statistics, which takes into account all sources of financial provision for social protection, changes in the volume of social protection expenditure by the function «Disability» are analysed. The financial provision for the social protection of persons with disabilities has been analysed in the context of the provision of social assistance, the amount of which in most cases depends on the subsistence minimum for persons who

have lost their ability to work. It has been determined that in order to improve budgetary funding for social activities, social assistance must be better targeted and its use made more effective. The reasons for the negative trends in the financing of social protection for persons with disabilities have been identified, which has become the basis for the justification of measures to improve it.

In order to assess the level of economic viability of persons with disabilities, the methodology of calculating the integral economic indicator «Index of economic viability of persons with disabilities» is justified. The forecast of social protection expenditure by the function «Disability» has been carried out. On the basis of correlation and regression analysis, a model of the influence of individual indicators on the level of social protection of persons with disabilities on the level of social protection expenditure by the function «Disability» has been developed. Priorities have been proposed for improving the financial provision of social protection for persons with disabilities, based on the reconciliation of the interests of the State, entrepreneurs and persons with disabilities, and aimed at optimizing the budgetary burden and the financial payments of enterprises, Improving the financial capacity of persons with disabilities.

*Key words: persons with disabilities, social protection, financial provision of social protection, disability pension, social assistance, targeting of social assistance, budget expenditure, charitable assistance.*

**18. Серета О. О. Фінансове регулювання розвитку суб'єктів господарювання : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Олена Олександрівна Серета ; Мін-во освіти і науки України, Східноукраїнський націон. ун-т ім. Володимира Даля, Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 315 с.**

У дисертації розвинуто теоретико-методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання. Виділено сутнісні характеристики фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання, на основі яких уточнено його зміст. Уточнено структуру фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.



Розроблено концептуальну модель фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання. Здійснено аналіз джерел розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання та запропоновано методичний підхід до його оцінки. Визначено тенденції сучасного стану інвестиційної діяльності в Україні та виявлено проблеми, які слід враховувати в процесі регулювання. Удосконалено методичне забезпечення комплексного аналізу інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Обґрунтовано формування стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання. Обґрунтовано послідовність регулювання структури капіталу суб'єктів господарювання. Запропоновано методичний інструментарій фінансового контролінгу, орієнтованого на фінансове регулювання.

***Ключові слова:** фінансове регулювання, розвиток, фінансовий потенціал, капітал, структура капіталу, вартість суб'єкту господарювання, інвестиційна привабливість, фінансовий контролінг, ризики втрати вартості, фінансова гнучкість.*

**Sereda O. O. Financial regulation of the development of business entities.** – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation develops theoretical and methodological principles and develops practical recommendations for improving the financial regulation of economic development. The main characteristics of financial regulation of development of business entities are determined: purposefulness of influence on financial support of enterprise development; dynamics of the system of financial regulation of business entities; ability to adapt and develop the system, on the basis of which its content is specified. The relationship between financial regulation and business development is shown. The structure of the financial potential of business entities by functional orientation is specified: the potential of financial security, the potential of financial flexibility, the potential of value creation.

A conceptual model of financial regulation of business development is proposed, which provides for the use of special tools of financial regulation: investment attractiveness analysis, financial

regulation strategy, analysis and assessment of financial potential of business entities, financial controlling.

An analysis of the sources of development of the financial potential of business entities is performed, which allowed to identify general trends in capital formation in Ukraine at the micro level and to identify potential sources of development.

A methodical approach to assessing the financial potential of business entities as an integral characteristic of the level of compliance of the factors of financial potential components (financial security potential, financial flexibility potential, value creation potential), which allows to determine the level of financial potential (critical; low; sufficient, high) ) and to form an information base for the development of a strategy for financial regulation of the development of economic entities. The structural features of capital formation of industrial enterprises as a prerequisite for the selection of indicators for assessing the level of financial potential of economic entities and identify negative trends: low share of equity, risky capital structure and their significant dependence on creditors. The system of indicators that are defined as guiding parameters of the potential of financial security, financial flexibility and value creation is substantiated.

The current trends in the state of investment activity in Ukraine are identified and the problems that should be taken into account in the regulatory process are identified. Improved methodological support for comprehensive analysis of investment attractiveness of business entities based on the selection of components of an integrated indicator that takes into account the interests of investors by including an assessment of investment attractiveness based on international indices, region - provides an opportunity to assess the investment attractiveness of the region; business entities – allows you to assess the investment attractiveness based on an assessment of the financial condition of business entities and the results of environmentally oriented activities.

The sequence of formation and implementation of the strategy of financial regulation of the development of economic entities is substantiated. Alternatives to the strategy of financial regulation of business development are formed by types of strategies: financial support for accelerated growth of the company, financial support for stable growth, financial support for stabilization, anti-crisis financial strategy

and strategic position. The choice of financial regulation strategy based on the criterion of economic added value is substantiated. The sequence of regulation of the capital structure of business entities is proposed.

To organize financial controlling focused on financial regulation, it is proposed to use an integrated EVA-ERM model, which provides an opportunity to assess the risks of loss of value at all stages of financial regulation of business development. A key element of financial controlling is the monitoring of the risks of loss of value of economic entities. Considerable attention is paid to the analytical support of monitoring the risks of loss of value of economic entities, which includes the identification of risks, analysis and assessment of the complex of risks, the choice of risk management tools within the acceptable level. In order to develop preventive strategic and tactical measures to mitigate the impact of business loss risks in the future, it is proposed to use the method of stress testing, for financial regulation within the allowable risk, Schuhart cards were used.

***Key words:** financial regulation, development, financial potential, capital, capital structure, value of the business entity, investment attractiveness, financial controlling, risks of loss of value, financial flexibility.*

**19. Соломатіна Т. В. Стратегічний розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Тетяна Василівна Соломатіна ; Мін-во освіти і науки України, Східноукраїн. націон. ун-т ім. В. Даля. – Сєвєродонецьк, 2021. – 466 с.**

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних засад, методичних основ та практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Розкрито економічний зміст підходів до обґрунтування сутності фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Надано визначення поняття «стратегічний розвиток фінансового потенціалу». Обґрунтовано дефініцію фінансового потенціалу та механізми забезпечення його розвитку в аграрному секторі економіки. Формалізовано середовище формування і реалізації фінансового

потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Розроблено концептуальну модель оцінки і джерел забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу аграрного підприємства. Запропонована концепція з удосконалення механізму забезпечення розвитку фінансового потенціалу суб'єкта господарювання. Сформовано методологічний базис забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Запропонована типологізація внутрішніх джерел стратегічного розвитку фінансового потенціалу підприємств. Проведено діагностику стану фінансового потенціалу та зпрогнозовано фінансовий потенціал суб'єктів господарювання аграрного сектора за ключовими індикаторами в рамках глобальної стратегії. Проаналізовано бюджетно-інвестиційне та кредитне забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Надано критичну оцінку фондкових і страхових механізмів. Обґрунтовано науковий підхід до вибору типу стратегії розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки (активна, пасивна, адаптивна) за результатами діагностики стану внутрішнього і зовнішнього середовища. Розроблено науково-методичні рекомендації щодо визначення напрямків вдосконалення механізму забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу. Удосконалено методичний інструментарій ідентифікації системи ризиків розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки.

*Ключові слова: фінансовий потенціал, стратегічний розвиток фінансового потенціалу, ресурси, стан фінансового потенціалу, тип стратегії, аграрний сектор економіки, напрями вдосконалення, ризики*

**Solomatina T. V. Strategic development of financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy. – On the rights of manuscripts.**

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological and methodical principles and practical recommendations aimed at ensuring the strategic development of the

financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy.

The concept of «strategic development of financial potential» is substantiated. The environment of the formation and implementation of the financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy is formalized. The dialectic of interrelation of separate components of financial potential of economic entities of agricultural sector of economy from the point of view of mutual transformation of these components and support for processes of growth of such potential is explored. The classification of types of financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy is substantiated.

The conceptual model of estimation and sources of strategic development of financial potential of the agricultural enterprise is developed.

The methodological basis for ensuring the strategic development of the financial potential of economic entities is formed by general and specific principles, modern tools, methods of financial analysis and modeling the financial capability of the enterprise. The basic tools for improving the mechanism ensuring strategic development of financial potential are: strategic positioning of the business entity in the market on the basis of long-term forecasting and planning, typology, differentiation, integration.

The proposed concept for improving the mechanism for ensuring the development of the financial potential of business entity is based on its business model and assessment of variants of alternative management of financial flows, taking into account regulations and resource limitations. The organic combination of the processes of formation of financial resources and accumulation of financial potential in the work is presented as an important direction of methodological support for strategic development of financial potential of economic entities. The elements of the mechanism for ensuring the strategic development of the financial potential of economic entities of the agricultural sector are identified. Possibilities of development of financial potential of economic entities in the conditions of risks connected with factors of internal and external

environment of financial and non-financial character are explored; basic ones of them that influence the strategic development of the financial potential of economic entities of the agricultural sector of economy are defined.

The typology of internal sources of strategic development of financial potential of enterprises is offered. Determinants of the general strategy type (leadership, focusing, differentiation) are determined. In the context of the development of the financial potential of the economic entity it is proposed the methodological approach, that is based on the assessment of: each individual and a set of sources of funding; capital market proposals; the risks that are accepted by the entity in case of acceptance / non-acceptance of a certain proposal that allows to optimize the cost of funding sources, and foresee the risks of implementation of the general strategy of the enterprise. Diagnosis of the state of financial potential of large, medium and small enterprises of the agricultural sector is undertaken.

The influence of the vector of European integration on the mechanisms of budget support for strategic development of financial potential of economic entities, that is manifested in the priority use of indirect methods of budget support is determined. On the basis of critical assessment of the experience of applying the program-target method in the budget financing the agricultural sector of the economy, its advantages, disadvantages and directions of its improvement are identified.

It is formalized innovative and investment mechanisms of strategic development of financial potential of economic entities that are presented by business planning, indicative planning, innovation and investment design, credit and investment memorandums, financial, marketing, resource strategies.

Credit and leasing mechanisms for the formation and implementation of strategic financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy are developed and recommendations for the use of alternative instruments (credit unions, leasing) for ensuring the strategic development of financial potential are developed.

Perspective directions of attraction of fund instruments that are oriented on increasing level of financial potential of economic entities are determined.

In the work, it is estimated and predicted the financial potential of economic entities of agricultural sector on key indicators and it is identified the state of the financial potential of the entity («standard», «volatile», «risky», «critical») in the frames of global strategy: leadership in costs, differentiation, focusing for different sizes of enterprises (large, medium, small).

A matrix of the type of strategies of the development of the financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy (active, adaptive, passive) is developed. Scientific and methodical recommendations for improving the mechanism for ensuring the strategic development of their financial potential are designed on the basis studying of the state and analysis of internal and external sources of financing the development of agricultural enterprises. The methodological tools of identifying the system of risks of development of the financial potential of economic entities of the agricultural sector of the economy are improved.

*Key words: financial potential, strategic development of financial potential, resources, state of financial potential, strategy type, agricultural sector of economy, risks*

**20. Філіпова Н. В. Стратегія фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Наталія Володимирівна Філіпова ; Мін-во освіти і науки України, НУ «Чернігівська політехніка», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Чернігів, 2021. – 506 с.**

Дослідження спрямоване на обґрунтування теоретико-методологічних і прикладних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я. Удосконалено класифікацію медичних послуг із урахуванням їх економічного змісту, а саме: за джерелами фінансування – платні, безоплатні, на умовах співоплати; способом виробництва – приватні, державні, змішані; методами розподілу – ринкові та неринкові; за місцем в системі суспільних

благ – наближені до чистих суспільних благ та ті, що є приватним благом. Фінансове забезпечення сфери охорони здоров'я запропоновано розглядати як сукупність прийомів, механізмів та інструментів, за допомогою яких залучаються кошти з визначених законодавчо джерел для досягнення конкретного результату – збереження, зміцнення, поліпшення, відтворення індивідуального та громадського здоров'я. Досліджено організаційну структуру сфери охорони здоров'я, що дало можливість обґрунтувати клас-терний підхід в організації фінансового забезпечення, що обумовлено наявністю трьох рівнів сфери охорони здоров'я – національного, регіонального, місцевого. Визначено інституціональні фактори, що детермінують фінансове забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Аналіз динаміки фінансування сфери охорони здоров'я показує зростання абсолютних обсягів видатків на охорону здоров'я, проте обсяги залишаються недостатніми для реалізації інноваційного поступу в сфері охорони здоров'я, що обумовлено низьким рівнем ВВП на душу населення, відсутністю інвестиційно-інноваційної складової видатків бюджетних коштів, обмеженістю додаткових джерел фінансування. Основний взаємозв'язок фінансування та інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я можна відстежити в межах реалізації програми державних медичних гарантій.

Проведено оцінку фінансового забезпечення етапів медичної реформи. Основна сума фінансування здійснена на надання первинної медичної допомоги населенню – 3,45 млрд. грн. або 98,4 % коштів програми. У структурі зазначених витрат основними є кошти на оплату первинної медичної допомоги, решта, 1,6% коштів витрачена на керівництво та управління у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Виявлені основні недоліки реформування сфери охорони здоров'я на сучасному етапі: недостатню увагу приділено спеціалізованій та екстреній медичній допомозі, фінансування електронної системи охорони здоров'я залишається недостатнім, відсутнє повне покриття закладів охорони здоров'я країни медичними інформаційними системами.



Аналіз етапів реалізації медичної реформи та рівня їх фінансування свідчить про рівномірне поетапне зростання абсолютних обсягів фінансування медичних гарантій (обсяги щорічно зростають у п'ять разів). При збереженні наявних темпів зростання фінансового забезпечення медичної реформи законодавчо визначений рівень у 5% ВВП можна досягнути через два роки. Запропонований методичний підхід дозволяє визначити кореляційні зв'язки між факторами фінансового забезпечення та станом цього фінансового забезпечення і покриттям потреб в медичних послугах.

Визначено особливості функціонування світових моделей фінансування сфери охорони здоров'я. Встановлено, що наразі не створено єдиного ефективного фінансового механізму, оскільки кожна країна має свої специфічні особливості та використовує частіше змішану модель фінансування. Кожна з розглянутих країн має як переваги, так і недоліки. Британська система є якісною та ефективною, проте експерти визначають, що стандарти оплати послуг не покривають всіх витрат. Італійська система функціонування охорони здоров'я поступається іншим країнам, населення не задоволене якістю послуг, також існує проблема в розподілі коштів за регіонами. Основним недоліком фінансування охорони здоров'я у Франції є постійне підвищення витрат, що може призвести до введення обмежень у сфері надання медичних послуг. Іспанська система охорони здоров'я є успішною та може служити прикладом, проте через зростання чисельності пенсіонерів та безробітних зменшуються надходження до бюджету. Відрахування до фонду охорони здоров'я в Польщі дало позитивний ефект та забезпечило доступ до медичних послуг населенню. Україна впроваджує реформу на прикладі британської моделі, створена Національна служба охорони здоров'я, головне джерело фінансування – загальні податки, добровільне медичне страхування - при бажанні отримувати додаткові послуги, також підвищується конкуренція за пацієнта.

Обґрунтовано доцільність та необхідність активізації в Україні обов'язкового медичного страхування. Вивчення тенденцій розвитку ринку страхових послуг свідчить, що упродовж останніх 10 років він залишається другим за рівнем капіталізації серед інших ринків небанківських фінансових послуг. Загальна

кількість страхових компаній станом на кінець 2020 року становила 210, серед яких виокремлюють 20 «life» страхових компаній та 190 «non-life» страхових компаній, (для порівняння на кінець 2011 року – 442 компанії, до числа яких входили 64 «life» страхових компаній та 378 «nonlife» страхових компаній). Впровадження в Україні системи ОМС сприятиме забезпеченню доступності медичної допомоги, відповідно, зміцненню здоров'я та подовженню тривалості життя населення України, створить передумови для розвитку конкуренції в системі охорони здоров'я, збільшить інвестиційну привабливість вітчизняної системи охорони здоров'я та підвищить якісний рівень медичного обслуговування.

В дисертаційній роботі запропоновані методологічні положення формування стратегії фінансового забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я, які передбачають системне поєднання методичних, наукових та інституційно-організаційних підходів щодо розвитку кластерних відносин; комплексний підхід до використання планування і прогнозування, за якого прогнозування використовується як інформаційна база для прийняття управлінських та регуляторних рішень, а планування діяльності організацій сфери охорони здоров'я здійснюється на засадах використання сучасних методів економічного аналізу в межах реформування досліджуваної сфери відповідно до визначених органами влади напрямів.

Концептуальний конструкт фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я включає визначення передумов фінансування сфери охорони здоров'я, формування мети, стратегічних цілей, завдань, ідентифікацію принципів, елементів забезпечення та інструментарію реалізації стратегії з метою досягнення результату. Обґрунтовану концептуальну схему удосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я на засадах впровадження обов'язкового медичного страхування. Фінансова взаємодія зі страховими компаніями в межах кластеру може здійснюватися за схемами: держава платить за пацієнта платіж в страхову компанію; пацієнт самостійно сплачує страховий платіж; можливо залучення роботодавців та профспілки для працюючої категорії населення. Запропоновано

використання унікального ідентифікатора (ключа-ідентифікатора для зв'язки «Страхова компанія – страховий агент – пацієнт – договір») за яким страхова компанія зможе отримувати необхідні деперсоніфіковані чутливі дані з системи, а на своїй б стороні підв'язувати персональні дані, які доступні в межах страхового договору.

Сформовано кластерну модель реалізації стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, яка визначає інституційну структуру взаємовідносин між учасниками кластеру та відтворює принципи внутрішньої організації між регулятором кластеру (функції якого пропонується покласти на НСЗУ або органи місцевого самоврядування) та перспективними учасниками кластеру (виробничий, страховий, ресурсозабезпечувальний, сервісний блоки та блок контролінгу). На основі імітаційного моделювання запропоновано організаційно-інституційну структуру управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в межах кластеру, що обумовлено тим, що від організації всіх учасників і стейкхолдерів кластеру залежить результативність реалізації запропонованої стратегії

*Ключові слова: охорона здоров'я, фінансове забезпечення, інноваційний розвиток, стратегія, фінансові ресурси, стратегічне управління, механізм, кластерна модель.*

**Filipova N. V. The Strategy of Financial Support of Innovative Development in the field of Health Care. – Manuscript.**

This research aims at forming the basis for theoretical and methodological as well as practical guidelines for devising and implementing the strategy of financial support of innovative development in the field of health care. The classification and content filling for medical service are improved in terms of economic maintenance and basis of its main types: source of funding (marketed; nonmarketed, on terms of co-payment), method of production (private, governmental, mixed), method of allocation (market; non-market), belonging to the social assets (close to pure public goods as well as those that fulfil personal needs of consumers, which are commonly treated as private goods). Financial support of health care is suggested to distinguish as the complex of practices,

mechanisms and tools, which help to attract funds from legally defined sources for achieving the target aim – saving, consolidation, improvement, displaying individual and social health. The organizational structure of the health care sector was studied, which made it possible to substantiate the cluster approach to the organization of financial support, which is due to the presence of three levels of the health care sector - national, regional, local. Institutional factors that determine the financial support of innovative development of health care have been identified.

Analysis of tendencies in health care funding shows an increase in absolute expenditures on health care, but the volumes remain insufficient to implement innovative progress in health care, due to low GDP per capita, lack of investment and innovation component of budget expenditures funds, limited additional sources of funding. The main relationship between funding and innovative development of health care can be traced within the implementation of the program of state medical guarantees.

The assessment of funding of medical reform stages was performed. The basic sum of funding was made for providing the primary health care for the population – 3.45 bln grn or 98,4 % of the funds of the program. In the defined cost structure the main funds are the funds for payment of primary health care, the rest 1,6 % of the funds were spent on the management and maintenance in the field of government financial guarantees of medical health care of the population. The main shortcomings of health care reform at the present stage have been identified: insufficient attention is paid to specialized and emergency medical care, funding for the electronic health care system remains insufficient, and there is no full coverage of the country's health care organization with medical information systems.

An analysis of the implementation's stages of health care reform and the level of its funding shows a steady gradual increase in the absolute amount of funding for health guarantees (the volume increases fivefold each year). If maintaining the current growth rate of financial support for health care reform, the statutory level of 5 % of

GDP can be reached in two years. The proposed methodological approach allows to determine the correlations between the factors of financial support and the state of this financial support and the coverage of needs for medical services.

The peculiarities of functioning of the world's financial models of the health care field were defined. It has been stated that there is no single efficient financial mechanism since every country has its own specific peculiarities and uses the mixed model of funding. Every addressed country has both advantages and disadvantages. The British system is qualitative and efficient, although the experts claim, that the standards of services payments do not cover all expenditures. The Italian system of functioning of health care takes the back seat compared to other countries, the population is not satisfied with the quality of service and there is an issue with the distribution of funds through the regions. The main drawback of the health care funding in France is that there is a constant rise in expenditures, which can lead to imposing the restrictions on the field of medical provision. Spanish health care system is successful and can set the pattern, although due to upturn in the number of retired population and unemployed population the budget revenues reduce. Assignments to health care funds in Poland provide the positive experience and provision of accessible medical services for the population. Ukraine is implementing reform on the pattern of the British model, the National Health Care Service, the main source of funding is general taxes, voluntary health insurance in need of supplementary services, and the competitiveness for a patient is lifted.

The necessity and actuality of compulsory medical insurance in Ukraine are justified. The study of tendencies within the market development of insurance services shows that for 10 years it has taken second place in the capitalization level among other non-banking and financial markets. At the end of 2020, the total number of insurance companies was counted as 210 among which the 20 «life» insurance companies are emphasized and 190 «non-life» insurance companies, (comparing to the end of 2011 – 442 companies which included 64 «life» insurance companies and 378 «non-life» insurance companies). The implantation of the CMI will promote accessible medical services respectively it will strengthen health and prolong the life expectancy

of the population in Ukraine, create the prerequisite for the development of competition in the health care system, boost investment attractiveness of the national health care system and advance the qualitative level of the medical service.

The dissertation offers methodological provisions for the formation of the strategy of financial support for the development of health care, which provide a systematic combination of methodological, scientific, institutional and organizational approaches to the development of cluster relations; integrated approach of planning and forecasting using, in which forecasting is used as an information base for management and regulatory decisions, and the planning of health care organizations activities is carried out on the basis of the use of modern methods of economic analysis in the framework of reforming of the study area in accordance with the directions determined by the authorities.

The conceptual construct of financial support for innovative development of health care includes defining the prerequisites for financing health care, forming strategic goals and objectives, identifying principles, elements of support and tools for implementing the strategy in order to achieve results. Substantiated conceptual scheme of improving the financial support of innovative development of health care on the basis of the introduction of compulsory health insurance. Financial interaction with insurance companies within the cluster can be carried out according to the schemes: the state pays for the patient payment to the insurance company; the patient pays the insurance payment independently; it is possible to involve employers and trade unions for the working population. It is proposed to use a unique identifier (key-identifier for the connection «Insurance company – insurance agent – patient – contract») by which the insurance company will be able to obtain the necessary depersonalized sensitive data from the system, and, for its part, to bind personal data that is available under the insurance contract.

The cluster model for implementing the strategy of financial support for innovative development of health care are formed, which determines the institutional structure of relations between cluster members and reproduces the principles of internal organization between the cluster regulator (whose functions are proposed to be

assigned to NSSU or local governments) and perspective members of the cluster (production, insurance, resource, service bloc and controlling bloc).

Based on simulation, the organizational and institutional structure of financial management of innovative development of health care within the cluster is proposed, due to the fact that the effectiveness of the proposed strategy depends on the organization of all participants and stakeholders of the cluster.

***Key words:*** *health care, financial support, innovative development, strategy, financial resources, strategic management, mechanism, cluster model.*

## 12.00.00 ЮРИДИЧНІ НАУКИ

*12.00.01 – теорія та історія держави і права;  
історія політичних і правових учень*

**21. Буковинська Н. А. Адміністративно-правове забезпечення реалізації гендерної політики в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081 / Наталія Андріанівна Буковинська ; Мін-во фінансів України, Держ. подат. ун-т. – Ірпінь, 2022. – 234 с.**

Дисертацію присвячено дослідженню змісту й особливостей адміністративно-правового забезпечення реалізації гендерної політики в Україні. Сформульовано з урахуванням предметної спрямованості зміст поняття «адміністративно-правове забезпечення реалізації гендерної політики». Це регламентована адміністративно-правовими нормами система дій уповноважених суб'єктів, яка передбачає цілеспрямований вплив на стан забезпечення реалізації гендерної політики, з метою захисту гарантованих прав та свобод громадян як рівних їх носіїв, а також створення умов для самореалізації кожної особи. Також удосконалено зміст понять «державна гендерна політика», «суб'єкт забезпечення гендерної політики», «адміністративно-правові засоби забезпечення реалізації гендерної політики», «адміністративно-правові заходи забезпечення реалізації гендерної політики».

Виокремлено 9 критеріїв змісту поняття «гендер». До них віднесено розуміння гендеру як: статі; поєднання біологічної і соціальної категорії; розмежування біологічної і соціальної статі; ідеологічний конструкт; небінарна конструкція; технологія, що формує інститут статі та затверджує конкретні статеві ідентифікації; соціокультурна, символічна конструкція статі, що покликана визначати конкретний асоціативний зв'язок, забезпечувати повноцінну комунікацію та підтримувати соціальний порядок; соціальна конструкція; політика рівних прав і можливостей чоловіків і жінок.

Обґрунтовано періодизацію становлення і розвитку адміністративно-правового забезпечення гендерної політики в Україні. Визначено сім періодів за такими критеріями: нормативно-правові акти (ті, які визначають статус жінки, і ті, які визначають суспільно-політичні права жінок) та повноваження суб'єктів, що забезпечували реалізацію прав та свобод громадян, як їх носіїв.



Виокремлено основні функції суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації гендерної політики в Україні. До них віднесено: консультативно-дорадчі, контрольні, координаційні, інформаційно-наглядові. Здійснено класифікацію суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації гендерної політики в Україні відповідно до визначених функцій.

На підставі аналізу зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення реалізації гендерної політики виокремлено 4 групи країн за критеріями: а) наявність спеціального законодавства, що регламентує гендерні правовідносини; б) суб'єкти забезпечення реалізації гендерної політики; в) можливості участі у політичній і адміністративних сферах; г) відсутність трудової дискримінації; д) рівень освіти; е) доступ до системи охорони здоров'я та тривалість життя; ж) юридичний захист від насилля.

Встановлено наявність системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації гендерної політики в тих зарубіжних країнах, які ефективно забезпечують реалізацію гендерної політики за такими критеріями: а) єдність мети і завдань діяльності суб'єктів владних повноважень; б) єдиний координуючий орган – суб'єкт владних повноважень; в) наявність територіальної структури суб'єктів владних повноважень, їх горизонтальних і вертикальних зв'язків згідно з повноваженнями; г) наявність незалежних консультативних громадських органів; д) наявність моніторингу гендерної політики.

Здійснено систематизацію громадських об'єднань, які беруть участь у забезпеченні реалізації гендерної політики в Україні, виділено форми їх співпраці з державними органами й органами місцевого самоврядування: залученість у підготовці та розгляді проєктів нормативно-правових актів з питань забезпечення реалізації гендерної політики; утворення спільних консультативно-дорадчих й експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації гендерної політики; співпраця щодо підготовки кадрів; одержання органами державної влади інформації, зібраної громадськими організаціями; реалізація колективних проєктів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування.

Визначено алгоритм запровадження норм щодо дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності та виокремлено 4 групи країн. Виокремлено дві групи підстав заборони дискримінації: ті, що не залежать від волі людини та зазвичай обумовлені природними чинниками; ті, що залежать від волі людини та пов'язані насамперед зі свободою вираження поглядів.

Набули подальшого розвитку пропозиції щодо доцільності створення Єдиної бази статистичних даних про прояви дискримінації в Україні, яка має включати: звернення громадян до уповноважених суб'єктів з розгляду заяв та скарг щодо дискримінації; відомості щодо розгляду кримінальних, адміністративних, цивільних справ щодо дискримінації.

Набули подальшого розвитку пропозиції щодо доцільності усунення дублювання контрольних, інформаційних та інформаційно-консультативних функцій у таких суб'єктів як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Профільний Представник Уповноваженого з дотримання рівних прав і свобод, Управління моніторингу рівних прав і свобод, Департамент гуманітарної та соціальної політики (діє у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України), Урядовий уповноважений з питань гендерної політики. Запропоновано розмежувати функції та оптимізувати склад зазначених суб'єктів.

Доведено доцільність створення Спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань протидії дискримінації.

Здійснено систематизацію громадських об'єднань, які беруть участь у забезпеченні реалізації гендерної політики в Україні за: типом (видом), територіальною ознакою, напрямками взаємодії з органами виконавчої влади, напрямками діяльності.

Класифіковано адміністративні договори у досліджуваній сфері за такими критеріями: суб'єктним складом, характером взаємовідносин між сторонами договору, юридичними властивостями, за змістом.

Доведено, що в Україні питання ратифікації Стамбульської конвенції набуло не стільки науково обґрунтованого підходу до вивчення доцільності її ратифікації, скільки стало об'єктом політичних спекуляцій.

Встановлено, що у питаннях запобігання і протидії дискримінації, забезпечення реалізації рівних прав чоловіків і жінок український законодавець дотримується балансу: запобігання і протидія дискримінації, з одного боку, і захист традиційних (родинних) цінностей українського суспільства – з іншого.

Удосконалено наукову позицію щодо доцільності розмежування кримінально караних та адміністративно караних діянь, кваліфікованих як порушення рівноправності громадян. Запропоновано: 1) уточнити формулювання ст. 161 КК України, відмовившись від узагальнюючих фраз та чітко встановивши, які саме порушення рівноправності варто вважати кримінальними правопорушеннями; 2) внести зміни до КУпАП, а саме ввести статтю 173-5 «Порушення законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації»; 3) наділити повноваженнями щодо складання протоколів про такі адміністративні правопорушення уповноважених осіб Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та представників Уповноваженого ВРУ з прав людини, а суддів районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів – повноваженнями з розгляду справ про такі адміністративні правопорушення.

***Ключові слова:** адміністративно-правове забезпечення, адміністративна відповідальність, гендер, гендерна політика, гендерна рівність, громадські організації, державні органи, дискримінація, домашнє насилля, захист прав людини, рівність прав, адміністративно-правові заходи забезпечення реалізації гендерної політики, адміністративно-правові засоби забезпечення реалізації гендерної політики.*

**Bukovynska N. A. Administrative and legal support for the implementation of a gender policy in Ukraine.** – Qualifying scientific work on a manuscript basis.

The dissertation is devoted to the examination of the content and characteristics of administrative and legal support for the implementation of a gender policy in Ukraine. The term «administrative and legal support for the implementation of a gender policy» has been developed taking into account its objective focus. It is a system authorities' actions governed by administrative and legal

acts, which provides for a targeted impact towards ensuring implementation of a gender policy, with the purpose to protect the guaranteed rights and freedoms of citizens as their equal bearers, as well as creating conditions for self-fulfilment of each person. The content of concepts «state gender policy», «enforcement authority over the gender policy», «administrative and legal means of securing a gender policy implementation», «administrative and legal measures to secure the implementation of a gender policy».

9 content criteria are ruled out from the concept of «gender». They include the definition of a gender as: a biological sex; combination of a biological and social categories; separation of biological and social sexes; ideological construct; non-binary construction; technology that forms an institution of a gender and approves particular gender identifications; sociocultural, symbolic construction of a gender, which is devoted to define a specific associative connection, ensuring complete communication and maintain a social welfare; social construction; as a policy of equal rights and opportunities for men and women.

The Author has substantiated the periodization of the formation and development of administrative and legal background of gender policy in Ukraine. Seven have been defined periods according to the following criteria: legal acts (those that determine the status of women and those that determine social and political rights of women) and the powers of subjects that have ensured practical implementation of rights and freedoms of citizens as their bearers.

The author has distinguished main functions of subjects of administrative and legal support for implementation of a gender policy in Ukraine. They include: consultative and advisory, control, coordination, informational and supervisory. Subjects of administrative and legal support for the implementation of a gender policy in Ukraine have been classified according to the defined functions;

Upon the analysis of foreign experience of administrative and legal support for the implementation of a gender policy, countries were distinguished into 4 groups according to the following criteria:

- a) existence of a special legislation governing gender legal relations;
- b) subjects of ensuring of a gender policy implementation;

c) opportunities to participate in political and administrative spheres; d) absence of labor discrimination; e) educational level; f) access to the healthcare system and life expectancy; g) legal protection against violence.

The author determined the existence of a system of subjects of administrative and legal support for the implementation of a gender policy in those foreign countries that effectively ensure the implementation of a gender policy according to the following criteria: a) unity of the purpose and tasks of empowered authorities; b) a single coordinating body is a state authority; c) existence of a territorial structure of authorities, their horizontal and vertical relations according to their powers; d) existence of independent public advisory bodies; e) existence of a gender policy monitoring.

The author has systemized public associations participating in providing the implementation of a gender policy in Ukraine, determined forms of their cooperation with state and local self-government bodies: involvement in the preparation and consideration of draft legal acts on issues regarding implementation of a gender policy; formation of joint advisory and expert bodies, councils, commissions, groups to ensure consideration of a public opinion in the formation and implementation of a gender policy; cooperation on personnel's training; consideration of information collected by public organizations; implementation of joint projects of informational, analytical, research, charitable and social directions.

The scientific work defines the algorithm for the introduction of regulations regarding discrimination based on sexual orientation and gender identity and thereby categorise countries into 4 groups. There are defined two categories of grounds for the prohibition of discrimination: those that do not depend on the will of a person and are usually caused by natural factors; those that depend on the will of a person and are primarily related to freedom of expression.

The author justifies creating of a unified database of statistical data on of discrimination in Ukraine, which should include: citizens' petitions to authorities responsible for applications and complaints on discrimination; information on criminal, administrative, and civil cases regarding discrimination.

Proposals regarding elimination of the duplication functions of Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, a Representative of the Commissioner for Observance of Equal Rights and Freedoms, the Office for Monitoring Equal Rights and Freedoms, the Department of Humanitarian and of social policy (operates as part of the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine), the Government Commissioner for Gender Policy regarding control, information, and information-consultative functions have been elaborated. The author has proposed to distinguish the functions and optimize the composition of the mentioned authorities.

It has been justified on reasonability to establish a specially authorized state authority combating a discrimination.

The scientific work provides for systematization of public associations dealing with the implementation of a gender policy in Ukraine: by type; by territory features; by areas of interaction with state authorities; by areas of activity.

The author classifies administrative contracts in the researched area: by subject composition; by nature of relationships between the parties; by legal peculiarities; by the content.

The research proves that the issue of ratification of the Istanbul Convention has become more an object of political speculation in Ukraine than got a scientifically based approach of studying.

It has been established that the Ukrainian legislator maintains a balance on preventing and countering discrimination and ensures equal rights of men and women: preventing and counteraction against discrimination on the one hand, and protecting traditional (family) values of the Ukrainian society on the other.

The research improves the scientific position regarding the rationality of distinguish between criminal and administratively offences that are qualified as a violation of equality of citizens. It was proposed: 1. to improve the wording of Art. 161 of the Criminal Code of Ukraine, deleting general phrases and clearly establish what violations against equality should be considered as criminal offenses; 2. To amend the Administrative Procedural Code of Ukraine, in particular, to introduce Article 173-5 «Violation of legislation on prevention and countermeasures against discrimination»; 3. to authorize

Secretariat of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights and his (her) representatives to draw up protocols on administrative offenses, and to authorize judges of local courts to consider cases on such administrative offenses.

*Key words: administrative and legal support, administrative liability, gender, gender policy, gender equality, public organizations, state authorities, discrimination, domestic violence, human rights protection, equal rights, administrative and legal measures to ensure the implementation of a gender policy, administrative and legal means of ensuring the implementation of a gender policy.*

*12.00.07 – адміністративне право і процес;  
фінансове право; інформаційне право*

**22. Галай В. О. Сучасна концепція принципів публічної служби в адміністративному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Вікторія Олександрівна Галай ; Мін-во освіти і науки України, Тернопільський націон. економ. ун-т, Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 581 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню сучасних науково-обґрунтованих положень адміністративноправового регулювання принципів публічної служби як стрижневої категорії публічного управління. У основу сучасної концепції принципів публічної служби покладено підхід упорядкування принципів на засадах верховенства права та прогресивної парадигми доброго врядування, з урахуванням належного забезпечення усіх процесів діяльності суб'єктів публічної служби, регулюючи правовідносини між ними та іншими суб'єктами публічного права. Розкрито авторське бачення співвідношення категорій «державне управління», «публічне адміністрування» та «публічне управління», яке засновується на пріоритеті останнього з них як такого, що оновлює та насичує модернізованим сенсом більш змістовно застарілі категорії. Визначено публічне управління як основну категорію адміністративної діяльності, публічну службу – як тер-

мін, що оптимально розкриває діяльність сукупності осіб, які його здійснюють. Модерне бачення видів публічної служби в Україні дозволило розглядати доцільним є її поділ на державну службу, службу в органах місцевого самоврядування, спеціалізовану службу. Розкрито авторську позицію щодо оновлення системи принципів публічної служби в сучасній Україні, яка ґрунтується на історично усталених засадах публічної (державної) служби, що зазнають переосмислення під впливом адміністративної реформи й кращих сучасних міжнародних підходів ефективного публічного урядування, а також особливостей професійної діяльності різних груп представників публічної служби. Визначено класифікацію принципів публічної служби на основі аналізу різноманітних підходів до систематизації принципів публічної служби у сучасній вітчизняній та іноземній адміністративно-правовій науці, з позицій системності, ціннісного та функціонального спрямування, юридичної визначеності та простоти розуміння. На основі дослідження принципів публічної служби у країнах Англосаксонської правової сім'ї та країнах континентальної Європи відмічено низку пропозицій щодо впровадження окремих принципів в національну практику адміністративно-правового урегулювання. Сформовано авторське поняття, основні елементи змістових та процедурних принципів публічної служби, а також з'ясовано особливості їх впровадження у практичну діяльність публічних службовців.

За результатом дослідження було окреслено шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання публічної служби в Україні шляхом рекомендації концептуального рівня щодо розробки уніфікованого законодавчого акту про публічну службу, а також низку пропозицій щодо внесення розроблених у дисертації змін і доповнень до вітчизняних нормативно-правових актів.

**Ключові слова:** *принципи, система, публічна служба, публічне управління, державна служба, місцеве самоврядування, верховенство права, рівність, персональна відповідальність, доброчесність, клієнтоорієнтованість, ефективність, відкритість, підконтрольність, належне урядування, міжнародні стандарти, країни континентальної Європи, країни Англосаксонської правової сім'ї, Україна.*



**Modern Conception of Principles of Public Service in the Administrative Law of Ukraine.** – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation is devoted to a complex research of modern scientifically grounded provisions of administrative and legal regulation of administrative and legal regulation of public service principles as the core category of public administration. The modern conception of principles of public service is based on the rule of law approach and the progressive paradigm of good governance, taking into account the proper support of all processes of the activities of public service entities, regulating the relationship between them and other public law entities.

The author's vision of the correlation between the categories of «public administration», «public administration» and «public management» is revealed, which is based on the priority of the latter as such that updates and fills the more substantially outdated categories with a modernized meaning. The author defines public administration as the main category of administrative activity, and public service as the term which optimally reveals the activities of the totality of persons who carry it out. The modern vision of the types of public service in Ukraine has made it possible to consider its division into the civil service, service in local self-government bodies, and specialized service as appropriate. The author's position on updating the system of principles of public service in modern Ukraine is revealed, which is based on the historically established principles of public (state) service, which are being rethought under the influence of administrative reform and the best modern international approaches to effective public administration, as well as the peculiarities of professional activities of different groups of public service representatives. The author defines the classification of public service principles based on the analysis of various approaches to systematization of public service principles in modern domestic and foreign administrative and legal science, from the standpoint of systematicity, value and functional orientation, legal certainty and ease of understanding. Based on the study of the principles of public service in the countries of the Anglo-Saxon legal family and

continental Europe, the author notes a number of proposals for the implementation of certain principles in the national practice of administrative and legal regulation. The author formulates the author's own concept, the main elements of substantive and procedural principles of public service, and also clarifies the peculiarities of their implementation in the practical activities of public servants.

As a result of the research, the ways of improving the administrative and legal regulation of the public service in Ukraine were outlined by the recommendation at a conceptual level on the development of the unified legislative act on the public service, as well as a number of proposals for amendments to the legal acts developed in the dissertation.

*Key words: principles, system, public service, public administration, state service, local government, rule of law, equality, personal responsibility, integrity, clients' orientation, efficiency, openness, accountability, good governance, international standards, countries of continental Europe, countries of the Anglo-Saxon legal family, Ukraine.*

**23. Дем'янчук Ю. В. Адміністративно-правові засади запобігання і протидії корупції у системі державної служби України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Юрій Вікторович Дем'янчук ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 397 с.**

Дисертація є одним із перших в українській правовій науці досліджень, у якому вирішено наукову проблему формування доктринальних засад запобігання і протидії корупції в системі державної служби України.

У роботі наведено авторське визначення корупції та виділено ознаки корупції у сфері державної служби. Виокреслено історичні етапи генезису запобігання і протидії корупції в системі державної служби України, відповідно до двох історичних періодів розвитку держави.

Доведено, що комплексне обґрунтування запобігання і протидії корупції в системі служби України потребує виокремлення комплексної галузі права – «Антикорупційного права», запропонована структура зазначеної галузі.

Акцентується увага на тому, що інформаційне забезпечення організації запобігання і протидії корупції в системі державної служби України складається з системи нормативно-правової бази, контрольо-інформаційного програмного забезпечення, типових стандартів документів (декларація), розміщення несекретних інформаційних ресурсів. Метою такого виду інформаційного забезпечення є систематизація наявних ресурсів, уніфікація існуючих інформаційних ресурсів, швидкість оброблення інформації, стандартизація інформаційних даних, захист від несанкціонованого доступу, спрощення та систематичність контролю, гнучкість та швидке реагування при отриманні інформації, зменшення помилок та непорозумінь у наявних інформаційних базах.

У дисертаційній роботі розроблено стратегічну модель запобігання і протидії корупції в системі державної служби України.

*Ключові слова* : адміністративно-правові засади, антикорупційні заходи, запобігання корупції, корупційні дії, корупційні правопорушення, корупція, протидія корупції.

**Demianchuk Yu. V. Administrative and legal principles of preventing and combating corruption in the civil service system of Ukraine.** – Qualifying scientific paper: unpublished manuscript – copyright protected.

The present thesis is one of the first research papers in the Ukrainian legal science, in which the scientific problem of forming doctrinal foundations of preventing and counteracting corruption in the civil service system of Ukraine has been solved.

The paper presents the author's definition of corruption and highlights the signs thereof in the civil service. The historical stages of the genesis of preventing and countering corruption in the civil service system of Ukraine are highlighted, in accordance with the two historical periods of the development of the state.

It has been proved that a comprehensive justification for preventing and combating corruption in the civil service system of Ukraine requires the separation of a complex branch of law - « anti-corruption law», and a structure of that branch has been proposed.

Emphasis is laid on the fact that information support for the organization of preventing and combating corruption in the civil service system of Ukraine consists of a system of regulatory framework, control and information software, standardized document (declaration), and the placement of unclassified information resources. The purpose of such a type of information support is to systematization of available resources, the unification of existing information resources, the speed of information processing, standardization of information data, protection against unauthorized access, simplification and systematic character of control, the flexibility and quick response when receiving information, the reduction of the number of errors and misunderstandings in existing databases.

In the current thesis paper, a strategic model for preventing and combating corruption in the civil service system of Ukraine is developed.

*Key words: administrative and legal principles, anti-corruption measures, preventing corruption, corrupt practices, corruption offenses, corruption, countering corruption.*

**24. Кармаліта М. В. Правове забезпечення реалізації приватного та публічного інтересу в оподаткуванні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Марія Володимирівна Кармаліта ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2020. – 494 с.**

У дисертації здійснено системний науково-практичний аналіз правового забезпечення реалізації приватного та публічного інтересу в оподаткуванні. З урахуванням здобутків фінансового права та загальної теорії права запропоновано концептуальні засади правового забезпечення реалізації приватного і публічного інтересу в оподаткуванні та механізм їх збалансування під час нормотворчості та правозастосування. Сформульовано поняття «інтерес в оподаткуванні». Визначено правову природу приватного та публічного інтересу в оподаткуванні. Надано їх характерні прояви у податкових правовідносинах. Ознаками приватного та публічного інтересу в оподаткуванні визначено: перебування у сфері правового регулювання; зв'язок з конкретним матеріальним

або нематеріальним благом у сфері оподаткування (прагнення до користування ним); виникнення з метою задоволення усвідомлених індивідуальних і колективних потреб (реалізувати право, виконати обов'язок, отримати захист); часткова конфліктність між собою.

Окрему увагу приділено принципам податкового права як прояву приватного та публічного інтересу в оподаткуванні. Визначено принцип балансу приватного та публічного інтересу в оподаткуванні як запровадження рівноваги між переслідуваною державою метою (використати максимально свій податковий потенціал як організації публічної влади населення) та створенням умов для справедливого оподаткування, забезпечення гідного життя або функціонування платника податків, реалізації його індивідуальної свободи. Розкрито особливості поєднання під час встановлення та справляння податкових платежів у державі. Акцентовано увагу на податковій безпеці як складовій національної безпеки – стану, за якого відбувається забезпечення реалізації приватного та публічного інтересу при вирішенні податкових спорів, вироблено науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного податкового законодавства на основі порівняльного аналізу здобутків вітчизняної і зарубіжної правової доктрини та юридичної практики.

Сформовано концептуальні підходи до встановлення балансу приватного та публічного інтересу в оподаткуванні.

*Ключові слова: правове забезпечення, приватний і публічний інтерес в оподаткуванні, податкова політика, принципи податкового права, податкова безпека.*

**Karmalita M. V. The legal support for the implementation of private and public interest in taxation.** – Qualified scientific work as a manuscript.

The systematic scientific and practical analysis of the legal support of the realization of private and public interest in taxation is carried out in the dissertation. Taking into account the results of research in the science of financial law and general theory of law, the concept of legal support for private and public interest in taxation and

a mechanism for balancing them in the process of norm-setting and legal implementation are proposed. The concept of «interest in taxation» is formulated, which means the aspiration of participants of tax legal relation to satisfy economic and social needs by formation of necessary financial maintenance at the expense of tax incomes.

The legal nature of private and public interest in taxation is determined. Their characteristic features are presented. The public interest in taxation is the law, interest and aspiration of the society, which are ensured by the norms and are manifested in the stable and sufficient receipt of taxes and frees snfo the budgets in order to direct them to financing the basic public needs and guaranteeing its existence and development. Private interest in taxation is the law, interest and aspiration of taxpayer, secured by the norms, which arise in the process of performance of his/her tax obligation, and is directed to obtaining tangible or intangible benefits in the field of taxation, satisfaction of conscious needs, etc.

Special attention is paid to the principles of tax law as an expression of private and public interest in taxation. The author defines the principle of balance of private and public interest in taxation. The principle of balance of private and public interest in taxation is defined as the introduction of balance between the pursued goal of the state to use the maximum of its tax potential as an organization of public authority of the population and creation of conditions for fair taxation, ensuring a decent life or functioning of the taxpayer, and realization of his/her individual freedom. The peculiarities of the combination in the establishment and withdrawal of tax payments in the state are revealed. Emphasis is placed on tax security of state as a component of national security - a state in which the implementation of private and public interests in taxation is ensured

Conceptual approaches to the balance of private and public interest during the resolution of tax disputes were formulated, scientifically based approaches to the improvement of the current tax iegislation based on the comparative analysis of the achievements of the domestic and foreign legal doctrine and legal practice were proposed.

***Key words:*** *legal support, private and public interest in taxation, tax policy, principles of tax law, tax security.*

**25. Мельник Ю. С. Управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах : адміністративно-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Юлія Сергіївна Мельник ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 291 с.**

Дисертацію присвячено проблемі адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів з метою розробки науково обгрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах.

Розкрито методологію дослідження адміністративно-правових засад управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах. Виділено риси відносин у сфері управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах як предмету адміністративно-правового регулювання. Обгрунтовано принципи управління кадровою політикою на адміністративно-правових засадах, розкрито їх зміст та надано класифікацію. Визначено суб'єктів адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах та здійснено їх класифікацію. Проведено характеристику правових форм адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах. Встановлено адміністративні процедури управління кадровою політикою та здійснено їх оптимізацію. Узагальнено зарубіжний досвід управління кадровою політикою в системі державної (публічної) служби та встановлено шляхи його адаптації в систему контролюючих органів України у податковій та митній сферах. Вивчено сучасний стан адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах, виділивши прогалини і колізії у чинному законодавстві. Досліджено та описано еапрями роботи з особовим складом контролюючих органів, який планується на зайняття керівних посад.

*Ключові слова: управління, кадрова політика, кадрова робота, адміністративно-правове регулювання, контролюючі органи, адміністративна процедура, форми адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою, державна служба.*

**Melnyk Y. S. Personnel policy management in the system regulatory authorities in the tax and customs fields: administratively legal basis.** – On the rights of the manuscript.

The dissertation is devoted to the problem of administrative law regulation of personnel policy management in the system of regulatory bodies in order to develop evidence-based recommendations for the improvement of administrative regulation of personnel policy management in system of regulatory authorities in the tax and customs sectors.

The methodology of the study of administrative and legal foundations is disclosed personnel policy management in the system of regulatory bodies in the tax and customs. The features of relations in the field of personnel management are highlighted policy in the system of regulatory bodies in the tax and customs spheres as a subject of administrative regulation justified principles HR policy management based on administrative principles, disclosed their content and classification provided. Administrative entities identified legal regulation of personnel policy management in the system controlling bodies in the tax and customs spheres are implemented by them classification. The characteristic of legal forms administrative legal regulation of personnel policy management in the system regulatory authorities in the tax and customs sectors. Established administrative procedures for managing personnel policy and implemented by them optimization. Summarizes the international experience in HR management in the system of state (public) service and ways of its adaptation to system of regulatory authorities of Ukraine in tax and customs spheres. Studied current state of administrative regulation of personnel management policy in the system of regulatory authorities in the tax and customs sectors, highlighting gaps and conflicts in the current legislation. Researched and describes areas of work with personnel of regulatory authorities who are planned to hold managerial positions.



*Key words: management, personnel policy, personnel work, administrative and legal regulation, regulatory authorities, administrative procedure, forms of administrative regulation of personnel policy management, public service.*

**26. Смерницький Д. В. Адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 12.00.07 / Дем'ян Вікторович Смерницький ; Міністерство внутрішніх справ України, Державна науково-дослідницька інститут Міністерства внутрішніх справ України, Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 636 с.**

Дисертацію присвячено комплексному та системному дослідженню адміністративно-правового регулювання науково-технічної діяльності. У межах об'єкта та предмета дослідження розкрито цивілізаційну генезу науково-технічної діяльності, з використанням шести основних етапів. Здійснено сегментацію науково-технічної діяльності та розмежовано її за законодавством України за трьома рівнями. Запропоновано поділ наукових та науково-технічних робіт на основні та спеціальні. Здійснено видову класифікацію фінансового забезпечення науково-технічної діяльності та науково-технічної інформації. Визначено елементи механізму адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності з їх розподілом на основні та факультативні. Запропоновано класифікацію нормативно-правових та нормативних документів у сфері технічного регулювання проводити за такими критеріями: за законодавством України (загальне, спеціальне законодавство у сфері технічного регулювання та спеціальні нормативні документи у сфері технічного регулювання); за відповідними галузями виробництва (машинобудування, космічна галузь, військова та спеціальна техніка тощо). Доведено, що основними формами вдосконалення якості продукції в державі є вплив держави через встановлення якості продукції в державі є вплив держави через встановлення адміністративно-правових норм на сферу особистих та вимушених інтересів суб'єктів забезпечення якості, тобто на споживачів продукції та виробників продукції, з метою стимулювання розвитку зазначеного інтересу та сфери в цілому. Виокремлено особливості адміністративно-правового регулювання

науково-технічних досліджень та розроблення засобів спеціальної техніки, товарів військового призначення та спеціальних технічних засобів. З метою удосконалення організації проведення наукових досліджень та науково-технічних розробок запропоновано запровадити систему управління якістю в науково-технічній сфері. Визначено форми наукової та науково-технічної експертизи. До системи функцій державних органів у сфері оцінки відповідності (сертифікації) продукції віднесено: організаційну функцію; наукову функцію; правову функцію; інформаційну функцію; методичну функцію; координаційно-контрольну функцію; функцію забезпечення безпеки продукції; гарантійну функцію.

*Ключові слова:* адміністративно-правове регулювання, науково-технічна діяльність, наукова діяльність, науково-педагогічна діяльність, науково-організаційна діяльність, фінансово-правове забезпечення, інформаційно-правове забезпечення, спеціальна техніка, товари військового призначення, спеціальні технічні засоби, науково-технічна експертиза, впровадження результатів досліджень, технічне регулювання, стандартизація, оцінка відповідності, сертифікація, система управління якістю.

**Smernytskyi D. V. Administrative and legal regulation of scientific and technical activity in Ukraine.** – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

The dissertation is devoted to complex and systematic research of administrative and legal regulation of scientific and technical activity. The civilizational genesis of scientific and technical activity is revealed within the object and subject of the research, with highlighting six main stages. It is proved that the state policy in the sphere of scientific and technical activity is characterised by the corresponding state influence, which should be divided into direct (creating clear, controlled conditions for the development of the corresponding sphere of scientific and technical activity with a rigid vertical of management) and indirect (creating the basis for the independent development of one or another direction of social relations and the catalyst for the created conditions is actually the development of these relations). Based on the analysis of foreign positive experience, concluding that the organizational framework, which should be reflected in regulatory and legal acts in order of

creating appropriate conditions for the development of scientific and technological activity in Ukraine and improve the management system of scientific research and scientific-technological developments, include the following: introduction of new technological and technical solutions in scientific researches; attracting to scientific research in the field of defence, military equipment and technology, special technical means and special equipment for law enforcement agencies private entrepreneurs and scientific institutions with the necessary scientific and technical level; providing State support for fundamental research; increasing budget funds for scientific and technical research and development; creating the appropriate conditions for increasing the share of financial resources from the private sector for applied scientific and technical research and development; combining efforts in the area of scientific and technical activities of academic institutions, private research institutions and companies, scientific institutions and military industrial enterprises; ensuring interrelation between fundamental and applied researches and implementation of scientific research results in public life; ensuring creation of technological and scientific parks as an optimal organizational form of combination of scientific researches, scientific and technical developments, industrial output of developed technical products. Proposed segmentation of scientific and technical activity and its differentiation according to the legislation of Ukraine, with its split into three levels: to the first level of segmentation of scientific and technical activity belongs scientific, scientific- pedagogical and scientific-organizational activity; to the second level belong fundamental and applied research as types of scientific activity; to the third level of scientific and technical activity belong research, development and design, experimental and technological, searching, design and survey work, production of prototypes or batches of scientific and technical products, as well as other works related to bringing new scientific and technical knowledge to the stage of practical use, including scientific and technical research as part of dissertation works. Also proposed dividing scientific and technological works into the following types: basic, which include fundamental and applied research and scientific developments; special, which may include scientific and technological developments and scientific and

technological services. Implemented type classification of financial support for scientific and technological activities and scientific and technological information. The elements of the mechanism of administrative and legal regulation in the sphere of scientific and technical activity have been defined for their distribution into basic and optional. Classification of legal and regulatory documents in the field of technical regulation has been developed according to the following criteria: based on the legislation of Ukraine (general, special legislation in the field of technical regulation and special regulatory documents in the area of technical regulation); by relevant industries (mechanical engineering, space industry, military and special equipment, etc.). It has been proved that the main forms of improving the quality of products in the State are the influence of the State through the establishment of administrative and legal norms on the sphere of personal and forced interests of quality subjects, i.e. consumers and manufacturers of products, stimulating the development of this interest and the sphere as a whole. The features of administrative and legal regulation of scientific and technical research and the development of special equipment, military goods and special technical means have been outlined. With the aim of improving the organization of scientific research and scientific and technical developments, it was proposed to introduce a quality management system in the scientific and technical field. The forms of scientific and scientific-technical expertise have been defined. The system of functions of state bodies in the field of conformity assessment (certification) of products includes: organizational function; scientific function; legal function; information function; methodical function; coordination and control function; product safety function; guarantee function.

***Key words:*** *administrative and legal regulation, scientific and technical activity, scientific and pedagogical activity, scientific and organizational activity, financial and legal support, information and legal support, special equipment, military goods, special technical means, scientific and technical expertise, introduction of research results, technical regulation, standardization, conformity assessment, certification, quality management system.*

27. Таможня О. О. Адміністративні юрисдикційні провадження в діяльності прокуратури України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Олена Олександрівна Таможня ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2021. – 242 с.

У дисертації здійснено комплексний і системний аналіз адміністративно-юрисдикційних проваджень у діяльності органів прокуратури, досліджено поняття, юридичну природу та властивості адміністративно-юрисдикційної діяльності цього органу. Окрему увагу звернено на характеристику проваджень щодо розгляду звернень громадян, проваджень у справах про адміністративні правопорушення, дисциплінарних проваджень щодо прокурорів, проваджень щодо представництва інтересів держави в адміністративному суді у виняткових випадках. Проаналізовано сутність категорій «адміністративно-юрисдикційна діяльність» та «адміністративно-юрисдикційне провадження». У результаті дослідження зроблено ряд концептуальних висновків, обґрунтовано низку пропозицій щодо вітчизняного законодавства у цій сфері та аргументовано важливі наукові положення, які можуть бути використані для вдосконалення та підвищення ефективності професійної діяльності органів прокуратури в адміністративній юстиції.

Проаналізовано новели щодо реформування вітчизняного законодавства та здійснено порівняльну характеристику із зарубіжним для виявлення колізійних аспектів та розроблення перспектив удосконалення адміністративно-юрисдикційних проваджень у діяльності прокуратури.

Проведений аналіз правозастосовної практики в адміністративному судочинстві, при провадженні справ про адміністративні правопорушення, а також здійсненні дисциплінарних проваджень щодо прокурорів надав підстави для аргументації наукової позиції щодо наявності випадків неоднозначного тлумачення норм законодавства, які регулюють адміністративно-юрисдикційні повноваження прокурора.

**Ключові слова:** адміністративно-юрисдикційна діяльність, адміністративно-юрисдикційне провадження, прокуратура, правовий статус, адміністративні провадження, прокурор, адміністративне судочинство, дисциплінарне провадження, адміністративне правопорушення, представництво, суспільний (публічний) інтерес.

**Tamozhnia O. O. Administrative jurisdictional proceedings in the activity of the Prosecutor's Office of Ukraine.** – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation deals with the complex and systematic analysis of administrative and jurisdictional proceedings in the activities of the prosecuting in the activity of prosecuting authorities, the concept, legal nature and properties of the system of administrative and jurisdictional proceedings of the prosecutors bodies are investigated. Particular attention has been paid to the characterization of proceedings on citizens' appeals, proceedings in administrative offenses and disciplinary proceedings. The analysis of the essence of the categories of «administrative and jurisdictional activity» and «administrative and jurisdictional proceedings» . The research resulted in a number of conceptual conclusions, proposed and substantiated a number of proposals for national legislation in this field, and substantiated important scientific provisions that can be used to improve and enhance the professional activity of prosecuting authorities in administrative and legal justice.

The novelties of reforming domestic legislation were analyzed and compared with foreign ones were made in order to identify conflicting aspects and to develop prospects for improving the administrative and jurisdictional proceedings in the prosecutor's office.

The scientific on the complexity of the problem of procedural competence of the prosecutor, which consists in the conflict of regulatory and legal support, is proved. In the context of the outlined issues, which is in the segment of practical implementation in the direction of administrative law and process, the current issues of the legal status of the prosecutor in the field of administrative proceedings are proved, the position on the absence of a legally defined mechanism for confirming the existence of grounds as well as the concepts of «exceptional cases of representation», «authorized body», «failure to exercise authority», «improper exercise of authority», which leads to problems in the practical implementation of the powers of the prosecutor in this type of administrative proceedings.

The analysis of law enforcement practice in administrative proceedings, in administrative cases, as well as in disciplinary proceedings against prosecutors, provided grounds for arguing the scientific position on the existence of cases of ambiguous interpretation of the law governing the administrative jurisdiction of the prosecutor.

The scientific novelty is that the dissertation is one of the first in domestic legal science complex and conceptual research in which, taking into account changes in the legal regulation of the administrative and legal status of the prosecutor, as well as the practice of implementing current legislation, revealed theoretical and practical problems – jurisdictional proceedings in the activities of the Prosecutor's Office of Ukraine, identified features and developed proposals to improve legal regulation in this area.

**Key words:** *administrative-jurisdictional activity, administrative-jurisdictional proceedings, prosecutor's office, legal status, administrative proceedings, prosecutor, administrative proceedings, disciplinary proceedings, administrative offense, representation, public interest.*

**28. Яворський І. І. Процесуальні норми бюджетного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Іван Іванович Яворський ; Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 193 с.**

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному аналізу процесуальних норм бюджетного права. У роботі розкрито поняття, сутність та особливості процесуальних норм бюджетного права; визначено коло джерел процесуальних норм бюджетного права та критерії їх кваліфікації. На основі детального наукового аналізу диференційовано процесуальні бюджетно-правові норми на види: компетенційні та процедурні.

Досліджено бюджетно-процесуальні правовідносини як форми реалізації бюджетно-процесуальних норм та визначено ефективність реалізації процесуальних норм бюджетного права. Обґрунтовано місце процесуальних бюджетних норм у системі бюджетного права та бюджетного процесу. Охарактеризовано особливості регламентації та застосування бюджетно-процесуальних норм у законодавстві деяких іноземних держав. Визначено та

проаналізовано основні проблеми реалізації процесуальних норм бюджетного права, пов'язані із формуванням, реалізацією, виконанням та звітуванням державного бюджету.

У роботі сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного бюджетного законодавства в контексті його процесуального наповнення.

*Ключові слова: процесуальна норма бюджетного права, бюджетне право, бюджетно-процесуальне право, механізм реалізації норми права.*

**Yavorsky I. I. Procedural norms of budget law.** – Qualifying scientific work on rights of a manuscript.

This dissertation research is devoted to the complex analysis of procedural rules of budget law. The concept, essence and features of procedural rules of budget law are revealed in the work; the range of sources of procedural norms of budget law and criteria for their classification are determined in the work. On the basis of in-depth scientific analysis, procedural budget and legal norms are differentiated into types: competence norms and procedure norms.

Particular attention is paid to budget procedural legal relations as a form of realization of budget-procedural norms and to determination of the effectiveness of the realization of procedural norms of budget law. The place of procedural budget norms in the system of budget law and budget process is substantiated in the work. Peculiarities of regulation and application of budget-procedural norms in the legislation of some foreign states are characterized. The main problems of implementation realization of procedural norms of budget law related to the drafting, realization, execution and reporting of the state budget are identified and analyzed.

The work formulates proposals about improving the current budget legislation in the context of its procedural content.

*Key words: procedural norm of budget law, budget law, budget process, budget-procedural law, mechanism of realization of a legal norm.*



*12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;  
кримінально-виконавче право*

**29. Арделян Т. О. Кримінологічна характеристика сучасних ознак злочинності у сфері підприємницької діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Тетяна Онуфріївна Арделян ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 223 с.**

У дисертації надано визначення поняття кримінальних правопорушень у сфері підприємницької діяльності та розроблено їх систему. Кримінальні правопорушення у сфері підприємництва-суспільно небезпечні діяння, об'єктом посягання яких є суспільні відносини, що виникають у процесі самостійної, ініціативної, систематичної на власний ризик господарської діяльності з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, порядок якої визначений господарський і цивільним законодавством України.

Зазначено, що злочинність у підприємницькій діяльності є новим різновидом злочинності. Історично вона походить від тіньової економіки та тіньового бізнесу, з одного боку, і професійної корпорації лідерів злочинного світу (так званих «зłodіїв у законі» і кримінальних авторитетів), який виник на базі взаємних інтересів у подоланні бандитського свавілля відносно тіньової економіки та встановлення стабільних правил розподілу тіньових і кримінальних доходів-з іншого.

Звернено увагу на ту обставину, що майже 25% кримінальних правопорушень підприємницької спрямованості, за статистичними даними, входять у групу «інших злочинів», це не дозволяє дати їм більш об'єктивну характеристику. Крім того, занадто високий рівень латентної злочинності у сфері підприємницької діяльності ускладнює оцінку її реального стану. А якщо врахувати ту обставину, що тільки одна третина кримінальних проваджень кримінальними правопорушеннями у сфері підприємницької діяльності доходить до судового розгляду, то можна зробити висновок, що у держави проти цього немає дієвих засобів боротьби.

За оцінками експертів, розмах тіньової економіки до якої належить і підприємницька злочинність, досягає річного державного бюджету.

Визначено, що в кримінальному законодавстві більшості країн Європи немає спеціальних норм про відповідальність за перешкодження підприємницькій діяльності з боку представників держави. Під кримінальними правопорушеннями, які посягають на встановлений порядок здійснення підприємницької діяльності, в кримінальному праві країн Європи, на відміну від кримінального права країн СНД, розуміється сукупність злочинів, що здійснюються іншими суб'єктами економічної (господарської) діяльності і спрямованих проти законних інтересів підприємця.

***Ключові слова:** кримінальні правопорушення у сфері підприємницької діяльності, підприємництво, кримінологічна характеристика, сучасні ознаки, особа злочинця.*

**Ardelyan T. O. Criminological characteristic of modern signs of crime in the sphere of business activity.** – The manuscript.

This dissertation defines the concept of crimes in the field of entrepreneurial activity and develops their system. Crimes in the field of entrepreneurship are socially dangerous acts, the object of which is social relations arise in the process of independent, initiative, systematic on their own risk of economic activity in order to achieve economic and social results and profit, the procedure of which is determined by economic and civil legislation of Ukraine.

It was noted that business crime is a new type of crime. Historically, it comes from the shadow economy and shadow business, on the one hand, and the professional corporation of underworld leaders (the so-called «thieves in law» and criminal authorities) which arose on the basis of mutual interests in overcoming gang arbitrariness in relation to the shadow economy and establishing stable rules for the distribution of shadow and criminal proceeds - on the other. Attention was drawn to the fact that about 25% of business crimes, according to statistical, are included in the group of «other crimes», does not allow them to give a more objective characterization. Moreover, too high a level of latent business crime makes it difficult to assess its real state. And if we take into account

the fact that only one third of criminal proceedings for crimes in the field of entrepreneurial activity reach the trial, we can conclude that the state has no effective means of combating this. According to experts, the scale of the shadow economy, to which entrepreneurial crime belongs, reaches the annual state budget.

It is determined that in the criminal legislation of most European countries there are no special rules on liability for obstruction of business activity by representatives of the State. Crimes that infringe on the established procedure for carrying out business activities in the criminal law of European countries, unlike the criminal law of the CIS countries, are understood as a set of crimes committed by other economic ( economic) activity and directed against the legitimate interests of the entrepreneur.

*Key words: crimes in the field of entrepreneurial activity, entrepreneurship, criminological characterization, modern signs, identity of the offender.*

**30. Бахуринський В. С. Кримінально-правова відповідальність за вчинення рейдерства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Віталій Станіславович Бахуринський ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 200 с.**

Дослідження кримінально-правової відповідальності за вчинення рейдерства в Україні надало можливість здійснити науково-теоретичні узагальнення, серед яких перше місце відведено характеристиці теоретико-методологічних засад. Здійснено аналіз генези кримінальної відповідальності за вчинення рейдерства, з'ясовано детермінанти соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за вчинення рейдерства, а також охарактеризовано об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень у сфері вчинення рейдерства.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано основні критерії відмежування вчинення рейдерства від суміжних кримінальних правопорушень, здійснено порівняльну кримінально-правову характеристику кримінальних правопорушень за кримінальним законодавством зарубіжних країн та сформульовано й

обґрунтовано напрями удосконалення кримінального законодавства у сфері відповідальності за кримінальні правопорушення, вчинені шляхом рейдерства.

*Ключові слова: рейдерство, кримінально-правова відповідальність, кримінальне правопорушення, склад кримінального правопорушення, протиправне заволодіння, кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення, соціальна обумовленість кримінальної відповідальності.*

**Bakhurynskyi V. S. Criminal liability for raiding in Ukraine.** – The manuscript.

The study of criminal liability for raiding in Ukraine made it possible to carry out scientific-theoretical and practical generalizations, among which the first place is given to the characterization of the theoretical and methodological foundations. The analysis of the genesis of criminal liability for committing raiding has been carried out, the determinants of the social conditionality of criminal liability for committing raiding have been clarified, and the objective, signs and subjective and qualifying signs of crimes in the field of raiding have been characterized. As a result of the study, the main criteria for distinguishing the commission of raiding from related crimes were substantiated, a comparative criminal-legal characteristic of crimes under the criminal legislation of foreign countries was carried out, the directions of improving the criminal legislation in the sphere of responsibility for crimes committed by raiding.

The peculiarities of the comparative characteristics of crimes committed by raiding and similar crimes under the criminal legislation of foreign countries gave the candidate thesis that the analysis of foreign experience in the criminal law protection of corporate management relations, including those aimed at counteracting raiding, suggests that there is no legal basis for comparison corporate processes in Anglo-Saxon law (“friendly” and “unfriendly” mergers and acquisitions) with such an economic and legal phenomenon as “raiding”, which has become widespread in Ukraine. The study of the legal nature of Ukrainian raiding made it possible to make a well-founded conclusion that this phenomenon is of a criminal nature and

requires the adoption of the necessary countermeasures. In this context, improving Ukrainian criminal law and regulatory legislation will raise the level of corporate culture and reduce the risk of raiding.

The result of the study is the proposed improvement of the criminal legislation in the area of responsibility for crimes committed by raiding, is to amend and supplement Article 206-2.

***Key words:** raiding, criminal justice, evil, warehouse of evil, counterintuitive, high-quality signs of evil, social awareness of criminal justice.*

**31. Білько О. П. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у кредитно-фінансовій сфері України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Олександр Павлович Білько ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 219 с.**

У дисертації на підставі аналізу теоретичних поглядів учених охарактеризовано історію та сучасний стан наукової розробленості проблеми. Визначено поняття і надано характеристику ризиків здійснення кредитно-фінансової діяльності в Україні. Розглянуто кредитно-фінансові кримінальні правопорушення, за які встановлена кримінальна відповідальність у зарубіжних країнах. Представлено авторське визначення «кримінологічний моніторинг у кредитно-фінансовій сфері», яке включає в себе спостереження, збирання, обробку, аналіз інформації збереження, а також причини та умови скоєння злочинів у кредитно-фінансовій сфері, наукове обґрунтування пропозицій і рекомендацій щодо їх недопущення й усунення, які породжують негативний вплив.

Висвітлено сучасний стан злочинності у сфері кредитно-фінансових відносин. З'ясовано основні детермінанти, які впливають на вчинення кримінальних правопорушень у кредитно-фінансовій сфері. Виокремлено типові характеристики особи злочинця у кредитно-фінансовій сфері. Розкрито й удосконалено загальноправові та спеціально-кримінологічні заходи запобігання кримінальним правопорушенням у кредитно-фінансовій сфері.

Визначено конкретні пропозиції щодо удосконалення національного законодавства із запобіганням злочинам у кредитно-фінансовій сфері.

*Ключові слова:* злочинність у кредитно-фінансовій сфері, кримінальне правопорушення, цифрові кримінальні правопорушення, кримінологічна характеристика, запобігання, протидія, кіберзлочинність.

**Bilko O. P. Criminological characteristics and crime prevention in the credit and financial sphere of Ukraine.** – The manuscript.

In the dissertation on the basis of the analysis of theoretical views of scientists to characterize the history and a modern condition of scientific working out of a problem. The concept and characterizes the risks of credit and financial activities in Ukraine are defined. Credit and financial criminal offenses for which criminal liability is established in foreign countries are considered. The author's definition of «criminological monitoring in the credit and financial sphere» is presented, which includes observation, collection, processing, analysis of storage information, and the causes and conditions of crimes in the credit and financial sphere, as well as scientific substantiation of proposals and recommendations for their prevention and elimination that create a negative impact.

The current state of crime in the field of credit and financial relations is highlighted. The main determinants influencing the commission of criminal offenses in the credit and financial sphere have been clarified. Typical characteristics of a criminal in the credit and financial sphere are singled out. General and special criminological measures to prevent criminal offenses in the credit and financial sphere have been opened and improved.

Specific proposals for improving national legislation on crime prevention in the credit and financial sphere have been identified.

*Key words:* crime in the credit and financial sphere, criminal offense, digital criminal offenses, criminological characteristics, prevention, counteraction, cybercrime.

**32. Бірюкова І. Г. Кримінологічні засади запобігання та протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Інна Георгіївна Бірюкова ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 222 с.**

Дисертація містить комплекс теоретичних і практичних питань, пов'язаних з дослідженням кримінологічних засад легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. У дисертації висвітлюється стан наукових досліджень злочинності, пов'язаної із легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом. Проаналізовано соціально-правову обумовленість криміналізації легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Досліджено поняття та ознаки легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом за законодавством України.

Охарактеризовано кількісні і якісні показники легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом. Надано кримінологічну характеристику особи, яка вчиняє дії щодо легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом. Досліджено детермінанти легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом.

Висвітлено загальносоціальне, спеціально-кримінологічне та індивідуально-профілактичне запобігання легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом. Визначено необхідність побудови оновленої моделі запобігання та протидії легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом, в Україні. Охарактеризовано законодавство Ради Європи та Європейського Союзу про протидію легалізацією (відмиванням) майна одержаного злочинним шляхом.

***Ключові слова:** легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, кримінальне провадження, запобігання, кримінальне правопорушення, попередження, відмивання «брудних» грошей, кримінологічні засади.*

**Biriukova I. G. Criminological principles of prevention and counteraction to legalization (laundering) of property obtained by criminal means.** – The manuscript.

The dissertation contains a set of theoretical and practical issues related to the study of criminological principles of legalization (laundering) of property obtained by criminal means. The dissertation covers the state of scientific research of crime related to the

legalization (laundering) of property obtained by criminal means. The social and legal conditionality of criminalization of legalization (laundering) of property obtained by criminal means is analyzed. The concept and signs of legalization (laundering) of property obtained by criminal means under the legislation of Ukraine are investigated.

Quantitative and qualitative indicators of legalization (laundering) of property obtained by criminal means are characterized. The criminological description of the person who commits actions on legalization (laundering) of the property received by criminal way is given. The determinants of legalization (laundering) of criminally obtained property have been studied.

General social, special criminological and individual preventive prevention of legalization (laundering) of property obtained by criminal means is covered. The necessity of building an updated model of prevention and counteraction to legalization (laundering) of criminally obtained property in Ukraine is determined. The legislation of the Council of Europe and the European Union on counteraction to legalization (laundering) of property obtained by criminal means is characterized.

*Key words: legalization (laundering) of property obtained by criminal means, criminal proceedings, prevention, criminal offense, prevention, laundering of «dirty» money, criminological principles.*

**33. Богатирьов А. І. Злочинність серед засуджених у місцях несвободи: кримінологічна характеристика та запобігання : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Андрій Іванович Богатирьов ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 467 с.**

Дисертацію присвячено комплексному аналізу дослідженню злочинності серед засуджених у місцях несвободи: кримінологічна характеристика та запобігання. Уперше поставлено й вирішено наукову проблему розроблення цілісного доктринального підходу до формування виправно-ресоціалізаційної концепції запобігання злочинності у місцях несвободи, на основі чого обґрунтовано пропозиції, спрямовані на запобігання вчинення засудженими нових злочинів, удосконалення законодавства щодо забезпечення



особистої безпеки засудженого і персоналу та практики його застосування Державною кримінально-виконавчою службою України. Розкрито кримінологічні засади дослідження злочинності серед засуджених у місцях несвободи, як комплексну кримінологічну категорію, надано кримінологічну характеристику злочинності серед засуджених у місцях несвободи та виокремлено її детермінанти, особу, яка вчиняє новий злочин у місцях несвободи, жертву злочину та латентність такої злочинності.

Охарактеризовано теорію та систему запобігання злочинності серед засуджених у місцях несвободи та виокремлено її правову основу, зарубіжний досвід, оцінку та ефективність, кримінологічне прогнозування і планування запобігання злочинності серед засуджених у місцях несвободи.

Розроблено загально-соціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуально-профілактичні заходи запобігання вчинення засудженими у місцях несвободи окремих видів злочинів та удосконалено шляхи їх реалізації в установах виконання покарань Міністерства юстиції України. З урахуванням специфіки предмета дослідження, обґрунтовано та підтверджено кримінологічною і кримінально-виконавчою практикою авторську позицію щодо змісту категорії місця несвободи.

*Ключові слова:* злочинність, засуджений, місця несвободи, персонал, установи виконання покарань, запобігання.

**Bogatyrov A. I. Crime among convicts in custodial settings: criminological characteristic and prevention.** – The manuscript.

The thesis presents solutions to the important criminological scientific and applied problem of crime prevention among convicts in custodial settings. Scientific and theoretical, historical analysis of crime among convicted persons in custodial settings has been carried out. It has been proved that the reform of the penal correction system, the modernization of its penal correction institutions into correctional colonies of a new type, the formation of a new generation of employees of correctional institutions under the competition does not have to reduce the level, dynamics and geography of the commission of new crimes by convicts in custodial settings.

The crime rate among convicts in custodial settings is the indicator of functioning of institutions of execution of punishments of the Ministry of Justice of Ukraine and integrative characteristic of a criminogenic situation in them. Its current state, problems and ways of development are defined. In work the crime problem research status among convicts in custodial settings, its methodological tools is proved. It is offered a modern experimental technique. The concept of the custodial setting is created and its content is disclosed.

Thanks to theoretical practices and received evidence-based to results of a research the concept and content of crime among convicts in custodial settings is defined. It is opened an institutionalization as a crime prerequisite among convicts in custodial settings. It is shown professional deformation of personnel of custodial settings as a criminogenic factor of commission by convicts of new crime.

At the same time the current state and trends of crime among convicts in custodial settings is defined, its determinants are allocated. The provided criminological characteristic of the personality who commits a new crime in custodial settings and are allocated to victimological characteristic of the victim of crime in custodial settings. Influence of latent crime among convicts in custodial settings on criminalization of corrective labor colonies of the Ministry of Justice of Ukraine is noted.

Scientific justification of a concept of crime prevention among convicts in custodial settings is offered, are defined its legal basis and subjects of prevention. An assessment of efficiency of precautionary activities for prevention of crime among convicts in custodial settings is given. Criminological forecasting and planning as a prerequisite of efficiency of crime prevention among convicts in custodial settings are defined.

It is studied foreign experience of prevention of crime among convicts in custodial settings thanks to what it is offered to introduce innovative achievements in activity of corrective labor colonies. Are defined in social, special and criminological and individual and preventive measures for prevention of crime among convicts in custodial settings.

Offers in the current legislation regarding improvement of measures of crime prevention among convicts in custodial settings are formulated. The conducted research allowed to study profoundly by scientific justification anti-criminogenic influence on crime among convicts in custodial settings, to suggest criminological science new terms to make suggestions for improvement of activity of penal correction system of Ukraine in the sphere of crime prevention among convicts in custodial settings.

*Key words: crime, convict, crime, prevention, custodial setting, corrective labor colony, penal correction system.*

**34. Богаченко С. І. Кримінально-правова протидія корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Сергій Іванович Богаченко ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 187 с.**

Дисертацію присвячено аналізу сутності кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади в Україні. Здійснено аналіз стану наукової розробки та методологічні основи дослідження, розглянуто особливості історичних етапів розвитку кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади в Україні, охарактеризовано соціальну зумовленість кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням, визначено особливості міжнародного і зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади.

У дисертації досліджено об'єктивні і суб'єктивні ознаки кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади, здійснено аналіз особливостей розмежування кримінальних та адміністративних правопорушень, розроблено й обґрунтовано напрями запобігання кримінальним корупційним правопорушенням і сформульовано законодавчі основи удосконалення кримінально-правової протидії корупції в Україні з урахуванням зарубіжного і міжнародного

досвіду. Сформульовано напрями вдосконалення кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері центральних органів влади України шляхом: 1) внесення змін і доповнень до ст. 368 КК України щодо розширення кола суб'єктів шляхом доповнення термінами «перебуває на патронатній службі в органах державної влади» й «особа, що перебуває на політичній посаді в центральному органі виконавчої влади», внесенням терміна «кримінальне корупційне правопорушення» в центральних органах виконавчої влади України як вид правопорушення, який зазіхає на інтереси державної служби та публічного інтересу, пов'язаного з незаконним отриманням особою, яка перебуває на державній службі або в патронатній службі в органах державної влади, на політичній посаді в органах центральної виконавчої влади, майнової вигоди або з наданням майнової вигоди такій особі, що формує її подальшу поведінку; 2) консолідації норм про корупційні кримінальні правопорушення в окремому розділі КК України та скасування Закону України «Про запобігання корупції» з подальшою інкорпорацією норм цього Закону в зазначений розділ Кримінального кодексу України.

*Ключові слова:* корупція, кримінально-правова протидія корупційним правопорушенням, запобігання корупції, антикорупційна політика, центральні органи виконавчої влади.

**Bogachenko S. I. Criminal and legal counteraction to corruption offenses in the field of central executive authorities.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the analysis of the essence of criminal law counteraction to corruption offenses in the field of central executive authorities in Ukraine. The analysis of the state of scientific development and the methodological foundations of the study is carried out, the features of the historical stages of the development of criminal-legal counteraction to corruption offenses in the sphere of central executive authorities in Ukraine are investigated, the social conditionality of criminal-legal counteraction to corruption offenses is characterized, the features of international and foreign experience of criminal-legal counteraction are determined, corruption offenses in the sphere of central executive authorities.

The dissertation examines the objective and subjective signs of criminal law counteraction to corruption offenses in the sphere of central executive authorities, analyzes the features of the distinction between criminal and administrative offenses.

The directions of prevention of criminal corruption offenses, which consist in the application of measures of a socio-economic nature, have been developed and substantiated; legal measures, among which the main place is occupied by criminal law measures; psychological (ideological, cultural) events; formation and implementation of an effective state policy in the field of detecting and combating corruption in the central authorities of Ukraine (a set of organizational measures). The dissertation proves that these measures are aimed at preventing and counteracting corruption offenses and the development of criminal law measures should take into account the legislative features of the implementation of such measures in international legal practice and the norms of criminal legislation of foreign states, which is proposed in the dissertation.

The directions of improving the criminal-legal counteraction to corruption offenses in the sphere of the central authorities of Ukraine are formulated by: 1) making amendments and additions to Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine regarding the expansion of the range of subjects by adding the terms «is on patronage service in public authorities» and «a person in a political position in the central executive body», by introducing the term «criminal corruption offense» in the central executive bodies. Ukraine is a type of offense that infringes on the interests of the civil service and public interest related to the illegal acquisition by a person in the civil service or in the patronage service in public authorities, in a political position in the central executive authorities, property benefit or with the provision of property benefit to such a person what shapes her future behavior; 2) the consolidation of the norms on corruption criminal offenses in a separate section of the Criminal Code of Ukraine and the abolition of the Law of Ukraine «On the Prevention of Corruption» with the subsequent incorporation of the substantive norms of this law into the specified section of the Criminal Code of Ukraine.»

**Key words:** *corruption, criminal-legal counteraction to corruption offenses, prevention of corruption, anti-corruption policy, central executive authorities.*

**35. Ботякова В. В. Кримінально-правова характеристика діяння ненадання допомоги хворому медичним працівником : дисерт. ... д-ра філософії : 081 / Вікторія Вікторівна Ботякова ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во освіти і науки України, Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Київ, 2021. – 282 с.**

Дисертаційну роботу присвячено формулюванню науково обґрунтованих пропозицій, що спрямовані на удосконалення означених кримінально-правових норм (ст. 139 КК України), а також підвищення ефективності кримінального права саме у сфері належного надання медичної допомоги у відповідності з чинним законодавством особі, яка її потребує, зокрема шляхом реалізації права на охорону здоров'я й медичну допомогу, на основі комплексної та системної кримінально-правової характеристики кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України.

Варто зазначити, що дане дослідження виконано у межах актуального на сьогодні для сучасної науки антропоцентричного напрямку, зокрема коли центром уваги держави має бути людина як суспільна істота, яка у своїй поведінці відповідно керується певними установками чи/та цінностями, що можуть регулюватись традиціями, звичаями, законом тощо.

У результаті проведення наукового аналізу теоретичного стану означеної проблеми, зокрема її законодавчого регулювання, а також практики застосування чинного законодавства, було надано важливі й істотні пропозиції для науки кримінального права, сформульовані нові положення та висновки. Зокрема здобувачем вивчено 335 теоретичних джерел, проведено наскрізний огляд законодавчого матеріалу, у якому наявні вказівки на положення щодо кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України, проаналізовано усі 9 вироків з Єдиного державного реєстру судових рішень винесених з 2012 по 2020 рр. у частині кримінальної відповідальності за ненадання допомоги хворому медичним працівником та опитано 930 респондентів щодо означеної проблеми.

У ході дослідження встановлено витoki й генезу кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення ненадання допомоги хворому медичним працівником і сучасний стан проблеми (підрозділ 1.1).

У дисертації закладені методологічні основи щодо формування авторського підходу із визначення поняття кримінального правопорушення «Ненадання допомоги хворому медичним працівником», передбаченого ст. 139 КК України (підрозділ 1.2). З огляду на вищевказане і загального поняття кримінального правопорушення (ст. 11 КК України), а також об'єктивні й суб'єктивні ознаки даного діяння, автором сформульовано визначення цього кримінального правопорушення під яким варто розуміти: «Умисну (у виді прямого умислу для ч. 1), а за ч. 2 даної статті подвійну форму вини (до діяння умисна вина у виді прямого умислу, а щодо наслідків тільки необережність у виді кримінально протиправної самовпевненості), заборонену КК дію чи бездіяльність, суб'єкта (медичний працівник), що посягає на суспільні відносини, які виникають щодо умов із забезпечення надання медичної допомоги, у відповідності із чинним законодавством, особі, що її потребує, зокрема шляхом реалізації її права на охорону здоров'я й медичну допомогу лікарем чи іншим медичним працівником у державних або комунальних, чи приватних закладах охорони здоров'я, або науково-педагогічним працівником закладу вищої чи післядипломної освіти, що забезпечують підготовку кадрів у галузі охорони здоров'я, за наявності у нього сертифіката лікаря-спеціаліста і дозволу керівника закладу охорони здоров'я щодо надання медичної допомоги, чи фізичною особою-підприємцем, що зареєстрована й має ліцензію на провадження господарської діяльності щодо медичної практики, які полягають у ненаданні (бездіяльність) чи відмові (дія) надати медичну допомогу потерпілому, який знаходиться у фізіологічному або/та патологічному процесі, що є критичним або/та небезпечним для його життя і здоров'я, за умови, що останній саме потребує надання медичної допомоги та відсутні перешкоди, а також наявна можливість для здійснення дій щодо усунення небезпеки для здоров'я й життя потерпілого, тобто йому буде надана медична допомога медичним працівником, який відповідно до встановлених правил та чинного законодавства зобов'язаний її надавати, та спричинило (за ч. 2 цієї статті) смерть або інші тяжкі наслідки для потерпілого».

З'ясовано зміст основних чинників соціально-правової обумовленості кримінально-правової заборони, передбаченої ст. 139 КК України: а) соціальнокримінологічний чинник; б) нормативний чинник; в) етичний чинник; г) міжнародно-правовий чинник; д) культурно-історичний чинник (підрозділ 1.2).

Проаналізувавши чинники соціально-правової обумовленості даної заборони (ст. 139 КК України), варто зазначити, що наявна неоднорідність поглядів на загальні та спеціальні положення щодо соціально-правової обумовленості заборони, а також наявні суперечливі судження, що стосуються класифікаційних систем передумов криміналізації.

З огляду на зазначене вище, маємо усі підстави, аби стверджувати, що на сьогодні означена проблема на теоретичному рівні залишається не вирішеною.

У другому розділі дисертації автором досліджено об'єктивні, а також суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України. Здобувачем з'ясовано наявні погляди щодо родового об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України та запропоновано кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 131, 132, 134, 138–145, 151, 184, 318–321-2, 325 КК України розмістити в окремому розділі Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері медичної та фармацевтичної діяльності», а також сформульовано визначення родового об'єкта кримінальних правопорушень, передбачених даним розділом, під яким варто розуміти суспільні відносини, які виникають з приводу забезпечення умов із надання медичної допомоги, у відповідності із чинним законодавством, та належного виконання професійних обов'язків.

Окрім того автором сформульовано визначення основного та додаткового безпосередніх об'єктів даного кримінального правопорушення, а також надана пропозиція щодо заміни у назві та диспозиції ст. 139 КК України терміна «хворий» на «пацієнт» у відповідному числі і відмінку та сформульовано визначення поняття «пацієнт».

Здобувачем доведено, що обов'язковими ознаками об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України є: за ч. 1 – діяння (дія чи бездіяльність) та



обстановка вчинення кримінального правопорушення; за ч. 2 – діяння (дія чи бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки, необхідний причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настали, а також обстановка вчинення кримінального правопорушення. Сформульовано визначення об'єктивної сторони та обстановки вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України.

Автором сформульоване визначення понять, зазначених у диспозиції ст. 139 КК України «без поважних причин» та «тяжкі наслідки».

А також надана пропозиція щодо доповнення ч.1 ст. 139 КК України після слова «ненадання» словами «або відмова у наданні» та заміни слів «мати тяжкі наслідки для хворого» на «спричинити смерть пацієнта або інші тяжкі наслідки».

На підставі всебічного дослідження теоретичних положень, які стосуються суб'єкта кримінального правопорушення, а також наявних поглядів науковців, що стосуються суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України, удосконалено розуміння суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України, під яким варто розуміти фізичну осудну особу, яка до моменту вчинення кримінального правопорушення досягла віку 16 років, має вищу чи середню медичну або іншу спеціальну освіту, яку отримала в установленому законом порядку і працює в державному чи комунальному або приватному закладі охорони здоров'я, або є науково-педагогічним працівником закладу вищої/післядипломної освіти, що забезпечує підготовку кадрів у галузі охорони здоров'я, за наявності у нього сертифіката лікаря-спеціаліста й дозволу керівника закладу охорони здоров'я щодо надання медичної допомоги, чи є фізичною особою-підприємцем, яка зареєстрована і має ліцензію на провадження господарської діяльності щодо медичної практики та, відповідно до чинного законодавства, зобов'язана надавати медичну допомогу будь-якій особі, яка її потребує, якщо відсутні перешкоди, а також наявна можливість для виконання дій, що ліквідують небезпеку для життя та здоров'я потерпілого.

Автором надана пропозиція щодо внесення змін до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 року № 2801-ХІІ, зокрема доповнення частини першої статті 3 даного документа із врахуванням алфавітного порядку наступними термінами : «медична діяльність», «медичний працівник», «фармацевтичний працівник», а також сформульовано визначення даних понять.

Доведено, що суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 139 КК України належить до діянь із формальним складом кримінального правопорушення і може вчинятися тільки з прямим умислом, натомість ч. 2 ст. 139 КК України належить до діянь із матеріальним складом кримінального правопорушення, тобто передбачає настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді смерті потерпілого або інших тяжких наслідків й характеризується подвійною формою вини (прямий умисел щодо дії або бездіяльності та кримінально протиправна самовпевненість щодо наслідків), а також пропонується визначення суб'єктивної сторони даного кримінального правопорушення.

Здобувачем сформульовано пропозиції щодо нової редакції статті 139 КК України, доповнивши її в ч. 1 даної статті відмовою у наданні без поважних причин допомоги пацієнту, а також замінивши слова «мати тяжкі наслідки для хворого» на «спричинити смерть пацієнта або інші тяжкі наслідки», ч. 2 доповнити приписом щодо недієздатного пацієнта або щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, ч. 3 – корисливих мотивів або іншої особистої зацікавленості, ч. 4 – спричинило смерть пацієнта або інші тяжкі наслідки.

Автором удосконалено розуміння термінів «момент початку життя людини», «життя», «кінцевий момент життя людини», «медична помилка», а також сформульовано визначення даних понять.

Значна увага у дисертації приділяється порівняльно-правовому дослідженню аналізованого кримінального правопорушення із аналогічними кримінальними правопорушеннями деяких зарубіжних держав, що зумовило внесення автором пропозиції щодо доповнення чинного КК України новою ст. 139-1 КК України щодо перешкоджання наданню медичної допомоги (підрозділ 3.1).

Дістало подальший розвиток відмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139 КК України від суміжних діянь, описаних у статтях 135, 136, 140, 284 КК України за ознаками а) об'єкта; б) об'єктивної сторони; в) суб'єкта; г) суб'єктивної сторони та д) кваліфікуючими ознаками, відповідно особливого розходження дані кримінальні правопорушення мають за ознаками об'єкта, потерпілого, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони (підрозділ 3.2).

Окрім того автором встановлено основні пріоритетні напрями кримінально-правової політики у сфері охорони здоров'я з метою запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 139 КК України (підрозділ 3.3).

За характером й змістом дослідження дисертація є однією із перших в Україні всебічною комплексною та системною науково-дослідною працею, що присвячена кримінально-правовій характеристиці діяння ненадання допомоги хворому медичним працівником. Конкретний внесок здобувача у наукове розроблення даної проблеми полягає у формулюванні науково обґрунтованих пропозицій, що спрямовані на удосконалення означених кримінально-правових норм (ст. 139 КК України), а також підвищення ефективності й регулятивної сутності кримінального права саме в означеній сфері.

*Ключові слова:* ненадання допомоги, хворий, життя, смерть, медичний працівник, здоров'я, тяжкі наслідки, пацієнт, умисел, необережність, дія, бездіяльність.

**Botiakova V. V. Criminal-legal characteristics of the act of failure to render assistance to a sick person by a medical professional.** – Qualification scientific work as the manuscript.

The dissertation is devoted to the formulation of scientifically substantiated proposals on the basis of complex and systematic criminal-legal characteristics of the criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine which aimed at improving the certain criminal-legal provisions (Article 139 of the Criminal Code of Ukraine), as well as at improving the effectiveness of criminal law in the field of proper medical assistance to the person in need in accordance with applicable law, and in particular by the realization of the right to health care and medical assistance.

The research is performed within the current anthropocentric direction for modern science, in particular when the focus of the state should be on the person as on a social being, whose behavior is regulated by certain attitudes and/or values that can be governed by traditions, customs, law etc.

As a result of scientific analysis of the theoretical state of this problem, in particular, its legislative regulation, as well as the practice of applying of current legislation, important and significant proposals for the science of criminal law was provided, new provisions and conclusions were formulated. In particular, the author studied 335 theoretical sources by the conduction of the full review of the legislative material, which contains references to the provisions of the criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine, analyzed all 9 court sentences from the Unified State Register of Court Decisions issued from 2012 to 2020 in terms of criminal liability for failure to render assistance to a sick person by a medical professional and interviewed 930 respondents on this issue.

During the research, the origins and genesis of criminal liability for the criminal offense of failure to render assistance to a sick person by a medical professional and the current state of the problem were defined (section 1.1).

In the dissertation the methodological foundations for the formation of the author's approach to defining the concept of a criminal offense «Failure to render assistance to a sick person by a medical professional» under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine were established (subsection 1.2). Taking into account the above and the general concept of a criminal offense (Article 11 of the Criminal Code of Ukraine), as well as objective and subjective features of this act, the author formulated a definition of this criminal offense on which should be understood: «Intentional (in the form of direct intent for P.1), and under Part 2 of this article, a double form of guilt (intentional guilt in the form of direct intent to the action and carelessness in the form of criminally illegal self-confidence to the consequences), prohibited by the Criminal Code action or inaction, the subject (medical professional), encroaching on public relations that arising from the conditions for the rendering of medical assistance, in

accordance with applicable law, to the person in need by realization of his/her right to health care and medical assistance by a doctor or other medical professional in state/municipal/private health care institutions, or by a research-teaching staff of higher or postgraduate educational institutions that provide training staff in the field of health care, in the case that he/she has a certificate of a doctor-specialist and a permission of the head of the health care institution to render medical assistance, or by an individual entrepreneur who is registered and licensed to conduct business activities related to medical practice, which consists in failure to render (inaction) or refusal (action) to render medical assistance to a victim who is in a physiological and/or pathological process that is critical or/and dangerous to his/her life and health, in the case that the latter needs medical assistance and there are no obstacles, as well as the is an opportunity to take action to eliminate the danger to victim's health and life and a patient will be provided with medical assistance by a medical professional who in accordance with established rules and current legislation is obliged to provide it, and it caused (under Part 2 of this article) death or other grave consequences for the victim».

The main factors of social-legal conditionality of the criminal law prohibition under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine were examined, such as: a) socialcriminological factor; b) regulatory factor; c) ethical factor; d) international-legal factor; e) cultural-historical factor (subsection 1.2).

According to the analysis of the factors of social-legal conditionality of this prohibition (Article 139 of the Criminal Code of Ukraine), it should be noted that there is a dissimilarity of views on general and special provisions of social-legal conditionality of this prohibition, as well as there are contradictory judgments of scientists concerning classification systems.

The researcher has every reason to say that today this problem remains unresolved at the theoretical level.

In the second section of the dissertation, the author examines the objective and subjective features of a criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine. The applicant clarified the available viewpoints on the generic object of the criminal offense under Art.

139 of the Criminal Code of Ukraine and proposed criminal offenses under Art. 131, 132, 134, 138–145, 151, 184, 318–321-2, 325 of the Criminal Code of Ukraine to place in a separate section of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine «Criminal offenses in the field of medical and pharmaceutical activities», and formulated the definition of the generic object of criminal offenses under this section, which should be understood as public relations arising from the provision of medical assistance conditions, in accordance with applicable law, and the proper performance of professional duties.

In addition, the definition of the main and additional direct objects of this criminal offense, as well as a proposal to replace the term «sick person» by the term «patient» in the title and disposition of Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine, in the corresponding number and case and the definition of the concept «patient», were formulated by the author.

The researcher proved that the mandatory features of the objective side of the criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine are: under Part 1 - an act (action or inaction) and the crime situation of the commission of a criminal offense; under Part 2 - the act (action or inaction), socially dangerous consequences, the causal link between the act and the consequences, as well as the crime situation of the commission of the criminal offense. The definitions of the objective side and the crime situation of the commission of a criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine were stated by the author.

The applicant also formulated the definition of the concepts specified in the disposition of Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine such as «without justifiable reasons» and «grave consequences».

The proposal was made to add the words «or refusal to render» after the word «failure» and to replace the words «have grave consequences for the sick person» with «cause the death of the patient or other grave consequences» in the disposition of Part 1 of Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine.

On the basis of a comprehensive study of the theoretical provisions relating to the subject of a criminal offense, as well as the

available viewpoints of scientists relating to the subject of a criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine author improved the understanding of the subject of a criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine, which should be understood as a sane individual who reached the age of 16 years old by the time a criminal offense was committed, has higher or secondary medical or other special education, which received in the manner prescribed by the law and works in a state/municipal/private health care institution, or is a research-pedagogical employee of a higher/postgraduate educational institution that provides training staff in the field of health care, if he/she has a certificate of a doctorspecialist and permission of the head of the health care institution to render medical assistance, or is an individual entrepreneur who is registered and licensed to conduct business in medical practice and, in accordance with applicable law, is obliged to render medical assistance to any person who needs it, if there are no obstacles, as well as there is an opportunity to perform actions that eliminate the danger to the victim's life and health.

The author submitted a proposal to amend the Law of Ukraine «Fundamentals of Legislation of Ukraine on Health Care» of 19.11.1992 № 2801-XII, in particular: to add such terms as «medical activity», «medical professional», «pharmaceutical professional» in the first part of Article 3 of this document, taking into account the alphabetical order; also the definitions of these concepts were formulated by the researcher.

It is proved that the subjective side of the criminal offense under Part 1 of Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine belongs to acts with a formal corpus delicti and may be committed only with direct intent, besides that Part 2 of Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine belongs to the acts with the material corpus delicti of the criminal offense, so it provides the occurrence of socially dangerous consequences in the form of death of the victim or other grave consequences and is characterized by a double form of guilt (direct intent to action or inaction and criminally illegal self-confidence to consequences); the definition of the subjective side of this criminal offense is stated by the author.

The applicant also formulated proposals for a new version of Article 139 of the Criminal Code of Ukraine, supplementing it in Part 1 of this article by refusing to render assistance to the patient without justifiable reasons and replacing the words «have grave consequences for the sick person» with «cause the death of the patient or other grave consequences», Part 2 to supplement by the prescription for an incapacitated patient or a woman who was known to be pregnant, 3 - selfish motives or other personal interest, part 4 – caused the death of the patient or other grave consequences.

The understanding of the terms «the beginning of human life», «life», «the end of human life», «medical error», as well as the definition of these concepts were formulated by the author.

Considerable attention in the dissertation is paid to the comparative study of the analyzed criminal offense with similar criminal offenses of some foreign countries, which led to the author's proposal to supplement the current Criminal Code of Ukraine with a new article 139-1 of the Criminal Code of Ukraine on obstruction of rendering medical assistance (subsection 3.1).

Further development of the delimitation of a criminal offense under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine from related acts described in articles 135, 136, 140, 284 of the Criminal Code of Ukraine was received by the author on the grounds of: a) object; b) the objective side; c) the subject; d) the subjective side and e) qualifying features; according to the special difference, these criminal offenses differs on the object, victim, objective side, subject and subjective side (subsection 3.2).

In addition, the author identified the main priority areas of criminal law policy in the field of health care in order to prevent criminal offenses under Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine (subsection 3.3).

By the nature and content of the research, the dissertation is one of the first in Ukraine systematic and complex research work that devoted to the criminal-legal characteristics of the act of failure to render assistance to a sick person by a medical professional. The concrete contribution of the applicant to the scientific development of this problem is the formulation of scientifically reasonable proposals



that aimed at improving these certain criminal-legal provisions (Art. 139 of the Criminal Code of Ukraine), as well as at improving the efficiency and regulatory nature of criminal law in this area.

*Key words: failure to render assistance, patient, life, death, medical professional, health, grave consequences, patient, intent, carelessness, action, inaction.*

**36. Гіряк С. І. Кримінально-правова протидія порушенню прав і інтересів жінок в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Світлана Іванівна Гіряк ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 194 с.**

У дисертації досліджено особливості теоретичних підходів учених і сформульовано науково обґрунтовані рекомендації удосконалення чинного національного законодавства щодо кримінально-правової протидії порушенню прав і інтересів жінок в Україні. У роботі проведено дослідження стану наукової розробки та методологічних основ; особливостей генези кримінально-правової протидії порушенню прав і інтересів жінок в Україні; надано характеристику соціальної зумовленості кримінально-правової протидії порушенню прав і інтересів жінок в Україні, а також досліджено особливості міжнародного і зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії порушенню таких прав і інтересів.

У роботі представлено характеристику об'єктивних і суб'єктивних ознак кримінально-правової охорони прав і інтересів жінок в Україні, проаналізовано особливості розмежування складів кримінальних правопорушень та обґрунтовано напрями запобігання цим кримінальним правопорушенням. У результаті дослідження сформульовано науково обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення кримінально-правової протидії порушенню прав і інтересів жінок в Україні, представлено проект доповнення статті 161 КК України такими кваліфікуючими ознаками, які лягли в основу нової редакції цієї норми з метою розширення й уточнення складів кримінальних правопорушень та їх суб'єктів, що суттєво покращить ефективність кримінально-правової протидії правопорушенням у сфері прав і інтересів жінок в Україні.

*Ключові слова: кримінально-правова протидія, дискримінація щодо жінок, захист прав жінок, конвенція, кримінально-правова протидія, дискримінація за ознакою статі, Стамбульська конвенція.*

**Giryak S. I. Criminal legal support for violations of the rights and interests of women in Ukraine.** – The manuscript.

The dissertation examines the features of the theoretical approaches of scientists and formulates scientifically grounded recommendations for improving the current national legislation on criminal legal counteraction to violation of the rights and interests of women in Ukraine. In the work, the study of the state of scientific development and methodological foundations was carried out; peculiarities of the genesis of criminal law counteraction against violation of the rights and interests of women in Ukraine; the features of the social conditionality of criminal law countering the violation of the rights and interests of women in Ukraine are characterized, and the features of international and foreign experience of criminal law countering the violation of such rights and interests are studied.

It is proved that taking into account the peculiarities of social conditioning, special criminal-legal counteraction to crimes in the sphere of violation of the rights and interests of women in Ukraine is the most humane and economically beneficial for the state and society by combating gender-based crime. The majority of domestic and foreign criminologists consider the complexity of criminal law norms for countering these crimes as a separate type of preventive activity. It is shown that these mechanisms should be applied on the basis of ensuring gender equality with the help of criminal law norms, which in its main provisions would be based on the concepts of gender neutral and gender balanced criminal law norms.

The features of international and foreign experience of criminal legal counteraction to violation of the rights and interests of women are characteristics, the characteristics of the influence of acts of international law on the criminal legal mechanisms of combating crime in the sphere of violation of women's rights are presented. It is shown that the international legal framework for the criminalization of violations of the rights and interests of women in Ukraine, which boil

down to crimes of the status of crimes against humanity, the recognition of the crime of sexual violence regardless of the marriage and family relations of the victim and the perpetrator, regulation of the inadmissibility of discrimination on the basis of sex, the recognition of which would be invalid. Whatever the factors in justifying gender-based violence, the formation at the international level of special respect and protection of women's rights, make it possible to substantiate the admissibility of the use in national legislation of the most severe criminal-legal measures in the field of combating violent crimes against women's rights in the context of ensuring individual freedom in the context of modern global trends in strengthening the protection of human rights. The article gives a characteristic of foreign experience of criminal legal counteraction to violation of the rights and interests of women, highlights the common and distinctive features in the criminal legal mechanisms of counteracting the investigated crimes in different countries. It is proved that the foreign experience of criminal law counteraction against the violation of the rights and interests of women shows the existence of various criminal law mechanisms of counteraction, in European and American norms, and especially in the norms of the Middle East states. A comparative legal study of this problem has shown the fact that responsibility for discrimination cannot be considered solely in the context of its implementation using one's official position. Wrongful acts of discrimination are perhaps even more prevalent among women. At the same time, flagrant forms of discrimination, combined with a huge scale of sexual violence, are used by various actors, and in this case it is hardly possible to speak about the effectiveness of administrative action for violation of equality of rights, in our opinion, it needs the most specific criminal legal certainty.

The paper presents a characteristic of the objective and subjective signs of the criminal law protection of the rights and interests of women in Ukraine, analyzes the features of delimiting the elements of criminal offenses and substantiates the directions of preventing these criminal offenses. As a result of the study, recommendations were formulated for improving the criminal legal counteraction to the violation of the rights and interests of women in Ukraine, a draft

supplement to Article 161 of the Criminal Code of Ukraine with such qualifying features was presented, which formed the basis of the new edition of this norm in order to expand and clarify the elements of criminal offenses and their subjects which will significantly improve the effectiveness of criminal law countering offenses in the field of the rights and interests of women in Ukraine.

*Key words:* criminal law counteraction, discrimination against women, protection of women's rights, convention, criminal law counteraction, discrimination on the basis of sex, Istanbul Convention.

**37. Данілов С. О. Органи публічної влади як суб'єкти податкових правовідносин : дис. ... докт. філософії : 081 / Сергій Олександрович Данілов ; Ун-т держ. фіскальні служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2021. – 234 с.**

Дисертацію присвячено комплексному теоретичному дослідженню та удосконаленню теоретичних основ і практики правового регулювання діяльності органів публічної влади як суб'єктів податкових правовідносин.

Актуальність вивчення системи органів публічної влади полягає у тому, що вітчизняна система оподаткування на сьогоднішній день є не цілком досконалою, її характерними рисами на сучасному етапі податкової реформи є наявність безлічі проблем, які постають на шляху її динамічного розвитку. На сьогодні податкові правовідносини перебувають на стадії реформування, відбуваються численні динамічні зміни податкового законодавства та реорганізація податкових органів, що призводить до необхідності вдосконалення правового статусу суб'єктів податкових правовідносин.

Проаналізовано стан наукової розробленості досліджуваної тематики та встановлено, що на даний час існує незначна кількість наукових праць, присвячених правовій характеристиці суб'єктів податкових правовідносин, а тому необхідною є розробка науково-теоретичного дослідження системи публічних суб'єктів податкових правовідносин - органів державної влади та місцевого самоврядування, з'ясування особливостей їх діяльності у сфері оподаткування.

З'ясовано, що особливості правового статусу органів публічної влади як суб'єктів податкових правовідносин, їх класифікації, ознаки, принципи діяльності, характер діяльності та особливості взаємодії у сфері оподаткування у порівнянні із зарубіжним досвідом, - залишається остаточно невирішеним у науці завданням, розв'язання якого матиме важливе наукове й практичне значення для оптимізації процесу адміністрування податків і зборів та сприятиме інтеграційному розвитку податкових правовідносин.

Запропоновано авторське визначення поняття «суб'єкти податкових правовідносин», до складу яких запропоновано відносити осіб, за якими нормами податкового та іншого законодавства закріплена здатність набувати та реалізовувати права та обов'язки у сфері оподаткування, а також нести відповідальність за власні дії чи бездіяльність у цій сфері та «правовий статус суб'єкта податкових правовідносин», під яким, варто розуміти регламентований нормами податкового та іншого законодавства правовий стан конкретного суб'єкта, наділеного відповідним обсягом податкової правосуб'єктності, яка виявляється у його здатності набувати прав та обов'язків у сфері оподаткування та можливості нести юридичну відповідальність за власні рішення, дії чи бездіяльність у цій сфері.

Обґрунтовано доцільність виокремлення основних ознак суб'єктів податкових правових відносин як: нормативно-правове закріплення правил поведінки суб'єктів податкових правовідносин; детермінованість; діяльність суб'єктів спрямована на формування публічних грошових фондів та реалізації прав і обов'язків у сфері оподаткування; індивідуалізованість; персоніфікація прав та обов'язків; конфліктність інтересів суб'єктів податкових правовідносин; наявність податкової правосуб'єктності.

Встановлено відсутність єдиних уніфікованих підходів до класифікації суб'єктів податкових правовідносин та запропоновано деталізовану класифікацію суб'єктів податкових правовідносин для їх подальшого видового згрупування: за характером інтересу: публічні та їриватні; залежно від обов'язковості участі: основні, спеціальні, факультативні; за характером обов'язку: активні та пасивні; за порядком утворення та організації: індивідуальні та колективні; за специфікою правового статусу: владні та зобов'язальні.

Наголошено на необхідності оптимізації системи принципів діяльності суб'єктів податкових правовідносин, шляхом виділення семи основних принципів: обов'язкової сплати податків; відповідальності держави за формування та реалізацію політики у податковій сфері; дотримання вимог податкового законодавства; свободи відкритої інформації; конструктивності та ефективної взаємодії; законності адміністрування податків і зборів; відповідальності держави за завдані збитки внаслідок неправомірних дій чи бездіяльності.

Розкрито специфіку участі органів публічної влади у податкових правовідносинах, котра полягає у приналежності даних суб'єктів до державного механізму, наявності державно-владних повноважень, існуванні імперативних умов реалізації прав та виконанні обов'язків. У зв'язку з цим, автором обгрунтовано доцільність виділення трьох основних ознак органів державної влади як публічних суб'єктів податкових правовідносин: наявність спеціальної компетенції; відсутність свободи вибору поведінки в рамках податкових правовідносин; державо-владна ініціатива при прийнятті рішень, вчиненні дій.

Обгрунтовано потребу науково-теоретичного закріплення удосконаленої класифікації публічно-владних суб'єктів податкових правовідносин за трьома критеріями: за сферою діяльності; за функціональною спрямованістю; за обсягом повноважень у сфері оподаткування та у зв'язку з цим, наголошено на доцільності об'єднання публічно-владних суб'єктів податкових правовідносин у чотири видові групи: органи загальної компетенції; органи спеціальної компетенції з наявністю окремих функцій у сфері податкових правовідносин; органи спеціальної податкової компетенції; органи загальної компетенції з делегованими функціями у сфері оподаткування. У зв'язку з цим, доведено необхідність формування системи органів публічної влади - суб'єктів податкових правовідносин у наступному вигляді: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України; Рахункова палата України, Національний банк України, Державна казначейська служба України, Державна аудиторська служба України; Державна податкова служба України та Державна митна служба України; органи місцевого самоврядування.

Запропоновано напрями підвищення фінансового потенціалу органів місцевого самоврядування як суб'єктів податкових правовідносинах, шляхом: передачі функції контролю за справлянням місцевих податків та зборів до місцевих фінансових органів; створення Єдиного ресурсу інформаційної взаємодії органів ДПС з місцевими фінансовими органами з метою оперативного обміну податковою інформацією для покращення ефективності місцевого оподаткування; запровадження електронного механізму обробки контролюючими органами інформації щодо об'єктів оподаткування, ставок та пільг по місцевих податках і зборах, шляхом доопрацювання інформаційного ресурсу АІС «Податковий блок».

Розкрито тристоронній характер податкових правовідносин та наголошено на можливості участі у податкових правовідносинах додаткових (факультативних) суб'єктів, зокрема, адміністративного суду, котрий набуває статусу суб'єкта податкових правовідносин опосередковано, виключно за умови виникнення конкретного податкового спору, сторонами якого є основна група суб'єктів - контролюючі органи та платники податків.

Проаналізовано зарубіжний досвід організації та функціонування органів публічної влади - суб'єктів податкових правовідносин та запропоновано використовувати досвід Південної Кореї, Сінгапуру, США, Фінляндії, в контексті застосування елементів корпоративного управління з метою підвищення ефективності роботи податкових органів. Окреслено напрями інноваційного розвитку системи публічного управління оподаткуванням, шляхом використання сучасних інформаційних технологій, що є важливим досвідом для України. Обґрунтовано доцільність передачі функції контролю за процесом справляння місцевих податків і зборів до органів місцевого самоврядування.

Констатовано відсутність у нашій державі дієвого механізму взаємодії органів публічної влади - суб'єктів податкових правовідносин, а тому для удосконалення діяльності органів публічної влади та підвищення ефективності їх взаємодії у сфері оподаткування, доцільним є: створення єдиного для всіх публічно-владних суб'єктів фінансового контролю інформаційного ресурсу щодо

обробки, виправлення, передачі, одержання, зберігання, використання інформації, пов'язаної із адмініструванням податків і зборів; запровадження електронного сервісу щодо здійснення електронних перевірок, інформація з якого буде доступна для всіх суб'єктів фінансового контролю, що значно підвищить його результативність; запровадження дієвого механізму електронного обміну інформацією з питань оподаткування з іноземними державами та їх компетентними структурами; створення механізму прозорого електронного керування поверненням платникам податків податку на додану вартість.

Обґрунтовано доцільність внесення низки змін до Податкового кодексу України, доповнивши його новими законодавчими положеннями з метою посилення участі органів публічної влади у сфері оподаткування та оптимізації податкових правовідносин в цілому.

*Ключові слова:* податкові правовідносини, суб'єкти податкових правовідносин, органи публічної влади, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, податкова система, фінансова система, податкове законодавство.

**Danilov S. O. Public authorities as subjects of legal tax relations.** – Qualification scientific work on the rights of a manuscript.

The dissertation is devoted to a comprehensive theoretical study, to improvement of the theoretical foundations and practice of legal regulation of the activities of public authorities as subjects of legal tax relations.

The relevance of studying the system of public authorities lies in the fact that the national tax system today is not quite perfect. At the present stage of tax reform its characteristic feature is the existence of many problems that stand in the way of its dynamic development. Today, tax legal relations are at the stage of reform. There are numerous dynamic changes in tax legislation and reorganization of tax authorities. It leads to the necessity of improving the legal status of subjects of tax legal relations.

The state of scientific development of the studied topic is analyzed and it is established that currently there is a small number of scientific works devoted to the legal characteristics of subjects of tax



legal relations. Therefore it is necessary to develop a scientific and theoretical study of the system of public subjects of tax legal relations, namely state authorities and local self-government, in order to clarify the features of their activities in the field of taxation.

It is found out that in comparison with foreign experience the features of the legal status of public authorities as subjects of tax legal relations, their classification, features, principles of activity, nature of activity and specifics of interaction in the field of taxation remains a completely unresolved task in science, the solution of which will have an important scientific and practical significance for optimizing the process of administration of taxes and fees and will contribute to the integration development of tax legal relations.

The author's definition of the concept of "subjects of tax legal relations" is suggested. It is offered to include the persons for whom, according to the norms of tax and other legislation, the ability to acquire and implement rights and obligations in the field of taxation is fixed, as well as the necessity to be responsible for their own actions or omissions in this area and carry "the legal status of the subject of tax legal relations", which should be understood as regulated by the norms of tax and other legislation, the legal status of a particular subject endowed with the appropriate amount of tax legal personality. It is manifested in its ability to acquire rights and obligations in the field of taxation and the ability to bear legal responsibility for its own decisions, actions or omissions in this area.

The expediency of identifying the main features of subjects of tax legal relations is justified as normative and legal consolidation of the rules of the behavior of subjects of tax legal relations, determinism, the activity of subjects aiming at the formation of public monetary funds and the implementation of rights and obligations in the field of taxation, individualization, personification of rights and obligations, conflict of interests of subjects of tax legal relations, the presence of tax legal personality.

The absence of the unitary unified approaches to the classification of subjects of tax legal relations is established and a detailed classification of subjects of tax legal relations is proposed for their further specific grouping. By the nature of interest there are public and

private. Depending on the mandatory participation there are main, special, and optional. By the nature of duty there are active and passive. By the order of formation and organization there are individual and collective. And by the specifics of legal status there are power and obligation.

It is emphasized that it is necessary to optimize the system of principles of activity of subjects of tax legal relations, by highlighting seven main principles, such as mandatory payment of taxes, responsibility of the state for the formation and implementation of policies in the tax sphere, compliance with the requirements of tax legislation, freedom of open information, constructiveness and effective interaction, legitimacy of the administration of taxes and fees, responsibility of the state for losses caused as a result of illegal actions or omissions.

The article reveals the specifics of the participation of public authorities in tax legal relations, which consists in the belonging of these subjects to the state mechanism, the presence of state power, the existence of mandatory conditions for the exercise of rights and the performance of duties. In this regard, the author substantiates the expediency of identifying three main features of state authorities

as public subjects of tax legal relations: the presence of special competence, the lack of freedom to choose behavior within the framework of tax legal relations, state-power initiative in making decisions, performing actions.

The need for scientific and theoretical consolidation of the improved classification of publicly domineering subjects of tax legal relations according to three criteria: by field of activity, by functional orientation, by scope of powers in the field of taxation. In this regard, it is advisable to combine publicly domineering subjects of tax legal relations into four specific groups: authorities of general competence, authorities of special competence with the presence of separate functions in the field of tax legal relations, authorities of special tax competence, authorities of general competence with delegated functions in the field of taxation. In this regard, the necessity of forming a system of public authorities, subjects of tax legal relations, in the following form is proved: the Verkhovna Rada of Ukraine, the

President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Accounts Chamber of Ukraine, the National Bank of Ukraine, the State Treasury Service of Ukraine, the State Audit Service of Ukraine, the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine and local self-government authorities.

The directions of increasing the financial potential of local self-government authorities as subjects of tax legal relations are proposed by transferring the function of control over the collection of local taxes and fees to local financial authorities, creating a single resource for information interaction of STS authorities with local financial authorities in order to quickly exchange tax information to improve the efficiency of local taxation, introduction of an electronic mechanism for processing information about taxable objects, rates and benefits for local taxes and fees by regulatory authorities, by finalizing the information resource of the AIS «Tax block».

The three-way nature of tax legal relations is revealed and the possibility of participation in tax legal relations of additional (optional) subjects is emphasized, in particular, an administrative court, which acquires the status of a subject of tax legal relations indirectly, only if a specific tax dispute arises, the parties to which are the main group of entities, such as regulatory authorities and taxpayers.

The article analyzes the foreign experience of organizing and functioning of public authorities - subjects of tax legal relations and suggests using the experience of South Korea, Singapore, the USA, Finland, in the context of applying corporate governmental elements in order to improve the efficiency of tax authorities. The directions of innovative development of the public tax management system through the use of modern Information Technologies, which is an important experience for Ukraine, are outlined. The expediency of transferring the function of control over the process of collecting local taxes and fees to local self-government bodies is justified.

It is stated that there is no effective mechanism for interaction of public authorities - subjects of tax legal relations in our state, and therefore, to improve the activities of public authorities and increase the effectiveness of their interaction in the field of taxation, it is advisable: to create a single information resource for all public

authorities of financial control regarding the processing, correction, transfer, receipt, storage, use of information related to the administration of taxes and fees; introducing of an electronic service for conducting electronic inspections, information from which will be available to all subjects of financial control, which will significantly increase its effectiveness; introducing of an effective mechanism for electronic exchange of information on Taxation with foreign countries and their competent structures; creating of a mechanism for transparent electronic management of the return of Value-Added Tax to taxpayers.

The expediency of introducing a number of amendments to the tax code of Ukraine, adding new legislative provisions to it in order to strengthen the participation of public authorities in the field of taxation and optimize tax legal relations in general is justified.

*Key words:* tax legal relations, subjects of tax legal relations, public authorities, state authorities, local self-government authorities, tax system, financial system, tax legislation.

**38. Дідківська Г. В. Кримінологічні засади участі України в міжнародній системі запобігання злочинності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Галина Василівна Дідківська ; Мін-во фінансів України, Ун-т державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 461 с.**

У дисертації подано розв'язання кримінологічних засад участі України в міжнародній системі запобігання злочинності.

У контексті дослідження здійснено ретроспективний аналіз виникнення і розвитку кримінологічних засад участі України в міжнародній системі запобігання злочинності дозволяє зробити висновок про те, що воно пройшло тривалий і складний шлях становлення від договірно-правової форми до комплексної спільної діяльності, яка зумовлює сучасний стан і тенденції розвитку співпраці в даній сфері.

Розроблено кримінологічні засади участі держави у міжнародній системі запобігання злочинності як загально визнані, міжнародні теоретико- правові та організаційні основи, а також принципи співпраці держав, пов'язані з дослідженням стану злочинності, на чому ґрунтується їх узгоджена діяльність, об'єднання спільних зусиль, методів, способів, засобів та заходів запобігання злочинності

на глобальному, регіональному та національному рівнях з урахуванням єдиного правового розуміння.

На підставі аналізу міжнародних документів відзначено, що проблеми із запобігання злочинності розглядаються як широкі і складні процеси діяльності, щодо яких потребуються відповідні стратегії і підходи також необхідно враховувати соціально-економічні, політичні і культурні особливості суспільного життя, в якому здійснюється така діяльність; ступінь розвитку суспільства з особливостями змін, які відбуваються і, можуть, відбуватися і на далі.

Запропоновано системний підхід до трактування терміна «співпраця держав у запобіганні злочинності» передбачає розуміння його в двох значеннях: як принципу безпеки міжнародних відносин і як певного напрямку діяльності. У діяльнісному аспекті міжнародна співпраця в запобіганні злочинності є важливим напрямом кримінально-правової політики, яка розробляються і реалізуються на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Обґрунтовано, що у контексті кримінально-правової політики міжнародна співпраця являє собою складну систему відносин, що включає злочинність як об'єкт цілеспрямованого впливу держав та запобігання їй, узгоджену політику, договірно-правову основу і внутрішнє законодавство, правозастосовчу і організаційну діяльність суб'єктів співпраці щодо запобігання злочинності.

Виявлено особливості участі України в міжнародній системі запобігання злочинності в рамках міжнародної співпраці, наявністю великої договірно-правової бази та спільних організаційних структур, збереженням досвіду і традицій професійних зв'язків співробітників правоохоронних органів.

Узагальнено та проаналізовано міжнародні документи, виокремлено основні позиції у цих документах щодо незалежності таких правоохоронних органів. Так, мова йде про структурну та операційну автономію, що захищають від неналежного політичного втручання; окремий орган в рамках існуючого правоохоронного органу та/або прокуратури; абсолютно незалежний орган від існуючої в країні структури влади; структурно незалежний орган від існуючих правоохоронних органів та органів безпеки; орган, вільний від зовнішнього тиску, а також від неналежного чи незаконного тиску в рамках самої системи.

Досліджено, що загальна злочинність яка виходить за межі однієї держави має якісні та кількісні характеристики, що характеризують її стан, структуру, динаміку і тенденції розвитку. Досить повне і об'єктивне уявлення про регіональних і національних проявах загальної злочинності дає розпочата автором порівняльна характеристика злочинності в найбільш розвинених країнах світового співтовариства.

Запропоновано авторське визначення поняття міждержавної кримінологічної безпеки - як соціальна організаційно-правова концепція незалежного самостійного існування держав між собою, що проявляється у вигляді кримінологічних засад гарантування безпечного співіснування. Досліджено історичні аспекти значення України у запобіганні міжнародній злочинності, організаційно правові засади участі України в міжнародній системі запобігання злочинності.

Доведено, що міжнародна співпраця у сфері запобігання злочинності може здійснюватись в таких основних формах: надання взаємної правової допомоги з кримінальних справ; видача фізичних осіб, що вчинили злочини, для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку; передача засуджених до позбавлення волі для подальшого відбування покарання у державі їх громадянства або постійного місця проживання; обмін оперативною, правовою або іншою інформацією; виконання доручень з міжнародного розслідування; забезпечення прав і свобод громадян певної держави при здійсненні кримінального правосуддя в іншій державі; підготовка кадрів, обмін досвідом роботи правоохоронних органів різних держав у боротьбі з міжнародною злочинністю; надання експертних та консультативних послуг, спеціальних науково-технічних засобів та здійснення іншої матеріально-технічної допомоги; спільне вивчення пробш злочинності та боротьби з нею, прогнозування та програмування цієї діяльності; участь в офіційних заходах (конгресах, нарадах) та науково-технічних конференціях (семінарах, симпозіумах), що обговорюють проблеми міжнародної співпраці у запобіганні злочинності.

Обгрунтовано положення про те, що реалізація кримінальної відповідальності при здійсненні участі України в міжнародній

системі запобігання злочинності залежить від виду і характеру кримінальної юрисдикції, що зумовлено, в свою чергу, наявністю і вмістом конкретного міжнародного договору (конвенції) і внутрішнього кримінального та кримінального процесуального законодавства. Від цього залежить, яким буде співвідношення універсальної (міжнародної) і територіальної (національної) юрисдикції, який з них буде відданий пріоритет. Розкриття механізму реалізації кримінальної відповідальності при здійсненні названих видів юрисдикції включає системний аналіз матеріального, процесуального і організаційного компонентів.

Запропоновано впровадження міжнародно-правового документу який сприятиме подальшому розвитку та функціонуванню міжнародної системи запобігання злочинності на якісно новому рівні та надасть змогу забезпечити: сприяння покращенню конкурентоспроможного міжнародного середовища, яке базується на результатах діяльності запобігання злочинності, що сформує належні умови для переходу до інноваційної моделі економічного зростання країн; зростання інституційного та функціонального потенціалу Національної системи запобігання злочинності; здійснення якісної організації та координації діяльності державних органів, установ та організацій, що наділені функціями та відповідальністю у сфері запобігання злочинності, стимулювання створення, правового захисту та правомірного використання кримінологічних засад участі України в міжнародній системі запобігання злочинності в якості стратегічного інструменту формування умов для переходу до інноваційної моделі міжнародної співпраці як наважливого кроку для побудови постіндустріального суспільства; виконання Державною службою функцій Міжнародного пошукового органу та Органу міжнародної попередньої експертизи на високому якісному рівні; впровадження сучасних інформаційних технологій, удосконалення інформаційного забезпечення в сфері запобігання злочинності; забезпечення доступу широкому колу громадськості до інформації, пов'язаної з різними аспектами набуття, здійснення, захисту та дотримання прав людини; удосконалення національного законодавства в сфері запобігання злочинності у відповідності до європейських норм і

стандартів для забезпечення надійного захисту прав людини та держави в цілому та зменшення обсягу злочинності, що буде сприяти залученню іноземних інвестицій; створення ефективних механізмів забезпечення безпеки в країні для надійного розвитку та збереження українського суспільства.

Пропоновано вдосконалення правового регулювання і організаційного забезпечення спільної діяльності суб'єктів міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності, участі України в міжнародній системі запобігання злочинності, які включають вироблені автором заходи по їх здійсненню (Підготовка проектів конвенцій, відповідних законопроектів, внесення змін до чинного внутрішнього кримінального і тісно пов'язаного з ним кримінального процесуального і кримінально-виконавчого законодавства, коригування правозастосовчої практики тощо). У цьому руслі запропоновані модель Меморандуму «Про кримінологічну безпеку держав».

Здійснено аналіз стану законодавчого регулювання міжнародної співпраці запобігання злочинності свідчить, що реалізація державної політики спрямована на охорону і захист особистих немайнових прав та майнових прав держав. Для забезпечення ефективного правового механізму запобігання злочинності, визначальне значення має законодавче регулювання. Норми права, що регулюють заходи запобігання злочинності містяться у численних нормативно-правових актах різної юридичної сили, які регулюють правові режими різних суб'єктів запобігання злочинності, що потребує поетапної їх систематизації за окремими інститутами об'єктів права людини і держави.

Доведено, що міжнародна співпраця у сфері запобігання злочинності може здійснюватись в наступних основних формах: надання взаємної правової допомоги з кримінальних справ; видача фізичних осіб, що вчинили злочини, для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку; передача засуджених до позбавлення волі для подальшого відбування покарання у державі їх громадянства або постійного місця проживання; обмін оперативною, правовою або іншою інформацією; виконання доручень з міжнародного розслідування; забезпечення прав і



свобод громадян певної держави при здійсненні кримінального правосуддя в іншій державі; підготовка кадрів, обмін досвідом роботи правоохоронних органів різних держав у запобіганні злочинності; надання експертних та консультативних послуг, спеціальних науково-технічних засобів та здійснення іншої матеріально-технічної допомоги; спільне вивчення проблем злочинності та запобігання їй, прогнозування та програмування цієї діяльності; участь в офіційних заходах (конгресах, нарадах) та науково-технічних конференціях (семінарах, симпозіумах), що обговорюють проблеми міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності та розробка заходів забезпечення кримінологічної безпеки держав.

*Ключові слова:* кримінологічні засади, запобігання, злочинність, злочин, право, міжнародна співпраця, система, стратегія, покарання, кримінальна відповідальність.

**Didkivska G. V. Criminological principles of Ukraine's participation in the international crime prevention system.** – Qualification scientific work as the manuscript.

The dissertation deals with the criminological principles of Ukraine's participation in the international crime prevention system.

In the context of the study, a retrospective analysis of the emergence and development of criminological foundations of Ukraine's participation in the international crime prevention system allows to conclude that it has gone a long and complicated way of becoming from a contractual legal form to a comprehensive joint activity that determines the current state and trends of cooperation in this field.

The criminological principles of state participation in the international system of crime prevention as a generally recognized, international theoretical and legal and organizational basis, as well as the principles of cooperation of the states related to the study of the state of crime, on which their concerted activities, joint efforts, ways, means and measures to prevent crime at global, regional and national levels, taking into account a common legal understanding.

Based on the analysis of international documents, it was noted that crime prevention should not be seen as isolated problems that are solved with simplicity and inconsistent methods, but rather as broad

and complex activities that require appropriate strategies and approaches that take into account, in particular: socioeconomic, political and the cultural conditions of the society in which they take place; the degree of development of society, with particular emphasis on the changes that are currently taking place and possibly in the future.

It has been researched that the general crime which goes beyond one state has qualitative and quantitative characteristics characterizing its state, structure, dynamics and tendencies of development. A fairly complete and objective view of regional and national manifestations of general crime gives the author a comparative characterization of crime in the most developed countries of the world community.

It is stated that the conditions of the modern world require that, apart from simply peaceful coexistence, new relations of cooperation be established between the states, both regional and even worldwide. Today we can say that the evolution of crime has objectively created the preconditions for the interdependence and solidarity of states in the implementation of criminal policy, Ukraine (however, like any other state that respects international law) has rather limited capabilities in countering criminal threats, formed and implemented in different state territories (cross-border, transnational crime, crimes with regional, supranational or transnational elements).

The author defines the concept of interstate criminological security - as a social organizational and legal concept of independent existence of the states among themselves, which manifests itself in the form of criminological principles of guaranteeing a secure coexistence. The historical aspects of Ukraine's importance in the prevention of international crime and the organizational and legal foundations of Ukraine's participation in the international crime prevention system have been investigated.

It has been proven that international cooperation in the field of crime prevention can take the following basic forms: mutual legal assistance in criminal matters; extradition of individuals who have committed crimes for criminal prosecution or enforcement; transfer of prisoners to imprisonment for further sentence in the country of their nationality or permanent residence; exchange of operational, legal or

other information; fulfillment of orders for international investigation; guaranteeing the rights and freedoms of citizens of a particular state in the exercise of criminal justice in another state; training, exchange of experience of law enforcement agencies of different countries in the fight against international crime; provision of expert and advisory services, special scientific and technical facilities and other material and technical assistance; joint study of, and forecasting and programming of, crime issues; participation in official events (congresses, meetings) and scientific and technical conferences (seminars, symposia) that discuss the problems of international cooperation in crime prevention.

The levels of crime prevention are defined: the global level - the prevention of international crime by developing unified social and legal measures acceptable to all states; intercontinental level - ensuring crime prevention based on similar ideologies; common European level - development of a single legal mechanism for the interaction of the political and legal systems of individual European countries; interstate level - as an interaction of interstate crime prevention programs.

It is stated that the specifics characterize the realization of criminal liability of foreign citizens and stateless persons, which is reflected in the signs of the subject, subjective and objective sides of the crimes committed by them. Taking into account these positions of foreigners in all cases of criminal proceedings it is advisable to consider as the special subjects of an indeterminate range of crimes. In the same context, institutions such as mutual legal assistance in criminal proceedings and extradition of perpetrators should be considered.

The conclusion is that providing the necessary conditions for the effective functioning of the international system of crime prevention involves practices of States, international organizations and world community as a whole single concept, called activities, the establishment of a harmonized legal framework and reform on this basis, organizational structure and named forms of cooperation and to Supplement the system of crime prevention educational and professional institutions as each state individually and the international level.

The proposed introduction of an international legal instrument, which will further contribute to the development and functioning of the international system of crime prevention at a qualitatively new level and will provide: assistance to improve the competitive international environment which is based on the results of activities on crime prevention, which is to create appropriate conditions for transition to innovative model of economic growth of countries; growth of institutional and operational capacities of the National system of crime prevention; the implementation of a quality organization and coordination of activities of state bodies, institutions and organizations with functions and responsibilities in the area of crime prevention, promotion creation, legal protection and lawful use of criminological framework of participation of Ukraine in the international system of crime prevention as a strategic tool for the formation of conditions for transition to innovative model of international cooperation as nawalowalo step to build a postindustrial society; the performance of Public service functions of an International searching authority and international preliminary examining Authority at a high level; introduction of modern information technologies, improving information provision in the field of crime prevention; provide access to a wide range of the public to information related to various aspects of acquisition, implementation, protection and enjoyment of human rights; improvement of national legislation in the field of crime prevention in accordance with European norms and standards to ensure reliable protection of human rights and the state in General and reduce the amount of crime that would attract foreign investment; the creation of effective mechanisms of ensuring security in the country to sustainable development and preservation of Ukrainian companies.

It is found that according to the Agreement on partnership and cooperation between Ukraine and European Communities and their member States to Ukraine was obliged to ensure conformity of normative-legal acts of Ukraine to the norms and standards accepted in the member States of the European Union, as well as their garment Community law. At the same time, this is only a General commitment to gradually bring the Ukrainian legislation into accord to the legislation of the European Union in these areas, without defining, the

degree of compliance to be achieved in the process of adaptation of legislation of Ukraine. Therefore, pursuant to the Law of Ukraine «On Nationwide program of adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union» was defined legislative basis of adaptation and is the main legal act in the regulation of adaptation of the legislation. Therefore, the criminological foundations under which asked to understand generally accepted theoretical frameworks of agreed principles of cooperation based on aggregate data studies of crime regarding the consistency of means and methods for the prevention of crime and the common legal understanding is necessary to consider the adaptation laws of the States.

It was determined that the end result of all these efforts would be to achieve such a degree of cooperation in this field, in which it would, on the basis of forecasting, programming, interaction and coordination of actions, obtain a qualitatively new status and become a joint activity - an international system of crime prevention - a system which It is based on a unified purpose and objectives, forms and methods, based on the generally recognized contractual framework and the uniform national law of each State Party, including Topic subjects of prevention at all levels and areas of activity.

The system of actors in the international crime prevention system should be understood as the totality of entities that share a common understanding and the purpose of entities that, in an interstate relationship, coordinate their temporal and spatial boundaries. The international crime prevention system consists of international, interstate, state, non-governmental institutions within the limits of their powers, associations of citizens, individuals who, because of their social status or social obligation, carry out such activities.

It has been proven that international cooperation in the field of crime prevention can take the following basic forms: mutual legal assistance in criminal matters; extradition of individuals who have committed crimes for criminal prosecution or enforcement; transfer of prisoners to imprisonment for further sentence in the country of their nationality or permanent residence; exchange of operational, legal or other information; fulfillment of orders for international investigation; guaranteeing the rights and freedoms of citizens of a particular state in

the exercise of criminal justice in another state; training, exchange of experience of law enforcement agencies of different states in crime prevention; provision of expert and advisory services, special scientific and technical facilities and other material and technical assistance; joint study of crime prevention and prevention, forecasting and programming of these activities; participation in official events (congresses, meetings) and scientific and technical conferences (seminars, symposia) discussing international cooperation in crime prevention and developing criminological security measures for states.

*Keywords: criminological principles, prevention, crime, law, international cooperation, system, strategy, punishment, criminal responsibility.*

**39. Жерж Л. А. Кримінально-правова характеристика та запобігання злочинам, пов'язаним з незаконною трансплантацією : дис. ... д-ра філософії : 12.00.08 / Людмила Анатоліївна Жерж ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 303 с.**

У дисертації здійснено комплексне спеціальне наукове дослідження, присвячене кримінально-правовій характеристиці всіх можливих видів злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, а також розробка на цій основі комплексної системи заходів запобігання вказаним злочинним діянням. Викладено погляди на сучасний стан, розвиток та перспективи кримінально-правової охорони діяльності у сфері трансплантації в контексті міжнародного та національного законодавства. Виносяться на розгляд нові положення, які можуть слугувати для подальшого розвитку науки кримінального права.

Висвітлено генезис, витоки, а також (за результатами аналізу історичних джерел національного законодавства в частині кримінально-правової охорони анатомічних матеріалів) виділено періодизацію становлення, розвитку законодавчої регламентації кримінальної відповідальності за незаконну трансплантацію анатомічних матеріалів людини.

Аналіз теоретико-методологічних основ дослідження надав можливість здійснити авторську інтерпретацію поняття злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією під якими варто розуміти

передбачені КК України суспільно небезпечні винні діяння, вчинені суб'єктами злочинів у сфері діяльності, пов'язаної з вилученням, пересадкою, перевезенням, торгівлею та будь-яким іншим обігом анатомічних матеріалів людини (в т. ч. виготовленням біоімплантатів), а також недотримання правил контролю у цій сфері, соціального захисту донора та інші, супутні їм попередні або подальші протиправні діяння, що спрямовані на реалізацію єдиної потреби та кінцевої корисливої мети/мотиву вилучення або використання анатомічних матеріалів людини.

На основі дослідження законодавства окремих зарубіжних країн (Бельгія, Великобританія, Данія, Іспанія, Німеччина, Швеція та пострадянські держави) щодо встановлення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з незаконною трансплантацією здійснено порівняльно-правову характеристику зарубіжного досвіду встановлення санкцій за вказані злочинні діяння з вітчизняним кримінальним законодавством у цій сфері. Використовуючи позитивний зарубіжний досвід кримінально-правової охорони анатомічних матеріалів людини, запропоновано ряд змін до чинного кримінального законодавства України та суміжного з ним у сфері трансплантології.

Автором проаналізовано різні наукові погляди щодо питання про з'ясування сутності кримінально-правової характеристики злочинів та обґрунтовано власну систему елементів кримінально-правової характеристики злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, до яких запропоновано віднести: 1) суспільну небезпечність даної категорії злочинів як їх матеріальну основу; 2) соціальну зумовленість їх кримінально-правової заборони; 3) всі можливі склади злочинів та особливості їх кваліфікації (застосування комплексного підходу до аналізу їх об'єктивних та суб'єктивних ознак); 4) кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки досліджуваних злочинів.

Зосереджена увага на дослідженні суспільної небезпечності злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією та соціальної зумовленості їх кримінально-правової заборони. Автором віднесено суспільну небезпечність до окремого елементу кримінально-правової характеристики вказаної категорії злочинів, так як

суспільно небезпечне протиправне діяння, що є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу такого злочину, як незаконна трансплантація, спричиняє наслідки, що здебільшого завдають непоправної шкоди здоров'ю особи. Шкода від злочинів у сфері трансплантації складається з наслідків у вигляді смерті та каліцтва громадян країни, тож ціна такої злочинності – фізичне винищення нації.

Під час проведення кримінально-правової характеристики злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, дані злочини згруповано в такі, що за змістом: 1) безпосередньо передбачають відповідальність за незаконну трансплантацію, тобто порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини (ст. 143 КК України); 2) мають ознаки інших злочинів, які є діями допоміжного характеру, створюють умови для вчинення незаконної трансплантації чи супутні їй (стст. 115, 119, 121, 128, 137, 141, 142, 146, 149, 151 КК України).

На основі аналізу вітчизняних та зарубіжних праць у сфері трансплантології запропоновано внести зміни до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини» та у ч. 1 ст. 1 вказаного закону надати медикоправове визначення трансплантації.

Виявлено прогалину у кримінально-правовому захисті анатомічних матеріалів людини, а саме запровадження законотворцем нового оціночного поняття в ч. 1 ст. 143 КК України «істотна шкода здоров'ю потерпілого» і не надання жодних тлумачень цього терміна, яке відсутнє і на доктринальному рівні. Для вирішення вказаної проблеми запропоновано заміну даного поняття на «середня тяжкість шкоди здоров'ю потерпілого» та внесення відповідних змін до чинного кримінального законодавства України.

Дістали подальшого розвитку наукові ідеї щодо внесення змін до диспозицій стст. 121, 122, 125-127 КК України у частинах, що належать до сфери медичних знань і заміни понять тяжких, середньої тяжкості та легких тілесних ушкоджень на юридично-медичні поняття тяжкої шкоди здоров'ю, середньої тяжкості шкоди здоров'ю та легкої шкоди здоров'ю. Запропоновано розробити нові Правила судово-медичного визначення ступеня



тяжкості заподіяння шкоди здоров'ю у яких потрібно надати медико-юридичне визначення «шкода здоров'ю» та врахувати при цьому і моральну шкоду, яка завдається потерпілому, а також привести у відповідність всі медичні визначення з положеннями сучасного кримінального законодавства України.

Проведено анкетування працівників слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України у тих областях, у яких зареєстровано за останні 10 років найбільшу кількість злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, а саме у Дніпропетровській, Івано-Франківській, Київській, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Києві щодо дослідження практики застосування кримінального законодавства щодо цих злочинів.

У результаті детального аналізу кримінально-правової характеристики злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, виявлено проблеми (прогалини) чинного кримінального законодавства та запропоновано ряд змін для його вдосконалення. Автором складено Порівняльну таблицю до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та суміжного з ним законодавства у сфері трансплантології».

На основі наданих статистичних даних Національною поліцією України, Офісом Генерального прокурора (до 2 січня 2020 р. – Генеральною прокуратурою України) та Державною судовою адміністрацією України коротко досліджено кримінологічну характеристику злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією. Встановлено, що латентність злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, обумовлена фаховою специфікою; корупційністю, недосконалістю кримінального закону; недоліками в роботі правоохоронних органів, зокрема недовірою до їх діяльності та небажанням громадян звертатися до них; відсутністю в більшості правозастосувачів медичних знань; нестачею досвіду боротьби зі злочинністю цього виду.

Наголошено, що злочинність у сфері трансплантації має транснаціональний характер і потребує об'єднання зусиль міжнародної спільноти для протидії злочинам, пов'язаним з незаконною трансплантацією.

Запропоновано створити спеціальний регулюючий орган у складі кримінальної поліції, який би здійснював повний контроль та нагляд за будь-якими діями, пов'язаними з видаленням анатомічних матеріалів з людського тіла для використання у межах закону. Як варіант, обґрунтовано пропозицію реструктурувати діяльність існуючого органу – Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, збільшивши коло його повноважень та сферу охоронної діяльності, і, як наслідок, перейменування у Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми та торгівлею анатомічними матеріалами людини (підрозділ кримінальної поліції). При цьому основною вимогою до існування такого підрозділу є наявність закріпленого незалежного спеціаліста-медика з функціями консультанта.

Автором розроблено комплексну систему заходів загально-соціального, спеціально-кримінологічного, індивідуального та віктимологічного запобігання злочинам, пов'язаним з незаконною трансплантацією.

Дослідивши основні міжнародно-правові стандарти у сфері незаконного обігу анатомічних матеріалів людини та передовий досвід країн (Бельгії, Ізраїлю, Іспанії, Польщі, Хорватії), які змогли за допомогою правильно підібраних заходів запобігання злочинам, пов'язаним з незаконною трансплантацією, знизити до мінімуму випадки торгівлі людьми з метою вилучення органів для трансплантації та торгівлі анатомічними матеріалами людини, запропоновано імплементацію в національне законодавство ряду заходів запобігання вказаним злочинам.

Автором визначено перспективу подальших кримінально-правових досліджень щодо вдосконалення кримінального законодавства і суміжного з ним у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині.

**Ключові слова:** вбивство, віктимна поведінка, віктимологічна профілактика, експлуатація, запобігання злочинам, злочин, латентна злочинність, медичний працівник, міжнародна співпраця, незаконна трансплантація, органи та тканини людини, торгівля людьми з метою вилучення органів для трансплантації, транснаціональне організоване злочинне угруповання, «трансплантаційний туризм», трансплантація анатомічних матеріалів людини.

**Zherzh L. A. Criminal legal characterization and prevention of crimes related to illegal transplantation.** – Qualification scientific work as the manuscript.

The dissertation carried out a comprehensive special scientific study on the criminal legal characteristics of all possible types of crimes related to illegal transplantation, as well as the development on this basis of an integrated system of measures to prevent these criminal acts. Views are presented on the current state, development and prospects of criminal law protection in the field of transplantation in the context of international and national legislation. New provisions are submitted for consideration, which can serve to further the development of the science of criminal law.

The genesis, origins, and (based on the analysis of historical sources of national legislation regarding the criminal legal protection of anatomical materials) the periodization of the formation and development of legislative regulation of criminal liability for illegal transplantation of human anatomical materials are highlighted.

The analysis of the theoretical and methodological foundations of the study provided an opportunity to carry out an author's interpretation of the concept of crimes related to illegal transplantation, which should be understood as socially dangerous guilty acts provided for by the Criminal code of Ukraine, committed by the subjects of crimes in the field of activities related to the seizure, transplantation, transportation, trade and any other circulation of human anatomical materials (including the manufacture of bioimplants), as well as non-compliance with the rules of control in this area, the social protection of the donor and other, accompanying previous or subsequent unlawful acts aimed at realizing a single need and the ultimate vested goal/motive for the removal or use of human anatomical materials.

On the basis of a study of the legislation of certain foreign countries (Belgium, Great Britain, Denmark, Spain, Germany, Sweden and the post-Soviet states) to establish criminal liability for crimes related to illegal transplantation, a comparative legal description of foreign experience in establishing sanctions for these criminal acts with domestic criminal legislation in this area was carried out. Using

the positive foreign experience of criminal law protection of human anatomical materials, a number of changes have been proposed to the current criminal legislation of Ukraine and related to it in the field of transplantology.

The author analysed various scientific views on the question of clarifying the essence of the criminal legal characteristic of crimes and justifiably his own system of elements of the criminal legal characteristic of crimes related to illegal transplantation, which are proposed to include: (1) the public danger of this category of crimes as their material basis; (2) social conditionality of their criminal-legal prohibition; (3) all possible formulations of crimes and peculiarities of their qualification (application of a comprehensive approach to analysis of their objective and subjective characteristics); (4) qualifying and especially qualifying signs of the investigated crimes.

Attention is focused on the study of the public danger of crimes related to illegal transplantation and the social conditionality of their criminal prohibition. The author attributes public danger to a separate element of the criminal legal characteristic of this category of crimes, since a socially dangerous illegal act is a mandatory sign of the objective side of the crime, such as illegal transplantation, causes consequences that mainly cause irreparable harm to the health of the person. The damage from crimes in the field of transplantation consists of the consequences of death and mutilation of citizens of the country, so the cost of such crime is the physical destruction of the nation.

In carrying out the criminal legal characteristics of crimes related to illegal transplantation, these crimes are grouped into those that are by content: 1) directly provide for liability for illegal transplantation, that is, violation of the procedure established by law for transplantation of human anatomical materials (Article 143 of the Criminal Code of Ukraine) 2) have signs of other crimes that are auxiliary actions that create conditions for the commission of illegal transplantation or accompanying it (centuries. 115, 119, 121, 128, 137, 141, 142, 146, 149, 151 of the Criminal Code of Ukraine).

On the basis of an analysis of domestic and foreign work in the field of transplantology, it is proposed to amend the Law of Ukraine «On the use of transplantation of anatomical materials to man» and

provide a medical and legal definition of transplantation in part 1 of Art. 1 of this law.

A gap was identified in the criminal legal protection of human anatomical materials, namely the introduction by the legislator of a new evaluative concept in Part 1 of Art. 143 of the Criminal Code of Ukraine «significant harm to the health of the victim» and not providing any interpretations of this term, which is absent at the doctrinal level. To solve this problem, it is proposed to replace this concept with «the average severity of harm to the health of the victim» and make appropriate amendments to the current criminal legislation of Ukraine.

Scientific ideas have been further developed to amend the provisions of articles 121, 122, 125-127 of the Criminal Code of Ukraine in parts related to medical knowledge and to replace the concepts of severe, moderate and light bodily injuries with legal-medical concepts of grievous bodily harm, moderate bodily harm and light bodily harm. It is proposed to develop new rules for forensic determination of the severity of harm to health, in which it is necessary to provide a medical and legal definition of «harm to health» and take into account the moral damage caused to the victim, as well as bring all medical definitions into line with the provisions of modern criminal legislation of Ukraine.

The investigation and operational units of the National Police of Ukraine were surveyed in those areas in which the largest number of crimes related to illegal transplantation had been registered over the past 10 years, namely in the Dnipropetrovsk, Ivano-Frankivsk, Kiev, Cherkasy, Chernivtsi, Chernihiv and Kyiv regions on the study of the practice of applying criminal legislation in relation to these crimes.

As a result of a detailed analysis of the criminal legal characteristics of crimes related to illegal transplantation, problems (gaps) of the current criminal legislation were identified and a number of changes were proposed to improve it. The author drew up a comparative table to the draft Law of Ukraine «On Amendments to the Criminal Code of Ukraine and Related Legislation in the Field of Transplantology».

On the basis of statistical data provided by the National Police of Ukraine, the Office of the Prosecutor General (until January 2, 2020 - the Prosecutor General's Office of Ukraine) and the State Judicial Administration of Ukraine, the criminological characteristics of crimes related to illegal transplantation were briefly investigated. It has been established that the latency of crimes related to illegal transplantation is due to professional specificity; corruption, imperfection of criminal law; shortcomings in the work of law enforcement agencies, in particular distrust of their activities and the reluctance of citizens to turn to them; lack of medical knowledge in most law enforcement agencies; lack of experience in combating this type of crime.

It was noted that crime in the field of transplantation is transnational in nature and requires the joint efforts of the international community to counter crimes related to illegal transplantation.

It is proposed to create a special regulatory body within the criminal police, which would exercise full control and supervision over any actions related to the removal of anatomical materials from the human body for use within the framework of the law. Alternatively, the proposal to restructure the existing body, the Department for Combating Crimes Related to Trafficking in Persons, by increasing its powers and scope of protection activities, and, as a result, renaming the Department for Combating Crimes Related to Trafficking in Persons and Trafficking in Human Anatomical Materials (Criminal Police Unit) is justified. At the same time, the main requirement for the existence of such a unit is the presence of a fixed independent medical specialist with the functions of a consultant.

The author has developed a comprehensive system of measures of general social, special criminological, individual and victimological prevention of crimes related to illegal transplantation.

Having studied the main international legal standards in the field of trafficking in human anatomical materials and the best practices of countries (Belgium, Croatia, Israel, Poland, Spain), which have been able to reduce to a minimum cases of trafficking in human organs for

transplantation and trafficking in human anatomical materials through well-selected measures to prevent illegal transplantation, proposed the implementation of a number of events to prevent these crimes in national legislation.

The author identified the prospect of further criminal legal research to improve criminal legislation and related to it in the field of transplantation of anatomical materials to humans.

**Key words:** *murder, victim behavior, victimological prevention, exploitation, crime prevention, crime, latent crime, medical worker, international cooperation, illegal transplantation, human organs and tissues, human trafficking for the removal of organs for transplantation, transnational organized criminal grouping, «transplant tourism», transplantation of human anatomical materials.*

**40. Карпенко М. І. Теоретико-методологічне дослідження злочинів проти встановленого порядку несення військової служби за кримінальним кодексом України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Микола Іванович Карпенко ; Мін-во освіти і науки України, Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 530 с.**

Дисертація є одним з перших, а з окремих питань першим в Україні комплексним і системним дослідженням проблем кримінально-правової охорони у військовій сфері щодо забезпечення воєнної безпеки України. У ній з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду висунуто ряд концептуальних теоретичних та практичних положень висновків щодо: кримінально-правової охорони актуальних аспектів у військовій сфері; заходів з удосконалення законодавства і правозастосовної діяльності в означеній сфері; тенденцій сучасної кримінально-правової політики в аналізованій сфері. Запропоновано теоретична модель майбутньої системи злочинів (військових кримінальних правопорушень) проти воєнної безпеки України в оновленій Особливій частині КК.

Зокрема передбачити розділ XIX Особливої частини КК України у новій редакції, змінивши йому не лише назву на «Кримінальні правопорушення проти воєнної безпеки України», але і

зміст, розмістивши його на початку Особливої частини нової редакції КК України (нового КК України) після розділів «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» і «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України».

*Ключові слова:* кримінально-правова охорона, воєнна безпека України, військова сфера, особливий період, воєнний стан, система військових злочинів, система військових кримінальних правопорушень, військовий правопорядок, порядок несення або проходження військової служби, родовий об'єкт, видовий об'єкт, кваліфікація, спеціальний суб'єкт, військовослужбовець, військово-визволенець, резервіст, покарання для військовослужбовців, порівняльно-правове дослідження.

**Karpenko M. I. Theoretical and methodological study of offenses against established procedures for rendering military service under the Criminal Code of Ukraine.** – The manuscript.

The dissertation is one of the few, and on certain issues the first comprehensive and systemic study in the area of legal protection by the criminal law in the military sphere to ensure military security of Ukraine. Based on the national and international best practice, the study provides a range of conceptual and applied provisions and findings as to the contemporary issues of criminal law protection in the military sphere; actions to improve the legislation and law enforcement in the military law domain; and modern trends in the field of criminal justice. The study offers a new theoretical framework for the system of crimes (military criminal offenses) against the military security of Ukraine in the updated Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

The thesis suggests to envisage an updated Section XIX of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine by changing not only its title to «Criminal offenses against military security of Ukraine», but also altering its content and position in the document, placing it at the beginning of the Special Part (a new Criminal Code of Ukraine), after the sections «Criminal offenses against peace, security of mankind and international legal order» and «Criminal offenses against the fundamentals of national security of Ukraine».



*Key words: legal protection of the criminal law, military security of Ukraine, military sphere, special period, martial law, the system of war crimes, the system of military criminal offenses, military law enforcement, established procedure for rendering military service or active duty performance, generic object, specific object, qualification, specific offender, serviceman, a person bound to military service, reservist, penalty for active duty personnel, comparative legal study.*

**41. Карпова В. Г. Осудність та неосудність у кримінальному праві України та окремих країн ЄС: порівняльне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Вікторія Григорівна Карпова ; ПрАТ «Вищий навч. заклад «Міжрегіон. академія управління персоналом», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 197 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем осудності та неосудності у кримінальному праві України та окремих країн ЄС. Розкрито стан дослідження проблем осудності та неосудності у кримінальному праві України та окремих країн ЄС. На сьогодні існує нагальна необхідність вирішення ряду наукових і прикладних проблем, що мають зв'язок із з'ясуванням: методологічних основ та еволюції вчення про осудність та неосудність в Україні; загальних положень вчення про осудність; поняття осудності та загальних положень вчення про неосудність в окремих країнах ЄС; неосудність та її критерії за законодавством України; теоретичних основ застосування примусових заходів за КК України; актуальних проблем кримінальної відповідальності осіб з аномаліями психіки за законодавством окремих країн ЄС; еволюції кримінального законодавства щодо неповнолітніх в Україні; віку кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством України та окремих країн ЄС; перспектив кримінального законодавства провідних країн ЄС стосовно відповідності неповнолітніх.

Визначено, що принципове значення для обґрунтування осудності (неосудності) і кримінальної відповідальності у кримінальному праві України має вчення про свободу волі. У його основу покладено марксистсько-ленінське діалектико-матеріалістичне розуміння свободи волі, яке детально розкрито у роботі.

Встановлено, що одне з основних положень кримінально-правової доктрини і практики полягає в тому, що особи, які вчинили суспільно небезпечні діяння в стані неосудності, не несуть кримінальної відповідальності. Для настання останньої необхідно, щоб суб'єкт був осудним і досяг віку кримінальної відповідальності.

Встановлено, що нині у країнах Європейського Союзу широкое поширення отримала концепція диференційованого підходу до встановлення осудності та обмеженої осудності. Диференційований підхід дозволяє враховувати ступінь порушення здатності громадян розуміти значення своїх дій і керувати ними, а також передбачає можливість зберігати за неосудними деякі майнові та особисті немайнові права. У зв'язку з прийняттям диференційованого підходу країни-учасниці ЄС проводять уніфікацію національних законодавств у цій сфері. У Латвійській Республіці, наприклад, упродовж семи років необхідно переглянути всі справи про визнаних недієздатними осіб та в судовому порядку знову визначити ступінь їх дієздатності відповідно до оновленого законодавства.

*Ключові слова: осудність, неосудність, покарання, неповнолітні, відповідальність.*

**Karpova V. G. Sanity and insanity in criminal law of Ukraine and certain EU countries: comparative research.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of sanity and insanity in the criminal law of Ukraine and individual EU countries. The state of research into the problems of sanity and insanity in the criminal law of Ukraine and individual EU countries is disclosed. Today, there is an urgent need to solve a number of theoretical and practical problems related to the clarification: methodological foundations and evolution of the doctrine of sanity and insanity in Ukraine; general provisions of the doctrine of sanity; the concept of sanity and general provisions of the doctrine of insanity in individual EU countries; insanity and its criteria under Ukrainian law; the theoretical basis for the application of

coercive measures under the Criminal Code of Ukraine; current problems of criminal liability of persons with mental anomalies under the legislation of individual EU countries.

It is determined that the doctrine of free will is fundamental to substantiating sanity (insanity) and criminal liability in criminal law of Ukraine. It is based on the Marxist-Leninist dialectical-materialist understanding of freedom of will, which is revealed in detail in the work.

It has been established that one of the main provisions of criminal law doctrine and practice is that persons who have committed socially dangerous acts in a state of insanity are not criminally responsible. For the latter to occur, it is necessary that the subject be sane and reach the age of criminal responsibility.

The concept of a differentiated approach to sanity and limited sanity has now been found to be widespread in European Union countries. A differentiated approach takes into account the degree of violation of citizens' ability to understand and manage their actions, and also provides for the possibility of retaining some property and personal non-property rights for insane persons. In connection with the adoption of a differentiated approach, EU member states are unifying national legislation in this area. In the Republic of Latvia, for example, it is necessary to review all cases of persons recognized as incapacitated within seven years and re-determine the degree of their legal capacity in accordance with the updated legislation.

*Key words: sanity, insanity, punishment, minors, liability.*

**42. Качмар В. Я. Кримінально-правова охорона культурних цінностей в Україні в умовах захисту світової культурної спадщини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Володимир Ярославович Качмар ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 198 с.**

Дисертацію присвячено аналізу сутності кримінально-правової охорони культурних цінностей в Україні в умовах захисту світової культурної спадщини та формулювання рекомендацій щодо удосконалення чинного національного законодавства.

Проаналізовано стан наукової розробки та методологічні основи дослідження, опрацьовано особливості історичних етапів розвитку кримінально- правової охорони культурних цінностей в Україні; охарактеризовано соціальну зумовленість і кримінально-правової охорони культурних цінностей в Україні та визначено особливості зарубіжного досвіду кримінально-правової охорони культурних цінностей.

У дисертації здійснено аналіз об'єктивних ознак кримінально-правової охорони культурних цінностей в Україні; досліджено основи їх суб'єктивних ознак; здійснено аналіз особливостей розмежування кримінальних і адміністративних правопорушень у сфері охорони культурних цінностей; розроблено й обґрунтовано напрями запобігання кримінальним правопорушенням у сфері охорони культурних цінностей; сформульовано законодавчі основи удосконалення кримінально-правової охорони культурних цінностей в Україні з урахуванням умов захисту світової культурної спадщини. Запропоновано внесення змін і доповнень до ст. 201 і 298 КК України щодо розширення кваліфікуючих ознак правопорушення і розширення кола суб'єктів за рахунок доповнення такими суб'єктами кримінального правопорушення та інших характеристик, які можуть суттєво удосконалити кримінально-правове регулювання правопорядку у сфері захисту культурних цінностей.

*Ключові слова:* культурні цінності, кримінально-правова охорона світової культурної спадщини, протиправні посягання на культурні цінності, контрабанда предметів світової культурної спадщини, захист археологічної спадщини.

**Kachmar V. Ya. Criminal legal protection of cultural values in Ukraine in the context of the protection of the world cultural heritage. - The manuscript.**

The dissertation is devoted to the analysis of the essence of the criminal law protection of cultural property in Ukraine in the context of the protection of the world cultural heritage and the formulation of recommendations for improving the current national legislation. The state of scientific development and the methodological foundations of

the study are analyzed, the features of the historical stages of the development of criminal-legal protection of cultural values in Ukraine are investigated; the social conditioning and criminal-legal protection of cultural values in Ukraine is characterized and the features of foreign experience of criminal-legal protection of cultural values are determined.

The dissertation analyzes the objective features of the criminal law protection of cultural property in Ukraine; the foundations of their subjective characteristics have been investigated; the analysis of the peculiarities of the differentiation of criminal and administrative offenses in the field of protection of cultural values has been carried out; the directions of prevention of criminal offenses in the field of protection of cultural values were developed and substantiated; formulated the legislative basis for improving the criminal legal protection of cultural values in Ukraine, taking into account the conditions for the protection of the world cultural heritage.

The problem of criminal-legal protection of cultural property has an international scale, since, as you know, international criminal groups are engaged in theft and smuggling of cultural property. For every country that has a rich historical past, the fight against these crimes is relevant and requires the joining of efforts of the world community. Ukrainian criminal legislation in this area should have universal norms with the criminal legislation of leading countries and international norms, which will allow Ukrainian law enforcement agencies to effectively interact in the prevention and investigation of these crimes, and national courts - to provide appropriate qualifications for such offenses. The universalization and synchronization of Ukrainian criminal law norms with the norms of foreign countries and international norms is a promising direction for further scientific research.

The dissertation is a comprehensive criminal-legal study of the criminal-legal protection of cultural values in Ukraine in the context of the protection of the world cultural heritage. The main results of the dissertation have elements of novelty, which consist in the fact that scientific recommendations are formulated on the peculiarities of the development of criminal law support for the protection of cultural

values in Ukraine in the context of protecting the world cultural heritage, which consists in justifying the approach to supplementing Part 5 of Art. 298 of the Criminal Code of Ukraine with the following qualifying features: «committed for reasons of political, ideological, racial, national or religious hatred or enmity», «included in the World Heritage List, historical and cultural reserves and the register of cultural heritage objects (historical and cultural monuments) of peoples living or lived on the territory of Ukraine, or identified objects of archaeological heritage», as well as «in the temporarily uncontrolled territories of Ukraine by civil servants of the aggressor country or occupation administrations and members of illegal armed formations, institutions, organizations, institutions of civil society of the aggressor country».

*Key words: cultural values, criminal legal protection of the world cultural heritage, unlawful encroachments on cultural values, smuggling of world cultural heritage items, protection of archaeological heritage.*

**43. Кифлюк Ю. В. Бандитизм в системі організованої злочинності: кримінологічна характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Юлія Володимирівна Кифлюк ; ПВНЗ «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 205 с.**

На основі аналізу і спостереження за історичним виникненням злочинності усвідомлено сучасні причини її подальшого розвитку. Історія показує, що люди продовжують вчиняти злочини, причому далеко непоодинокі і різнопланові. Одночасно змінювалися форми злочинної поведінки та й самі поняття злочину й покарання. Що в одні епохи та стосовно до одних категорій людей вважалося злочинним, то в інші періоди і стосовно до інших членів суспільства допускалося в цілому.

З огляду на визначення злочинності в кримінологічній науці сформовані основні кримінологічні ознаки злочинності: соціальна природа; кримінально-правова ознака; історична мінливість; масовість злочинності; усталеність; іррегулярність; територія і період часу.

Визначено можливість та доцільність відмежування злочинної організації - банди від злочинних організацій інших типів та злочинних напрямів, за допомогою встановлення мети злочинної діяльності певної злочинної організації. З огляду на те, що банда вчиняє збройні напади як основну мету своєї діяльності, оскільки сутність цієї діяльності полягає у вчиненні таких нападів заради їх самих, тоді як інші злочинні організації можуть лише використувати збройні напади як засіб (інструмент) для досягнення інших, більш загальних, стратегічних цілей (політичних, економічних, соціальних тощо).

Виокремлено три основних компоненти кримінологічної характеристики особи, яка вчинила кримінальне правопорушення: кримінально-правові ознаки; соціально-демографічні та соціально-рольові ознаки; морально-психологічні особливості.

Доведено, що до основних засад кримінальної політики належить планування боротьби зі злочинністю. При цьому пріоритетне значення надається кримінологічно-профілактичній діяльності, яка спрямована на усунення суспільно небезпечних проявів, зниження рівня окремих видів і груп кримінальних правопорушень та проведення індивідуальної профілактики серед деліквентного населення.

На основі аналізу статистичних даних встановлено, що з усієї складності криміногенної ситуації за останні роки правоохоронним органам України вдалося дещо покращити ситуацію в боротьбі зі злочинністю, розпочати реформування своїх структур

Встановлено, що наявність міжнародних угод про протидію організованої злочинної діяльності підкреслює визнання міжнародної небезпеки організованої злочинності і змушує задуматися про конкретні заходи цієї протидії.

***Ключові слова:** бандитизм, банда, організована злочинність, детермінанти, запобігання.*

**Kifluk Yu. V. Banditry in the organized crime system: criminological characterization. - The manuscript.**

Based on the analysis and observation of the historical emergence of crime, the reasons for further development are

consciously modern. History shows that people continue to commit crimes, and it is far from uncommon and diverse. At the same time, the forms of criminal behavior changed, and the concepts of crime and punishment themselves. That in some eras and in some categories of people was considered criminal, then in other periods and in other members of society as a whole was allowed.

Based on the definition of crime, the main criminological signs of crime are formed in criminological science: the social nature of crime; The criminal legal character of crime; Historical variability in crime; The mass nature of crime determines; the sustainability of crime; irregularity of crime; territory and time period.

The possibility and expediency of separating a criminal organization - a gang from criminal organizations of other types and criminal directions, by establishing the purpose of the criminal activity of a certain criminal organization is determined. Considering that the gang carries out armed attacks as the main objective of its activities, since the essence of this activity is to carry out such attacks for their own sake, while other criminal organizations can only use armed attacks as a means (tool) to achieve other, more general, strategic goals (political, economic, social, etc.).

Three main components of the criminological characterization of a criminal offender are identified: criminal legal characteristics; socio-demographic and socio-role traits; moral and psychological features.

Crime planning has been proven to be related to the principles of criminal policy. At the same time, priority is attached to criminal and preventive activities aimed at eliminating socially dangerous manifestations, reducing the level of certain types and groups of criminal offenses and conducting individual prevention among the tort population.

Based on the analysis of statistical data, it has been found that despite the complexity of the criminal situation in recent years, the law enforcement agencies of Ukraine have managed to slightly improve the situation in the fight against crime and begin reforming their structures.



It has been found that the existence of international agreements to counter organized criminal activities underlines the recognition of the international danger of organized crime and raises questions about concrete measures to counter it.

*Key words: banditry, gang, organized crime, determinants, prevention.*

**44. Куликович А. Ю. Кримінологічна характеристика морально-психологічних ознак особи злочинця та жертви злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Антон Юрійович Куликович ; Приват. вищий навч.заклад «Ун-т сучасних знань», Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 216 с.**

У дисертації висвітлено стан наукової розробленості проблеми вивчення морально-психологічних ознак особи злочинця та жертви злочину. Сформульовано власне визначення особи злочинця, під яким запропоновано розуміти особу, якій притаманні функціонально-рольові, інтелектуальні, емоційно-вольові та інші ознаки, які в поєднанні із зовнішніми умовами (ситуацією) впливають на антисуспільну поведінку, у зв'язку з чим вона притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом.

Під жертвою запропоновано розуміти особу, яка потенційно або актуально здатна демонструвати поведінку, що відхиляється від норм безпеки і зумовлює її підвищену уразливість, доступність і привабливість для правопорушника.

Розглянуто особливість злочинця та жертви злочину як об'єкт психологічного дослідження. Охарактеризовано морально-психологічні ознаки особи злочинця і жертви злочину.

Охарактеризовано взаємодію жертви і злочинця у механізмі злочинної поведінки. Висвітлено напрями впливу на морально-психологічні ознаки особи злочинця та особи жертви, як заходи запобігання злочинності. Досліджено зарубіжний досвід запобігання злочинності шляхом впливу на морально-психологічні ознаки особи злочинця і жертви злочину.

*Ключові слова: морально-психологічні ознаки, особа злочинця, жертва злочину, психологічний аналіз, запобігання.*

**Kulikovich A. Y. Criminological characteristics of the moral and psychological characteristics of the perpetrator and the victim.** – The manuscript.

The dissertation deals with the state of scientific development of the problem of studying the moral and psychological characteristics of the perpetrator and the victim of the crime. The own definition of the person of the offender is formed, under which it is offered to understand the person to whom the functional role, intellectual, emotional-volitional and other traits, which in combination with the external conditions (situation) affect the social behavior, in connection with which he is attracted liability under the criminal law.

The victim is offered to understand a person who is potentially or currently capable of demonstrating behavior that deviates from security standards and causes its increased vulnerability, accessibility and attractiveness to the offender.

The personality of the offender and the victim of a crime is considered as the object of psychological research. The moral and psychological characteristics of the person of the offender and the victim of the crime are characterized.

The interaction of the victim and the offender in the mechanism of criminal behavior is characterized. The directions of influence on the moral and psychological characteristics of the perpetrator's personality and the victim's personality as a measure of crime prevention are highlighted. The foreign experience of crime prevention by influencing the moral and psychological characteristics of the perpetrator and the victim of crime is investigated.

*Key words: moral and psychological characteristics, identity of the offender, victim of crime, psychological analysis, prevention.*

**45. Курилич М. Я. Інститут медіації в українському кримінальному праві : дис. ... д-ра філософії : 081 / Мирон Ярославович Курилич ; Мін-во фінансів України, Держ. подат. ун-т. – Ірпінь, 2022. – 201 с.**

У дисертації здійснено комплексне спеціальне наукове дослідження, присвячене інституту медіації в кримінальному праві України, а також розроблено на цій основі пропозиції щодо вдосконалення законодавства та імплементацію в нього міжнародно-правових

стандартів з медіації. Викладено доктринальні погляди на сучасний стан, розвиток та перспективи інституту медіації в контексті національного та міжнародного законодавства. Виносяться на розгляд нові положення, які можуть слугувати для подальшого розвитку та вдосконалення науки кримінального права.

Вироблено збалансоване з кримінально-правової точки зору визначення медіації та встановлення її змісту. Ця інтенція є цікавою у контексті розширення сучасного наукового інструментарію щодо заохочення у кримінальному праві, але й має субстанційне значення. Визначено, що медіація є специфічним кримінально-правовим механізмом врегулювання конфлікту, що виник у суспільстві внаслідок вчинення кримінального правопорушення, реалізований як сукупність взаємоспрямованих юридично значимих дій учасників конфлікту за активної посередницької ролі третіх осіб.

Для більш чіткого з'ясування кримінально-правової природи інституту медіації в українському кримінальному праві і його місця у системі кримінального права проведено порівняння з подібними правовими поняттями, які вже стали звичними, органічними для цієї галузі. Одним із таких інститутів є інститут заохочення. Незважаючи на те, що щодо його ролі, механізмів реалізації тощо в українській кримінально-правовій науці точаться постійні дискусії, практично ніким із науковців, на сьогоднішній день, не ставиться під сумнів доцільність його існування в межах кримінального права.

Досліджено інститут компромісу: його поняття, генезу та місце в кримінально-правових відносинах. Описано основні критерії допустимості кримінально-правового компромісу, до яких належать: список кримінальних правопорушень, на які він поширюється; перелік винуватих осіб, які підпадають під його дію; закріплені в законі вимоги, в обмін на виконання яких особа звільняється від кримінальної відповідальності (або їй пом'якшується покарання).

Автором проаналізовано поняття дійового каяття, в тому числі, різні наукові погляди щодо сутності цього поняття та його зв'язок з процесом медіації. Наголошено, що дійове каяття в тій чи іншій формі є не тільки інститутом кримінального права, але й

одним із основних принципів регулювання життя індивідуума в суспільстві; те, що всі ми сприймаємо на підсвідомому рівні як безперечно розумну модель вирішення конфліктних ситуацій у соціумі. Як форма медіації дійове каяття представляє собою дуже складне явище. З позиції змісту цих медіаційних відносин, складності виникають, насамперед, внаслідок невизначеності тлумачення положень ст. 45 КК України.

Зосереджено увагу в науковому дослідженні на інституті примирення, як одній із форм медіації у кримінальному праві України. Okремо досліджено проблему змісту та кримінально-правового значення інституту примирення. За своїми кримінально-правовими наслідками факт примирення рівно настільки вужчий дійового каяття, наскільки різноманітніший за процесуальною формою. З точки зору правових наслідків, правопорушник, який примирився з потерпілим, підлягає звільненню від кримінальної відповідальності (ст. 46 КК України). Кримінальний закон висуває ряд вимог, що роблять цей механізм законним. При цьому всі ці ознаки за аналогією з механізмом звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям є нерівнозначними.

Відзначено, що оскільки всі форми медіації немислимі поза певними процедурами, які повинні не тільки оформляти відповідні події, а й сприяти усвідомленню винним і потерпілим суті та значення того, що відбувається, інститут медіації закріплюється і нормами процесуального права. Однак, стаючи суб'єктом медіації, потерпілий набуває комплексу матеріальних правочинів, що дає можливість говорити про кримінально-правовий статус потерпілого, який відрізняється від кримінального процесуального. Відмічено, що в період реформування процесуального законодавства, особливо під час обговорення проєктів КПК України, найгарячіші суперечки точилися щодо того, допустимо чи ні існування угоди про визнання вини в українському законодавстві. Незважаючи на те, що єдину позицію з цього питання українським ученим та практикам виробити не вдалося, в Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року була включена глава 35, присвячена кримінальному провадженні на підставі угод.

Досліджено визначення медіації в контексті міжнародного права. Зроблено висновок, що насамперед медіація – це метод міждержавного врегулювання, що передбачає взаємодію зовнішніх сторін. Парадокс полягає в тому, що лише допомагаючи сторонам спору досягти угоди через використання різних прийомів посередницького вирішення, таких як: перефразування, уважне слухання та поважне ставлення, – кількість таких зменшиться і стане можливим врегулювання в руслі дипломатичних зусиль між усіма учасниками, спрямованими на підтримку цього процесу, що потребує взаємних зусиль. Тому посередництво вважається ідеальним практичним рішенням, яке можна використовувати, якщо сторони не можуть дійти згоди самотійно, вдаючись до нього до того часу, доки буде досягнуто консенсусу.

Проведеним дослідженням доведено, що взаємодія між різними державами іноді буває досить складною. Спір виникає, коли дві чи більше країни мають протилежну мету, та розбіжності можуть ставати дедалі очевиднішим у міру того, як учасники в обговореннях, спрямованих на вирішення непорозуміння, віддаляються один від одного. Спроби вирішити цю проблему численні, найбільш продуктивним вважається залучення третьої незалежної сторони для досягнення розумного та прийняттого для всіх результату, оскільки за наявності посилюючих чинників конфлікту традиційні методи себе вичерпують. Статут Організації Об'єднаних Націй підтверджує цю інформацію щодо посередництва як справді успішного методу справедливого вирішення спорів, що використовується як між країнами, так і у питаннях внутрішньодержавного характеру.

На основі аналізу зарубіжної практики доведено, що медіація є ефективною тільки в тому випадку, якщо обидві сторони зацікавлені у вирішенні конфлікту. Рішення припинити спір на певних умовах тут приймають самі сторони, медіатор такими повноваженнями не наділений, його основним завданням є зберегти або забезпечити між конфліктуючими порозуміння, навести їх до єдиної думки. Головними перевагами медіації, на думку автора, є можливість знизити навантаження на судові органи, заощадити фінанси, час та емоційні сили учасників спору, знайти конструктивне рішення, що відповідає реальному стану речей, конфіденційність.

Автором наголошено, що необхідність вивчення зарубіжного досвіду застосування медіації зумовлена рядом особливостей цієї процедури:

1. Універсальність процедури. Ознайомлення із зарубіжною практикою дає змогу переконатися, що медіація в її сучасному вигляді є універсальною процедурою. Спільність і універсальність цієї професійної процедури, яка використовується в різних культурних умовах і на різних континентах, дозволяє вільно обмінюватися досвідом. У медіаторів сьогодні є своя *lingua franca*, яку необхідно зберігати та розвивати, посилюючи інтенсивність міжнародних контактів.

2. Універсальність процесу розвитку медіації. Як зазначає більшість вітчизняних дослідників, які займаються питаннями медіації, універсальна процедура медіації була розроблена в США, а згодом набула поширення в усьому світі. Кожна країна Європи має своє «знайомство» з медіацією та свій шлях розвитку і впровадження цієї процедури в межах суспільства, судової та правової систем. Справедливо відзначено, що українські законодавці зможуть уникнути помилок, вивчивши позитивний і негативний досвід інших країн. Досліджено міжнародний досвід медіації в контексті Закону України «Про медіацію».

Проаналізувавши міжнародні нормативно-правові акти досліджено, що Типовий закон про медіацію було розроблено Комісією ООН з міжнародного торгового права. Насамперед Закон був спрямований на застосування процедур позасудового вирішення спорів за участю посередника у міжнародних комерційних відносинах. Однак у п. 21 пояснень наголошується, що держави можуть розширити сферу застосування Закону до розгляду внутрішніх, зокрема некомерційних, спорів. Європейська комісія затвердила Кодекс медіаторів, а також низку директив, що регулюють діяльність медіаторів.

Автором запропоновано внести зміни до Закону України «Про медіацію», зокрема закріпити ведення Єдиного реєстру медіаторів України та доповнити Закон розділом, що буде присвячений самоврядуванню медіаторів з визначенням органів самоврядування та їх правового статусу.

Також автором визначено перспективи подальших наукових досліджень щодо вдосконалення законодавства та розвитку інституту медіації в кримінальному праві на території України.

*Ключові слова:* медіація, заохочення, компроміс, дійове каєття, примирення, покарання, міжнародне співробітництво, кримінальне право, кримінологія, запобігання та протидія злочинності, права і свободи, медіатор, потерпілий, правопорушник, правоохоронні органи, кримінально-правова охорона, кримінальне правопорушення, санкція кримінально-правової норми.

**Kurylych M. Ya. Institute of Mediation in Ukrainian Criminal Law.** – Qualifying scientific work on manuscript rights.

In the dissertation, a complex special scientific study was carried out dedicated to the institution of mediation in the criminal law of Ukraine, as well as the development on this basis of proposals for improving the legislation and the implementation of international legal standards on mediation in it. Views on the current state, development and prospects of the institution of mediation in the context of national and international legislation are outlined. New provisions that can serve for further development and improvement of the science of criminal law are brought up for consideration.

A balanced, from the point of view of criminal law, definition of mediation and establishment of its content has been developed. This intention is interesting in the context of the expansion of the modern scientific toolkit on inducement in criminal law, but it is also of substantial importance. It was determined that mediation is a specific criminal-legal mechanism for conflict resolution that arose in society as a result of the commission of a criminal offense, implemented as a set of mutually directed legally significant actions of conflict participants with the active mediating role of third parties.

In order to more clearly clarify the criminal-legal nature of the institution of mediation in Ukrainian criminal law and its place in the system of criminal law, a comparison was made with more or less similar legal concepts that have already become familiar, organic for this field. One of such institutes is the Institute of Encouragement. Despite the fact that there are constant discussions about its role,

mechanisms of implementation, etc. in Ukrainian criminal law science, practically none of the scientists, to date, questions the expediency of its existence within the limits of criminal law.

The institution of compromise was studied: its concept, genesis and place in criminal-legal relations. The main criteria for the admissibility of a criminal-legal compromise are described, which include: a list of criminal offenses to which it applies; circle of guilty persons subject to its effect; statutory requirements, in exchange for the fulfillment of which a person is released from criminal responsibility (or his punishment is reduced).

The author analyzed the concept of active remorse, including different scientific views on the essence of this concept and its connection with the mediation process. It is emphasized that active repentance in one form or another is not only an institution of criminal law, but also one of the main principles of regulating the life of an individual in society; what we all perceive on a subconscious level as an undeniably reasonable model for solving conflict situations in society. As a form of mediation, active repentance is a very complex phenomenon. From the point of view of the content of these mediation relations, difficulties arise, first of all, due to the uncertainty of the interpretation of the provisions of Art. 45 of the Criminal Code of Ukraine.

The focus of the scientific research is on the institution of reconciliation, as one of the forms of mediation in the criminal law of Ukraine. The problem of the content and criminal-legal significance of the institution of reconciliation was separately investigated. In terms of its criminal-legal consequences, the fact of reconciliation is just as narrow as active repentance, as it is more diverse in its procedural form. From the point of view of legal consequences, an offender who has reconciled with the victim is subject to release from criminal liability (Article 46 of the Criminal Code of Ukraine). The criminal law puts forward a number of requirements that make this mechanism legal. At the same time, all these signs, by analogy with the mechanism of exemption from criminal liability in connection with active remorse, are unequal.



It was noted that, since all forms of mediation are unthinkable outside of certain procedures, which should not only formalize the relevant events, but also help the perpetrators and victims to understand the essence and meaning of what is happening, the institution of mediation is also established by the norms of procedural law. However, becoming the subject of mediation, the victim acquires a complex of material transactions, which makes it possible to talk about the criminal legal status of the victim, which differs from the criminal procedural one. It was noted that during the period of reforming the procedural legislation, especially during the discussion of the projects of the CPC of Ukraine, the most heated disputes took place regarding whether or not the existence of a plea agreement is permissible in Ukrainian legislation. Despite the fact that Ukrainian scientists and practitioners failed to develop a unified position on this issue, Chapter 35, dedicated to criminal proceedings based on agreements, was included in the new Criminal Procedure Code of Ukraine.

The definition of mediation in the context of international law is studied. It was concluded that, first of all, mediation is a method of interstate settlement, which involves the interaction of external parties. The paradox is that only by helping the parties to the dispute to reach an agreement through the use of various techniques of mediation, such as: paraphrasing, careful listening and respectful treatment, will the number of these be reduced and a settlement will become possible in the course of diplomatic efforts between all participants aimed at supporting this a process that requires mutual efforts. Therefore, mediation is considered to be the ideal practical solution to be used when the parties cannot come to an agreement on their own, resorting to it until a consensus is reached.

The conducted research proved that interaction between different states is sometimes quite difficult. A dispute arises when two or more countries have opposing goals, and the differences may become increasingly apparent as the participants in the discussions to resolve the misunderstanding move further apart. Attempts to solve this problem are numerous, the most productive is the involvement of a third independent party to achieve a reasonable and acceptable result

for all, because in the presence of conflict-increasing factors, traditional methods are exhausted. The Charter of the United Nations confirms this information about mediation as a truly successful method of fair resolution of disputes, used both between countries and in matters of an intrastate nature.

Based on the analysis of foreign practice, it has been proven that mediation is effective only if both parties are interested in resolving the conflict. The decision to end the dispute under certain conditions is made by the parties themselves, the mediator is not empowered to do so, his main task is to preserve or ensure understanding between the conflicting parties, to bring them to a common opinion. The main advantages of mediation, according to the author, are the ability to reduce the burden on judicial bodies, save money, time and emotional strength of the parties to the dispute, find a constructive solution that corresponds to the real state of affairs, and confidentiality.

The author emphasized that the need to study foreign experience in the application of mediation is due to a number of features of this procedure:

1. Universality of the procedure. Acquaintance with foreign practice makes it possible to make sure that mediation in its modern form is a universal procedure. The commonality and universality of this professional procedure, which is used in different cultural settings and on different continents, allows a free exchange of experience. Mediators today have their own lingua franca, which must be preserved and developed, increasing the intensity of international contacts.

2. Universality of the mediation development process. As noted by the majority of domestic researchers dealing with mediation issues, the universal mediation procedure was developed in the USA, and later spread throughout the world. Each European country has its own «acquaintance» with mediation and its own way of developing and implementing this procedure within society, judicial and legal systems. It is rightly noted that Ukrainian legislators will be able to avoid mistakes by studying the positive and negative experiences of other countries.

The international experience of mediation in the context of the Law of Ukraine «On Mediation» was studied. Having analyzed the international legal acts, it was found that the Model Law on Mediation

was developed by the UN Commission on International Trade Law. First of all, the Law was aimed at applying procedures for out-of-court settlement of disputes with the participation of an intermediary in international commercial relations. However, paragraph 21 of the explanatory notes emphasizes that states can expand the scope of the Law to consider internal, in particular non-commercial, disputes. The European Commission has approved the Code of Mediators, as well as a number of directives regulating the activity of mediators.

The author proposed to make changes to the Law of Ukraine «On Mediation», in particular to consolidate the maintenance of the Unified Register of Mediators of Ukraine and to supplement the Law with a section dedicated to the self-government of mediators with the definition of self-government bodies and their legal status.

The author also identified the prospects for further scientific research on the improvement of legislation and the development of the institution of mediation in criminal law on the territory of Ukraine.

*Key words: mediation, encouragement, compromise, active remorse, reconciliation, punishment, international cooperation, criminal law, criminology, crime prevention and counteraction, rights and freedoms, mediator, victim, offender, law enforcement agencies, criminal law protection, criminal offense, sanction of criminal law norm.*

**46. Леган І. М. Теоретико-правові засади міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Ірина Миколаївна Леган ; Мін-во освіти і науки України, Держ. ун-т «Житомирська політехніка», Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Житомир, 2021. – 447 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретико-правових засад міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності в Україні. Вперше поставлено та вирішено наукову проблему розроблення цілісної концепції міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності, що надало можливість обґрунтувати пропозиції удосконалення чинного законодавства та можливості його практичного застосування.

Визначено історико-правові передумови становлення та розвитку міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності й охарактеризовано стан наукового опрацювання та дослідження проблематики питань міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності, що надав можливість. Проведено аналіз теоретико-методологічних основ і кримінологічних підходів до визначення поняття «транснаціональна злочинність», її різновидів, проявів та детермінант, що створив теоретичний базис для розробки дієвого механізму міжнародного співробітництва щодо її запобігання та протидії.

Здійснено теоретичне осмислення основних напрямів, форм і видів міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. Проведена кримінологічна характеристика організованих злочинних груп як суб'єктів вчинення транснаціональних злочинів. Проаналізовано сучасний стан і тенденції кримінологічних показників транснаціональної злочинності в Україні та світі.

Охарактеризовано діяльність ООН та організації взаємодії міжнародних правоохоронних організацій щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. Визначено, що центром міжнародного співробітництва держав щодо запобігання та протидії транснаціональним злочинам у світі є Інтерпол. Доведено роль Європолу як установи, що забезпечує правопорядок у Європейському Союзі та займається збором інформації щодо кримінальних злочинів.

Розглянуто й охарактеризовано міжнародне співробітництво та кримінологічні засади запобігання і протидії контрабанди мігрантів і торгівлі людьми. Розкрито особливості міжнародного співробітництва та кримінологічні засади запобігання і протидії обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Охарактеризовано міжнародне співробітництво та кримінологічні засади запобігання і протидії транснаціональній економічній злочинності. Оцінено особливості міжнародного співробітництва та кримінологічні засади запобігання і протидії кіберзлочинності та кібертероризму.

Сформульовано основні принципи міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. Охарактеризовано національне законодавство та участь України у формуванні міжнародно-правового механізму протидії транснаціональній злочинності. Надано пропозиції щодо внесення змін до Кримінального кодексу України. Запропоновано проєкт Закону України «Про запобігання та протидію транснаціональній злочинності». Сформульовані пропозиції щодо розроблення проєкту Стратегії міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності на період 2021-2026 рр.

*Ключові слова: транснаціональна злочинність, міжнародне співробітництво, організовані злочинні угруповання, злочинні організації, транснаціональні злочини, запобігання, протидія.*

**Legan I. M. Theoretical and legal principles of international cooperation on prevention and counteraction to transnational crime.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the complex research of theoretical and legal principles of the international cooperation on prevention and counteraction to transnational crime in Ukraine. For the first time the scientific problem of developing a holistic concept of international cooperation in preventing and combating transnational crime was set and solved. This provided an opportunity to substantiate proposals for improving the current legislation and the possibility of its practical application.

The historical and legal background for the formation and development of international cooperation in preventing and counteracting to transnational crime is determined. The state of scientific elaboration and research of the issues of international cooperation on prevention and counteraction of transnational crime is characterized. The analysis of theoretical and methodological bases and criminological approaches to the definition of «transnational crime», its varieties, manifestations and determinants is conducted, which created a theoretical basis for the development of an effective mechanism for international cooperation to prevent and counteract it.

Theoretical comprehension of both the main directions and classified available forms of international cooperation on prevention and counteraction of transnational crime is carried out. Criminological reference of organized crime groups as the subjects of transnational crimes is made. The current state and trends of criminological indicators of transnational crime in Ukraine and the world are analyzed.

The activity of the UN and the organization of interaction of the international law enforcement organizations concerning prevention and counteraction to transnational crime are characterized. It is determined that the center of international cooperation of states to prevent and counteract transnational crimes in the world is the International Criminal Police Organization Interpol. It has been proven that the role of Europol, as an institution that ensures law and order in the European Union and collects information on criminal offenses, is one of the key issues in international cooperation. International cooperation and criminological principles of preventing and counteracting transnational economic crime, as well as cyber-crime and cyberterrorism is generalized.

The basic principles of international cooperation in preventing and counteracting transnational crime are formulated, among which the key role is given to the principles of cooperation, peaceful settlement of international disputes and the principle of non-use of force. The national legislation and Ukraine's participation in the formation of the international legal mechanism for counteracting transnational crime are described. Proposals have been made to amend the Criminal Code of Ukraine. The draft Law of Ukraine «On Prevention and Counteraction to Transnational Crime» is proposed. Proposals for the development of a draft Strategy for International Cooperation to Prevent and Counteract Transnational Crime for the period 2021-2026 have been formulated.

**Keywords:** *transnational crime, international cooperation, organized criminal groups, criminal organizations, transnational crimes, prevention, counteraction.*

**47. Михайлик О. Г. Насильство в установах виконання покарань: кримінально-правова та кримінологічна характеристики : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Олександр Григорович Михайлик ; ПрАТ «Вищий навч. заклад «Міжрегіон. академія управл. Персоналом», Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 477 с.**

Дисертацію присвячено комплексному аналізу і дослідженню насильства в установах виконання покарань України. У дисертації на рівні наукового пошуку комплексно досліджено ступінь достовірності наукового обґрунтування насильства в установах виконання покарань та його запобігання, що відрізняється від попередніх вітчизняних розробок у цій сфері.

Завдяки теоретичним напрацюванням та отриманим результатам дослідження насильства в установах виконання покарань визначено поняття насильства в установах виконання покарань, введено до наукового обігу три категорії насильства в установах виконання покарань: насильство до засуджених з боку засуджених; насильство до персоналу з боку засуджених; насильство персоналу до засуджених. Виокремлено дві форми насильства в установах виконання покарань: відкрита та прихована (латентна), що дозволило ґрунтовно розкрити їх основні ознаки.

За результатами дослідження сформульовано та обґрунтовано ряд теоретичних та практичних висновків, розроблено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України в частині кримінальної відповідальності за вчинення насильства в установах виконання покарань. Розроблено методичні рекомендації запобігання насильства в установах виконання покарань персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України.

**Ключові слова:** насильство, засуджені, покарання, установа виконання покарань, персонал, запобігання.

**Mykhailyk O. H. Violence in criminal-executive institutions: criminal law and criminological characteristics. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to the complex study analysis of violence in criminal-executive of Ukraine. At the level of scientific search, the dissertation has the scientific substantiations degree of violence in criminal-executive institutions and its prevention, which differs from the previous domestic developments in this sphere.

Due to the theoretical work and the study results of violence in the criminal-executive institutions, the concept of violence in the criminal-executive institutions has been defined. Into scientific circulation have been introduced three categories of violence in the criminal-executive institutions: violence against convicts by convicts; violence against staff by convicts; violence against convicts by staff. There were distinguished two forms of violence criminal-executive institutions: open and latent, which allowed them to thoroughly reveal their main features.

According to the research results, the number of theoretical and practical conclusions have been formulated and substantiated. The proposals have been developed to improve the current legislation of Ukraine regarding criminal liability for the perpetration of violence in criminal-executive institutions. Methodological recommendations for the prevention of violence in criminal-executive institutions by the staff of the State Criminal Execution Service of Ukraine have been developed.

*Key words: violence, convicts, punishment, criminal-executive institution, staff, prevention.*

**48. Мотовилець В. В. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Владислав Володимирович Мотовилець ; Мін-во освіти і науки України, Хмельницький ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Хмельницький, 2020. – 217 с.**

Дисертація містить комплекс теоретичних та практичних питань, пов'язаних з дослідженням кримінально-правової характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. У дисертації висвітлюється поняття та соціальна природа неправомірної вигоди як найбільш небезпечного прояву корупції. Проаналізовано теоретичні засади вивчення питань відповідальності за неправомірну вигоду в міжнародному законодавстві та законодавстві іноземних держав.



Досліджено елементи складу кримінального правопорушення прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Досліджено окремі аспекти удосконалення нормативно-правового регулювання кримінальної відповідальності службових осіб за вчинення кримінального правопорушення, пов'язаних з прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Проаналізовано питання розширення кола суб'єктів складу кримінального правопорушення, визначеного ст. 368 КК України.

На підставі одержаних результатів дослідження сформульовані пропозиції, скеровані на удосконалення норм кримінального законодавства.

*Ключові слова:* неправомірна вигода, кримінальне провадження, службова особа, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, прийняття неправомірної вигоди.

**Motovylets V. V. Criminal-legal characteristics of accepting the offer, promise or receipt of unlawful benefit by officials.** – The manuscript.

Dissertation includes a complex of theoretical and practical issues which are related to researching of criminal liability for accepting the offer, promise or receipt of unlawful benefit by officials. The concept and the nature of unlawful benefit as the most dangerous display of corruption are highlighted in the dissertation. Theoretical bases of studying of issues of liability for unlawful benefit in the International Legislation and in legislation of foreign states are analyzed. Elements of a crime of accepting the offer, promise or receipt of unlawful benefit by officials and influence of results of criminal-legal assessment of operational information, which includes features of accepting the offer, promise or receipt of unlawful benefit by officials on organization of operational activities.

Particular aspects of forming of legal regulation of criminal liability of officials for committing a criminal offense related to accepting an offer, promise or receiving an illegal benefit are researched. The issue of expanding the range of subjects of a criminal offense under Article 368 of the Criminal Code of Ukraine is analyzed.

The level of the process of fight against bribery is not appropriate in our state. Sufficiency of the list of officials who hold a particularly responsible position is one of the most urgent questions of working-out of appropriate criminal and legal classification of receiving an offer, promise or receiving of illegal benefit by an official, as well as sufficient legal opportunities for the use of operational and investigative materials.

Dissertation is ordered to working-out of mechanism of criminal-legal assessment of data of operatively-search activity after features of accepting the offer, promise or receipt of unlawful benefit by officials in measures of check of signal information. Propositions are formed on the base of received results of research. They are to development of novels of Criminal Legislation and Laws in the sphere of operatively- search activity.

*Key words: illegal benefit, criminal proceeding, official, criminal offense, subject of criminal offense, criminal liability, acceptance of illegal benefit.*

**49. Нікітін Д. Ю. Кримінологічна характеристика та запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Денис Юрійович Нікітін ; Вищий навч. заклад «Націон. академія управління», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 281 с.**

У дисертації на основі історико-правових джерел і теоретичних поглядів досліджено генезу та сучасний стан наукової розробленості проблеми. Визначено соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за злочинність, передбачену ст. 210 КК України, та здійснено її кримінологічний аналіз. Зроблено висновок про підвищення рівня латентності. Проаналізовано детермінанти злочинності в економічній, правовій, організаційно-управлінській, соціально-психологічній, культурній, інформаційній сферах та вплив корупції. Виокремлено типові характеристики особи злочинця у цій сфері.

На основі зарубіжного досвіду запобігання злочинності у бюджетній сфері запропоновано заснувати загальнонаціональний «економічний діалог» – багаторівневий процес стійкої взаємодії між суб'єктами і «протитіньовий моніторинг» – як організацію систематичного спостереження. Розглянуто й удосконалено загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання кримінальним правопорушенням у сфері нецільового використання бюджетних коштів.

Визначено конкретні пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства та суб'єктної взаємодії створення Бюро економічної безпеки України – єдиного правоохоронного органу щодо запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень в економічній сфері України.

*Ключові слова:* запобігання злочинності, бюджетні кошти, особа злочинця, кримінологічна характеристика, суб'єкти запобігання.

**Nikitin D. Y. Criminological characteristic and prevention of inappropriate use of budget funds, expenditure of budget funds or granting loans from the budget without established budget appointments or exiting them.** – The manuscript.

In the dissertation on the basis of and legal sources and theoretical views of scientists, the genesis and the current state of scientific development of the problem were studied. Social causation of criminal responsibility for inappropriate use of budget funds is determinate. Criminological analysis of crimes under Article 210 of the Criminal Code of Ukraine was carried out. It is concluded that its latency has been increased. The determinants in economics, legal, organizational, managerial, socio-psychological, cultural, informational spheres as well, as influence of corruption are analyzed. Type characteristics of crime person in this sphere is determined.

Foreign experience of crime prevention in the budget sphere was considered. It was proposed to establish a national «economic dialog» - a multi-level process of sustainable interaction between subjects and «anti-shadow monitoring» - as an organization of systematic observation. Social wide, special criminological and individual means of crimes prevention in the sphere of inappropriate use of budget funds are considerate and improved.

Concrete proposals for improving national legislation and subject interaction were defined by establishing the Bureau of Economic Security of Ukraine - a single law enforcement agency for the investigation and prevention of economic crimes in Ukraine.

*Key words: crimes prevention, budget funds, criminal identity, criminological characteristics, prevention subjects.*

**50. Рогатинська Н. З. Теоретико-правові засади запобігання злочинності у митній сфері : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Ніна Зіновіївна Рогатинська ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 498 с.**

У дисертації подано вирішення науково-прикладної проблеми, що полягає у виробленні концептуальної моделі теорії і практики запобігання злочинності у митній сфері. Розроблено кримінологічні засади запобігання злочинності у митній сфері як загальнообов'язкові, організаційно-правові основи, що походять від імені держави у процесі координації діяльності суб'єктів митної сфери, об'єднання спільних зусиль, методів, способів, засобів і заходів, спрямованих на досягнення законності у митній сфері.

Досліджено генезис злочинності у митній сфері та організаційно-правові засади запобігання злочинності у митній сфері у певний історичний період.

Зазначено, що основним напрямом реформування органів у митній сфері України є максимальне наближення організації їх діяльності до європейських стандартів, а пріоритетом - концептуально новий порядок взаємодії митних органів і митних органів інших держав із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами, який вимагає організація відносно нового для українського суспільства рівня співпраці у запобіганні злочинності у митній сфері.

На основі аналізу історичного розвитку митної сфери у міжнародних відношеннях від зародження сучасних митних органів до формування Європейського Союзу як сучасного наднаціонального утворення виявлено риси, загальні закономірності впровадження заходів запобігання злочинності у митній сфері.

Зазначено, що попри різницю у завданнях, внутрішній організації, ролі та місці митниць у системі державних органів, що визначаються національним правом кожної окремої країни, дедалі більший вплив отримує тенденція до міжнародної уніфікації методів діяльності митних органів.

Проаналізовано систему законодавчого забезпечення діяльності органів митної сфери щодо запобігання злочинності, виокремлено суб'єктів запобігання злочинності у митній сфері.

Наголошено, що розвиток міжнародної співпраці митних органів України з міжнародними інституціями та іноземними партнерами формує пріоритети, основними серед яких стає удосконалення митного законодавства з урахуванням практики здійснення функцій запобігання злочинності у митній сфері країн Європи, впровадження новітніх митних технологій, якісна професійна підготовка фахівців та формування високоефективних відносин між митними органами.

Обґрунтовано, що в умовах євроінтеграційного процесу нашої країни основним напрямом у запобіганні злочинності у митній сфері є міжнародна співпраця, що передбачає адаптацію національного законодавства до міжнародних норм та стандартів, на основі яких здійснюється діяльність.

Досліджено міжнародні стандарти антикорупційної діяльності митних органів, процеси формування вимог до етичної поведінки посадових осіб митних органів України, сучасні підходи у роботі з персоналом таких органів, а також шляхи вдосконалення кадрового забезпечення. Констатовано, що формування, виховання та контроль доброчесності поведінки посадових осіб є пріоритетним напрямом діяльності митних органів, орієнтованих на реалізацію принципу верховенства права, підвищення якості митних послуг, професіоналізму та високих моральних якостей персоналу.

Проаналізовано правове регулювання, організаційне забезпечення та результативність запобігання незаконним переміщенням предметів через кордон, ухиленням від сплати митних платежів або нелегальними діями з підакцизними товарами в Україні та доведено, що, порівняно з достатньо жорсткими санкціями в

країнах ЄС, вітчизняні заходи характеризуються меншою результативністю і надмірною ліберальністю, що не дозволяє повною мірою запобігти такій злочинній діяльності.

Обґрунтовано, що завдяки розвитку міжнародної співпраці були сформовані пріоритети заходів запобігання злочинності у митній сфері національних органів у митній сфері України, основними серед яких стало удосконалення митного законодавства з урахуванням практики здійснення контрольних функцій митними органами країн Європи, впровадження новітніх митних технологій, якісна професійна підготовка спеціалістів та формування партнерських відносин між митними структурами.

*Ключові слова:* кримінологічні засади, запобігання, злочинність, злочин, право, міжнародна співпраця, митна сфера, стратегія, покарання, кримінальна відповідальність.

**Rohatynska N. Z. Theoretical and legal bases of crime prevention in the customs sphere. – The manuscript.**

Criminological principles of crime prevention in the customs sphere have been developed as obligatory, organizational and legal bases originating on behalf of the state in coordinating the activities of the subjects of the customs sphere, combining joint efforts, methods, methods, means and measures aimed at achieving legality in the customs sphere.

The author's definition of the term «crime in the customs sphere» is formulated and presented, and is manifested in the relationship of crimes and their causes, can be quantified and leads to the introduction of criminal law prohibitions.

The Genesis of crime in the customs sphere and the legal framework for the prevention of crime in the customs sphere in a certain historical period.

Presents the author's definition of subject of «crime in the customs sphere» is the person, group of persons, which makes one and / or more specific groups of crimes connected with violation of the procedure of movement of goods (items) through customs border of Ukraine.

The basic direction of reforming authorities in the customs sphere of Ukraine is to bring the organization of their activities up to European standards, and priority is a conceptually new procedure of interaction of customs bodies and customs authorities of other States, with the subjects of foreign economic activity and citizens, which requires the organization relatively new for the Ukrainian society the level of cooperation in preventing crime in the customs sphere.

Investigated international standards of anti-corruption activities of the customs authorities, the processes of formation of requirements for ethical conduct of officials of customs bodies of Ukraine modern approaches to working with the staff of such bodies, as well as ways to improve staffing. It is stated that the formation, nurturing and monitoring the integrity of the conduct of the officials is a priority for customs authorities focused on the implementation of the principle of the rule of law, improving the quality of customs services, professionalism and high moral qualities of the staff.

Analyzed the legal regulation and organizational provision and the effectiveness of prevention of illegal movement of goods across the border, evasion of customs duties or an illegal action with excisable goods in Ukraine, and it is proved that in comparison with tough enough sanctions in the EU countries, the domestic activities have lower performance and excessive liberality that it is not possible to fully prevent such criminal activity.

It is proved that the development of the international collaboration was formed, the priorities of measures to prevent crime in the customs field, national authorities in the customs sphere of Ukraine, the main of which was the improvement of customs legislation in line with the practice of the implementation of the Supervisory functions of the customs authorities of the countries of Europe, the introduction of new customs technologies, high-quality professional training of specialists and forming partnerships between customs agencies.

**Key words:** *criminological foundations of prevention, crime, crime, law, international cooperation, customs, strategy, punishment, criminal liability.*

**51. Софієв С. О. Теоретичні основи інституту примирення в кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Сергій Олександрович Софієв ; ПВНЗ «Ун-т сучасних знань», Мін-во фін. України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 227 с.**

У дисертації подано розв'язання теоретичних основ інституту примирення у кримінальному праві України. У контексті дослідження здійснено ретроспективний аналіз виникнення і розвитку теоретичних основ інституту примирення кримінальному праві України, що дозволяє зробити висновок про те, що він пройшов тривалий і складний шлях становлення та законодавчого закріплення.

Досліджено інститут примирення та його особливості у сучасному кримінальному праві. Висвітлено порівняльно-правовий аспект інституту примирення сторін у кримінальному праві України та зарубіжних країн. Проаналізовано проблеми реалізації інституту примирення в кримінальному законодавстві України. Досліджено примирення як умову пом'якшення кримінально-правового впливу на неповнолітнього правопорушення в кримінальному праві України. Проаналізовано примирення з потерпілим як засіб профілактики кримінальних правопорушень. Визначено проблеми розмежування угоди про примирення. З'ясовано проблеми призначення покарання за наявності угод про примирення.

***Ключові слова:** кримінальне право, інститут примирення, потерпілий, угода про примирення, звільнення від кримінальної відповідальності, винний.*

**Sofiev S. O. Theoretical foundations of the institution of reconciliation in the criminal law of Ukraine. – The manuscript.**

This dissertation presents the solution to the theoretical foundations of the institute of reconciliation in the criminal law of Ukraine. In the context of the study, a retrospective analysis of the emergence and development of the theoretical foundations of the institute of reconciliation in the criminal law of Ukraine allows us to conclude that it has come a long and difficult way of formation and legislative consolidation.



The institution of reconciliation and its features in modern criminal law are studied. The comparative legal aspect of the institute of reconciliation of the parties in the criminal law of Ukraine and foreign countries is highlighted. The problems of realization of the institute of reconciliation in the criminal legislation of Ukraine are analyzed. Reconciliation has been studied as a condition for mitigating the criminal legal influence on a juvenile offender in the criminal law of Ukraine. Reconciliation with the victim as a means of preventing of criminal offenses is analyzed. The problems of delimitation of the reconciliation agreement are identified. The problems of sentencing in the presence of reconciliation agreements have been clarified.

*Key words:* criminal law, institute of reconciliation, victim, conciliation agreement, release from criminal liability, guilty.

**52. Стрелюк Я. В. Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в кримінально-виконавчих установах закритого типу України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Ян Володимирович Стрелюк ; ПрАТ «Вищий навч. заклад» «Міжрегіональна академ. управл. Персоналом», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 468 с.**

У роботі сформульовано низку доктринальних положень, висновків і рекомендацій, що мають важливе теоретичне та практичне значення щодо запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в кримінально-виконавчих установах закритого типу України. Зокрема, вперше проаналізовано стан, структуру і динаміку вчинення кримінальних правопорушень, вчинених у кримінально-виконавчих установах закритого типу, завдяки чому встановлено, що у структурі пенітенціарної злочинності є п'ять груп кримінальних правопорушень: 1) пенітенціарні кримінальні правопорушення; 2) насильницькі кримінальні правопорушення; 3) наркотичні кримінальні правопорушення; 4) кримінальні правопорушення проти власності; 5) службові та корупційні правопорушення. Встановлено, що кримінальні правопорушення, вчинені в кримінально-виконавчих установах закритого типу, характеризуються високим ступенем суспільної небезпечності та високим рівнем латентності. Сформульовано авторське

визначення кримінальних правопорушень, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах закритого типу; сформульовано авторське поняття «запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах закритого типу»; ґрунтовно проаналізовано міжнародні документи, що визначають теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах закритого типу; вивчено практику вирішення спорів Європейського суду з прав людини стосовно застосування видів покарання; досвід запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах закритого типу низки пострадянських (Російська Федерація, Республіка Азербайджан, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан тощо) та зарубіжних (Англія, Іспанія, Федеративна Республіка Німеччина, Норвегія, Сполучені Штати Америки, Японія тощо) країн; доведено, що реформування пенітенціарної системи, в Україні потребує переосмислення функцій і призначення слідчого ізолятора та його місця у цій системі.

Запропоновано залишити за слідчим ізолятором виключно функцію ізоляції від суспільства і забезпечення охорони осіб, яким обрано запобіжний захід у виді тримання під вартою, через що варто виключити слідчий ізолятор з підконтрольності й підзвітності Державної кримінально-виконавчої служби України; наведено авторське визначення кримінологічної діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах закритого типу; завдяки вивченню прокурорської практики і думки прокурорів розроблено теоретичну модель з контролю за фактичним вжиттям заходів адміністрацією кримінально-виконавчої установи закритого типу щодо запобігання кримінальним правопорушенням, які вчиняються у цих установах, що сприяє здійсненню контролю за виконанням приписів прокурора; запропоновано вітчизняному законодавцю з урахуванням останніх теоретичних надбань кримінально-правової науки та сучасних реалій соціально-правової практики розглядати кримінальне правопорушення, передбачене ст. 391 КК України, як кримінальний проступок, а також розглянути можливість її декриміналізації при визначенні альтернативних кримінально-виконавчих важелів впливу на засуджених.

*Ключові слова: запобігання, засуджений, пенітенціарна система, персонал, правопорушення, прокурорська практика, установа виконання покарань.*

**Strelyuk Ya. V. Theoretical and applied foundations for the prevention of criminal offenses committed in closed-type criminal-executive institutions of Ukraine. – The manuscript.**

It has formulated a number of doctrinal provisions, conclusions and recommendations of important theoretical and practical significance for the prevention of criminal offences committed in closed-type criminal-executive institutions in Ukraine. In particular, for the first time, the state, structure and dynamics of the commission of criminal crimes committed in closed-type criminal-executive institutions were analyzed, which revealed that there are five groups of criminal offenses in the structure of penitentiary crime: 1) penitentiary criminal offenses; 2) violent criminal offenses; 3) narcotic criminal offenses; 4) criminal offences against property; 5) official and corruption offenses. It has been established that criminal offences committed in closed-type criminal-executive institutions are characterized by a high degree of public danger and a high level of latency. The author's definition of criminal offenses committed in closed-type criminal-executive institutions is formulated; formulated the author's concept of preventing criminal offenses in closed-type criminal-executive institutions; International instruments defining the theoretical and applied basis for the prevention of criminal offences in closed-type criminal-executive institutions have been thoroughly analysed; The case law of the European Court of Human Rights concerning the application of penalties has been examined; Experience with a number of post-Soviet (Russian Federation, Republic of Azerbaijan, Republics of Belarus, Republics of Kazakhstan) and foreign (England, Spain, Federal Republic of Germany, Norway, USA, Japan, etc.) countries; it has been proved that the reform of the prison system in Ukraine requires a rethinking of the functions and appointment of the pre-trial detention centre and its place in the system.

It is proposed to leave behind the remand centre the exclusive function of isolating from society and ensuring the protection of persons who have been chosen a preventive measure in the form of detention, which is why the investigator should be excluded from the detention facilities with the control and accountability of the State Penitentiary Service of Ukraine; proposed an author's definition of the criminological activity of subjects of prevention by a criminal offense in closed-type criminal-executive institutions; Through the study of prosecutorial practices and the views of prosecutors, a theoretical model has been proposed to monitor the actual implementation of measures by the administration of a closed-type criminal-executive institution to prevent criminal offences committed in these institutions, and facilitates the monitoring of compliance with the instructions of the prosecutor; It was proposed that the domestic legislator, taking into account the latest theoretical achievements of criminal law science and the modern realities of social and legal practice, consider the criminal offense under Art. 391 of the Criminal Code of Ukraine as a criminal offense, as well as in considering the possibility of its decriminalization when determining alternative penal enforcement levers on convicts.

*Key words:* penitentiary system, criminal-executive institution, convicted, personnel, prevention, pre-trial detention centre, offences, prosecutorial practice.

**53. Тарасевич Ю. В. Кримінологічні засади протидії злочинності органами поліції в Україні та країнах ЄС : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Юрій Вікторович Тарасевич ; Мін-во освіти і науки України, Дніпропетровський націон. ун-т ім. Олеся Гончара, Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Дніпро, 2021. – 219 с.**

Дисертацію присвячено кримінологічним засадам протидії злочинності органами поліції в Україні та країнах ЄС. Проведено науково-теоретичний аналіз діяльності поліції в Україні у різні історичні періоди. Висвітлено, що одним з найбільш ефективних засобів контролю у сфері управління протидією злочинності є кримінологічний моніторинг.

Встановлено недоліки, які пов'язані із застосуванням кримінологічного моніторингу.

Висвітлено підхід, згідно з яким кримінологічне прогнозування є частиною соціального прогнозу, який охоплює всі явища і процеси життєдіяльності суспільства.

Наведено висновок про запровадження в діяльність поліції України моделі Community Policing, як основи формування і розвитку партнерських стосунків між поліцією та громадськістю.

Сформульовано й обгрунтовано комплекс пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення формування довіри до поліції та участь громадських організацій у протидії злочинності. Опрацьовано досвід країн ЄС та визначено найбільш ефективні засоби організації правоохоронної діяльності, які можуть бути використанні в Україні.

*Ключові слова: протидія злочинності, кримінологічний моніторинг, кримінологічне прогнозування, довіра до поліції, правоохоронна діяльність, профілактика злочинності.*

**Tarasevych Y. V. Criminological foundations of combating crime by the police in Ukraine and the EU countries.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the criminological foundations of combating crime by the police in Ukraine and the EU. A scientific and theoretical analysis of the activities of the police in Ukraine in different historical periods. The question is highlighted that one of the most effective means of control in the field of countering crime management is criminological monitoring. Disadvantages associated with the use of criminological monitoring have been identified.

The approach is highlighted according to which criminological forecasting is a part of social forecasting, which covers all phenomena and processes of the life of society. The conclusion is made about the need to introduce the Community Policing model into the activities of the Ukrainian police, as the basis for the formation and development of partnerships between the police and society.

A set of proposals and recommendations for improving the formation of trust in the police and the participation of public

organizations in combating crime have been formulated and substantiated. The experience of the EU countries has been processed and the most effective means of organizing law enforcement activities that can be used in Ukraine have been identified.

*Key words:* crime prevention, criminological monitoring, criminological forecasting, trust in the police, law enforcement, crime prevention.

**54. Умрихіна І. О. Правове регулювання податкових відносин в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081 / Ірина Олександрівна Умрихіна ; Ун-т держ. фіскальної служби України, Мін-во фінансів України. – Ірпінь, 2021. – 209 с.**

У дисертації, з метою удосконалення правового регулювання податкових відносин в Україні, з урахуванням проблемних питань правозастосовної практики здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз правового регулювання податкових відносин, що виникають у межах функціонування податкової системи України в умовах європейської інтеграції.

Вивчення податкових правовідносин викликана сучасним станом економічного розвитку та соціально-історичними особливостями Української держави. Оскільки правовідносини виступають одним із елементів правової системи України, виникає необхідність з'ясування взаємозв'язку загальнотеоретичних положень про податкові правовідносини із дійсними реальними податковими правовідносинами, що виникають за певних обставин в Україні та мають специфічні ознаки. Вимога до переосмислення податкових правовідносин викликана наявністю низки проблем у сфері податково-правового регулювання, пов'язаних як із значним податковим тиском, складним механізмом нарахування та сплати податків, так і «хвилею» агресивного податкового планування та порушеннями податкового законодавства. Не можна залишити поза увагою вплив тривалої, широкої та багатовекторної співпраці України з Радою Європи на розвиток податкових правовідносин, а їх видозміна в умовах асоційованих відносин України з ЄС та його державами-членами відбувається через прагнення до гармонізації вітчизняного податкового законодавства з вимогами ЄС.

Констатовано, що податкові відносини є складною та динамічною категорією, що постійно видозмінюються в результаті суспільно-політичного устрою, спрямовані на формування фінансових ресурсів для забезпечення виконання державою та органами місцевого самоврядування покладених на них функцій. Відображають якісні властивості оподаткування, виступають індикатором його ефективності, що цілком впливає на стан фінансової безпеки держави.

Обґрунтовано, що платники податків - фізичні особи, суб'єкти господарювання у податкових правовідносинах опосередковують приватні інтереси. Держава та органи місцевого самоврядування зацікавлені у стабільності та повноті податкових надходжень до бюджетів, представляють публічні інтереси. Гарантією наповнення бюджетів є ефективність оподаткування та обов'язковість настання передбачених законом наслідків у випадку невиконання вимог податкового законодавства.

З'ясовано, що ефективність правового регулювання податкових відносин, їх ознаки, особливості та види залишаються остаточно невирішеними у науці завданнями, розв'язання яких матиме важливе наукове й практичне значення для розвитку податкових правовідносин, удосконалення податково-правового регулювання на законодавчому та підзаконно-правовому рівні.

Запропоновано визначення поняття «податкові правовідносини», «суб'єкт податкових правовідносин», «об'єкт податкових правовідносин», «предмет податкових правовідносин».

Наголошено на розумінні податкових правовідносин як таких, що виникають з метою забезпечення законних публічних та приватних інтересів їх учасників через регламентовані нормою права суб'єктивні права та обов'язки у сфері оподаткування.

Запропоновано увесь спектр податкових правовідносин розуміти як систему оподаткування (правовідносини прямого та непрямого оподаткування) тощо.

Надано розширену класифікацію податкових правовідносин: 1) за сутнісною ознакою (майнові, організаційні та змішані); 2) за особливістю суб'єктивного складу (між державою та платниками, державою з однієї сторони та органами місцевого

самоврядування, контролюючими органами, іноземними державами (юрисдикціями), відповідно, з іншої; контролюючими органами та платниками); 3) за деталізацією суб'єктивного складу (абсолютні та відносні); за юридичною нерівністю сторін (горизонтальні та вертикальні); 5) за динамічною спрямованістю (активні та пасивні); 6) за функціональною спрямованістю (регулятивні, охоронні та комплексні); 7) за характером податкових норм (матеріальні та процесуальні); 8) за тривалістю у часі (короткотривалі та довготривалі); 9) за формою оподаткування (прямого та непрямого оподаткування) тощо.

Константовано, що податкові правовідносини мають комплексний і, навіть, міждисциплінарний характер. Це обумовлено соціальним, економічним та юридичним аспектом податкових правовідносин. Однак, дана характеристика є не особливістю податкових правовідносин, а скоріше характерною рисою правової комунікації людей у результаті якої виникають суб'єктивні права та юридичні обов'язки їх учасників.

З метою визначення співвідношення податкових правовідносин з іншими видами правовідносин, запропоновано їхнє дослідження не тільки на предмет розмежування між собою, але й конкуренції та взаємодії. Розкрито співвідношення податково-правових та конституційно-правових, адміністративно-правових, кримінально-правових, цивільно-правових та фінансово-правових відносин. Константовано, що вони можуть мати спільних суб'єктів, наділених відповідними галузевими правами та обов'язками, а їх об'єкти – дотичними, іноді суміщатися (інтереси суспільства та держави, повноваження держави та органів державної влади і посадових осіб, міжнародне співробітництво), але у більшості випадків різняться. У співвідношенні фінансових та податкових правовідносин виявлено їх самостійність та автономне положення щодо інших складових, врегульованих нормами цієї галузі. Фінансово-правові норми й принципи поширюють свій регулятивний вплив на податкові відносини (наприклад, різновид зобов'язальної норми фінансового права щодо обов'язку сплачувати податки і збори), у той же час все податково-правове регулювання спрямоване на забезпечення повноти й своєчасності сплати



податків і зборів, що поряд з іншими правовими механізмами отримання державних і муніципальних доходів забезпечує накопичення публічних грошових коштів. З'ясовано, що під суб'єктом податкових правовідносин варто розуміти особу, яка має, одержує (передає) об'єкти оподаткування або здійснює діяльність, що є об'єктом оподаткування, і реалізує податкові обов'язки та права встановлені законодавством чи володіє ними.

Проаналізовано особливості податкової правосуб'єктності з метою уточнення різновиду суб'єктів податкових правовідносин таких, як зобов'язальний суб'єкт (платники податків: індивідуальні суб'єкти і колективні суб'єкти господарювання) та уповноважуючий суб'єкт (держава, органи місцевого самоврядування, уповноважені органи державної влади та місцевого самоврядування).

Обґрунтовано доцільність виокремлення характерних ознак зобов'язального суб'єкта податкових правовідносин таких, як: виступає адресатами імперативних розпоряджень держави; виконує обов'язки платника податку, що мають публічно-правове значення; наявність приватної правосуб'єктності; має вікове обмеження податкової правоздатності у фізичних осіб. Уповноважуючий суб'єкт характеризується: покладенням спеціальних повноважень; наявністю публічно-правових обов'язків; домінантністю; діяльність суб'єкта спрямована на задоволення публічних потреб та інтересів.

Констатовано особливість об'єкту податкових правовідносин, що відокремлює дану категорію суспільних відносин від інших, що перебувають під впливом правового регулювання. Його виразом є матеріальні або нематеріальні блага, дії чи бездіяльність суб'єктів податкових правовідносин, а також результати таких дій, рішення тощо. Запропоновано об'єкт податкових правовідносин розглядати у вузькому та широкому значенні, однак у першому випадку під об'єктом податкових правовідносин розглядати податки та збори, а у другому – кошти, предмети, а також діяльність, яка породжує обов'язок сплати податків та зборів відповідно до положень податкового законодавства.

У зв'язку із множинністю об'єктів податкових правовідносин та виходячи з аналізу норм податкового законодавства, запропоновано виділяти у якості об'єкта: податок та збір (сума грошових коштів, що підлягає внесенню до відповідного бюджету); поведінку (дії, бездіяльність) суб'єктів податкових правовідносин; результати дій (бездіяльності) суб'єктів податкових правовідносин.

Доведено, що серед юридичних фактів переважають ті, які спрямовані на забезпечення публічного інтересу в оподаткуванні. Класифікація юридичних фактів у податковому праві характеризується поліваріантністю. Досить часто для виникнення або припинення правовідносин вимагається не один, а декілька юридичних фактів, необхідна сукупність яких відповідає назві фактичного складу.

Проаналізовано тривалу, широку та багатовекторну співпрацю України з Радою Європи. Виявлено, що така співпраця у договірній сфері спрямована на забезпечення належної дієвості податкового контролю, а також на зміцнення захисту прав платників податків від надмірних чи не виправданих претензій держави у сфері оподаткування. Констатовано вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток правотворення та правозастосування в Україні; виявлено істотні перешкоди для належного впровадження підходів ЄСПЛ в Україні, а саме недостатній рівень знань щодо рішень, які стосуються податкових питань, але винесені щодо інших держав-членів Ради Європи, а не України, а також формалізм у використанні позицій останнього, зокрема, і представниками судів. Виявлено, що розвиток податкових правовідносин в умовах асоційованих відносин України з ЄС та його державами-членами є системним та комплексним, зважаючи на мету відносин асоціації та тривалу історію гармонізації вітчизняного податкового законодавства з вимогами ЄС. При цьому констатовано істотну відмінність між рівнем гармонізації законодавства з прямих та непрямих податків на рівні ЄС, що має наслідком і відмінні підходи у контексті вимог, пов'язаних з відносинами асоціації з Україною.

Підвищенням ефективності використання практики Європейського суду з прав людини у податковому правозастосуванні може слугувати: 1) удосконалення Веб-порталу «СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ», здійснивши доповнення інформацією про рішення щодо інших держав, винесені Європейським судом з прав людини з офіційним перекладом державною мовою; 2) доповнити п. 1 статті ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII вимогою володіння офіційними мовами Ради Європи: англійською та французькою.

Обґрунтовано, що зміст вимог ст. ст. 349 та 350 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 21.03.2014 р. щодо належного управління у сфері оподаткування має тлумачитись динамічно, а не статично, а також визначено окремі положення ПК України, що потенційно можуть не узгоджуватись з критеріями належного управління у сфері оподаткування в сучасному розумінні.

Встановлено, що на ефективність положень щодо належного управління у сфері оподаткування безпосередньо впливає і механізм імплементації відповідних норм у внутрішній правопорядок, що може бути підтверджено вимогами щодо дотримання вимог мінімального стандарту з протидії БЕПС в Україні, зокрема, у частині механізмів вирішення податкових спорів, що виникають у випадку оподаткування не у відповідності з положеннями договорів про уникнення подвійного оподаткування. Зокрема, податкове законодавство України не містить вимоги щодо опублікування домовленостей, досягнутих компетентними органами у рамках процедури взаємного узгодження, навіть якщо такі домовленості стосуються проблемних аспектів тлумачення чи застосування договірних норм і впливають на широке коло платників податків. Можливим наслідком такого підходу може стати те, що використання подібних домовленостей в обґрунтуванні вимог контролюючих органів буде оскаржене в судовому порядку.

Обґрунтовано доцільність внесення низки змін до Податкового кодексу України, доповнивши його новими законодавчими положеннями з метою удосконалення податкових правовідносин в цілому.

*Ключові слова: податкові правовідносини, суб'єкти податкових правовідносин, предмет правового регулювання, податкове законодавство.*

**Umrykhina I. O. Legal regulation of tax relations in Ukraine.** – Qualification scientific work on the rights of a manuscript.

In the dissertation for the purpose of improvement of legal regulation of tax legal relations in Ukraine, taking into account problematic questions of law enforcement practice the complex theoretical and methodological analysis of legal regulation of tax legal relations arising within functioning of tax system of Ukraine in the conditions of European integration is carried out.

The study of tax relations is caused by the current state of economic development and socio-historical features of the Ukrainian state. Since legal relations are one of the elements of the legal system of Ukraine, there is a need to clarify the relationship of general theoretical provisions on tax relations with the actual real tax relations that arise under certain circumstances in Ukraine and have specific features. In addition, the need to rethink tax relations is caused by a number of problems in the field of tax regulation, related to significant tax pressure, complex mechanism of tax assessment and payment, and the «wave» of aggressive tax planning and violations of tax legislation. The influence of Ukraine's long, broad and multi-vector cooperation with the Council of Europe on the development of tax relations cannot be ignored, and their change in the context of Ukraine's associated relations with the EU and its member states is due to the desire to harmonize domestic tax legislation with EU requirements.

It is stated that tax relations are a complex and dynamic category that is constantly changing as a result of the socio-political system, aimed at the formation of financial resources to ensure the implementation of the state and local governments assigned to them functions. Reflect the qualitative properties of taxation, act as an indicator of its effectiveness, which fully affects the state of financial security of the state.

It is substantiated that taxpayers - individuals, business entities in tax relations mediate private interests. The state and local governments are interested in the stability and completeness of tax revenues to budgets, represent the public interest. The guarantee of filling the budgets is the efficiency of taxation and the obligatory occurrence of the consequences provided by law in case of non-compliance with the requirements of tax legislation.

It is found that the effectiveness of legal regulation of tax relations, their features, types remain unresolved in science tasks, the solution of which will be important scientific and practical importance for the development of tax relations, improving tax regulation in law. The author's definition of the concepts «tax relations, «subject of tax legal relations», «object of tax legal relations».

Emphasis is placed on the understanding of tax relations as a legal relationship between the subjects of tax law, which arises in the process of exercising their rights and obligations regarding the calculation and payment of taxes and fees, accounting of taxpayers, tax reporting, control, prosecution for violation of tax legislation, as well as appeals against decisions and actions (inaction) of regulatory authorities and their officials.

The peculiarity of tax relations is substantiated, which is that they are a kind of public relations that arises in order to ensure the legitimate public and private interests of their participants through the regulated by law the range of subjective rights and obligations in the field of taxation.

The extended classification of tax legal relations is given: 1) on essential basis (property, organizational and mixed); 2) according to the peculiarity of the subjective composition (between the state and payers, the state on the one hand and local governments, controlling bodies, foreign states (jurisdictions), respectively - on the other; controlling bodies and payers); 3) by detailing the subjective composition (absolute and relative); 4) on legal inequality of the parties (horizontal and vertical); 5) by dynamic orientation (active and passive); 6) by functional orientation (regulatory, security and complex); 7) by the nature of tax rules (material and procedural); 8) by duration in time (short-term and long-term); 9) by form of

taxation (direct and indirect taxation), etc. It is proposed to understand the whole range of tax relations as a system of their varieties, which vary depending on the chosen classification criterion, and can be represented as follows: property, organizational and mixed; those arising between the state and payers, the state on the one hand and local governments, regulatory authorities, foreign countries (jurisdictions), respectively – on the other; controlling bodies and payers regarding mutual rights and obligations and the mechanism of their realization; absolute and relative; horizontal and vertical; active and passive; regulatory, security and comprehensive; material and procedural; short-term and long-term; direct and indirect taxation, etc.

It is stated that tax relations have a complex and even interdisciplinary nature. This is due to social, economic and legal aspect of tax relations. However, this characteristic is not a feature of the tax relationship, but rather a characteristic feature of legal communication of people as a result of which there are subjective rights and legal obligations of their participants.

It was found out that the subject of tax legal relations should be understood as a person who has, receives (transfers) objects of taxation or carries out activities that are the object of taxation, and implements or owns tax obligations and rights established by law. The features of tax legal personality are analyzed in order to clarify the type of subjects of tax legal relations such as an obligatory subject (taxpayers: individual subjects and collective business entities) and an authorized subject (State, Local Self-Government bodies, authorized state authorities and local self-government bodies). The expediency of identifying the characteristic features of an obligatory subject of tax legal relations such as: acts as addressees of imperative orders of the state is justified; performs the duties of a tax payer of public legal significance; the presence of private legal personality; has an age limit on tax legal capacity of individuals and an obligatory subject: the assignment of special powers; the presence of public legal obligations; dominance; the activities of subjects are aimed at meeting public needs and interests.

The specifics of structural elements of tax relations are analyzed. Summarizing the provisions of current legislation and the results of

theoretical research, there is reason to believe that traditionally the subjective composition of tax relations include individual and collective entities. Individuals include an individual. In this case, it can be a natural person - a taxpayer, or an official or official of an authorized public authority. Collective subjects of tax legal relations include a legal entity – a business entity and a public authority. It is considered appropriate in public law to single out such a subject as a subject of power (a body of state power, a body of local self-government, their officials, etc.). At the same time, the state and the territorial community are specific subjects of tax relations.

The peculiarity of the object of tax relations, which separates this category of public relations from others that are under the influence of legal regulation, is stated. Its expression is tangible or intangible benefits, actions or omissions of the subjects of tax relations, as well as the results of such actions, decisions, etc. It is proposed to consider the object of tax relations in a narrow and broad sense, but in the first case under the object of tax relations to consider taxes and fees, and in the second - funds, items, and activities that give rise to the obligation to pay taxes and fees, respectively to the provisions of tax law.

Due to the multiplicity of objects of tax relations and based on the analysis of tax legislation, it is proposed to allocate as an object: tax and fee (the amount of money to be paid into the relevant budget); behavior (actions, inaction) of the subjects of tax relations; the results of actions (inaction) of the subjects of tax relations.

It is proved that the legal facts are dominated by those aimed at ensuring the public interest in taxation. The classification of legal facts in tax law is characterized by multivariate. Quite often for the emergence or termination of legal relations requires not one but several legal facts, the required set of which corresponds to the name of the actual composition.

Ukraine's long-term, broad and multi-vector cooperation with the Council of Europe is analyzed. It was revealed that such cooperation in the contractual sphere is aimed at ensuring the proper effectiveness of tax control, as well as strengthening the protection of taxpayers' rights from excessive or unjustified claims of the state in

the field of taxation. The influence of the case law of the European Court of Human Rights on the development of law-making and law enforcement in Ukraine is stated; Significant obstacles to the proper implementation of the ECtHR's approaches in Ukraine have been identified, namely the lack of knowledge on tax-related decisions but rendered in relation to other Council of Europe member states than Ukraine, as well as formalism in the latter's positions, including representatives courts.

It was found that the development of tax relations in the context of Ukraine's associated relations with the EU and its member states is systematic and comprehensive, given the purpose of the association's relations and the long history of harmonization of domestic tax legislation with EU requirements. At the same time, a significant difference was noted between the level of harmonization of legislation on direct and indirect taxes at the EU level, which has the effect of exchange approaches in the context of the requirements related to the association's relations with Ukraine.

By the increase of efficiency of the use of practice of the European court on human rights in tax правозастосуванні can serve: 1) improvement of Web-portal «DEPARTMENT JUDICIAL OF UKRAINE», carrying out addition information about the decisions in relation to other states, taken away by the European Court of Human Rights with official translation by an official language; 2) to complement Law of Ukraine «About the judicial system and status of judges» of 02 June 2016 № 1402 VIII by the requirement of possessing the official languages Council of Europe: English and French.

It is substantiated that the content of the requirements of Art. Art. 349 and 350 of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the EU, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, of 21 March 2014 on good governance in the field of taxation should be interpreted dynamically rather than statically, as well as certain provisions of the Tax Code of Ukraine, which may potentially be inconsistent with the criteria of good governance in the field of taxation in the modern sense.



It is established that the effectiveness of the provisions on good governance in the field of taxation is directly affected by the mechanism of implementation of relevant rules in the domestic law, which can be confirmed by the requirements for compliance with the minimum standard for counteracting BEPS in Ukraine, in particular in the case of taxation not in accordance with the provisions of the agreements on avoidance of double taxation. In particular, the tax legislation of Ukraine does not require the publication of agreements reached by the competent authorities in the framework of the mutual agreement procedure, even if such agreements concern problematic aspects of interpretation or application of contractual rules and affect a wide range of taxpayers. A possible consequence of such an approach may be that the use of such arrangements in substantiating the claims of regulatory authorities will be challenged in court.

The expediency of making a number of amendments to the Tax Code of Ukraine, supplementing it with new legislative provisions in order to improve tax relations in general, is substantiated.

*Key words:* tax legal relations, subjects of legal relations, subject of legal regulation, legal regulation, tax legislation.

**55. Хейлик В. В. Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту в Україні: кримінологічна характеристика та запобігання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Володимир Володимирович Хейлик ; Мін-во освіти і науки України, Дніпров. націон. ун-т ім. О. Гончара, Націон. ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 230 с.**

Дисертацію присвячено комплексному науковому дослідженню кримінологічної характеристики та запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні, за результатами якого надано кримінологічну характеристику таким порушенням, проаналізовано особу, яка керує транспортним засобом та вчиняє таке правопорушення; встановлено причини й умови, що зумовлюють порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспорту, та запропоновано загальносоціальні, спеціально-кримінологічні, індивідуально-профілактичні та віктимологічні заходи його запобігання. Вивчено зарубіжний досвід

запобігання досліджуваного злочину та можливості його використання в Україні. Показано стан і тенденції вчинення дорожньо-транспортних пригод та злочину, передбаченого ст. 286 КК України.

*Ключові слова:* кримінологічна характеристика, транспортний засіб, злочинець, порушення правил, запобігання, безпека дорожнього руху, віктимізація, правила експлуатації транспорту.

**Heylyk V. V. Violation of road traffic safety rules or transport operation in Ukraine: criminological characteristics and prevention.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to a comprehensive scientific study of violations of the rules of road traffic safety or operation of transport by persons driving vehicles, on the basis of which a criminological characteristic of such violation is provided in Ukraine, the person driving the vehicle is analyzed and commits such an offence. The reasons and conditions for violation of the rules of road traffic safety or operation of transport are established, and general social, especially criminological, individual-preventive and victimological measures for its prevention are proposed. Foreign experience in preventing the crime under investigation and the possibility of its use in Ukraine has been studied. The state and trends of road traffic accidents and the crime provided for in article 286 of the Criminal Code of Ukraine are shown.

The content of violations of road safety rules or operation of transport by persons driving vehicles has been studied, which made to formulate the author's definition of this concept. It is proved that The updated structure of the National Police bodies of Ukraine was found to be given more powers in the field of preventing violations of road safety rules or operation of transport by persons, who drive vehicles, this measure opens up new opportunities for their effective work in the field of road safety or operation of transport. It was analyzed that the commission of violations of road safety rules or transport operation in the current year is characterized by negative trends. Proposals about amending national legislation in order to improve relations in the field of road safety have been developed.

*Key words:* criminological characteristic, transport, criminal, violation of rules, prevention, road traffic safety, victimization, transport operation rules.

*12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;  
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність*

**56. Білько Т. О. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Тетяна Олександрівна Білько ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 249 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Розкрито стан наукової розробленості проблеми розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Проаналізовано класифікацію кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Визначено поняття та значення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах.

Розглянуто предмет доказування й алгоритм дій слідчого на першочерговому та подальшому етапі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Розкрито особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Висвітлено процес використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах.

Охарактеризовано досвід окремих зарубіжних країн щодо розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах. Досліджено теоретичні засади взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері банківської діяльності. Розглянуто міжнародно-правові проблеми протидії кримінальним правопорушенням, вчинених у банківських установах в умовах глобалізації.

**Ключові слова:** *кримінальне провадження, кримінальні правопорушення, розслідування, слідчий, прокурор, банківські установи, криптовалюта, банківські платіжні картки.*

**Bilko T. O. The features of investigation of criminal offenses committed in banking institutions.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of investigating criminal offenses committed in banking institutions. The state of scientific elaboration of the problem of investigation of criminal offenses committed in banking institutions is revealed. The classification of criminal offenses committed in banking institutions is analyzed. The concept and significance of forensic characterization of criminal offenses committed in banking institutions are defined.

The subject of proof and the algorithm of actions of the investigator at the first and subsequent stage of investigation of criminal offenses committed in banking institutions are considered. The particularities of conducting certain investigative ( search) actions in the investigation of criminal offenses committed in banking institutions are revealed. Highlight the process of using special knowledge in the investigation of criminal offenses committed in banking institutions.

The experience of some foreign countries in the investigation of criminal offenses committed in banking institutions is described. Theoretical bases of interaction of the National Police of Ukraine with law enforcement agencies of other States during investigation of criminal offenses in the field of banking are investigated. The international legal problems of counteraction to criminal offenses committed in banking institutions in the conditions of globalization are considered.

*Key words:* criminal proceedings, criminal offenses, investigation, investigator, prosecutor, banking institutions, cryptocurrency, bank payment cards.

**57. Брухаль Р. С. Роль прокурора у спеціальному досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Роман Степанович Брухаль ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. Фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 225 с.**

Дисертацію присвячено дослідженню ролі прокурора у спеціальному досудовому розслідуванні (in absentia). Висвітлено

стан наукового дослідження участі прокурора під час спеціального досудового розслідування (*in absentia*). Розглянуто витoki становлення та розвитку законодавства щодо участі прокурора під час спеціального досудового розслідування (*in absentia*). Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо участі прокурора під час спеціального досудового розслідування (*in absentia*). Визначено роль прокурора в ініціюванні спеціального досудового розслідування (*in absentia*). Здійснено аналіз процесуального керівництва спеціальним досудовим розслідуванням (*in absentia*). Враховуючи особливості спеціального досудового розслідування (*in absentia*), надано визначення процесуального керівництва спеціальним досудовим розслідуванням - це комплекс контрольних-наглядових, організаційно-розпорядчих, кримінальних процесуальних та інших повноважень, які реалізуються безпосередньо прокурором і полягають у виконанні процесуальних дій, та скеровуванні досудового розслідування з метою забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування та захисту прав учасників кримінального провадження, зокрема тих, які відсутні під час здійснення.

Охарактеризовано роль прокурора під час закінчення спеціального досудового розслідування (*in absentia*). Висвітлено міжнародно-правові аспекти участі прокурора у забезпеченні прав підозрюваного у спеціальному досудовому розслідуванні (*in absentia*). Надано ґрунтовну оцінку участі прокурора у спеціальному досудовому розслідуванні щодо осіб, які перебувають на тимчасово окупованій території України або в районі проведення ООС. Окреслено проблемні питання оскарження процесуальних рішень, прийнятих за результатами спеціального досудового розслідування, і надано пропозиції з цього питання.

Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо ролі прокурора у спеціальному досудовому розслідуванні (*in absentia*).

**Ключові слова:** спеціальне досудове розслідування (*in absentia*), прокурор, слідчий, кримінальне провадження, процесуальне керівництво, закінчення досудового розслідування, слідчий суддя, обвинувальний акт.

**Bruhal R. S. The role of the prosecutor in a special pre-trial investigation.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the study of the role of the prosecutor in a special pre-trial investigation. The state of scientific research of the prosecutor's participation during the special pre-trial investigation is highlighted. The origins of the formation and development of legislation on the participation of the prosecutor during a special pre-trial investigation are considered. The experience of foreign countries in the participation of the prosecutor in a special pre-trial investigation is analyzed. The role of the prosecutor in initiating a special pre-trial investigation has been determined. An analysis of the procedural guidance of a special pre-trial investigation was carried out. Taking into account the peculiarities of the special pre-trial investigation, a definition of procedural guidance of the special pre-trial investigation is provided. It is a set of control, organizational, administrative, criminal procedural and other powers and impartial investigation and protection of the rights of participants in criminal proceedings, including those who are absent during the pre-trial investigation.

The role of the prosecutor at the end of the special pre-trial investigation is characterized. The international legal aspects of the prosecutor's participation in ensuring the rights of a suspect in a special pre-trial investigation are highlighted. A thorough assessment of the prosecutor's participation in a special pre-trial investigation of persons who are in the temporarily occupied territory of Ukraine or in the area of environmental protection is provided. The problemation issues of appealing against procedural decisions made as a result of a special pre-trial investigation are outlined and proposals on this issue are provided.

Theoretical provisions and practical recommendations on the role of the prosecutor in a special pre-trial investigation have been developed.

**Key words:** *special pre-trial investigation, prosecutor, investigator, criminal proceedings, procedural guidance, completion of pre-trial investigation, investigating judge, indictment.*

**58. Голишева У. І. Процесуальні особливості участі психолога та педагога у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Уляна Іванівна Голишева ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 188 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем процесуальних особливостей участі педагога і психолога у кримінальному провадженні. Розкрито стан дослідження проблем участі педагога і психолога у кримінальному провадженні. Сьогодні існує нагальна проблема вирішення ряду теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: правового становища психолога і педагога, що беруть участь у кримінальному провадженні; генези кримінального процесуального законодавства, що регламентує участь психолога і педагога у кримінальному провадженні; участі психолога і педагога у кримінальному провадженні за участю неповнолітніх; участі психолога і педагога у процесуальних діях за участю малолітніх осіб; процесуальних особливостей участі психолога у кримінальних провадженнях за участю неповнолітніх, що страждають психічними розладами; використання спеціальних знань психологом і педагогом у кримінальному провадженні; алгоритму вибору психологів і педагогів для участі в кримінальному провадженні; правових основ участі психолога і педагога за законодавством зарубіжних країн.

Визначено, що неповнолітні внаслідок своїх вікових і психологічних особливостей є найбільш вразливою і незахищеною групою населення. Саме тому норми кримінального процесуального права встановлюють особливу систему захисту прав і законних інтересів неповнолітніх учасників кримінального провадження. Не викликає сумніву той факт, що неповнолітні – особливий, чуйно реагуючий прошарок населення на кримінальний стан у суспільстві. А кримінальні правопорушення, вчинені як неповнолітніми, так і проти них, є однією з актуальних і невирішених проблем сучасної України.

**Ключові слова:** психолог, педагог, неповнолітній, малолітній, кримінальне провадження.

**Golysheva U. I. Procedural features of the participation of a psychologist and teacher in criminal proceedings. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of procedural features of the participation of a teacher and psychologist in criminal proceedings. The state of research into the problems of participation of a teacher and a psychologist in criminal proceedings is disclosed. Today there is an urgent need to solve a number of theoretical and practical problems related to clarification: the legal situation of a psychologist and teacher participating in criminal proceedings; the genesis of criminal procedural legislation governing the participation of a psychologist and teachers in criminal proceedings; participation of a psychologist and a teacher in criminal proceedings involving minors; the participation of a psychologist and a teacher in proceedings involving minors; procedural features of psychologist's involvement in criminal proceedings involving minors suffering from mental disorders; the use of special knowledge by a psychologist and teacher in criminal proceedings; the algorithm for selecting psychologists and teachers to participate in criminal proceedings; the legal basis for the participation of a psychologist and teacher on the legislation of foreign countries.

It is determined that minors, due to their age and psychological characteristics, are the most vulnerable and unprotected group of the population. That is why the rules of criminal procedure establish a special system for the protection of the rights and legitimate interests of minors involved in criminal proceedings. There is no doubt that minors are a special, sensitive to the criminal situation in society, a layer of the population. And criminal offenses committed both by minors and against them are one of the current and unresolved problems of modern Ukraine.

***Key words:*** *psychologist, teacher, minor, juvenile, criminal proceedings.*



**59. Задерейко С. Ю. Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх: порівняльно-правовий аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Світлана Юріївна Задерейко ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 230 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем кримінального провадження щодо неповнолітніх. Розкрито стан наукової розробленості проблеми кримінального провадження щодо неповнолітніх. Охарактеризовано процесуальні засади досудового розслідування щодо неповнолітніх. Висвітлено особливості судового провадження щодо неповнолітніх. Розглянуто кримінальне провадження щодо неповнолітніх за законодавством країн англо-американської правової сім'ї. Охарактеризовано досвід країн романо-германської правової сім'ї стосовно здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Здійснено аналіз кримінального провадження щодо неповнолітніх за законодавством країн інших правових сімей. Визначено роль міжнародно-правових стандартів захисту прав неповнолітнього під час кримінального провадження. Розглянуто можливість реформування чинного кримінального процесуального законодавства щодо неповнолітніх у контексті запровадження ювенальної юстиції в Україні. Обґрунтовано потребу у запровадженні оновленої моделі кримінального провадження щодо неповнолітніх в Україні.

Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо особливостей кримінального провадження щодо неповнолітніх в Україні.

***Ключові слова:** слідчий, прокурор, слідчий суддя, кримінальне провадження, неповнолітній, заходи виховного характеру, досудове розслідування, особливості.*

**Zadereyko S. Y. Features of criminal proceedings concerning minors: comparative and legal analysis. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of criminal proceedings against minors. The reveal the state of scientific development of the problem of criminal proceedings

against minors. The procedural basis of pre-trial investigation of minors is described. The peculiarities of judicial proceedings against minors are highlighted. Criminal proceedings against minors under the legislation of the countries of the Anglo-American legal family were considered. The experience of the Romano-Germanic legal family in criminal proceedings against minors is described. An analysis of criminal proceedings against minors has been carried out under the legislation of other legal families. The role of international legal standards for the protection of the rights of minors in criminal proceedings has been defined. The possibility of reforming the current criminal procedural legislation on minors in the context of the introduction of juvenile justice in Ukraine has been considered. The need to introduce an updated model of criminal proceedings against minors in Ukraine is justified.

Theoretical provisions and practical recommendations on the peculiarities of criminal proceedings against minors in Ukraine have been developed.

*Key words:* investigator, prosecutor, investigating judge, criminal proceedings, minor, educational measures, pre-trial investigation, peculiarities.

**60. Кифлюк Р. В. Особливості розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з насильством в сім'ї : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Роман Володимирович Кифлюк ; ПВНЗ «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 233 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з насильством в сім'ї. Розкрито історичні аспекти становлення насильства в сім'ї та стан дослідження проблеми на сучасному етапі. Охарактеризовано поняття та види домашнього насильства. Досліджено питання криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї. Запропоновано класифікацію способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї.

Проаналізовано слідчі ситуації та алгоритм дій слідчого на першочерговому і наступному етапах розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї. Акцентовано увагу на проведенні слідчих (розшукових) дій та використанні спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї. Висвітлено питання судового розгляду справ, пов'язаних з насильством в сім'ї. Визначено механізми правозастосування щодо протидії насильству в сім'ї в Україні. Висвітлено Європейські стандарти у сфері протидії насильству в сім'ї Розглянуто практику Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних з насильством в сім'ї.

Визначено основні проблеми, що виникають під час досудового розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних з насильством в сім'ї, та запропоновано конкретні шляхи їхнього вирішення шляхом доповнення й уточнення норм законодавства.

*Ключові слова:* насильство в сім'ї, домашнє насильство, слідчі (розшукові) дії, судовий розгляд, досудове розслідування, кримінальне провадження.

**Kiflyuk R. V. Features of pre-trial investigation and judicial review of criminal proceedings related to domestic violence.** – The manuscript.

The thesis is devoted to a comprehensive study of the problems of investigation and judicial review of criminal proceedings related to domestic violence. Historical aspects of the emergence of domestic violence and the state of the study of the problem at the present stage are revealed. Concepts and types of domestic violence are described. The question of the forensic characterization of criminal offenses related to domestic violence has been investigated. A classification of ways of committing criminal offenses related to domestic violence has been proposed. The investigation situations and the algorithm of the investigator's actions at the initial and subsequent stages of the investigation of criminal offenses related to domestic violence have been analyzed. Emphasis has been placed on the conduct of investigative ( search) actions and the use of specialized knowledge in the investigation of criminal offenses related to domestic violence.

The issues of judicial proceedings in cases of domestic violence are highlighted. Law enforcement mechanisms to combat domestic violence in Ukraine have been defined. European standards in the field of combating domestic violence are highlighted. The practice of the European Court of Human Rights in cases of domestic violence has been examined.

The main problems that arise during the pre-trial investigation and trial of cases of domestic violence are identified, and concrete ways are proposed to solve them by supplementing and clarifying the law.

*Key words: violence in family, domestic violence, investigative (search) actions, judicial proceedings, pre-judicial investigation, criminal proceedings.*

**61. Корінний Д. О. Доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Денис Олександрович Корінний ; ПВНЗ «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби. – Київ, 2020. – 249 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми. Розкрито особливості створення приватних криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень нових видів. Охарактеризовано предмет доказування у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних із торгівлею людьми. Досліджено питання криміналістичної класифікації та криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми. Запропоновано типові слідчі ситуації, версії та планування першочергового етапу розслідування торгівлі людьми. Проаналізовано планування наступного етапу розслідування торгівлі людьми. Акцентовано увагу на особливостях доказування у процесі проведення окремих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми. Висвітлено питання типових моделей механізмів здійснення торгівлі людьми. Визначено проблеми нейтралізації протидії розслідуванню під час доказування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із торгівлею

людьми. Висвітлено аспекти взаємодії слідчого з оперативно-розшуковими, інформаційно-аналітичними підрозділами правоохоронних органів та недержавними організаціями під час доказування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із торгівлею людьми.

Визначено основні проблеми, що виникають під час досудового кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми, та запропоновано конкретні шляхи їхнього вирішення шляхом доповнення й уточнення норм законодавства.

*Ключові слова: торгівля людьми, вербування, переховування, експлуатація, країна призначення, країна походження.*

**Korinnyu D. O. Evidence in the investigation of criminal offenses related to trafficking in persons. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of evidence in the investigation of criminal crimes related to human trafficking. The peculiarities of creating of private forensic methods of investigation of criminal offenses of new types are revealed. The subject of evidences for criminal offenses related to human trafficking is described. The issues of criminological classification and criminological characterization of criminal offenses related to trafficking in human beings have been investigated. Typical investigative situations, versions and planning of the priority stage of the investigation of human trafficking are proposed. The planning of the next stage of the investigation of trafficking in human beings has been analyzed. Attention is focused on the specifics of evidence when conducting individual (search) actions in the investigation of criminal crimes related to human trafficking. The issues of model models of mechanisms for the implementation of human trafficking are highlighted. The problems of neutralization of opposition to investigations in criminal proceedings related to trafficking in human beings have been identified. Aspects of the investigator's interaction with operational-search, information-analytical units of law enforcement agencies and non-state organizations in proving criminal proceedings related to human trafficking are covered.

The main problems encountered in the pre-trial investigation of criminal offenses related to trafficking in human beings are identified

and specific ways are proposed to address them by supplementing and clarifying the law.

*Key words:* human trafficking, recruitment, concealment, exploitation, country of destination, country of origin.

**62. Кратко Д. М. Особливості оцінки окремих джерел доказів у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дмитро Михайлович Кратко ; ПРАТ «Вищий навч. заклад «Міжрегіональна акад. управл. Персоналом», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 202 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем оцінки окремих джерел доказів у кримінальному процесі України. Розкрито стан дослідження проблем оцінки доказів у кримінальному провадженні. Сьогодні існує нагальна потреба вирішення ряду теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: поняття та значення джерел доказів у кримінальному процесі України; змісту джерел доказів за Кримінальним процесуальним кодексом України; поняття та видів критеріїв оцінки джерел доказів; історії законодавчого регулювання оцінки доказів та їх джерел; сучасного поняття і значення оцінки в теорії доказування; змісту оцінки доказів та їх джерел за кримінальним процесуальним законодавством України; поняття речових доказів та їх оцінки у кримінальному провадженні; порядку оцінки висновку експерта та спеціаліста і документів як самостійних джерел доказів.

Визначено, що вимоги, які висуваються до джерел доказів, мають важливі гарантії достовірного встановлення обставин, що підлягають доказуванню, обґрунтування ухвалених рішень. Встановлено, що чітке включення висновку спеціаліста до джерел доказів відкрило б широкі можливості використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві, посилило б їх роль у доказуванні у кримінальних провадженнях. Зауважено, що сутність правила про належність доказових відомостей - в обмеженні меж доказування колом істотних для вирішення провадження обставин.

*Ключові слова:* докази, оцінка, висновок, документи, речові докази, експерт, спеціаліст.

**Kratko D. M. Features of the assessment of individual sources of evidence in the criminal process of Ukraine.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of evaluating individual sources of evidence in the criminal process of Ukraine. The state of research into problems of evaluating evidence in criminal proceedings is disclosed. Today there is an urgent need to solve a number of theoretical and practical problems associated with clarifying: the concept and meaning of sources of evidence in the criminal process of Ukraine; the content of sources of evidence under the Criminal Procedure Code of Ukraine; concepts and types of criteria for assessing sources of evidence; history of legislative regulation of evaluation of evidence and its sources; the modern concept and meaning of evaluation in the theory of proof; the content of the evaluation of evidence and its sources under the criminal procedural legislation of Ukraine; the concept of material evidence and its evaluation in criminal proceedings; the procedure for evaluating the conclusion of an expert and a specialist and documents as independent sources of evidence.

It is determined that the requirements imposed on the sources of evidence constitute important guarantees for the reliable establishment of the circumstances to be proved, the justification of the decisions taken. It has been established that the explicit inclusion of a specialist's opinion in the sources of evidence would open up extensive possibilities for the use of special knowledge in criminal proceedings, would strengthen their role in criminal proceedings. It is noted that the essence of the rule on the ownership of evidence is to limit the limits of evidence to the range of circumstances essential for the decision of the proceedings. It was concluded that the norms of not only criminal procedure, but also criminal law and other laws are important in the assessment. It was emphasized that the criminal procedure law regulates in detail both the appointment of forensic expertise and its production.

**Key words:** *evidence, assessment, conclusion, documents, material evidence, expert, specialist.*

**63. Кременський О. В. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют : дис. ... д-ра філософії : 081 / Олег Вікторович Кременський ; Мін-во фінансів України, Держ. подат. ун-т. – Ірпінь, 2022. – 218 с.**

У дисертації здійснено комплексне наукове дослідження проблем, які пов'язані з розслідуванням легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. Висвітлено особливості та перспективи удосконалення процесу розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на формування окремої методики розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень та зміцнення гарантій прав та свобод особи при їх досудовому розслідуванні.

Аналіз теоретико-методологічних основ дослідження надав можливість розробити авторську інтерпретацію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, під якими варто розуміти надання правомірності фінансовим коштам, отриманим злочинним шляхом, із застосуванням конвертації з віртуальною валютою.

Наголошено, що визначальним елементом криміналістичної методики під час розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, є криміналістична характеристика таких злочинів. До типових елементів криміналістичної характеристики легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют запропоновано відносити такі як: спосіб вчинення і приховування злочину; мета та мотиви вчинення злочину; предмет злочину; особа злочинця; обстановка вчинення злочину, та розкриття особливостей їх змістовного наповнення.

Легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, являє собою складний процес, що включає безліч операцій, проведених різними



методами, які постійно вдосконалюються. В ході дослідження було виділено трьохетапну модель легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, яка припускає виділення в єдиному процесі легалізації наступних стадій: розміщення (здійснюється фізичне розміщення готівкових коштів у віртуальні фінансові інструменти), розшарування (відрив незаконних доходів від їх джерел шляхом ланцюга транзакцій або проведення спеціальних маніпуляцій, спрямованих на маскування сліду цих доходів) і інтеграція (надання видимості законності злочинно нажитим статкам). Встановлено, що особливості способів вчинення легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют проявляються лише на етапі розшарування і етапі інтеграції, у зв'язку із чим виокремлено наступні типові способи її вчинення: використання сервісів, що надають послуги азартних ігор; використання анонімних передплачених банківських карт, з можливістю внесення електронних коштів; використання криптовалют; використання сервісів віртуальних MMORPG ігор.

Звернено увагу на те, що підготовка та вчинення легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют відрізняється значною прихованістю інформації, що призводить до труднощів у процесі їх виявлення та розслідування. У зв'язку з цим, виділено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, до яких віднесено наступні: а) встановлено факт предикатного злочину, який сприяв отриманню злочинних доходів, з матеріалів провадження можна зробити висновок про можливу легалізацію (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют; б) слідство володіє інформацією про можливі факти легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют або самими набувачами цих доходів, або іншими особами. На основі слідчих ситуацій початкового етапу розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют визначено тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій, зокрема, встановлено: тактичні прийоми допиту

осіб (в конфліктній та безконфліктній ситуаціях) та тактичні прийоми проведення обшуку приміщень осіб причетних до легалізації.

Визначено особливості тактики проведення таких слідчих (розшукових) дій як допит осіб та обшук приміщень при розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. Акцентовано увагу, що при обшуку у досліджуваній категорії кримінальних проваджень необхідним є вилучення електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, пристроїв із характерними індикаторами, що свідчать про використання віртуальних валют для «відмивання» злочинних доходів, для подальшого проведення експертного дослідження.

Окрема увага приділена використанню спеціальних знань при розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. На основі класифікації спеціальних знань при розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, визначено особливості їх використання при розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют у формі: слідчих (розшукових) та інших процесуальних дії за участю спеціаліста; проведення експертизи експертом. Виявлено проблеми пов'язані із залученням спеціаліста у кримінальний процес при розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, пов'язані із суб'єктивними та об'єктивними факторами.

Визначено перелік типових експертиз у кримінальних провадженнях щодо злочинів, пов'язаних із легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. Розкрито перелік питань, які ставляться перед експертом при призначенні комп'ютерно-технічної експертизи в рамках розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют. Встановлено, що неординарність схем з «відмивання»

злочинних доходів за допомогою віртуальних валют обумовлюють як потребу проведення значної кількості комп'ютерних-технічних експертиз з метою отримання доказів, так і використання спеціальних знань у сфері інформаційних технологій при провадженні інших слідчих (розшукових) дій, зокрема, обшуку, який є одним із основних джерел подання на комп'ютерну-технічну експертизу матеріальних об'єктів – носіїв інформації, що обумовлює необхідність участі компетентного спеціаліста з метою надання кваліфікованої допомоги слідчому у проведенні обшуку та подальшій виїмці спеціальної літератури, електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку тощо.

В ході дослідження виділено проблемні аспекти розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют, та зазначено шляхи їх вирішення. Так, для покращення ефективності процесу розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют запропоновано ввести систематичне навчання й переатестацію правоохоронців задіяних в розслідуванні з метою отримання ними необхідних знань і навичок; започаткувати базу «чорних» користувачів, що використовують віртуальні валюти в злочинних цілях, а також тих, хто здатний до їх незаконного використання; налагодити взаємодію між різними правоохоронними органами, як в середині країни, так і за її межами, спрямовану на досягнення спільної мети – переслідування неправомірного використання цифрових активів.

Виділено заходи спрямовані на зниження ризику використання віртуальних валют у легалізації (відмиванні) доходів, отриманих злочинним шляхом, які повинні вживатися на державному та міжнародному рівнях, до яких віднесено: боротьба з crypto-mixer та сайтами онлайн-казино; поліпшення існуючої практики АМЛ на європейських біржах віртуальних валют; комплексна боротьба з торгівельними майданчиками Даркнету; розробка міжнародної (а на її основі – національних) стратегії інновацій у сфері технології blockchain; підвищення самосвідомості

учасників коїн-індустрії; налагодження взаємодії та обмін досвідом правоохоронних органів; завершення процесу прийняття профільного законодавства, яке визначатиме порядок функціонування ринку віртуальних валют в Україні.

*Ключові слова:* легалізація (відмивання), злочинний дохід, віртуальні валюти, віртуальні активи, криптовалюта, розслідування, кримінальне провадження; криміналістична характеристика, слідчі ситуації, криміналістична тактика, спеціальні знання.

**Kreminskyi O. V. Investigation of legalization (laundering) of criminal income by use virtual currencies.** – Qualifying scientific work on manuscript rights.

This dissertation is a comprehensive scientific study of the problems associated with the investigation of legalization (laundering) of proceeds of crime in the context of the use of virtual currencies. Features and prospects for improving the process of investigating the legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies are highlighted. As a result of the research, a number of conclusions, proposals and recommendations were formulated, aimed at the formation of a separate method of investigation of the investigated category of criminal offenses and strengthening of guarantees of the rights and freedoms of the person during their pre-trial investigation.

The analysis of the theoretical and methodological foundations of the research provided an opportunity to develop the author's interpretation of the legalization (laundering) of criminally obtained income in the conditions of the use of virtual currencies, which should be understood as the legalization of criminally obtained financial funds with the use of virtual currency conversion.

It is emphasized that the defining element of the forensic methodology during the investigation of the legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies is the forensic characteristics of such crimes. The typical elements of this forensic characteristics are: the method of committing and concealing the crime; the purpose and motives of committing the crime; the subject of the crime; the identity of the criminal; the circumstances of the commission of the crime, and the disclosure of the features of their content.

Legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies is a complex process that includes many operations carried out by various methods that are constantly being improved. The dissertation contains an analysis of three-stage model which assumes the allocation of the following stages in a single process of legalization: placement (physical placement of cash in virtual financial instruments), stratification (separation of illegal income from their sources through a chain of transactions or carrying out special manipulations aimed at masking the trail of these incomes) and integration (giving the appearance of legality to criminally acquired wealth).

It was established that the peculiarities of the methods of legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies are manifested only at the stage of stratification and the stage of integration. The paper shows typical methods legalization (laundering) of criminal virtual income: the use of services that provide gambling services; the use of anonymous prepaid bank cards, with the possibility of depositing electronic funds; use of crypto machines; using the services of virtual MMORPG games.

Attention has been drawn to the fact that the preparation and execution of the legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies is characterized by significant concealment of information, which leads to difficulties in the process of their detection and investigation. In this regard, there are typical investigative situations of the initial stage of the investigation are highlighted, which include the following: a) the fact of the predicate crime, which contributed to the receipt of criminal proceeds, has been established, from the materials of the proceedings, it is possible to draw a conclusion about the possible legalization (laundering) of criminal proceeds, in terms of using virtual currencies; b) the investigation has information about possible facts of legalization (laundering) of incomes obtained by criminal means, in terms of the use of virtual currencies, either by the recipients of these incomes or by other persons. Based on the investigative situations of the initial stage of the investigation of the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, in the conditions of the use of virtual currencies, the tactics of conducting individual investigative (search)

actions were determined, in particular, the following tactical methods of questioning persons (in conflict and non-conflict situations) and tactical methods were determined conducting a search of the premises of persons involved in legalization.

The peculiarities of the tactics of conducting such investigative (search) actions as interrogation of persons and search of premises during the investigation of the legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies have been determined. Attention is drawn to the fact that during a search in the studied category of criminal proceedings, it is necessary to seize electronic information systems or their parts, mobile terminals of communication systems, devices with characteristic indicators that testify to the use of virtual currencies for «laundering» criminal proceeds, for further expert investigation research.

Particular attention is paid to the use of special knowledge in the investigation. The problems related to the involvement of a specialist in the criminal process during the investigation.

It has been found the list of typical examinations in criminal proceedings regarding crimes related to the legalization (laundering) of criminal income by the use of virtual currencies. It has been determined the list of questions that are put before the expert when appointing a computer-technical examination as part of the investigation of the legalization (laundering) of income obtained by criminal means in the conditions of using virtual currencies is disclosed. It has been established that the extraordinary nature of schemes for «laundering» criminal proceeds with the help of virtual currencies is determined by the need to conduct a significant number of computer and technical examinations in order to obtain evidence, as well as the use of special knowledge in the field of information technologies when conducting other investigative (search) actions, in particular, a search, which is one of the main sources of submission for computer-technical examination of material objects - information carriers, which determines the need for the participation of a competent specialist in order to provide qualified assistance to the investigator in conducting a search and subsequent extraction of special literature, electronic information systems or their parts, mobile terminals of communication systems, etc.

In the course of the study indicate problematic aspects of the investigation of the legalization (laundering) of criminal income by use of virtual currencies and ways to solve them. Thus, in order to improve the effectiveness of the investigation process, it is proposed to introduce systematic training and re-certification of law enforcement officers involved in the investigation in order to obtain the necessary knowledge and skills; to start a base of «black» users who use virtual currencies for criminal purposes, as well as those who are capable of their illegal use; to establish cooperation between various law enforcement agencies, both inside the country and abroad, aimed at achieving the common goal of prosecuting the illegal use of digital assets.

It has been found measures aimed at reducing the risk of using virtual currencies in the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, which should be implemented at the state and international levels, which include: the fight against crypto-mixers and online casino sites; improvement of existing AML practices on European virtual currency exchanges; comprehensive fight against Darknet trading platforms; development of an international (and on its basis – national) innovation strategy in the field of blockchain technology; increasing the self-awareness of participants in the coin industry; establishment of cooperation and exchange of experience of law enforcement agencies; completion of the process of adoption of relevant legislation, which will determine the order of functioning of the virtual currency market in Ukraine

*Key words: legalization (laundering), criminal income, virtual currencies, virtual assets, cryptocurrency, investigation, criminal proceedings; forensic characteristics, investigative situations, forensic tactics, special knowledge.*

**64. Кудрявцев Є. В. Гарантії діяльності судді в кримінальному процесі США та України: порівняльно-правовий аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Євген Вікторович Кудрявцев ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 287 с.**

Дисертаційне дослідження присвячено науковому дослідженню гарантій діяльності судді в кримінальному процесі США та України: порівняльно-правовому аспекту, визначенню

методологічних підходів до дослідження діяльності судді в кримінальному процесі, а також ретроспективам розвитку кримінального судочинства США.

На підставі комплексного аналізу чинного законодавства України та США в роботі розкриті концепти та особливості гарантій правосуддя в кримінальному процесі США та висвітлені пріоритети для України.

В роботі охарактеризована діяльність судді у кримінальному процесі за справами неповнолітніх в США на підставі чого запропоновані напрями її удосконалення в Україні.

Окреме місце в роботі присвячене міжнародним стандартам правосуддя визначені напрями удосконалення забезпечення справедливого судочинства у кримінальних провадженнях в Україні з урахуванням досвіду США.

Обґрунтовані, пропозиції щодо запровадження в кримінальному процесі України замість інституту «угоди про визнання вини» нового процесуального інституту «угоди про забезпечення відновлювального правосуддя».

Проаналізовано стан правничих засад та практики діяльності американських суддів у кримінальних провадженнях, з огляду на що визначені пріоритетні напрями зміцнення гарантій правосуддя в кримінальному процесі України.

На підставі аналізу законодавства США та чинного законодавства України представлено комплекс додаткових заходів модернізації доказового права та належної правової процедури в системі розвитку гарантій правосуддя.

*Ключові слова:* гарантії діяльності судді, правосуддя, призначення суддів, суддівський корпус, відновлювальне правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, угода про визнання вини, Вища рада правосуддя, гарантії незалежності суддів, суддівське самоврядування, суддівський розсуд, модернізація доказового права, порівняльно-правовий аналіз.

**Kudriavtsev I. V. Guarantees of judge's activity in the US and Ukrainian criminal procedure: a comparative legal analysis. – The manuscript.**

The dissertation research is devoted to scientific research of guarantees of a judge's activity in criminal proceedings in the United



States and Ukraine: a comparative legal aspect, determination of methodological approaches to the study of a judge's activity in criminal proceedings, as well as a retrospective of the development of criminal proceedings in the United States.

Based on a comprehensive analysis of the current legislation of Ukraine and the United States, the work reveals the concepts and features of the guarantees of justice in the US criminal process and highlights the priorities for Ukraine.

The work describes the activities of a judge in criminal proceedings on minors in the United States, on the basis of which directions of its improvement in Ukraine are proposed.

A separate place in the work devoted to international standards of justice, identifies the directions of improving the provision of fair trial in criminal proceedings in Ukraine, taking into account the experience of the United States.

Proposals for the introduction of a new procedural institution in the criminal process of Ukraine instead of the institution of «plea bargaining» are substantiated.

The state of the legal framework and practice of the activities of American judges in criminal proceedings is analyzed, taking into account certain priority areas for strengthening the guarantees of justice in the criminal process of Ukraine.

Based on the analysis of US legislation and the current legislation of Ukraine, a set of additional measures to modernize evidence and due process in the system of developing guarantees of justice is presented.

**Key words:** *guarantees of judge's activity, justice, appointment of judges, judicial corps, restorative justice, High Qualification Commission of Judges of Ukraine, plea agreement, High Council of Justice, guarantees of independence of judges, judicial self-government, judicial discretion, modernization of evidentiary law, comparative legal analysis.*

**65. Курбатова І. С. Прокурор як суб'єкт забезпечення прав особи у кримінальному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Ірина Сергіївна Курбатова ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2020. – 433 с.**

У роботі сформульовано ряд доктринальних положень, висновків і рекомендацій, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У ході дослідження здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що стосується прокурора як учасника кримінального процесу та його участі у забезпеченні прав особи під час кримінального судочинства.

У роботі вперше визначено та обґрунтовано три рівні забезпечення прокурором захисту прав і свобод особи у кримінальному процесі залежно від ступеня ва л и и пості і пріоритетності цілей, яким за основними рисами відповідають рівні правозахисної діяльності прокурора.

Здійснено аналіз наукових досліджень участі прокурора у кримінальному процесі з позиції забезпечення прав особи під час кримінального провадження, розроблено теоретичну модель нормативно-правових, кримінальних процесуальних та організаційних засад участі прокурора щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи у кримінальному судочинстві.

Запропоновано та обґрунтовано авторське визначення поняття «кримінальне переслідування» з позиції діяльності прокурора від імені держави і в інтересах суспільства, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення невідворотності кримінального покарання винної у вчиненні кримінального правопорушення особи.

Сформульовано концептуальні засади участі прокурора у кримінальному процесі, який виступає гарантом прав і свобод потерпілого, а також інших учасників кримінального провадження, тобто здійснює правозахисну функцію.

Визначено зміст правозахисної функції прокурора під час перегляду судових рішень судом апеляційної інстанції, сутність якої полягає у захисті й відновленні порушених прав особи, інтересів держави і суспільства, оскільки прокурор є одним з не багатьох

(поряд з потерпілим та його представником) суб'єктів, а у провадженнях, в яких відсутній потерпілий, - єдиним суб'єктом, якому дозволено в апеляційній скарзі вимагати скасування вироку.

Напрацьовано пропозиції щодо вдосконалення комплексного механізму відшкодування потерпілому завданої шкоди у випадку звільнення від відбування покарання з випробуванням; нормативно-правового регулювання умовно-дострокового звільнення засудженого від відбування покарання за умови повного відшкодування збитків потерпілому; змісту нормативно-правових та функціонально-процесуальних засад діяльності прокурора як учасника кримінального процесу під час підтримання державного обвинувачення в суді; концептуальних засад взаємодії слідчого та прокурора під час досудового розслідування кримінальних проваджень.

Зроблено висновки щодо основних проблем, що виникають під час діяльності прокурора як суб'єкта забезпечення прав особи у кримінальному провадженні, та запропоновано конкретні шляхи їхнього вирішення шляхом доповнення й уточнення норм законодавства.

***Ключові слова:** прокурор, прокурорський нагляд, кримінальне провадження, забезпечення прав та свобод особи, процесуальне керівництво, правозахисна функція прокурора, досудове розслідування.*

**Kurbatova I. S. The prosecutor as a subject of individual rights in criminal proceedings. – The manuscript.**

The work contains a number of doctrinal provisions, conclusions and recommendations of important theoretical and practical significance. The study carried out a theoretical synthesis and a new solution to the scientific problem of the prosecutor as a participant in the criminal process and his participation in ensuring the rights of the individual in criminal proceedings.

For the first time, three levels of protection of the rights and freedoms of the individual in criminal proceedings are defined and justified by the prosecutor, depending on the degree of importance and priority of the goals of which, in basic terms, correspond to the levels of human rights activities of the prosecutor.

Research has been carried out on the participation of the prosecutor in criminal proceedings from the perspective of ensuring the rights of the individual in criminal proceedings, and a theoretical model has been developed for the normative legal, criminal procedural and organizational framework for the participation of the prosecutor in ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of the individual in criminal proceedings.

The author's definition of the concept of «criminal prosecution» from the perspective of the prosecutor's activities on behalf of the State and in the interests of society is proposed and substantiated, which consists in proving a charge before the court in order to ensure the inevitability of criminal punishment of a person guilty of a criminal offense.

The conceptual basis for the participation of the prosecutor in the criminal process, who acts as a guarantor of the rights and freedoms of the victim, as well as other participants in the criminal proceedings, is formulated, that is, performs a human rights function.

The content of the human rights function of the prosecutor during the review of judicial decisions by the court of appeal is determined, the essence of which is the protection and restoration of the violated rights of the person, the interests of the State and society, since the prosecutor is one of the few (along with the victim and his representative) subjects, and in proceedings in which the victim is absent, the only subject allowed in the appeal to demand the abolition of the sentence.

Proposals have been developed to improve the comprehensive mechanism for compensating the victim for harm caused in case of release from serving a sentence with testing; legal regulation of parole of a convicted person from serving a sentence, provided that the victim is fully compensated for damages; The content of the legal and functional and procedural framework of the prosecutor's activities as a participant in the criminal process during the maintenance of public prosecution in court; Conceptual basis of interaction between the investigator and the prosecutor during the pre-trial investigation of criminal proceedings.

Conclusions were drawn on the main problems that arise during the activities of the prosecutor as a subject of individual rights in criminal proceedings, and concrete ways were proposed to solve them by supplementing and clarifying the rules of law.

*Key words:* prosecutor, prosecutor's supervision, criminal proceedings, protection of individual rights and freedoms, procedural management, human rights function of prosecutor, pre-trial investigation.

**66. Медведенко А. Л. Організаційно-тактичні особливості розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Артем Леонідович Медведенко ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 191 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем організаційно-тактичних особливостей розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. Розкрито стан дослідження проблем організаційно-тактичних особливостей розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. Сьогодні існує нагальна потреба вирішення ряду теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: поняття та змісту криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність; способів втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність; суб'єктів втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність як елемент криміналістичної характеристики; особливостей виявлення ознак втягнення та початку досудового розслідування; типових слідчі ситуації під час втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність; особливостей взаємодії слідчого з оперативними підрозділами; особливостей допиту дорослого, який втягнув неповнолітнього у протиправну діяльність; особливостей допиту неповнолітнього, втягнутого у протиправну діяльність; особливостей провадження судово-психіатричної та судово-психологічної експертиз.

Визначено, що відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «втягнення» призводить до того, що воно розглядається окремими науковцями по-різному: під час розкриття його

змісту використовуються такі поняття, як «організація», «схиляння», «підбрювання», «підготовка», «пропозиція», «втягнення до кримінального правопорушення», «участь» тощо. Це ускладнює розуміння і використання названого поняття, зокрема у процесі розробки криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність, що являє собою систему відомостей про ознаки кримінального правопорушення, що мають значення для його розслідування і вирішення за сутністю.

*Ключові слова: тактика, розслідування, неповнолітні, втягнення, протиправна діяльність.*

**Medvedenko A. L. Organizational and tactical features of the investigation of the involvement of minors in illegal activities. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of organizational and tactical features of investigating the involvement of minors in illegal activities. The state of research into the problems of organizational and tactical features of the investigation of the involvement of minors in illegal activities is disclosed. Today, there is an urgent need to solve a number of theoretical and practical problems related to clarification: the concept and content of the forensic characterization of involving minors in illegal activities; ways of involving minors in unlawful activities; subjects of involvement of minors in illegal activities, as an element of the forensic characterization; identification of signs of involvement and initiation of pre-trial investigations; typical investigative situations involving minors in unlawful activities; peculiarities of investigator interaction with operational units; the features of the interrogation of an adult who has implicated a minor in unlawful activity; features of the interrogation of a minor involved in unlawful activities; peculiarities of forensic psychiatric and forensic psychological examinations.

It is determined that the absence of a clear legislative definition of «involvement» leads to the fact that it is considered by individual scientists in different ways: when revealing its content, such concepts as «organization», «inducement», «incitement», «preparation»,

«proposal», «involvement in a criminal offense», «participation» and the like are used. This makes it difficult to understand and use this concept, including in the development of a forensic description of the involvement of a minor in illegal activities, which is a system of information about the signs of a criminal offense that are important for its investigation and decision on its essence.

*Key words:* tactics, investigation, minors, involvement, illegal activity.

**67. Падалка А. М. Методика розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування: теорія та практика : дис. ... д-ра юрид.наук : 12.00.09 / Андрій Миколайович Падалка ; Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2021. – 477 с.**

У дисертації досліджено організовану злочинну діяльність у сфері оподаткування, яка є відносно новим та малодослідженим феноменом для українського суспільства, оскільки виникла і сформувалася не раніше 90-х років ХХ століття шляхом трансформації організованої загальнокримінальної та організованої економічної злочинності. Основні роботи, присвячені вивченню цього явища в Україні, з'явилися порівняно нещодавно, на межі ХХІ ст., на відміну від зарубіжних, які висвітлюють проблеми організованої злочинності вже декілька десятиліть. Незважаючи на певну кількість досліджень у вітчизняній правовій науці з цієї проблематики, комплексні всеохоплюючі дослідження феномену організованої злочинності саме у сфері оподаткування в Україні досі ще відсутні.

Здійснено теоретичне осмислення організованої злочинності у сфері оподаткування як негативного соціального явища, що має цілеспрямований, стійкий, системний та планомірний характер з чітким розмежуванням обов'язків усіх учасників, основною діяльністю якої є приховування від оподаткування доходів.

На основі досліджень сформульовано і запропоновано авторське визначення організованої точнішої діяльності у сфері оподаткування як різновиду організованої злочинної діяльності у сфері легальної і нелегальної господарської діяльності.

Доведено, що криміналістична характеристика організованої злочинності у сфері оподаткування як категорія, що включає сукупність об'єктивних і суб'єктивних даних про ознаки ОЗГ, динамічних за характером, містить вихідну інформацію, що відображає у кримінальній обстановці у сфері оподаткування. Ця обставина має важливе практичне значення для побудови версій та моделі можливого варіанта ухилення від оподаткування. Обстановка і типові обставини вчинення податкових злочинів дозволяють конкретизувати способи вчинення ухилення від сплати податків, моделювати та досліджувати схеми і механізми злочинної діяльності платників податків.

Звідси криміналістична характеристика організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування включає в себе сукупність об'єктивних даних про систему механізму злочинного діяння, криміналістично значущих і взаємопов'язаних ознак (відомостей), що сприяють виявленню, розкриттю і розслідуванню злочинів, про особливості та джерела інформації, що має значення для розшуку та викриття осіб, які їх учинили.

Розглянуто процес інформаційного аналізу податкових злочинів, вчинених ОЗГ, який включає такі етапи: обговорення проблеми та мети; визначення концептуальної моделі; формулювання первинних інформаційних потреб чи індикаторів; отримання й оцінка інформації; первинна обробка інформації, що включає її структурування та занесення у базу даних; інтеграція та порівняння інформаційних об'єктів між собою, вивчення їх з різних позицій; визначення взаємозв'язків між об'єктами; встановлення додаткових інформаційних індикаторів і прогалін; напрацювання рекомендацій; підготовка первинної інформації на момент початку досудового розслідування.

Доведено, що передумовами виникнення і вирішення тактичних задач послуговували спільність і повторюваність у процесі розслідування типових версій. Саме виділення таких загальних, повторюваних версій є основою для розробки алгоритмів, створення схем, які забезпечують оптимальні варіанти дій для досягнення визначеної мети в розслідуванні організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування. У цьому випадку алгоритм



вирішення тактичних задач у розслідуванні організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування буде спрямований на реалізацію задуму несподіваного для суб'єктів злочину одночасного проведення серії тактичних операцій і слідчих дій. Таким планом розслідування насамперед передбачаються обшуки та затримання, огляди, тимчасове вилучення й арешт майна, допити свідків, пред'явлення для впізнання та інші процесуальні дії.

Узагальнено, що розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування, як і будь-яких злочинів, потребує комплексної мобілізації правоохоронними органами всіх сил та засобів. Основною метою організаційно- тактичної взаємодії є спільна розробка версій і узгодження плану проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; отримання оперативної інформації про злочинну діяльність організованих груп, злочинних організацій, спільнот.

Спеціальні підрозділи з боротьби з організованою злочинністю органів податкової міліції, спецпідрозділ відомства з боротьби з організованою злочинністю Національної поліції і Служби безпеки України мають єдиний правовий простір, єдину мету і завдання, а їх співробітники виконують загальний для цих відомств обсяг повноважень. У зв'язку з цим взаємодія підрозділів зазначених відомств має стати ефективним засобом розкриття і розслідування податкових злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями, спільнотою.

***Ключові слова:** організована злочинна діяльність, організовані злочинні групи, злочини у сфері оподаткування, методика розслідування, криміналістична характеристика, криміналістична класифікація, обставини, первинна інформація, слідчі ситуації, типові версії, алгоритм дій розслідування, взаємодія.*

**Padalka A. M. Methods of investigation of organized criminal activity in the field of taxation: theory and practice. – The manuscript.**

The dissertation investigates organized criminal activity in the field of taxation, which is a relatively new and little-studied phenomenon for Ukrainian society, as it arose and formed not earlier than the 90s of

the twentieth century through the transformation of organized crime and organized economic crime. The main works devoted to the study of this phenomenon in Ukraine have appeared relatively recently, at the turn of the XXI century, in contrast to foreign ones, which have been covering the problems of organized crime for several decades. Despite a number of studies in domestic legal science on this issue, comprehensive comprehensive studies of the phenomenon of organized crime in the field of taxation in Ukraine are still missing.

Theoretical understanding of organized crime in the field of taxation as a negative social phenomenon that has a purposeful, stable, systematic and systematic nature with a clear delineation of responsibilities of all participants, the main activity of which is to hide from income taxation.

On the basis of researches the author's definition of the organized criminal activity in the field of the taxation as a kind of the organized criminal activity in the field of legal and illegal economic activity is formulated and offered.

It is proved that the forensic characterization of organized crime in the field of taxation, as a category that includes a set of objective and subjective data on the characteristics of organized criminal group, dynamic in nature, contains source information that reflects changes in the criminal situation in the field of taxation. This fact is of great practical importance for the construction of versions and models of a possible option for tax evasion. The situation and typical circumstances of committing tax crimes allow to specify the ways of committing tax evasion, to model and investigate the schemes and mechanisms of criminal activity of taxpayers.

Hence, the forensic characteristics of organized crime in the field of taxation, includes a set of objective data on the system of criminal action, forensically significant and interrelated features (information) that contribute to the detection, detection and investigation of crimes, features and sources of information, which is important for finding and exposing the perpetrators.

The process of information analysis of tax crimes committed by organized criminal group is considered, which includes the following stages: discussion of the problem and purpose; definition of a conceptual model; formulation of primary information needs or

indicators; obtaining and evaluating information; primary processing of information, including its structuring and entry in the database; integration and comparison of information objects with each other, studying them from different positions; identifying relationships between objects; installation of additional information indicators and gaps; development of recommendations; preparation of primary information at the time of the pre-trial investigation.

It is proved that the preconditions for the emergence and solution of tactical tasks were commonality and repeatability in the process of investigating standard versions. The selection of such general, repetitive versions is the basis for the development of algorithms, the creation of schemes that provide optimal options for achieving a specific goal in the investigation of organized crime in the field of taxation. In this case, the algorithm for solving tactical problems in the investigation of organized crime in the field of taxation will be aimed at implementing the idea of unexpected for the subjects of the crime while conducting a series of tactical operations and investigative actions. This plan of investigation primarily includes searches and detentions, inspections, temporary seizure and seizure of property, questioning of witnesses, presentation for identification and other procedural actions.

It is generalized that the investigation of organized criminal activity in the field of taxation, as well as any crimes, requires a comprehensive mobilization of all forces and means by law enforcement agencies. The main purpose of organizational and tactical cooperation is the joint development of versions and coordination of the plan of investigative actions and operational and investigative measures; obtaining operational information about the criminal activities of organized groups, criminal organizations, communities.

Special units for combating organized crime of the tax police, a special unit of the Office for Combating Organized Crime of the National Police and the Security Service of Ukraine have a single legal space, a single purpose and tasks, and their employees perform common powers for these departments. In this regard, the interaction of the units of these agencies should become an effective means of detecting and investigating tax crimes committed by organized groups, criminal organizations, the community.

*Key words: organized criminal activity, organized criminal groups, crimes in the sphere of taxation, methods of investigation, forensic characteristics, forensic classification, circumstances, primary information, investigative situations, typical versions, algorithm of investigative actions, interaction.*

**68. Полуніна Л. В. Методика розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лілія Валентинівна Полуніна ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 250 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем методики розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Розкрито стан дослідження проблем методики розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Сьогодні існує нагальна проблема вирішення ряду теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: поняття криміналістичної характеристики незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; предмета безпосереднього замаху та відомості про осіб, які вчиняють цей вид кримінальних правопорушень; характеристики способів та слідової картини досліджуваного кримінального правопорушення; особливостей початку кримінального провадження та планування розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; типових слідчих ситуацій і програм дій слідчого щодо їх вирішення під час розслідування; тактики проведення слідчих (розшукових) дій початкового та наступного етапу розслідування вказаних кримінальних правопорушень; використання спеціальних знань та тактики під час розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю.

Визначено, що розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, пов'язане із значним обсягом роботи, специфічністю умов розслідування, потребою у проведенні криміналістичних комплексів у вигляді послідовного проведення слідчих (розшукових) дій та організаційних заходів.

**Ключові слова:** криміналістична методика, розслідування, банківська таємниця, комерційна таємниця, відомості, розголошення.

**Polunina L. V. The methodology for investigating the illegal collection for the purpose of using or using information constituting a commercial or bank secrecy. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the problems of the methodology for investigating illegal collection in order to use or use information constituting a commercial or bank secrecy. The state of research into the problems of the methodology for investigating illegal collection for the purpose of using or using information constituting a commercial or bank secrecy is disclosed. Today, there is an urgent need to solve a number of theoretical and practical problems related to the clarification: the concept of the forensic characteristic of illegal collection for the purpose of using or using information constituting a commercial or bank secrecy; the subject matter of the direct attempt and information on persons committing this type of criminal offense; characteristics of the methods and trace picture of the criminal offense under investigation; peculiarities of the initiation of criminal proceedings and the planning of the investigation of illegal collection for the purpose of using or using information constituting commercial or bank secrecy.

It is determined that the investigation of illegal collection for the purpose of using or using information constituting commercial or bank secrecy is associated with a significant amount of work, the specificity of the conditions of the investigation, the need to conduct forensic complexes in the form of consistent investigative (search) actions and organizational measures.

**Key words:** forensic technique, investigation, bank secrecy, commercial secrecy, information, disclosure.

**69. Свінцицький А. В. Процесуальні засади забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Андрій Вікторович Свінцицький ; ПРАТ «Вищий навч. заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2020. – 216 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню процесуальних засад забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Розкрито стан наукової розробленості процесуальних засад забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Охарактеризовано поняття та сутність інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Визначено правові засади забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні в Україні. Висвітлено гарантії реалізації права осіб на забезпечення безпеки в кримінальному провадженні. Надано характеристику підстав та процесуального порядку забезпечення безпеки осіб у кримінальному провадженні в Україні. Розглянуто заходи забезпечення безпеки у кримінальному провадженні в Україні. Висвітлено зарубіжний досвід та міжнародно-правові стандарти забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Встановлено необхідність формування оновленої моделі інституту забезпечення безпеки осіб у кримінальному провадженні України на основі позитивного зарубіжного досвіду.

Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо процесуальних засад забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні в Україні.

***Ключові слова:** слідчий, прокурор, слідчий суддя, заходи безпеки, зміна зовнішності, зміна документів, кримінальне провадження, досудове розслідування, переселення в інше місце проживання.*

**Svintsitsky A. V. Procedural ambushes for the safety of the individual, as take of the criminal provision. – The manuscript.**

The dissertation is assigned to a comprehensive advancement of process ambushes to ensure security of individuals, they take part in criminal provision. Revealed the camp of scientific breakdown of

procedural ambushes to ensure safety of individuals, as they take of the criminal industry. It is characterized by the understanding of the institute for the safety of individuals, as they take part in the criminal provision. It has been established that it is legal to ambush the safety of individuals, as they take the fate of criminal provision in Ukraine. The guarantees of the realization of the right of individuals to ensure security in criminal provision have been announced. It is given a description of the procedural order of securing the security of particulars to the criminal provision in Ukraine. Visually come in to security at the Criminal Providence in Ukraine. Visited by Foreign legal advice and international legal standards for the safety of individuals, which take part in the criminal provision. It was established that it is necessary to formulate an updated model for an institute for the protection of security in Ukraine on the basis of positive foreign news.

The theoretical provisions and practical recommendations for processional ambushes have been broken up to ensure safety of individuals, which take the fate of the criminal industry in Ukraine.

***Key words:** next, prosecutor, next judge, come in safe, security measures, change of call, change of documents, criminal provision, pre-trial investigation, resettlement in the place of residence.*

**70. Холондович І. І. Підстави та процесуальний порядок оскарження повідомлення про підозру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Іван Іванович Холондович ; Мін-во внутріш. справ України, Харків. націон. ун-т внутріш. справ, Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Харків, 2020. – 205 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем повідомлення про підозру у кримінальному провадженні. Розкрито стан дослідження проблем повідомлення про підозру у кримінальному провадженні. Охарактеризовано зміст і визначено суб'єктів розгляду скарг на повідомлення про підозру. Досліджено структурні елементи і зміст скарги на повідомлення про підозру. Встановлено, що сторона захисту активно використовує право оскаржити повідомлення про підозру. Розглянуто практику Європейського суду з прав людини щодо оскарження повідомлення

про підозру у кримінальному провадженні. Досліджено підстави оскарження повідомлення про підозру. Висвітлено перелік суб'єктів права на оскарження повідомлення про підозру. Висвітлено підготовчі дії слідчого судді до розгляду скарги на повідомлення про підозру. Встановлено порядок апеляційного оскарження рішення слідчого судді щодо скарги на повідомлення про підозру. Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо особливостей оскарження повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.

***Ключові слова:** слідчий, прокурор, слідчий суддя, оскарження повідомлення про підозру, досудове розслідування, кримінальне провадження.*

**Holondovich I. I. Grounds and procedure of appeal against notification of suspicion.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the complex study of problems reporting suspected criminal proceedings. The state of the study of problems reported suspected in criminal proceedings has been revealed. The content and subjects of complaints of subjects of complaints of suspicion are described. The structural elements and content of the suspicion notification complaint have been investigated. It has been established that the defense party actively uses the right to appeal the notification of suspicion. The practice of the European Court of Human Rights to appeal a notice of suspicion of criminal proceedings has been examined. The grounds of appeal against the suspicion notice have been investigated. The list of subjects of the right to appeal a report of suspicion is covered. The preparatory actions of the judges investigator to consider the complaint of notification of suspicion are covered. The procedure and consequences of the investigation judge's consideration of the complaint against the notification of suspicion have been determined. A procedure has been established for appeal against the decision of the investigating judge on a complaint of suspicion. Theoretical provisions and practical recommendations on the peculiarities of appeal against notification of suspicion of criminal proceeding have been developed.

***Key words:** investigator, prosecutor, investigator judge, appeals of notification of suspicion, pre-trial investigation, criminal proceedings.*



**71. Шаховніна М. О. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Марина Олегівна Шаховніна ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби. – Київ, 2020. – 217 с.**

Дисертацію присвячено дослідженню особливостей розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Висвітлено стан наукової розробленості питання розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Розглянуто генезис становлення та розвитку законодавства щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Визначено поняття та ознаки незаконної лікувальної діяльності за законодавством України.

Висвітлено особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Здійснено аналіз процесуального порядку проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Охарактеризовано використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Висвітлено процедуру відшкодування шкоди у кримінальних провадженнях, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні.

Надано ґрунтовну оцінку зарубіжного досвіду розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні. Розглянуто практику Європейського суду з прав людини щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні.

***Ключові слова:** слідчий, прокурор, досудове розслідування, незаконна лікувальна діяльність, медична діяльність, слідча ситуація, кримінальне провадження, судово-медична експертиза, слідчі (розшукові) дії.*

**Shahovnina M. O. Peculiarities of investigation of criminal offenses related to illegal medical activity in Ukraine.** – The manuscript.

The dissertation is devoted to the research of the peculiarities of investigating of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine. The state of scientific development of the issue of investigation of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine is highlighted. The genesis of the formation and development of legislation on the investigation of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine is considered. The concept and signs of illegal medical activity according to the legislation of Ukraine are defined.

The peculiarities of the initial stage of the investigation of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine are highlighted. An analysis of the procedural procedure for conducting certain investigative (search) actions during the investigation of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine. The use of special knowledge in the investigation of criminal offenses related to illegal medical activities in Ukraine is described. The procedure of compensation for damages in criminal proceedings related to illegal medical activities in Ukraine is covered.

A thorough assessment of foreign experience in investigating of criminal offenses related to illegal medical activities is provided. The case law of the European Court of Human Rights on the investigation of criminal offenses related to illegal medical activities is considered.

*Key words:* investigator, prosecutor, pre-trial investigation, illegal medical activity, medical activity, investigative situation, criminal proceedings, forensic medical examination, investigative (search) actions.

**72. Юрчишин Ю. В. Процесуальні засади участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Юрій Васильович Юрчишин ; Приват. вищий навч. заклад «Ун-т сучасних знань», Мін-во фінансів України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Київ, 2021. – 220 с.**

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню процесуальних засад участі прокурора у кримінальних провадженнях

про корупційні злочини. Розкрито генезу участі прокурора у провадженнях про корупційні злочини.

Висвітлено стан дослідження проблеми участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини. Розглянуто методологічні підходи дослідження участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини. Застосовуючи комплексний підхід, у дослідженні використано велику кількість методів, серед яких особливу увагу приділено методам синтезу (теоретичний та емпіричний), дедукції, порівняльно-правовому та прогностичному. Визначено процесуальні основи участі прокурора на досудовому розслідуванні корупційних злочинів. Проаналізовано повноваження прокурора під час судового розгляду справ про корупційні злочини. Охарактеризовано участь прокурора на стадіях оскарження судових рішень у справах про корупційні злочини. Висвітлено міжнародне співробітництво прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини. Досліджено зарубіжний досвід участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини. Надано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства щодо участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини.

***Ключові слова:** корупційні злочини, кримінальне провадження, прокурор, спеціалізована антикорупційна прокуратура, нагляд, процесуальне керівництво, досудове розслідування, розумні строки.*

**Yurchyshyn Y. V. Procedural bases of participation of the prosecutor in criminal proceedings on corruption crimes. – The manuscript.**

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the procedural principles of the prosecutor's participation in criminal proceedings on corruption crimes. The genesis of the prosecutor's participation in corruption proceedings is revealed. The state of research of the problem of participation of the prosecutor in criminal proceedings on corruption crimes is covered. Methodological approaches to the study of the prosecutor's participation in criminal

proceedings on corruption crimes are considered. Using a comprehensive approach, the study used a large number of methods, among which special attention is paid to the methods of synthesis (theoretical and empirical), deduction, comparative law and prognostic. The procedural bases of the prosecutor's participation in the pre-trial investigation of corruption crimes have been determined. The powers of the prosecutor during the trial of corruption crimes are analyzed. The participation of the prosecutor in the stages of appealing against court decisions in cases of corruption crimes is described. The international cooperation of the prosecutor in criminal proceedings on corruption crimes is highlighted. The foreign experience of the prosecutor's participation in criminal proceedings on corruption crimes has been studied. Proposals were made to improving the criminal procedure legislation regarding the participation of the prosecutor in criminal proceedings on corruption crimes.

***Key words:*** *corruption crimes, criminal proceedings, prosecutor, specialized anti-corruption prosecutor's office, supervision, procedural management, pre-trial investigation, reasonable terms.*

## ПОКАЖЧИК НАЗВ ДИСЕРТАЦІЙ

Адміністративна відповідальність за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні: теоретичні та правові аспекти	15
Адміністративні юрисдикційні провадження в діяльності прокуратури України	27
Адміністративно-правове забезпечення реалізації гендерної політики в Україні	21
Адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності в Україні	26
Адміністративно-правові засади запобігання і протидії корупції у системі державної служби України	23
Бандитизм в системі організованої злочинності: кримінологічна характеристика	43
Бюджетна політика забезпечення соціально-економічного розвитку України	13
Бюджетне фінансування соціальних функцій держави в Україні	9
Гарантії діяльності судді в кримінальному процесі США та України: порівняльно-правовий аналіз	64
Державне управління трансформацією медичної системи України на ринкових засадах	3
Доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми	61
Запобігання банкрутству підприємств в системі державного антикризового регулювання	4
Злочинність серед засуджених у місцях несвободи: кримінологічна характеристика та запобігання	33

Інститут медіації в українському кримінальному праві	45
Кримінально-правова відповідальність за вчинення рейдерства в Україні	30
Кримінально-правова охорона культурних цінностей в Україні в умовах захисту світової культурної спадщини	42
Кримінально-правова протидія корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади	34
Кримінально-правова протидія порушенню прав і інтересів жінок в Україні	36
Кримінально-правова характеристика діяння ненадання допомоги хворому медичним працівником	35
Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	48
Кримінально-правова характеристика та запобігання злочинам, пов'язаним з незаконною трансплантацією	39
Кримінологічна характеристика морально-психологічних ознак особи злочинця та жертви злочину	44
Кримінологічна характеристика сучасних ознак злочинності у сфері підприємницької діяльності	29
Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у кредитно-фінансовій сфері України	31
Кримінологічна характеристика та запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	49

Кримінологічні засади запобігання та протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом	32
Кримінологічні засади протидії злочинності органами поліції в Україні та країнах ЄС	53
Кримінологічні засади участі України в міжнародній системі запобігання злочинності	38
Методика розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю	68
Методика розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування: теорія та практика	67
Міжнародний досвід функціонування недержавного пенсійного забезпечення і перспективи його використання в Україні	14
Модернізація фіскальної політики України в умовах фінансової децентралізації	12
Насильство в установах виконання покарань: кримінально-правова та кримінологічна характеристики	47
Органи публічної влади як суб'єкти податкових правовідносин	37
Організаційно-тактичні особливості розслідування втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність	66
Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх: порівняльно-правовий аналіз	59
Особливості оцінки окремих джерел доказів у кримінальному процесі України	62
Особливості розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у банківських установах	56

Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконною лікувальною діяльністю в Україні	71
Особливості розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з насильством в сім'ї	60
Осудність та неосудність у кримінальному праві України та окремих країн ЄС: порівняльне дослідження	41
Підстави та процесуальний порядок оскарження повідомлення про підозру	70
Податкове регулювання ринку підакцизних товарів в Україні	11
Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту в Україні: кримінологічна характеристика та запобігання	55
Правове забезпечення реалізації приватного та публічного інтересу в оподаткуванні	24
Правове регулювання інформаційного забезпечення електронного аудиту	16
Правове регулювання податкових відносин в Україні	54
Прокурор як суб'єкт забезпечення прав особи у кримінальному судочинстві	65
Процесуальні засади забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні	69
Процесуальні засади участі прокурора у кримінальних провадженнях про корупційні злочини	72
Процесуальні норми бюджетного права	28
Процесуальні особливості участі психолога та педагога у кримінальному провадженні	58



Регулювання діяльності авторизованих економічних операторів в системі забезпечення національної митної безпеки	2
Регулятивний потенціал держави у забезпеченні митних інтересів України	6
Розслідування легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, в умовах використання віртуальних валют	63
Роль прокурора у спеціальному досудовому розслідуванні	57
Стратегічний розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки	19
Стратегія фінансового забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я	20
Сучасна концепція принципів публічної служби в адміністративному праві України	22
Теоретико-методологічне дослідження злочинів проти встановленого порядку несення військової служби за кримінальним кодексом України	40
Теоретико-правові засади запобігання злочинності у митній сфері	50
Теоретико-правові засади міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності	46
Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в кримінально-виконавчих установах закритого типу України	52
Теоретичні основи інституту примирення в кримінальному праві України	51

Удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки	10
Управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митній сферах: адміністративно-правові засади	25
Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в Україні	8
Фінансове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні	17
Фінансове регулювання розвитку суб'єктів господарювання	18
Фінансовий потенціал збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України	7
Цифрова трансформація економіки України	5
Цифровізація бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств України	1

## АЛФАВІТНИЙ ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ДИСЕРТАНТІВ

Арделян Т. О.	29
Бахуринський В. С.	30
Білько О. П.	31
Білько Т. О.	56
Бірюкова І. Г.	32
Богатирьов А. І.	33
Богаченко С. І.	34
Ботякова В. В.	35
Брухаль Р. С.	57
Буковинська Н. А.	21
Войтенко В. О.	1
Галай В. О.	22
Гіряк С. І.	36
Голишева У. І.	58
Данілов С. О.	37
Дем'янчук О. І.	7
Дем'янчук Ю. В.	23
Дідківська Г. В.	38
Ємець А. В.	2
Жерж Л. А.	39
Задерейко С. Ю.	59
Іванчов П. В.	3
Калита Т. А.	8
Кармаліта М. В.	24
Карпенко М. І.	40

Карпова В. Г.	41
Качмар В. Я.	42
Кифлюк Р. В.	60
Кифлюк Ю. В.	43
Корінний Д. О.	61
Кратко Д. М.	62
Кремінський О. В.	63
Кудрявцев Є. В.	64
Куликович А. Ю.	44
Курбатова І. С.	65
Курилич М. Я.	45
Лантух К. О.	9
Левшук А. А.	10
Леган І. М.	46
Макаренко В. В.	11
Мартиненко В. В.	12
Медведенко А. Л.	66
Мельник Ю. С.	25
Минчинська І. В.	4
Мискін Ю. І.	13
Михайлик О. Г.	47
Мовчун С. В.	14
Мотовилець В. В.	48
Нікітін Д. Ю.	49
Падалка А. М.	67
Піжук О. І.	5
Полуніна Л. В.	68
Поштаренко О. В.	15

Репеха Н. І.	16
Рогатинська Н. З.	50
Сафонік Н. П.	17
Свінцицький А. В.	69
Середа О. О.	18
Смерницький Д. В.	26
Соломатіна Т. В.	19
Софієв С. О.	51
Стрелюк Я. В.	52
Таможня О. О.	27
Тарасевич Ю. В.	53
Умрихіна І. О.	54
Філіпова Н. В.	20
Хейлик В. В.	55
Холондович І. І.	70
Шаховніна М. О.	71
Шевчук С. В.	6
Юрчишин Ю. В.	72
Яворський І. І.	28

*Довідково-бібліографічне видання*

**Анотований покажчик дисертаційних робіт, наявних у фонді  
Наукової бібліотеки Державного податкового університету  
(2020–2022 рр.)**

Науковий редактор  
ЦИМБАЛЮК Світлана Ярославівна

Укладач  
ГАЙДАЙ Наталія Петрівна

Відповідальний за випуск *А. В. Лавренюк*

Відповідальний редактор *М. М. Грабарчук*

Верстка *Д. П. Завальницька*

Здано до друку 12.06.2023. Формат 60×84/14  
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman»  
Ум. друк. арк. 15.6  
Наклад 300 прим. Замовлення № 1060

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром  
«Державний податковий університет»  
Державного податкового університету  
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область,  
Україна

Державний податковий університет  
Наукова бібліотека  
08205, Україна, Київська обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31  
25.01@dpu.edu.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і  
розповсюджувачів видавничої продукції  
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*